

Tilinpäätös 2020

www.hameenlinna.fi

Hämeenlinnan kaupunki

Tilinpäätös 2020

Sisällysluettelo

Toimintakertomus.....	5
Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	5
Kaupunginjohtajan katsaus – maailma muuttui	5
Yleistietoa Hämeenlinnasta	7
Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	8
Yleinen kuntatalouden kehitys	10
Kaupungin talous	10
Muut ei-taloudelliset asiat	21
Kaupungin henkilöstö	21
Tietotilinpäätös	23
Ympäristö	25
Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	26
Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	31
Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	38
Tilikauden tuloksen muodostuminen	38
Toiminnan rahoitus	41
Rahoitusasema ja sen muutokset	44
Kokonaistulot ja -menot.....	47
Hämeenlinna-konsernin toiminta ja talous	48
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	48
Konsernin toiminnan ohjaus	49
Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	49
Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	51
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	52
Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	54
Strategiset tytäryhtiöt.....	62
Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	72
Tilikauden tuloksen käsittely.....	72

Talouden tasapainottamistoimenpiteet	72
Talousarvion toteutuminen	74
Tavoitteiden toteutuminen.....	74
Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	87
Käyttötalouden toteutuminen	87
Konsernipalvelut	87
Elinkeinorahaston taseyksikkö	102
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	103
Sosiaali- ja terveyslautakunta	120
Kaupunkirakennelautakunta.....	146
Yhteinen jätelautakunta.....	169
Kanta-Hämeen pelastuslaitos	172
Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	177
Investointien toteutuminen	179
Rahoitusosan toteutuminen	185
Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	186
Tilinpäätöslaskelmat	187
Tuloslaskelma.....	187
Rahoituslaskelma	188
Tase.....	189
Konsernilaskelmat.....	191
Tilinpäätöksen liitetiedot	194
Taseyksikkö ja muut eriytetyt laskelmat.....	221
Elinkeinorahasto	221
Muut eriytetyt laskelmat	223
Muut tiedot	225
Kirjanpitokirjat	225
Luottamushenkilöt 1.1. – 31.12.2020	226
Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä.....	231

Toimintakertomus

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Kaupunginjohtajan katsaus – maailma muuttui

Vuosi 2020 oli covid-19-pandemian hallitsema. Pandemia rantautui Suomeen kunnolla maaliskuun puolivälissä. Siitä lähtien elämää ovat hallinneet covid-19-pandemian hoitamiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvät toimet, jotka jatkuvat edelleen. Kunta on covid-19-toimissa aivan keskiössä. Valtiovalta vastaa ohjeiden, linjausten ja sääntöjen laatimisesta, mutta käytännön toimet jäävät kuntien ja sairaanhoitopiirien hoidettavaksi. Hämeenlinna on onnistunut covid-19-toimien toteuttamisessa hyvin. Toimemme digitalisaation edistämiseksi osaltaan mahdollistivat selviytymisen. Henkilöstön sitoutuminen tilanteen hallintaan saamisessa oli avainasemassa.

Yleisen tilanteen vaikeudesta huolimatta kaupungin strategiaa edistettiin kaikilla rintamilla. Yksi merkittävimpiä onnistumisen mittareita vuonna 2020 oli asukasluvun kasvu 280 asukkaalla. Toisen peräkkäisen kasvun vuoden voidaan ajatella muuttaneen asukasluvun muutoksen trendin Hämeenlinnan osalta positiiviseksi. Muuttohalukkuus kaupunkeihin -tutkimuksessa Hämeenlinna oli seitsemäs, mikä oli parempi kuin aikaisempi sijoitus. Kaupunkimme on noteerattu yhdeksi turvallisimmista, mikä on erityisen tärkeää näinä aikoina.

Terveellisten ja turvallisten tilojen investointiohjelmaa vietiin strategian mukaisesti systemaattisesti eteenpäin erityisesti sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla. Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman valmistelu eteni tavoitteiden mukaisesti. Sosiaali- ja terveystaloudessa kehittämistyötä tehtiin erityisesti lastensuojelun alueella ja sähköinen asiointi lisääntyi avosairaanhoidossa. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma eteni myös suunnitellusti.

Kaupungin elinvoiman kannalta merkittävän ASSI-sairaalan kaava vahvistui ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri teki sairaalasta lopullisen rakentamispäätöksen. Kaupunki päätti liittyä Suomi-rata Oy:n osakkaaksi. Nykyisen ratalinjauksen kehittäminen on strategisesti kaupungin tärkein yksittäinen hanke ja erittäin tärkeä asia edunvalvonnan näkökulmasta.

MORE-yritysalue on kehittynyt lupaavasti. Se on nyt noin 1 400 työpaikan ja 90 yrityksen alue. MORE-masterplan oli kaupunginhallituksen käsittelyssä 14.12.2020. Alueesta on tullut vahva kiertotalousalue. PARKKI Business Park vakiinnutti asemansa kiinnostavana ja alati kehittyvänä yrityspalveluiden yhden luukun konseptina.

Yhteiskunnan taloudellinen kestävyys sai covid-19-pandemiasta merkittävän kolauksen. Esimerkiksi kaupungin työttömyysaste nousi erityisesti covid-19-pandemian johdosta 12,6 prosenttiin. Kuntien talous selviytyi valtion toimien ansiosta vuodesta 2020 hyvin. Samaan aikaan valtio kuitenkin velkaantui voimakkaasti. Tämän perusteella tulevina vuosina on edessä voimakasta talouden sopeuttamista, joka tulee kohdistumaan myös kuntiin. Vuosi 2021 vaikuttaa kuitenkin vielä olevan elvyttämisen aikaa.

Hämeenlinna sai vuonna 2020 valtiolta suoraa tukea covid-19-pandemian aiheuttamiin ongelmiin yhteensä noin 26 milj. euroa. Tilikauden ylijäämä nousi peräti 13,9 milj. euroon, minkä johdosta

edellisten tilikausien alijäämät saatiin katettua. Taloustilanteen osalta on kuitenkin syytä huomioida, että covid-19-pandemiasta ja kertaeristä puhdistettuna tilikausi oli noin 5,6 milj. euroa alijäämäinen. Talouden tervehdyttämistoimia on siten edelleen jatkettava. Vuonna 2021 tukea saadaan tämän hetken tiedon mukaan noin 4,3 milj. euroa ja tilikausi 2021 budjetoitiin 3,4 milj. euroa alijäämäiseksi. Valtio on luvannut korvata vuonna 2021 suojatarvikkeisiin, jäljitykseen ja testaukseen sekä osin hoitojonojen purkamiseen liittyvät kustannukset. Jo tällä hetkellä on kuitenkin selvää, että covid-19 -pandemiasta aiheutuu kunnille muitakin taloudellisia menetyksiä kuin edellä mainitut.

Kaupungin sijoitusvarallisuuden kannalta vuosi 2020 oli hyvin kaksijakoinen. Maaliskuun loppupuolella sijoitusvarallisuudesta oli sulanut noin 10 milj. euroa vuoden 2019 lopun arvosta. Markkinat elpyivät kuitenkin yllättävän nopeasti ja sijoitusomaisuus päättyi lopulta noin 6 milj. euroa vuoden 2019 lopun arvoa suuremmaksi, ollen yhteensä noin 120 milj. euroa.

Hämeenlinnan velkamäärä kasvoi edelleen voimakkaasti, noin 30,2 milj. euroa ja velkamäärä oli vuoden lopussa 301,8 milj. euroa. Velkamäärän kasvu viimeisen viiden vuoden aikana on ollut erittäin voimakasta. Alhaisten korkojen takia velkamäärän kasvu ei ole toistaiseksi aiheuttanut korkokustannusten noususta johtuvia talousongelmia. Talouden elpyessä ja korkojen mahdollisesti noustessa velkamäärän kasvu on riski kaupungin taloudenhoidolle.

Kaupungin konsernirakenteen yksinkertaistamista jatkettiin edelleen normaalina virkatyönä varsinaisen hankkeen jo päätyttyä. Konserniyhteisöjen vuosikirja julkaistaan toisen kerran huhtikuussa. Vuosikirja avaa kaupungin merkittävimpien yhteisöjen toimintaa ja taloutta lukijoilleen. Kaupungin strategiset tytäryhtiöt selvisivät tilikaudesta keskeisimpien tavoitteiden mukaisesti. Covid-19-pandemia heikensi monen yhtiön toimintaa ja taloutta, mikä vaikutti myös tavoitteiden toteutumiseen.

Henkilöstöjohtamisen saralla edistettiin toimintakulttuurin parantamista erinomaisesti todetun Työn Ilo -toimintamallin kautta. Kaupungin henkilöstö joutui erityisen koville covid-19-pandemian keskellä. Monin mittarein vuodesta selvittiin kuitenkin tältä osin erinomaisesti. Pandemia jatkuu ja sekä henkilöstön että kuntalaisten jaksaminen on kovilla. Toivottavasti rokotteesta saadaan tähän helpotusta vuoden kuluessa.

Kuluvan vuoden aikana valmistellaan jälleen kerran Sote-uudistusta, tällä kertaa hyvinvointialueiden nimellä. Päätökset hyvinvointialueuudistuksesta tehtäen kesään mennessä. Toteutuessaan uudistus on suurin Suomessa tehty hallinnollinen uudistus kuntien historiassa ja se siirtää kunnilta pois sote-palveluiden ja pelastustoimen toiminnot vuoden 2023 alusta lukien.

Kuntien palveluiden merkittävyys korostuu tällaisina aikoina. Nyt jos koskaan kaikkien kaupunkilaisten on tärkeää tukea kaupungin palvelutuotannon työtä kaupunkimme hyväksi.

Lämmin kiitos yhteistyöstä ja venymisestä koko henkilöstölle ja luottamushenkilöille vuodesta 2020.

Timo Kenakkala
Kaupunginjohtaja

Yleistietoa Hämeenlinnasta

Perustamisvuosi:	1639
Maapinta-ala:	1786 km ²
Vesipinta-ala:	246 km ²
Yhteensä:	2032 km ²
Kunnallisveroprosentti:	21,00

Väkiluvun kehitys

2016	67 867
2017	67 662
2018	67 532
2019	67 633
2020	67 848

Työttömyys

2016	12,3 %
2017	11,4 %
2018	10,4 %
2019	9,6 %
2020	12,6 %

Aluehallintovirasto:	Etelä-Suomen aluehallintovirasto
ELY-keskus:	Hämeen ELY-keskus (Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri, ympäristö ja luonnonvarat) Uudenmaan ELY-keskus (Liikenne ja infrastruktuuri)
Hovioikeus:	Turun hovioikeuspiiri
Kihlakunta:	Hämeenlinnan kihlakunta
Verovirasto:	Sisä-Suomen verovirasto
Sairaanhoitopiiri:	Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri
Maakunta:	Kanta-Häme
Maakuntaliitto:	Hämeen liitto
Maanmittaustoimisto:	Etelä-Suomen maanmittaustoimisto

Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Hämeenlinnan kaupungin ylin päättävä toimielin on kaupunginvaltuusto. Kaupunginvaltuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Kaupunginvaltuustoon kuuluu 51 valtuutettua ja sen puheenjohtajana on toiminut Sari Myllykangas (sdp), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Vesa Kaloinen (kok), toisena varapuheenjohtajana Ritva Oinonen (vas) ja kolmantena varapuheenjohtajana Teija Arvidsson (kd).

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin johtamisesta ja kehittämisestä kaupunginvaltuuston hyväksymien tavoitteiden, suunnitelmien ja päätösten mukaisesti. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta, taloudenhoidosta, kaupungin omaisuudesta ja omistajapolitiikasta, kaupunkikonsernista, palveluverkosta, elinkeinopolitiikasta, maankäytöstä sekä niiden strategisesta suunnittelusta ja kehittämisestä. Kaupunginhallitukseen kuuluu 11 jäsentä. Kaupunginhallituksen puheenjohtaja on Sari Rautio (kok). Kaupunginhallituksen ensimmäisenä varapuheenjohtajana toimii Ranjith Kumar Prabhakaran (sdp) ja toisena varapuheenjohtajana Airi Raitaranta (vihr).

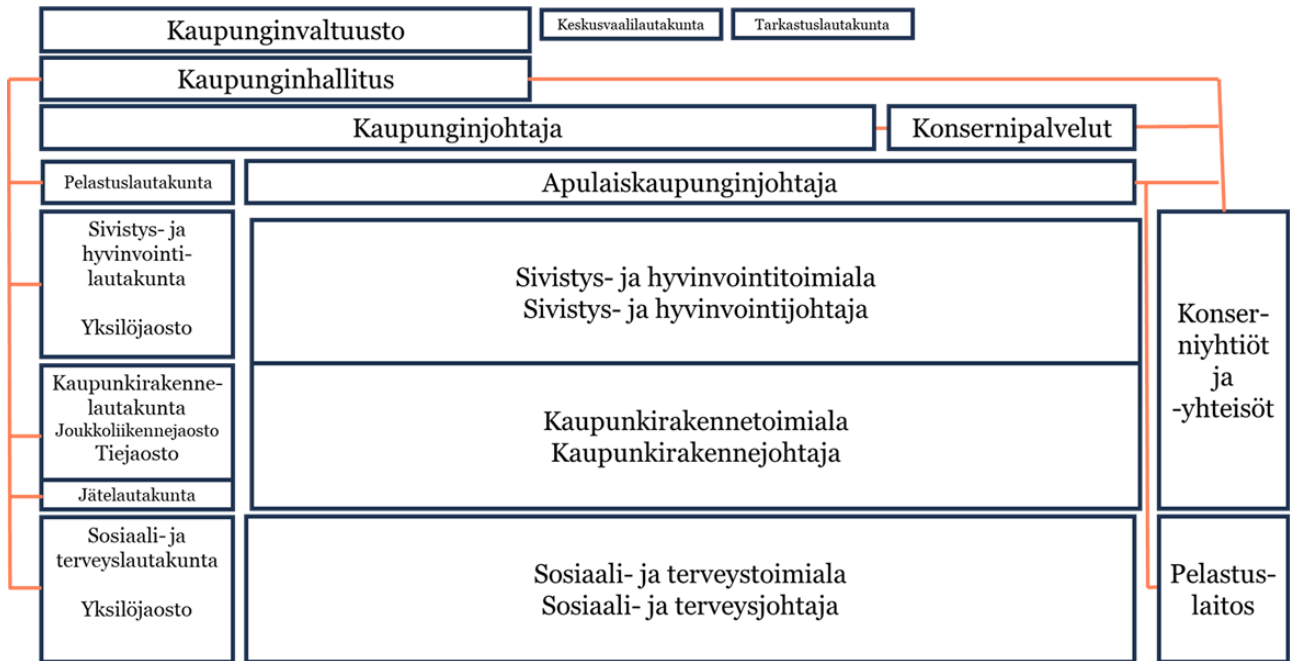
Lautakuntia ovat keskusvaalilautakunta, tarkastuslautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta, sosiaali- ja terveyslautakunta, kaupunkirakennelautakunta, yhteinen jätelautakunta ja maakunnallinen pelastuslautakunta.

Kaikkien vuoden 2020 aikana toimineiden toimielimien kokoonpanot on esitetty tämän tilinpäätöksen lopussa.

Vuoden 2020 aikana Irma Taavela siirtyi vasemmistoliiton valtuustoryhmästä sosialidemokraattiseen valtuustoryhmään.

Tilivelvollisia ovat toimielimien (muu kuin kaupunginvaltuusto) jäsenet ja toimielimen tehtäväalueiden johtavat viranhaltijat ja itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavat viranhaltijat. Viime kädessä tilintarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla on harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia. Tilivelvollisia ovat kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja, konsernipalvelujohtajat, tiedonhallintapäällikkö (keskusvaalilautakunta), tarkastuspäällikkö, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat, jätehuoltokoordinaattori ja pelastusjohtaja sekä muut toimielinten esittelijät.

Hämeenlinnan organisaatio

Yleinen kuntatalouden kehitys

Suomen kansantalous jatkoi vuonna 2020 laskusuhdanteessa, joka alkoi jo vuoden 2019 puolivälissä. Vuoden alussa talous oli jo taantumassa ja näkymät synkentyivät entisestään covid-19-pandemian levitessä maailmanlaajuisesti. Pandemiasta johtuneet rajoitustoimet näkyvät erityisesti toisen vuosineljänneksen pudotuksessa, kun bruttokansantuote laski 4,3 prosenttia edellisen neljänneksen tasolta. Loppuvuoden aikana bruttokansantuote kasvoi, mutta ei saavuttanut pandemiaa edellyttäneitä tasoaan. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 bruttokansantuotteen volyyymi supistui 2,9 prosenttia. Käyvin hinnoin laskettuna bruttokansantuote oli 1,3 prosenttia pienempi kuin vuonna 2019. Kuluttajahintaindeksi nousi 0,3 % (2019 1,0 %). Työttömyysaste heikkeni edellisvuodesta ollen 7,8 % (2019 6,7 %).

Kuntaliiton julkaisemien vuoden 2020 tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien taloustilanne vahvistui ennätysheikolta tasolta poikkeuksellisen hyviin lukemiin. Kuntien taloustilanteen vahvistumista selittävät kertaluonteiset koronatuot. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tulos oli 1,7 miljardia euroa ylijäämäinen. Vuosikatteet vahvistuivat kaikissa kuntakoryhmissä, eikä syömävelkaa jouduttu juurikaan ottamaan. Kuntien menot kasvoivat maltillisesti, sillä koronatilanteen vuoksi useat kuntien toiminnot olivat suljettuina kevään aikana. Lisäksi kunnissa oli ennätysellinen määrä lomautuksia. Yhteensä kunnat ja kuntayhtymät saivat covid-19-pandemian aiheuttamiin talousvaikeuksiin valtiolta tukea noin 3 miljardia euroa. Osa koronatukimuodoista on kuntatalouden kannalta neutraaleja, kuten verotuksen maksujärjestelyjen kompensatio. Osa on yleistä tukea, jolla kompensoidaan pienentyneitä tuloeria ja kasvaneita menoja sekä varaudutaan tulevaan.

Ennakkotiedon mukaan kuntasektorin toimintakulut kasvoivat keskimäärin 2,0 prosenttiyksikköä. Toimintakuluja nostivat palkkaratkaisun sopimuskorotukset, lomarahaleikkauksen päätyminen, väestön ikärakenteen muutos sekä hallituksen esittämät tehtävien laajennukset. Toimintakuluja vähensi työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen yhteismuutos sekä kuntien omat henkilöstösäästöt. Yt-neuvotteluja käytiin vuonna 2020 ainakin 128 kunnassa ja kuntayhtymässä. Toimintatuotot laskivat keskimäärin 1,7 prosenttiyksikköä. Covid-19-pandemia pienensi kuntien ja kuntayhtymien myyntituottoja sekä maksutuottoja. Kuntien yhteenlasketut verotulot nousivat yhteensä 4 % eli 900 milj. euroa. Samanaikaisesti valtionosuudet nousivat 27,2 % eli noin 2 350 milj. euroa. Verotulojen kasvuun vaikutti vuositulorajaan perustuva verokorttiuudistus, joka lykkäsi vuoden 2019 kunnallisveroa noin 350 milj. euroa vuoden 2020 puolelle. Ilman tätä kunnallisverot olisivat kasvaneet 3,3 %.

Tilinpäätösarvioiden mukaan vuonna 2020 Manner-Suomen kunnista negatiivisen tuloksen teki vain 27 kuntaa, kun edellisenä vuonna tulos oli alijäämäinen 223 kunnassa. Vuoden 2020 hyvästä talousvuodesta huolimatta kunnilta vaaditaan tulevaisuudessa mittavia sopeutustoimia. Väestörakenteen muutokset näkyvät vuosi vuodelta enemmän kuntien talousluvuissa.

Kaupungin talous

Vuonna 2020 valtion myöntämät kertaluonteiset koronatuot nostivat kaupungin talouden hyvään lopputulokseen. Kertaluonteisten erien ansiosta kaupungin talous nousi 13 904 200 euroa ylijäämäiseksi. Kuluneen vuoden aikana talouden ennustettavuus oli aiempia vuosia vaikeampaa.

Tähän vaikuttivat covid-19-pandemiasta johtuvat toimintatulojen vähenemiset sekä toimintakulujen kasvu muun muassa materiaalihankintojen osalta. Myös verotulojen ja valtionosuuksien ennustettavuus oli aiempaa vaikeampaa, johtuen valtion lisätalousarvioissa myöntämistä tuista. Vuosina 2015–2019 kaupungin talouden tasapainoon on vaikuttanut merkittävästi verotulojen kasvun tyrehtyminen. Vuonna 2020 verotulojen kasvuvauhti oli aiempiin vuosiin nähden suurempaa. Vahvaan verokertymään vuonna 2020 vaikutti kolme poikkeustekijää. Vuositulorajaan perustuva verokorttiuudistuksen käyttöönotto vuonna 2019 (vaikutus Hämeenlinnalle noin +4,4 milj. euroa) ja kuntien koronatukena päätetty yhteisöveron jako-osuuskorotus (vaikutus Hämeenlinnalle noin +3,8 milj. euroa) sekä tuloveroprosentin nosto 0,25 prosenttiyksiköllä (vaikutus Hämeenlinnalle noin +2,8 milj. euroa).

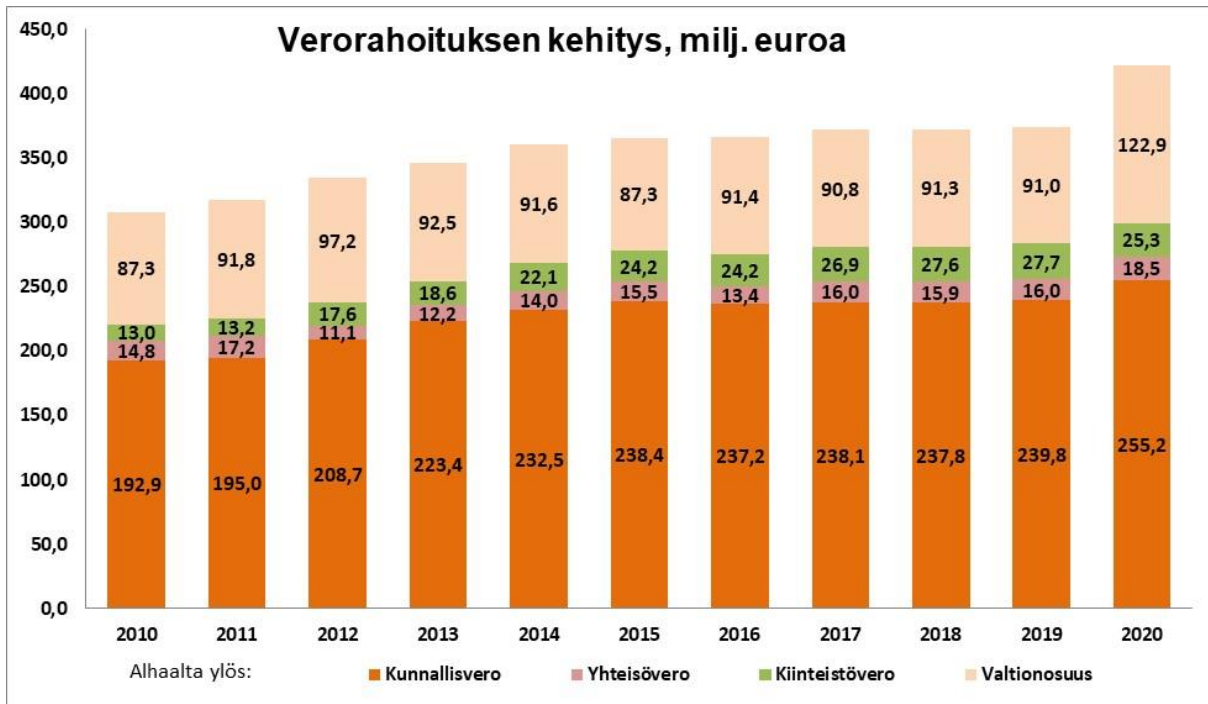
Käyttötalous

Lautakunnilla ja muilla toimijoilla oli käytettävänä nettona (toimintakate talousarviomuutoksin) yhteensä 397 571 600 euroa. Tilinpäätöksessä toimintakate oli 386 755 300 euroa. Alkuperäisessä 2020 talousarviossa toimintakatetavoite oli 381 923 000 euroa, mutta lisätalousarviokäsittelyssä kulutasoa korotettiin. Alkuperäisestä toimintakatetavoitteesta jäätiin 4 832 300 euroa. Vuonna 2019 toimintakatekustannukset olivat 370 117 800 euroa. Tähän nähden kustannukset nousivat 16 637 500 euroa eli 4,5 %, joka on kuntakentän keskimääräisen kulukehityksen tasoa korkeampi (3,1 %). Toimintakatteen kasvu sisältää kuitenkin edellisvuoteen verrattuna 6,0 milj. euroa vähemmän toimintatuottoja, jotka koostuvat omaisuuden myyntivoitoista ja koronan aiheuttamista tulomenetyksistä. Lisäksi toimintakuluihin sisältyy 2,8 milj. euroa kertaeriä, jotka koostuvat koronasta johtuvista menoista sekä henkilöstökuluista, joten vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli 2,1 %. Toimintakate sisältää noin 5 800 000 euroa covid-19-pandemiasta johtuvia eriä.

Kaupungin vuoden 2015 tilinpäätöksessä tehtiin 9 031 000 euron pakollinen varaus sairaanhoitopiirin alijäämän kattamiseksi. Tilinpäätöksissä varausta purettiin seuraavasti: vuonna 2016 2 249 000 euroa, vuonna 2017 3 149 000 ja edelleen vuonna 2018 3 294 000 euroa sairaanhoitopiirin ylijäämäisen tilinpäätösosuuden mukaisesti. Pakollisen varauksen purku vähensi vastaavalla summalla kaupungin terveydenhuollon kuluja ja paransi näin toimintakatetta. Vuoden 2019 tilinpäätökseen tehtiin 1 486 000 euron pakollisen varauksen lisäys sairaanhoitopiirin alijäämän kattamiseksi. Tilikauden 2019 päättyessä pakollista varausta oli purkamatta 1 825 000 euroa. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä pakollinen varaus purettiin ja sairaanhoitopiiri laskutti taseen alijäämät 1 733 000 euroa.

Verotulot ja valtionosuudet

Vuonna 2020 kunnan tuloveroprosentti oli 21,00. Yleinen kiinteistöveroprosentti oli 1,35, vakituisen asunnon veroprosentti 0,60, vapaa-ajan rakennuksen veroprosentti 1,40 ja rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 3,30.

Verotuloja kertyi 298 979 000 euroa, joka on 2 879 000 euroa muutettua budjettia (296 100 000 euroa) enemmän. Vahvaan verokertymään vaikutti kaksi poikkeustekijää. Vuositulorajaan perustuva verokorttiuudistuksen käyttöönotto vuonna 2019 ja kuntien koronatukena päätetty yhteisöveron jako-osuuskorotus. Hämeenlinnan verotuloihin sisältyy 4 400 000 euroa verokorttiuudistuksesta ja 3 765 000 euroa yhteisöveron jako-osuudesta johtuvaa kasvua. Lisäksi kaupunki nosti tuloveroprosenttia 0,25 prosenttiyksikköä vuodelle 2020 (ensimmäisenä vuonna kertyy noin 11/12 osaa koko vuoden kertymästä, eli noin 2 800 000 euroa). Kiinteistöverotuksessa siirryttiin kuluneen vuoden aikana jostavaan valmistumiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että eri kiinteistönomistajilla verotus valmistuu toukokuusta alkaen eri aikoina. Joustavasta valmistumisesta johtuen kiinteistöverokertymä jäi vuonna 2020 noin (10 %) eli 2 200 000 euroa talousarviota pienemmäksi. Vuodelle 2021 siirryy noin 10 % vuoden 2020 kiinteistöverotuloa. Vastaavasti arvioidaan, että vuodelta 2021 siirryy noin 5 % kiinteistöverotuloa vuodelle 2022.

Seuraavassa on eri veroerien kehitys kolmelta vuodelta ja vertailu koko maan tilanteeseen:

Verotulojen kehitys	2018	2019	2020	Muutos €		Muutos %		Koko maa %	
	€	€	€	2018-19	2019-20	2018-19	2019-20	2018-19	2019-20
Tulovero	237 793 795	239 750 065	255 175 410	1 956 270	15 425 345	0,8	6,4	2,6	5,1
Yhteisövero	15 869 320	15 997 221	18 456 744	127 901	2 459 523	0,8	15,4	2,8	3,0
Kiinteistövero	27 568 547	27 677 328	25 347 065	108 782	-2 330 263	0,4	-8,4	3,1	-6,6
Verot yht.	281 231 662	283 424 615	298 979 220	2 192 953	15 554 605	0,8	5,5	2,6	4,0

Vuonna 2020 Hämeenlinnan verotulot kasvoivat edellisvuodesta 15 555 000 euroa. Koko maan verotulot kasvoivat 4,0 %. Hämeenlinnan verotulokehitys oli muuta maata huomattavasti parempaa. Verotulontilityksiin liittyy kuitenkin monia jaksotuksiin liittyviä seikkoja, joiden johdosta yhden vuoden muuta kuntakenttää nopeammasta tai hitaammasta kasvusta ei voi tehdä kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Valtionosuutta saatiin 122 902 000 euroa, joka on 5 602 000 euroa muutettua budjettia (117 300 000 euroa) enemmän. Alkuperäisessä 2020 talousarviossa valtionosuudet oli 100 700 000 euroa. Alkuperäiseen talousarvioon verrattaessa valtionosuuksia saatiin 22 202 000 euroa enemmän. Valtionosuudet sisältävät valtion tukea yhteensä 19 700 000 euroa, josta suoraa koronatukea on noin 17 100 000 euroa ja harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta (epäsuoraa koronatukea) 2 600 000 euroa. Lisäksi vuonna 2020 saatiin veromenetysten kompensatiota koronan johdosta noin 1 400 000 euroa, joka peritään korkoineen pois vuonna 2021. Normaalisti toiminnasta johtuvaa valtionosuuden lisäystä saatiin noin 600 000 euroa.

Valtionosuudet	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TA - TP 2020		TP 2019 - TP 2020	
	€	€	€	€	%	€	%
Valtionosuudet yhteensä	90 981 001	117 300 000	122 901 971	5 601 971	4,8	31 920 970	35,1
Peruspalvelujen valtionosuus	95 806 620	91 000 000	94 063 220	3 063 220	3,4	-1 743 400	-1,8
Verotuloihin perustuva vos-tasaus	7 708 284	9 300 000	9 330 979	30 979	0,3	1 622 695	21,1
Opetus ja kulttuuri, muut vos:t	-12 533 903	-12 100 000	-12 154 118	-54 118	0,4	379 785	3,0
Harkinnanvarainen vos korotus			2 600 000	2 600 000		2 600 000	
Verotulomenetysten kompensatio		29 100 000	29 061 890	-38 110	0,1	29 061 890	

Rahoitustuotot ja -kulut sekä sijoitukset

Talousarviossa oli korko- ja rahoitustuottojen määräksi arvioitu yhteensä 4 490 000 euroa ja kulujen määräksi 8 490 000 euroa. Todelliset tuotot olivat 5 074 000 euroa ja kulut 7 074 000 euroa. Näin ollen kulut olivat 2 000 000 euroa tuottoja suuremmat. Budjettitavoite -4 000 000 euroa ylittyi 2 000 000 euroa. Alkuperäisessä talousarviossa korko- ja rahoitustuottojen sekä -kulujen nettomenoksi arvioitiin -800 000 euroa, mutta lisätalousarviokäsittelyssä nettomenoja korotettiin. Alkuperäisestä tavoitteesta jäätin 1 200 000 euroa.

Kaupunki yhteensä	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TA - TP 2020		TP 2019 - TP 2020	
	€	€	€	€	%	€	%
Korkotuotot yhteensä	2 213 518	1 990 000	1 979 413	-10 587	-0,5	-234 105	-10,6
Korkotuotot ulk. antolainoista	1 693 987	1 660 000	1 619 996	-40 004	-2,4	-73 991	-4,4
Korkotuotot sijoituksista	382 575	300 000	256 174	-43 826	-14,6	-126 401	-33,0
Muut korkotuotot	136 956	30 000	103 243	73 243	244,1	-33 714	-24,6
Muut rahoitustuotot yhteensä	6 201 691	2 500 000	3 094 741	594 741	23,8	-3 106 950	-50,1
Arvopapereiden myyntivoitot	3 071 730	1 900 000	2 558 364	658 364	34,7	-513 366	-16,7
Muut rahoitustuotot	3 129 961	600 000	536 377	-63 623	-10,6	-2 593 584	-82,9
Korkokulut yhteensä	5 821 941	6 260 000	5 993 210	-266 790	-4,3	171 269	2,9
Lainojen korkokulut	5 817 868	6 200 000	5 939 871	-260 129	-4,2	122 003	2,1
Muut korkokulut	4 073	60 000	53 339	-6 661	-11,1	49 266	1209,6
Muut rahoituskulut yhteensä	129 329	2 230 000	1 080 901	-1 149 099	-51,5	951 572	735,8
Myyntitappiot ja arvonalentumiset	118 262	2 200 000	1 073 626	-1 126 374	-51,2	955 364	807,8
Muut rahoituskulut yhteensä	11 066	30 000	7 274	-22 726	-75,8	-3 792	-34,3
Rahoitustuotot yhteensä	8 415 209	4 490 000	5 074 154	584 154	13,0	-3 341 056	-39,7
Rahoituskulut yhteensä	5 951 269	8 490 000	7 074 111	-1 415 890	-16,7	1 122 841	18,9
Rahoituksen nettotuotot/-kulut	2 463 940	-4 000 000	-1 999 957	2 000 043	-50,0	-4 463 897	-181,2

Kaupungin sijoitustoiminnalle asetettu vuosituottotavoite on 4,5 % - 5 %. Vuoden lopussa viiden pääsalkunhoitajan hallinnoima pääoma (markkina-arvo) oli yhteensä 116 milj. euroa (31.12.2019: 110,5 milj. euroa). Tuottoa kertyi vuoden alusta lukien 5 % (inflaatio 0,3 %). Koko sijoitustoiminnan pääoma oli 119,4 milj. euroa (31.12.2019: 113,6 milj. euroa). Kaupungin sijoitusten allokaatio täytti

kaupungin sijoitustoiminnan periaatteet. Covid-19-pandemian ja taloustilanteen johdosta sijoitustoiminnan tuottojen näkymät vuodelle 2021 ovat hyvin epävarmat.

Vuosien aikana on sijoitusten tuottoja nostettu noin 48,5 milj. euroa investointimenojen katteeksi ja kaupungin maksuvalmiuden turvaamiseksi. Vuonna 2020 kassaan ei nostettu tuottoja.

Vuosikate ja poistot

Vuosikatetavoite oli 11 828 400 euroa. Toteutunut vuosikate oli 33 125 900 euroa. Alkuperäiseen talousarvion mukaan vuosikatetavoite oli 19 477 000 euroa, jolloin tavoite ylitettiin 13 648 900 euroa. Poistojen ja arvonalentumisten määrä oli 21 930 800 euroa (budjetissa 22 364 300 euroa). Talousarvion määräraha sisälsi arvonalentumiskirjauksia 2 988 300 euroa. Vuosikate kattaa 151 % poistojen ja arvonalentumisten yhteismäärästä.

Poistot ja arvonalentumiset	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TA - TP 2020		TP 2019 - TP 2020	
	€	€	€	€	%	€	%
Poistot ja arvonalentumiset yht.	18 370 080	22 364 300	21 930 848	-433 452	-1,9	3 560 768	19,4
Poistot rakennuksista	6 453 074	7 631 800	8 367 277	735 477	9,6	1 914 202	29,7
Poistot kiinteistä rakenteista	9 755 648	9 696 100	9 486 312	-209 788	-2,2	-269 336	-2,8
Poistot koneista, kalustosta yms.	2 083 710	2 048 100	1 980 088	-68 012	-3,3	-103 622	-5,0
Arvonalentumiset	77 648	2 988 300	2 097 171	-891 129	-29,8	2 019 523	2600,9

Tilikauden yli- tai alijäämä sekä aikaisempien vuosien vaikutus

Muutetussa talousarviossa tilikauden alijäämä oli 7 612 600 euroa. Alkuperäisessä talousarviossa tavoite oli 36 000 euroa ylijäämäinen. Tilikausi 2020 oli 13 904 200 euroa ylijäämäinen.

Kaupungin taseessa on edellisiltä tilikausilta kertynyttä alijäämää 13 708 600 euroa. Näin ollen 31.12.2020 mennessä kertynyttä ylijäämää oli yhteensä 195 600 euroa.

Investoinnit

Tarkempi selvitys investoinneista on kohdassa Investointien toteutuminen. Seuraavaan taulukkoon on koottu investointien kokonaisuus.

	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Kiinteä omaisuus	2 147 744	2 000 000	551 784
Osakkeet ja osuudet	4 130 630	6 778 000	9 216 104
Talonrakennus	20 874 636	16 150 000	11 152 936
Kunnallistekniikka	8 401 418	9 800 000	9 514 672
Irtain omaisuus	1 049 204	2 772 000	2 427 233
Investointimenot yhteensä	36 603 632	37 500 000	32 862 729
Investointitulot yhteensä	1 965 957	426 000	3 330 046
Nettoinvestointikulut yhteensä	34 637 676	37 074 000	29 532 683

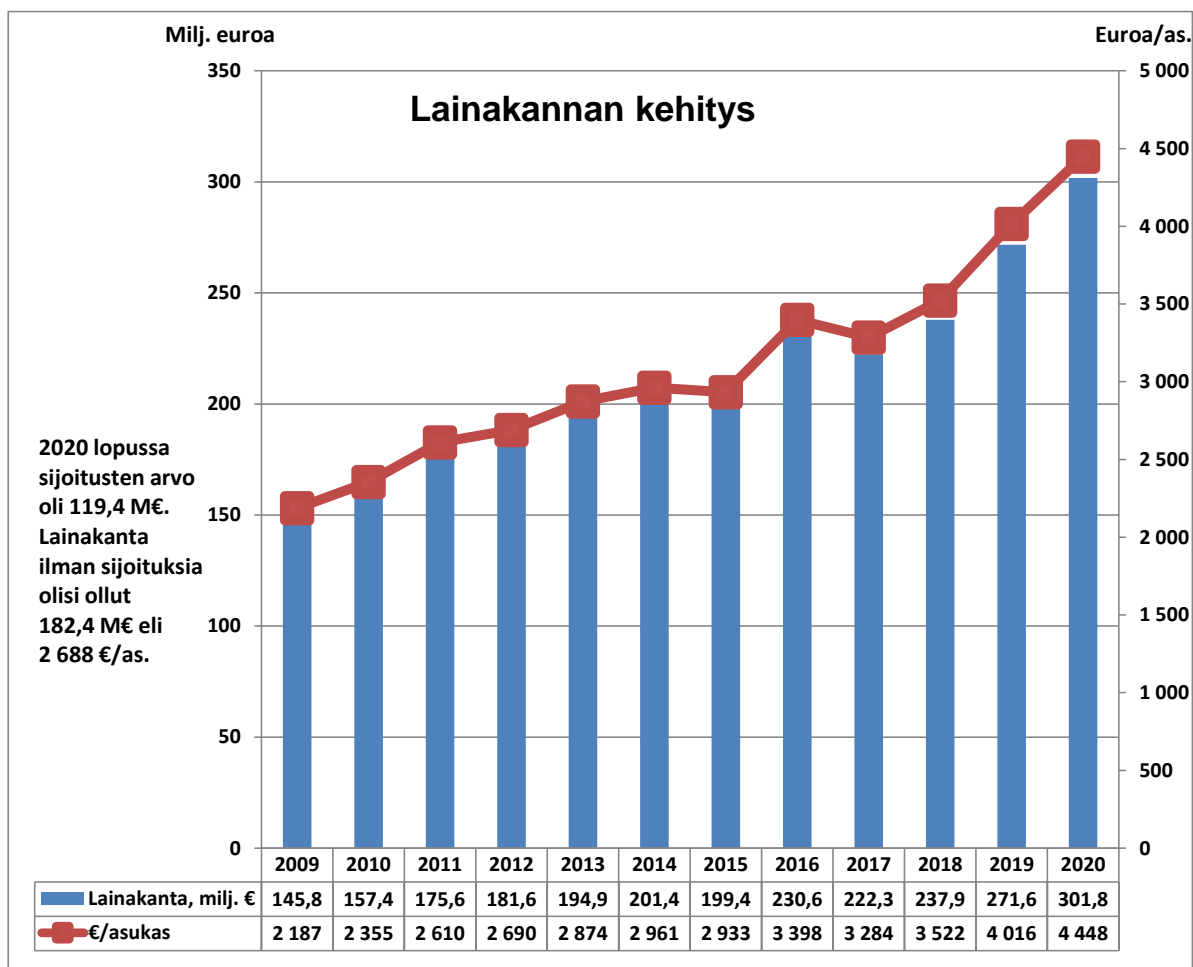
Nettoinvestointeihin oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 36 774 000 euroa ja muutosten jälkeen 37 074 000 euroa. Vuonna 2020 investointimenoja oli kirjattu noin 32 863 000 euroa ja investointituloja 3 330 000 euroa, joten nettomenoa oli kirjattu 29 533 000 euroa.

Lainakannan muutokset ja antolainojen kehitys

Pitkäaikaisia lainoja oli vuoden 2020 alussa 209 114 000 euroa. Uutta lainaa otettiin 63 027 000 euroa ja vanhoja maksettiin pois 35 278 000 euroa, joten pitkäaikaiset lainat lisääntyivät nettona 27 749 000 euroa koko lainamäärän ollessa 236 863 000 euroa.

Lyhytaikaista lainaa oli 2020 alussa 62 495 000 euroa ja vuoden lopussa 64 933 000 euroa, joten lyhytaikainen lainakanta kasvoi 2 438 000 euroa. Vuoden lopun lyhytaikaisesta lainamäärästä 24 933 000 euroa oli kassalainaa muilta konserniyhteisöiltä ja 40 000 000 euroa kuntatodistusohjelmalla otettua kassalainaa rahoituslaitoksilta.

Koko em. lainakanta oli vuoden alussa yhteensä 271 609 000 euroa ja vuoden lopussa 301 796 000 euroa, joten lainakanta kasvoi 30 187 000 euroa eli 11,1 %. Vuoden 2020 lainakanta oli asukasta kohti laskien 4 444 euroa. Manner-Suomen kuntien keskimääräinen lainakanta kasvoi ennakkotietojen mukaan 3,8 % ja oli 3 474 euroa asukasta kohti.

Kaupungin myöntämien antolainojen määrä oli 2020 alussa 41 489 000 euroa. Antolainoista 39 879 000 euroa kohdistuu kaupunkikonsernin toimijoille. Kaikkien antolainojen määrä väheni 955 600 euroa. Vuoden lopussa antolainoja oli yhteensä 40 578 000 euroa. Pysyvien vastaavien lainasaamiset vähenivät 856 500 euroa ja muut lainasaamiset 99 100 euroa. Vuonna 2020 on myönnetty uutta antolainaa Lammin VPK:lle (44 800 euroa). Antolainojen lisäykseen sisältyy myös palautuskelpoisia liittämämaksuja (vesi- ja sähköliittymät) noin 25 000 euroa.

Talousarvion sitovuuden toteutuminen

	Alkuperäinen TA	Muutettu TA	TP	Muutettu TA - TP	Tuottojen alitus tai kulojen ylitys
<u>Konsernipalvelut</u>					
Toimintatuotot	7 132 000	6 852 000	6 823 902	-28 098	Alittui
Toimintakulut	-39 900 000	-41 012 900	-38 086 167	2 926 733	Ei ylitystä
Toimintakate	-32 768 000	-34 160 900	-31 262 265	2 898 635	
<u>Taseyksiköt</u>					
Toimintakate	0	0	-118	-118	Ylittyi
<u>Sivistys- ja hyvinvointilautakunta</u>					
Toimintatuotot	4 771 000	5 511 000	6 041 503	530 503	Ei alitusta
Toimintakulut	-120 815 000	-121 951 000	-117 811 790	4 139 210	Ei ylitystä
Toimintakate	-116 044 000	-116 440 000	-111 770 287	4 669 713	
<u>Sosiaali- ja terveyslautakunta</u>					
Toimintatuotot	30 172 000	28 409 300	31 806 497	3 397 197	Ei alitusta
Toimintakulut	-265 604 000	-274 260 000	-275 240 014	-980 014	Ylittyi
Toimintakate	-235 432 000	-245 850 700	-243 433 517	2 417 183	Netto ei ylittynyt
<u>Kaupunkirakennelautakunta</u>					
Toimintatuotot	63 772 000	59 972 000	61 201 993	1 229 993	Ei alitusta
Valmistus omaan käyttöön	10 195 000	10 195 000	9 784 437	-410 563	Ylittyi
Toimintakulut	-72 502 000	-72 143 000	-72 130 222	12 778	Ei ylitystä
Toimintakate	1 465 000	-1 976 000	-1 143 792	832 208	Netto ei ylittynyt
<u>Yhteinen jätelautakunta</u>					
Toimintakate	0	0	0	0	Ei ylitystä
<u>Pelastustoiminta</u>					
Kuntien maksuosuus	12 307 000	12 307 000	11 583 981	-723 019	Alittui

	Alkuperäinen TA	Muutettu TA	TP	Muutettu TA - TP	Tavoitteen toteutuminen
<u>Tuloslaskelmaosa</u>					
Verotulot	301 500 000	296 100 000	298 979 220	2 879 220	Tavoite ylittyi
Valtionosuudet	100 700 000	117 300 000	122 901 971	5 601 971	Tavoite ylittyi
Rah.tuotot ja -kulut netto	-800 000	-4 000 000	-1 999 957	2 000 043	Ei ylitystä
<u>Rahoitusosa</u>					
Ulk. antolainojen lisäys	250 000	250 000	59 931	-190 069	Ei ylitystä
Ulk. antolainojen vähennys	824 000	742 000	856 514	114 514	Ylittyi (tulo)
Pitkäaik. ottolainojen muutos	17 300 000	26 830 000	27 369 243	539 243	Ylittyi
Lyhytaik. lainojen enimmäis- määrä kerralla (hallintos. 17.1 §)	80 000 000	100 000 000	40 000 000	-60 000 000	Ei ylitystä
<u>Investointiosa</u>					
Kiinteä omaisuus, menot	-2 000 000	-2 000 000	-551 784	1 448 216	Ei ylitystä
Kiinteä omaisuus, tulot	500 000	200 000	82 428	-117 572	Alittui
Osakkeet ja osuudet, menot	-6 778 000	-6 778 000	-9 216 104	-2 438 104	Ylittyi
Osakkeet ja osuudet, tulot	0	0	2 963 384	2 963 384	Ei alitusta
Talonrakennus, menot	-16 150 000	-16 150 000	-11 152 936	4 997 064	Ei ylitystä
Talonrakennus, tulot	0	0	50 000	50 000	Ei alitusta
Kunnallistekniikka, menot	-9 800 000	-9 800 000	-9 514 672	285 328	Ei ylitystä
Kunnallistekniikka, tulot	0	0	20 000	20 000	Ei alitusta
Irtain, terveyspalvelujen menot	-300 000	-300 000	-54 079	245 921	Ei ylitystä
Irtain, kaupunkirakenne, menot	-200 000	-200 000	-199 333	667	Ei ylitystä
Irtain, ensik. kalustam, menot	-1 120 000	-1 120 000	-931 811	188 190	Ei ylitystä
Irtain, suurkeittolaitteet, menot	-50 000	-50 000	-24 000	26 000	Ei ylitystä
Irtain, pelastuslaitos, menot	-1 082 000	-1 082 000	-1 198 011	-116 011	Ylittyi
Irtain, pelastuslaitos, tulot	226 000	226 000	214 233	-11 767	Alittui
Irtain, taidehankinnat, menot	-20 000	-20 000	-20 000	0	Ei ylitystä
Investoinnit yhteensä	-36 774 000	-37 074 000	-29 532 683	7 541 317	

Kaupunginvaltuusto on 22.3.2021 § 41 päättänyt talousarvion ylitysoikeuksista. Konsernipalveluille myönnettiin 28 100 euron alitusoikeus käyttötalouden tuloihin. Elinkeinorahaston taseyksikölle myönnettiin 200 euron ylitysoikeus käyttötalouden nettomenoihin. Sosiaali- ja terveyslautakunnalle myönnettiin 984 500 euron ylitysoikeus käyttötalouden menoihin. Kaupunkirakennelautakunnalle myönnettiin 410 300 euron ylitysoikeus käyttötalouden menoihin. Konsernipalveluille myönnettiin 117 600 euron alitusoikeus kiinteän omaisuuden investointien tuloihin. Pelastuslautakunnalle myönnettiin 127 800 euron ylitysoikeus irtaimen omaisuuden nettoinvestointimenoihin. Lisäksi pitkäaikaisten ottolainojen nettomuutokseen myönnetään 539 300 euron ylitysoikeus.

Tilinpäätös vaiheessa tehtiin osakkeisiin ja osuuksiin Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n fuusioon liittyvät kirjaukset, jotka johtivat osakkeiden hankinnan menomäärärahan ylittymiseen investointiosassa. Fuusio on tapahtunut tehtyjen päätösten mukaisesti, mutta kirjausten vaikutuksia ei ollut osattu ennakoida budjettimuutoksissa eikä ylitysoikeuspyynnössä.

Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2021 talousarvioon ja arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuosi 2020 oli hyvin poikkeuksellinen. Vuoden kulkua sekä toiminnallisesti että talousennusteiden suhteen leimasi covid-19-pandemia. Vuoden 2020 osalta vertailu alkuperäiseen talousarvioon tulee tehdä covid-19-pandemiasta puhdistetun tilinpäätöksen pohjalta. Vuoden 2020 toimintakatteen vertailukelpoinen kasvu (ilman covid-19-pandemian vaikutuksia ja muita kertaeriä) on noin 2,1 %. Kasvu oli muutamaa edellistä vuotta alhaisempaa, mutta edelleen talouden kuvaan nähden liian voimakasta.

Vuoden 2021 talousarvio laadittiin ilman covid-19-kustannuksia ja -tuloja, lukuun ottamatta covid-19-pandemian johdosta saatua yleiskatteellista 3,4 milj. euron valtionosuutta (vastaavasti maan hallitus teki kuntien valtionosuuksiin kilpailukykysovimuksen työajanpidennyksen poistumisen johdosta leikkauksen, jonka vaikutus Hämeenlinnalle oli noin 2,9 milj. euroa) ja yhteisöveron jako-osuuden tilapäistä korotusta, jonka arvioidaan tuovan kaupungille noin 5 milj. euroa normaalia enemmän verotuloja vuonna 2021. Covid-19-rokotteen saatavuuteen ja tehokkuuteen liittyviä epävarmuustekijöitä on tullut tietoon alkuvuoden 2021 aikana. Covid-19-pandemia tulee siten olemaan myös vuoden 2021 vitsaus.

Vuoden 2021 talousarviossa on varauduttu kohtuulliseen toimintakulujen kasvuun. Talousarvioprosessin yhteydessä kyettiin määrärahavaraustasolla paikkaamaan joitain edellisten vuosien määrärahakuoppia. Näiden osalta on toiveissa, että määrärahaylityksiä ei tulisi. Perhetyön (ml. lastensuojelu) toteutuneet kustannukset vuonna 2020 aiheuttavat kuitenkin riskiä määrärahojen riittävyydelle vuonna 2021. Myös erikoissairaanhoidon kustannusten määrärahavaraus on kaupungin talousarviossa hyvin haasteellinen. Talousarvio 2021 sisälsi myös 1,5 milj. euron henkilöstökululeikkauksen, jolle ei talousarviovaiheessa kyetty määrittämään todellista kohdennusta. Valtio on luvannut korvata Covid-19-pandemiaan liittyvät testauksen, jäljityksen ja suojatarvikkeiden kustannukset vuonna 2021. Pandemian pitkittyessä on kuitenkin selvää, että siitä aiheutuu vuodelle 2021 muitakin kustannuksia kuin mitä valtio on luvannut korvata.

Kaupungin tilikauden 2020 alijäämä covid-19-pandemian vaikutuksista puhdistettuna olisi ollut -5,233 milj. euroa alijäämäinen ja covid-19-pandemian vaikutuksista sekä muista kertaeristä puhdistettu tulos olisi ollut noin 5,633 milj. euroa alijäämäinen. Covid-19-pandemiaan liittyvä vaikutus tulokseen oli yhteensä 19,1 milj. euroa tulosta parantava. Kaupungin tosiasiallinen taloustilanne ei siten ole virallisen tilinpäätöslaskelman mukainen. Tilanne on sama myös vuoden 2021 osalta valtion tukitoimien ja Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjen mahdollisen yhtiöittämisen johdosta. Näin ollen vasta vuoden 2022 tilanne antaa seuraavan kerran todellisemman kuvan kaupungin tuloksentekevyydestä.

Kaupungin työntekijöille päätetty noin 350 000 euron arvoinen palkitseminen covid-19-työstä aiheuttaa vastaavan ylityspaineen vuoden 2021 määrärahoihin. Vuoden 2021 valtionosuuspäätös jäi peräti 1,1 milj. euroa talousarvion arviota alhaisemmaksi. Päätöksessä on kuitenkin virhe, johon haetaan oikaisua. Valtionosuudet jäänevät kuitenkin talousarviovarausta alhaisemmiksi. Verotulojen osalta näkymät ovat kuitenkin selvästi positiivisemmat kuin talousarviovaiheessa arvioitiin. Vuoden 2021 ensimmäisen ennusteen mukaan kaupungille kertyisi verotuloja vuonna 2021 jopa 5 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa on arvioitu. Verotulojen osalta ensimmäinen normaaliolosuhteissa luotettava verotuloennuste saadaan vasta huhtikuussa, jolloin julkaistaan ennakkotiedot kuntalaisten tulokehityksestä vuonna 2020. Talousarvio 2021 oli 3,4 milj. euroa alijäämäinen. Tiedossa olevien muutosten jälkeen vuoden 2021 arvioidaan edelleen, verotulojen merkittävästä ylityksestä huolimatta, päätyvän alijäämäiseksi ilman mahdollisesta Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjen yhtiöittämisestä saatavaa kertaluontoista tulokirjausta.

Hämeenlinnan kaupunki on myynyt menneen vuosikymmenen aikana merkittävästi omaisuuttaan talouden tilanteen parantamiseksi ja käytännössä alijäämien katteeksi. Ilman omaisuuden myyntiä taloustilanne olisi merkittävästi heikompi, kuin mitä se tällä hetkellä on.

Aikaisemmilla tilikausilla saatuja merkittävimpiä yksittäisiä tuottoeriä ovat olleet:

- HAMK:n kuntayhtymän purkamisesta saatu 18,1 milj. euron suuruinen kirjanpidollinen tuotto vuonna 2014
- Tontinmyyntikampanjan tuottamat 11,7 milj. euron myyntivoitot vuonna 2015
- Tekme Oy:n ja Linnan Ateriapalvelut Oy:n myynnistä saatu 6,3 milj. euron myyntivoitto vuonna 2018
- Hämeenlinna-rahaston purkaminen 7,1 milj. euron arvosta vuonna 2018 arvonalentumiskirjausten katteeksi
- Työsyke Oy:n myynnistä saatu 2,5 milj. euron myyntivoitto vuonna 2019

Hyvästä vuoden 2020 tuloksesta huolimatta on huomioitava, että kaupungin talous oli selvästi alijäämäinen ennen covid-19-pandemiaa, eikä pandemia varmasti ole parantanut kaupungin taloustilannetta.

Valtio ylikompensoi merkittävästi kunnille covid-19-pandemiasta johtuvia menetyksiä. Valtio ei voi velkaantua vuosien 2020 ja 2021 tahdilla tulevaisuudessa ja valtiontalouden tasapainotustoimina käytetään usein kuntien valtionosuuksien tasoa.

Hyvinvointialueuudistus tulee heikentämään kaupungin taloutta tulevina vuosina. Heikennys johtuu uudistuksen siirtolaskennassa käytetyistä periaatteista ja toteutusajankohdasta. Siirtolaskelmaperiaatteet rankaisevat tehokkaasti siirtyviä palveluita tuottaneita kuntia, joiden joukkoon Hämeenlinna on kuulunut. Lisäksi siirtoajankohta on tilapäisesti alentanut kuntien verotuloja ja lisännyt siirtyvien palveluiden menoja. Siirtolaskelmissa huomioidaan siirtyvinä kustannuksina myös sellaisia kustannuksia, jotka eivät oikeasti siirry kunnilta pois. Myös kiinteistöriski on jäämässä kokonaan kunnille ja irtain omaisuus siirretään kunnilta pois ilman korvausta.

Teoriassa kuntien toistaiseksi pysyvä tasapainotila voi parantua tai heiketä maksimissaan 60 euroa per asukas. Todellisuudessa negatiivinen vaikutus voi olla esitettyä euromäärää selvästi suurempi, koska laskelma huomioi siirtyväksi kuluja, jotka ei todellisuudessa hyvinvointialueille siirry ja tilariski jää puhtasti kunnille. Arvioitu 60 euroa per asukas tarkoittaa Hämeenlinnan kaupungille noin 4 milj. euroa.

Tulevan talouskehityksen näkökulmasta painottuvat mm. seuraavat tekijät:

- Kaupungin asukasluvun kääntyminen kasvuun mahdollistaa verotuloihin keskimääräistä kuntaa nopeamman kasvun. Jos kaupungin asukasluku tulevaisuudessa laskee, se heikentää kaupungin elinvoimaisuutta, laskee verotuloja ja lisää väestön ikääntymisestä aiheutuvia kustannuksia suhteessa kokonaiskustannuksiin.
- Väestörakenteen (syntyvyyden lasku ja ikääntyneiden osuuden kasvu koko väestöstä) muutos aiheuttaa hankalia muutostarpeita palveluverkossa ja työntekijöiden tehtävissä.

- Omat ja yhtiöiden investoinnit kasvattavat merkittävästi käyttötalouden kustannuksia tulevaisuudessa. Investointitarpeet (uusinvestoinnit ja korjausvelan supistaminen) ovat suuria myös tulevina vuosina. Koska investointitarpeet ovat paljon suuremmat kuin vuosikate mahdollistaisi, kaupungin velkaantuminen ja sen myötä korkokustannukset kasvavat.
- Investointien toteutuskustannustasoa pitäisi leikata merkittävästi nykyisestä. Tämä vaatii kuitenkin merkittävää kulttuurillista muutosta.
- Toimintakatteen kasvu on saatava pysymään erittäin maltillisella tasolla. Tähän kyetään vaikuttamaan pidättäytymällä palveluiden määrän ja laadun korotuksista sekä luopumalla sellaisista palveluista, jotka eivät ole täysin välttämättömiä. Lisäksi yleinen pidättyvyys rahan käytössä on omiaan parantamaan kaupungin taloudellista tilannetta.
- Ratalinjauksen pysyminen nykyradalla on kaupungin elinvoiman kannalta elintärkeää, tähän tulee panostaa kaikki mahdolliset voimavarat edunvalvonnassa.
- Päivystävä keskussairaala Hämeenlinnassa on kaupungin elinvoiman näkökulmasta erittäin tärkeä tulevaisuuden kannalta. Investoinnit sairaalaan aiheuttavat joka tapauksessa merkittäviä lisäkustannuksia kaupungille tulevaisuudessa.
- Pidemmän aikavälin taloudellisen kyvykkyyden kohentaminen edellyttää myös panostuksia asukasluokehityksen pysymiseksi kasvu-uralla.
- Talouden tilanne voi parantua omaehtoisesti vain päätöksiä ja linjauksia tekemällä. Päätöksenteko tulee olla rationaalista ja odottaminen ei ole tältä osin suotavaa.
- Covid-19-pandemia aiheuttaa haasteita kuntien taloudelle vielä vuonna 2021. Nähtäväksi jää, miten pitkään vaikutukset kestävät.

Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellisinta on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla. Kirjanpidolliset järjestelyt eivät ole kestävä tie talouden tasapainottamiseen ja alijäämien kattamiseen. Talouden ei pitäisi myöskään olla tasapainossa kertaluonteisten erien, omaisuuden myynnin tai sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta. Kaupungin talouden tilanne on niin vakava, että korjausliikkeitä on välttämätöntä tehdä heti.

Kaupungin on talouden tasapainottamiseksi välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Kunnallisveroprosentin nostamistarve on edelleen ilmeinen.

Kaupungin pidemmän aikavälin taloussuunnitteluun liittyy kaupunkiemon lisäksi koko muu konserni. Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt vuonna 2018–2020 ja se jatkuu edelleen omistajaohjausyksikön normaalina työnä. Merkittävimmät toimenpiteet on kuitenkin jo tehty. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloja, jotka on kuitenkin jo käytetty kaupungin alijäämien katteeksi. Konsernirakenteen optimointi vaatii toimijoilta rationaalista suhtautumista valmistelussa ja päätöksenteossa.

Muut ei-taloudelliset asiat

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on vahva kaupungin toimintaa ohjaava periaate. Toiminnassa ei ole tunnistettu ihmisoikeuksiin liittyviä riskejä.

Korruption ja lahjonnan torjumiseksi on annettu esteellisyyttä koskeva ohjeistus. Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista. Johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset. Toiminnassa ei ole tunnistettu korruption tai lahjontaan liittyviä riskejä, mutta vireillä on esteellisyyssäännösten noudattamista koskeva rikostutkinta.

Kaupungin henkilöstö

Hämeenlinnan kaupungin strategian yksi päämäärä on ”Resurssiviisas kaupunki” ja tämän päämäärän yhteyteen on määritelty myös henkilöstöpoliittinen tavoite, joka on ”Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta”. Tavoitteen saavuttamiseksi kaupungin esimiehet ovat keskeisessä asemassa ja johtamis- ja toimintakulttuurin valmennuksiin on vuoden aikana panostettu. Mahdollistavan ja arvostavan henkilöstöjohtamisen kautta sekä käyttämällä kaupungin innovatiivisia työhyvinvointi- ja työkykyjohtamisen malleja varmistetaan henkilöstön osaaminen, hyvinvointi ja motivoituminen. Näiden tavoitteiden täytyminen mahdollistaa hyvien palveluiden tuottamisen ja toiminnan kehittämisen.

Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2020 oli 3 437 hlöä, joka on 62 henkilöä enemmän kuin vuoden 2019 lopussa. Keskimäärin henkilöstöä oli vuoden 2020 aikana 3 426. Henkilöstömäärä lisääntyi eniten sosiaali- ja terveystaloudissa, jossa tehtiin iso henkilöstöpanostus lastensuojeluun. Vuonna 2020 kaupunginhallitus perusti 54 vakanssia, teki 25 vakanssimuutosta sekä lakkautti 34 vakanssia.

Henkilöstömäärä	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Oppisopimus	Yhteensä
31.12.2018	2 834	495	48	5	3 382
31.12.2019	2 793	539	38	5	3 375
31.12.2020	2 786	562	87	2	3 437

Kaupungin kokonaishenkilöstökulut jakautuvat kaupungin oman henkilöstön kuluihin sekä henkilöstövuokraukseen. Ostettua palvelua käytetään alle kolmen kuukauden sijaisiin pääosin ikäihmisten palveluissa ja varhaiskasvatuksessa sekä lääkäripalveluiden ostoihin. Vuoden 2020 kokonaishenkilöstökulut olivat yhteensä 161,133 miljoonaa euroa, joka alitti talousarvion 1,799 miljoonalla eurolla. Kokonaishenkilöstökuluihin oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 162,387 milj. euroa ja muutosten jälkeen 162,931 milj. euroa.

Kokonaishenkilöstökulut, 1000 €	TP2019	TA 2020	TP 2020	Toteuma%	Poikkeama
Henkilöstökulut yhteensä	152 590	160 026	156 296	97,7 %	3 730
Henkilöstöpalveluiden ostot yhteensä	5 979	2 905	4 836	166,5 %	-1 931
KOKONAISHENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	158 569	162 931	161 133	98,9 %	1 799

Varhaiseläkeperusteinen maksu poistui vuoden 2019 alusta. Keva perii sen sijaan palkkaperusteiseen maksuun sisältyvää työkyvyttömyysmaksuosuutta. Maksua aiheuttaa työnantajalle työntekijöistä, jotka jäävät työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle tai alkavat saamaan määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä eli kuntoutustukea. Eläkemaksu muodostuu palkkaperusteisesta maksusta, jonka määrä yhteensä oli 19 607 735 euroa ja työkyvyttömyysmaksuosuudesta 676 849 euroa. Eläkemaksun kokonaismäärä oli 18 930 886 euroa.

Työhyvinvoinnin keskeisissä tunnusluvuissa tapahtui vuoden 2020 aikana muutoksia. Sairauspoissaolot nousivat koko henkilöstön osalta siten että sairauspoissaolopäiviä oli yhteensä 15,8 päivää/henkilö (vuonna 2019 15,4 päivää/henkilö). Sairauspoissaolopäiviä oli vuonna 2020 yhteensä 54 315 päivää (52 106 päivää vuonna 2019). Sairauspoissaoloprosentti oli 4,5 % (4,3 % vuonna 2019). Henkilöstön työkyvyttömyyden kokonaiskustannukset ilman työterveyshuollon kustannuksia olivat Kaari-laskurimallin mukaisesti 13,6 milj. euroa, joka on 7 % enemmän kuin vuonna 2019.

Toivu Työssä -mallin käyttö laski vuonna 2020 jopa 34 %. Toivu Työssä -päiviä oli vuoden aikana yhteensä 2004, eli keskimäärin 167 pv/kk kun vastaava luku vuonna 2019 oli 256 pv/kk. Etätyöpäivien määrä nousi koronan takia yli 61 000 päivään ja myös kannustevapaapäivien käyttö nousi 22 prosentilla, eli 631 päivällä. Kannustevapaapäivä käytettiin vuonna 2020 yhteensä 3 473 päivää (2842 päivää vuonna 2019), laskennallisesti kannustevapaapäivät tuottivat 417 000 euroa säästöjä henkilöstökuluissa.

Työterveyshuolto siirtyi täysipainoisesti Terveystalolle ja yhteistyö on sujunut erinomaisesti. Työterveyshuollon toimintakulut olivat 1,112 milj. euroa ja tästä summasta saadaan arviolta 571 000 euroa Kela-korvausta.

Työn ilon toimintamallin toteutusta jatkettiin vuonna 2020. 'Toimin johdonmukaisesti yhdessä sovittujen tavoitteiden eteen' eli henkilöstöä osallistava 'Tekojen aika'-teema otettiin käyttöön syksyllä. Korona-pandemia viivästytti teeman käyttöönottoa ja se päätettiin pandemian alkaessa siirtää keväästä syksyyn. Kaupungin strategian toimintakulttuuriin kirjatut viisi teemaa ovat myös Työn ilon teemoja. Toimintamallin avulla rakennetaan myönteistä toimintakulttuuria, annetaan koko henkilöstölle mahdollisuus onnistua omassa työssään ja toteuttaa kaupungin strategiaa sekä tuottaa hyviä asiakaskokemuksia. Työn ilo -toimintatapa tukee henkilöstön hyvinvointia ja ilon kautta syntyy uusia innovaatioita, toimintatapoja ja fiksua työtä.

Johtamisen vahvistamiseksi kaupungin oma sisäinen Johtamisakatemia aloitti toimintansa syksyllä.

Myös vuoden 2020 aikana Hämeenlinnan kaupunki on saanut positiivista julkisuutta eri medioissa ja eri foorumeilla ja kaupungin malleja on esitelty useissa tilaisuuksissa.

Kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu säädösten ja ohjeiden mukaisesti. Suunnitelmaa seurataan säännöllisin väliajoin ja sitä päivitetään kolmen vuoden välein. Edellinen päivitys on tehty vuonna 2019 ja seuraava päivitys tehdään vuonna 2022.

Tarkemmat tiedot henkilöstön määrästä, tilasta ja vuonna 2020 tehdyistä toimenpiteistä on koottu henkilöstöraporttiin.

Tietotilin päätös

Tietotilin päätöksen tarkoitus on antaa ajantasainen kuva tietosuojan ja tietoturvan toteutumisesta Hämeenlinnan kaupungin toimialoilla. Lisäksi tietotilin päätöksessä kerrotaan tulevista painopisteistä tietosuojan ja tietoturvan kehittämistyössä. Tietotilin päätös on osa tietojohdantamista, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa sekä tietosuoja-asetuksen mukaista osoitusvelvollisuuden toteutumista. Tavoitteena on varmistaa tarjottavien palvelujen toimintakyky ja käytettävyys, tietoaisteistojen laatu ja käytössä olevan tietotekniikan turvallisuus.

Tietosuojan toteuttaminen

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) perusteella Hämeenlinnan kaupungin asiakirjat ovat julkisia, ellei salassapidosta erikseen säädetä.

Hämeenlinnan kaupungilla on useita tehtäviä, joiden hoito edellyttää henkilötietojen käsittelyä. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijöiden vastuut ja velvollisuudet sekä rekisteröityjen oikeuksien toteutuminen on huomioitu muun muassa hankinnoissa, sopimuksissa ja ohjeissa.

Toimialojen lautakunnat toimivat tietosuoja-asetuksen mukaisina rekisterinpitäjinä, jotka varmistavat, että tehtävien hoito toteutetaan kaupunkilaisten ja kaupungin asiakkaiden yksityisyyttä kunnioittaen. Asiakkaiden tietoja kerätään ja käsitellään vain siinä määrin ja vain sen ajan, kuin se tarpeellista on palvelun tuottamiseksi.

Rekistereiden nimetyt vastuuhenkilöt huolehtivat rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta, kuten tietopyyntöihin ja oikaisuvaatimukseen vastaamisesta. Lisäksi toimialoille on nimetty tietosuojavastaavat, jotka seuraavat henkilötietojen käsittelyä ja auttavat tietosuojasäännösten noudattamisessa.

Tietosuojan toteutumista seurataan säännöllisesti ja henkilötietojen käsittelyä valvotaan. Jokaisella on vastuu omaan tehtäväänsä liittyvän tietosuojan toteuttamisesta sekä tiedon ja tietojärjestelmien asianmukaisesta käytöstä.

Kaupungin jatkuvan tietosuoja- ja tietoturvatyön perustana on tietosuoja- ja tietoturvaryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti. Ryhmään kuuluu toimialojen tietosuojavastaavien ja tiedonhallintapäällikön lisäksi edustajat tietohallinnosta, henkilöstöhallinnosta, sosiaali- ja terveystalvueluista ja tarkastustoimesta sekä kaupunginlakimies. Ryhmän puheenjohtajana toimii apulaiskaupunginjohtaja.

Tietoturvan toteuttaminen

Hallintosäännön mukaisesti tietoturvallisuuden järjestämis- ja valvontavastuu on kaupunginhallituksella ja apulaiskaupunginjohtajalla. Tietoturvallisuuden käytännön järjestämisestä vastaavat tietoturvapäällikkö ja tiedonhallintapäällikkö yhteistyössä tietohallinnon kanssa.

Kaupungin tietoturvallisuutta johdetaan, toteutetaan ja kehitetään tietoturvallisuuden hallintajärjestelmän avulla, joka noudattaa ISO27001 -standardia soveltuvin osin. Hallintajärjestelmä on kokonaisuus johon sisältyvät riskienhallintaan, varautumiseen ja tietoturvallisuuteen liittyvä organisointi, ohjaus ja seuranta, sekä niihin liittyvät prosessit, asiakirjat, kontrollit ja vastuut. Tietoturvallisuuden ja tietosuojan säännöllinen arviointi on osa organisaation tietojohdantamista.

Perustana kaupungin tietoturvatyössä käytetään Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) suosituksia ja tietoturvasojen vaatimuksia (Valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtioneuvostossa 681/2010). Tavoitteena kaikessa toiminnassa on saavuttaa perustaso.

Tietoturvapolitiikka määrittelee, kaupungin strategiaa tukien, tietoturvallisuuteen liittyvät keskeiset periaatteet ja tavoitteet Hämeenlinnan kaupungissa sekä toimii perustana tietoturvatyölle.

Toimenpiteet vuonna 2020

Keväällä 2020 alkanut covid-19-pandemia loi poikkeustilanteen, joka vei monet kaupungin henkilöstöstä etätöihin ja esimerkiksi kouluissa siirryttiin etäopetukseen. Kerralla tapahtunut laajamittainen digiloikka oli haastava, mutta haasteisiin kyettiin vastaamaan joustavasti. Tietoturvan ja tietosuojan toteutumiseen etätyössä kiinnitettiin erityistä huomiota. Etätyöskentelyyn ja sähköiseen kokoustamiseen laadittiin ohjeet henkilöstön tueksi. Lisäksi aiheesta tiedotettiin intrassa.

Kesällä kaupungin tietoliikenneympäristössä otettiin käyttöön verkon todentamispalvelu, joka auttaa hallinnoimaan verkkoihin tuotavia laitteita huomattavasti aikaisempaa paremmalla tavalla. Ratkaisulla mm. estetään hallitsemattomien laitteiden kytkeminen hallittuihin verkkoihin.

Kaupungin tietoturvaohje päivitettiin ja päivitetty ohje julkaistiin intrassa. Tietoturvatyön tueksi laadittiin vuosikello, jonka mukaisesti tietoturvatyötä jatkossa tehdään. Perusopetuksen riskienhallintasuunnitelmaa päivitettiin ja varhaiskasvatuksen käyttämästä järjestelmästä laadittiin riskienhallintasuunnitelma.

Loppusyksyllä järjestettiin ensimmäiset kestoltaan 30 minuutin pituiset tietoturvakoulutukset. Kussakin koulutuksessa käsitellään 2-3 tietoturvan ja tietosuojan aihealuetta. Koulutuksia jatketaan vuonna 2021. Myös Johtamisakatemiassa käsitellään tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä kysymyksiä ja esihenkilöiden roolia tietoturvan ja tietosuojan toteuttamisessa.

1.1.2020 voimaan tullut laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (tiedonhallintalaki, 906/2019) asettaa vaatimukset mm. tietoturvalle ja velvoittaa ylläpitämään tiedonhallintamallia, jossa kuvataan kaupungin toimintaprosessit, tietotovarannot, tietoaineistot, tietojärjestelmät sekä tietoturvajärjestelyt. Tiedonhallintamallin kokoaminen alkoi loppuvuodesta ja työ jatkuu edelleen.

Tulevat kehittämiskohteet ja -toimenpiteet

Riskienhallinnan kehittäminen on jatkuvaa työtä, jossa käydään läpi tietojenkäsittelyn riskit ja mitoitetaan tietoturvallisuustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti. Tavoitteena on ottaa käyttöön tietoturvallisuuden edistämiseksi SIEM-ohjelmisto, joka analysoi IT-ympäristön tietoturvatilannetta ja hälyttää poikkeamista, sekä SOC-tietoturva- ja valvomo, joka seuraa ja analysoi SIEM-järjestelmän hälytyksiä 24/7.

Tiedonhallintamallin täydentäminen jatkuu. Tietoturvapolitiikan ja muun tietoturva- ja tietosuojadokumentoinnin päivittäminen on myös tärkeässä roolissa vuonna 2021. Keskeisenä tavoitteena on henkilöstön tietoturva- ja tietosuojaosaamisen parantaminen koulutusten ja ohjeiden avulla. Lisäksi tiedonhallintalain vaatimusten mukaisesti kehitetään lokitietojen keräämistä ja valvontaa.

Ympäristö

Valtuusto on hyväksynyt Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman, jonka tavoitteena on Hämeenlinnan hiilineutraalius vuonna 2035. Ohjelman toimenpiteet liittyvät liikenteen, rakennusten energiankäytön, sähkönkulutuksen, hankintojen, maankäytön, maatalouden ja jätehuollon päästöjen vähentämiseen sekä näitä tukeviin strategisen kehittämisen, sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän tehtäviin.

Tilapalvelussa on laadittu Hämeenlinnan Energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelma 2017–2025. Vuoden 2020 KETSin alustava kokonaissästö on 1440 Mwh, joka vastaa 1,25 %:n säästöä KETSin tavoitteesta. KETSin kokonaissästötavoite on 7,5 %:n energiansäästö vuoteen 2025 mennessä eli tavoitteen saavuttamisessa ollaan aikataulussa.

Ilman laatua on mitattu Hämeenlinnan keskustassa, jossa riski ilman laadun heikkenemiseen on suuri. Ilmanlaatu oli valtaosan vuotta hyvää (93 %), kun sitä arvioitiin hengitettävien hiukkasten ja typpidioksidin pitoisuuksista määritetyllä ilmanlaatuindeksillä. Ilmanlaatu oli huonoa tai erittäin huonoa yhteensä 12 tunnin ajan vuonna 2020.

Vesien laatua voidaan arvioida uimavesien laadunvalvonnan avulla. Uimavesien valvonnassa oli Hämeenlinnassa ja Hattulassa kahdeksan yleistä uimarantaa ja 16 pientä yleistä uimarantaa. Kaikkien kahdeksan yleisen uimarannan uimavesi luokiteltiin erinomaiseksi. Uimakaudella 2020 sinilevää havaittiin 12 uimarannalla.

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy käynnisti syksyllä 2020 Paroisten jätevedenpuhdistamon saneerauksen ja laajennushankkeen. Uusien veloitteiden täyttämiseksi puhdistamolla rakennetaan lisää biologiseen prosessiin allastilavuutta 4 800 kuutiometriä eli kasvua nykyiseen noin 25 %. Allastilavuuden kasvattamisella varmistetaan typenpoiston lupaehdon täytyminen. Myös aktiivilieteprosessi uudistetaan ja viimeiseksi käsittelyvaiheeksi rakennetaan hygienisointia varten UV-käsittely-yksikkö. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on noin 16 milj. euroa.

Pilaantuneiden maiden tuleviin puhdistuksiin mm. Engelinrannassa, ARXin, Keinusaaren ja Asemanrannan alueella on taseessa pakollista varausta 3,7 milj. euroa.

Ympäristövahinkoa aiheutui Hangasmäen paineviemärin vuodosta.

Ympäristön tilan seurannasta vuonna 2020 on laadittu yksityiskohtainen raportti.

Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Hämeenlinnan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet (KV 11.11.2013) sekä riskienhallintapolitiikka -asiakirjat (KV 12.9.2016) luokittelevat kaupungin ja kaupunkikonsernin riskit neljään ryhmään: strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit.

Toimialat ovat arvioineet toimintaansa kohdistuvia riskejä osana sisäisen valvonnan selonteon laatimista. Tulosaluekohtaiset riskikartoitukset on laadittu arvioimalla yksittäisten riskien vaikutusta ja realisoitumistodennäköisyyttä. Arvioiden perusteella riskit on luokiteltu suuruusluokkiin asteikolla vähäinen, pieni, kohtalainen, suuri ja sietämätön. Riskikartoitusten perusteella suurimmat tunnistetut riskit painottuivat toimialasta riippuen taloudellisiin ja operatiivisiin riskeihin. Toimialojen havainnot sisältyvät seuraavaan yhteenvetoon.

Strategiset riskit liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin ja niihin kohdistuviin epävarmuustekijöihin.

Toimintaympäristön muutokset nähdään suurimpana strategisena riskinä ja palvelutarpeen ennakkoinnissa epäonnistuminen seuraavaksi suurimpana riskinä. Järjestys on edellisvuoden kaltainen ja riskiluokaltaan nämä riskit on arvioitu pääasiassa kohtalaisiksi.

Riskienhallintakeinoiksi toimintaympäristön muutoksia vastaan on nimetty mm. ennakoiva suunnittelu, jatkuva riskienarviointityö, toiminnan kehittäminen, muutosten ennakointi ja seuranta sekä reagointikyvyn varmistaminen. Muuttuvaa palveluntarvetta ennakoidaan jatkuvalla pitkän aikavälin seurannalla (esim. lasten ja nuorten määrien kehitys), henkilöstösuunnittelulla, investointien suunnittelulla ja ennakoimalla lakimuutosten (esim. jätelakiuudistus) mahdollisia vaikutuksia.

Kaupungin strategisille päämäärille asetettuja yhteisiä tavoitteita uhkaavista riskeistä suurimmiksi on arvioitu poikkeustilanteesta johtuva heikkenevä työllisyystilanne ja yritysten markkinoiden heikkeneminen, jotka uhkaavat verokertymän kasvutavoitteen sekä hyvän työllisyyskaupunkitavoitteen toteutumista. Asukasmäärän kasvua ja talouden tasapainotavoitetta uhkaavia keskeisiä riskejä ovat syntyvyyden negatiivisen kehityksen jatkuminen, kuntien välisen muuton myönteisen kehityksen pysähtyminen sekä kykenemättömyys päätöksentekoon tarvittavien menoleikkausten ja tulonlisäysten osalta.

Elinvoimainen asumiskaupunki -päämäärälle on asetettu tavoitteeksi Hämeenlinnan kuuluminen viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon Suomessa. Tavoitteen saavuttamista uhkaa suureksi arvioitu riski siitä, että pandemia vaikuttaa matkailun suosioon, eikä matkailuala kehity suotuisaan suuntaan.

Operatiiviset riskit koskevat mm. päivittäistä toimintaa, palvelujen jatkuvuutta, prosesseja, tietojärjestelmiä ja tietoturvaa, henkilöstön saatavuutta, suhdannevaihteluita ja lainsäädännön muutoksia.

Toimialojen omissa riskiarvioissa operatiivisista riskeistä merkittävimmiksi nousivat henkilöstön riittävyys ja saatavuus, poissaolot ja sairastavuus, tietoliikenneyhteyden katkeaminen sekä prosessien tehottomuus.

Ammattitaitoisen työvoiman turvaaminen erityisesti kriittisille aloille on suuri haaste, jossa riskeinä ovat henkilöstön ikääntyminen ja eläköityminen sekä ammattitaitoisen henkilöstön, myös sijaisten, saatavuus. Esim. vanhuspalvelujen heikko valtakunnallinen imago vaikuttaa negatiivisesti hakijamääriin alan avoimissa tehtävissä. Covid-19-pandemia on aiheuttanut lisähaasteita työvoiman saatavuuteen, erityisesti hoitoalalla. Siihen on pyritty vastaamaan siirtämällä vapaata resurssia muualta sinne missä sitä on tarvittu. Henkilöstöpalvelut perusti keväällä 2020 kaupungille oman sähköisen työkalun Teamsiin (Henkilöstötori), jonka avulla poikkeusolojen henkilöstötarpeen muutoksiin pyritään reagoimaan nopeasti ja joustavasti. Työkalun avulla esimies voi ilmoittaa sekä vapaasta henkilöresurssista että työvoiman tarpeesta. Henkilöstöpalvelut koordinoi kysynnän ja tarjonnan kohtaamista.

Henkilöstön riittävyteen ja saatavuuteen liittyvä riski on luokiteltu suureksi tai sietämättömäksi kaikilla kaupunkirakennetoimialan tulosalueilla, samoin ikäihmisten palveluissa, varhaiskasvatuksessa ja strategia- ja kehittämispalveluissa. Hallintakeinoina mainitaan mm. ammattimainen, huolellinen ja onnistunut rekrytointi, rekrytointiprosessin, vaihtoehtoisten rekrytointipolkujen ja resurssipoolin kehittäminen, määrärahojen riittävyys, täyttöluvat, palkkauksen kehittäminen, toiminnan suunnittelu ja vaihtoehtoiset toteutustavat, henkilöstösuunnittelu ja varahenkilöjärjestelmä.

Covid-19-pandemian aiheuttamat poikkeusolot ja niiden jatkuminen ovat vaikuttaneet henkilöstön jaksamiseen, joidenkin palveluiden kuormittumiseen kasvavan kysynnän myötä ja toisaalta joidenkin palveluiden sulkemiseen. Työhyvinvoinnin heikkeneminen ei kuitenkaan nouse riskiluokaltaan suureksi kuin kahdella tulosalueella, joista kumpikaan ei näyttäisi johtuvan koronatilanteesta.

Työvoiman vaihtuvuus ja pitkät poissaolot vaarantavat prosessien jatkuvuuden jos ne ovat yhden henkilön varassa. Keinoja poissaoloihin ja sairastavuuteen liittyvien riskien hallintaan ovat mm. työhyvinvoinnin jatkuva seuranta ja siihen panostaminen, henkilöstön motivointi, tukitoimenpiteet sekä Toivu Työssä -mallin käyttö. Prosessien jatkuvuuden näkökulmasta keinoja henkilöriskien hallintaan ovat mm. hyvän työilmapiirin ylläpito, hyvä perehdytys, jatkuva koulutus, varahenkilön nimeäminen, tiedon jakaminen ja resurssien suunnittelu. Vuonna 2019 käyttöön otettu Työn ilon toimintamalli tähtää henkilöstön hyvinvoinnin tukemisen lisäksi myönteisen toimintakulttuurin rakentamiseen.

Prosessien tehottomuus on luokiteltu neljänneksi suurimmaksi operatiiviseksi riskiksi. Toimintojen ja palveluiden sujuvuus on yhteydessä taustalla olevien prosessien linjakkuuteen. Jos ne ovat monimutkaisia tai epäselviä, on todennäköistä että se näkyy esim. pitkinä toteutusaikoina tms. tuloksellisuuden viiveenä. Hallintakeinoiksi on nimetty mm. prosessien analysointi, kuvaaminen, yhteensovittaminen ja jatkuva kehittäminen sekä ”käsityön” minimoiminen digitalisaation avulla.

Tietojärjestelmiin kohdistuvat uhkat muodostavat merkittävän riskin palvelutuotannolle. Erityisesti tietoliikenneyhteyden katkeaminen nousi esiin huomattavana riskinä toimialojen riskiarvioissa. Työ ja sen tekeminen on enenevässä määrin riippuvaista toimivasta tietoliikenneyhteydestä, joten yhteyden katkeaminen koetaan merkittävänä toiminnan jatkuvuutta vaarantavana uhkana. Keinoiksi sen hallintaan nimetään mm. varautumisohjeet poikkeustilanteisiin, varajärjestelmä ja jatkuvuussuunnitelma.

Tietoturvaan liittyvät haasteet, kuten tietojenkalasteluviestit ovat yleistyneet ja niitä on yhä vaikeampi erottaa luotettavalta taholta tulleesta sähköpostista. Henkilöstölle lähetetään välittömästi tietoa havaituista kalasteluviesteistä ja toimintaohjeet haittaviestien mahdollisille

vastaanottajille. Henkilöstölle pidetään tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä koulutuksia huomioiden toimialojen ja yksiköiden tarpeet.

Kaupungin valmiussuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 16.12.2019 ja sen toimivuutta testattiin keväällä 2020 covid-19-pandemian aiheuttaman poikkeustilan alkaessa. Valmiussuunnitelmaa päivitettiin 29.12.2020 ja pandemiasuunnitelma on tarkoitus päivittää kevään 2021 aikana. Valmiuslain (1552/2011) edellyttämän varautumisen tavoitteena on pyrkiä ennalta ehkäisemään häiriö- ja kriisitilanteiden syntyminen sekä toisaalta luoda edellytyksiä häiriötilanteiden ja niiden seurausten hallintaan. Kaupungin valmiusjohtoryhmänä toimii kaupungin johtoryhmä lisätynä terveysjohtajalla, liiketoimintajohtajalla ja konsernipalveluiden hallintopäälliköllä.

Taloudelliset riskit liittyvät taloudelliseen suorituskykyyn eli tulorahoituksen riittävyteen, sijoitusten tuottoon, rahoituksen saatavuuteen ja hintaan, investointien määrään sekä kustannustason yleiseen hallintaan. Lisäksi taloudelliset riskit liittyvät kaupungin erilaisiin maksuvastuisiin kolmansille osapuolille, kuten kaupungin antamiin takauksiin ja antolainoihin.

Toimialojen omissa riskiarvioissa taloudellisista riskeistä merkittävimmit nousivat menojen ylittyminen, tulojen alittuminen, kustannusten kasvu sekä maksu- ym. tulojen väheneminen. Hallintakeinoiksi nimettiin mm. säännöllinen talouden seuranta ja poikkeamiin reagoiminen sekä kustannuskehityksen seuranta. Maksutulojen kertymiseen ei välttämättä pystytä vaikuttamaan (lakiperusteiset asiakasmaksut).

Verotulojen väheneminen nousi riskiluokaltaan sietämättömänä (25) suurimmaksi talouspalvelujen tunnistamaksi rahoitusriskiksi.

Tulorahoituksen osalta keskeisin tekijä on verorahoitus (verotulot ja valtionosuus). Verorahoituksen osalta merkittävin riski liittyy kaupungin asukasluvun kehitykseen, hämeenlinnalaisten ansiotason kehitykseen ja tulevaan valtakunnalliseen talouskehitykseen. Edellisinä tilikausina verotulojen alitukseen liittyvät keskeisimmät tekijät ovat olleet edellisen vuoden asukasluvun lasku ja kaupunkilaisten heikko tulojen kehitys suhteessa valtakunnan tulokehitykseen. Kaupungin asukasluku nousi kolmen laskuvuoden jälkeen 101 henkilöllä vuonna 2019 ja edelleen 280 henkilöllä vuonna 2020. Suunta on nyt oikea ja kasvu parantaa mahdollisuuksia ennustettua parempiin verotilityksiin pääsemiseksi vuonna 2021. Yleinen taloudellinen tilanne ja maailman terveysriskit eivät ole omiaan tukemaan maailman ja Suomen talouskasvua, mikä osaltaan kasvattaa verotulontilityksiin liittyviä riskejä. Tosin ennusteita korjattiin pitkin vuotta 2020 parempaan suuntaan, joten sikäli ennusteet voivat hyvinkin vuonna 2021 ylittyä.

Talouden riskinä on erityisesti se, että talouskasvu ei tuota tarpeeksi verotuloja rahoittamaan julkisia menoja tilanteessa, jossa aitoja julkisten palveluiden palveluleikkauksia ei ole kyetty valtiotasolla tekemään ja jossa julkisia menoja kasvattaa mm. väestön ikääntyminen sekä perheiden pahoinvointi ja erityisesti nykyisen hallituksen julkisten menojen pysyvät lisäykset. Lisäksi korjausvelan kasvu edellyttäisi veroeurojen kohdentamista palveluiden määrän ja laadun kasvattamisesta infran ylläpitoon ja korjaamiseen niin Hämeenlinnassa kuin koko valtakunnan tasolla.

Valtionosuuksiin liittyy väestön negatiivisen muutoksen riskin ohella riski valtion talouden tasapainottamisen osalta. Valtionosuudet vuodelle 2021 on päätetty ja ne ovat hieman talousarviota alhaisemmat. Tulevien vuosien valtionosuuksiin liittyy riski em. valtiontalouden

tasapainotustoimien lisäksi hallituksen kunnille asettamien uusien velvoitteiden ei-täysimääräisestä rahoittamisesta.

Kaupungin sijoitusvarallisuuden hoito on riskin hallitsemiseksi hajautettu viidelle pääsalkunhoitajalle. Kaupunginvaltuusto on 14.10.2013 § 10 ja 15.6.2015 § 95 päättänyt sijoitustoiminnan periaatteista. Salkunhoitajien kanssa käytävissä säännöllisissä tapaamisissa valvotaan, että valtuuston asettamia periaatteita noudatetaan. Sijoituksista raportoidaan kaupunginhallitukselle kuukausittain aivan alkuvuotta ja heinäkuuta lukuun ottamatta sekä kaupunginvaltuustolle neljästi vuodessa. Vuosi 2020 oli sijoitusten tuoton osalta hyvä vallitsevasta taloustilanteesta huolimatta. Sijoitusten tuottoa nosti maailmanlaajuinen massiivinen velkaelvytys. Markkinatilanteeseen liittyy kuitenkin riskiä ja tuottojen ei odotetakaan olevan lähitulevaisuudessa korkealla tasolla. Kansakunnan terveyttä uhkaavat tekijät saattavat vaikuttaa nopeastikin sijoitusmarkkinoihin ja aiheuttaa jopa negatiivisia tuottoja.

Rahoitusriskeistä keskeisin on korkoriski. Vuoden 2020 aikana korkomarkkina pysyi edelleen hyvin alhaisella korkotasolla. Vaikka korkojen selvä nousu ei tällä hetkellä vaikutakaan lyhyehköllä aikavälillä realistiselta, korkotason nousu kohti ns. normaalia tasoa muodostaa kuitenkin riskin taloudenpidolle, koska kaupungin velkamäärä on noussut merkittävästi viimeisimpinä vuosina ja tulee nousemaan jatkossakin investointitarpeiden vuoksi. Riski ei ole kovin suuri vielä vuonna 2021, mutta esimerkiksi vuonna 2024 korkomenot olisivat hieman vajaa 3 milj. euroa korkeammat kuin vuonna 2021 markkinakorkojen noustessa kolmella prosenttiyksiköllä. Kaupunki suojautuu korkoriskiä vastaan koronvaihtosopimuksin. Kaupungin lainakannan suojausaste 31.12.2020 oli 88 % ja keskiporko 1,78 %.

Kaupungin velkaantuminen on jatkunut vahvana lähes koko 2000-luvun ajan tilikausia 2015 ja 2017 lukuun ottamatta. Vuonna 2019 lainakanta nousi peräti 33,7 milj. euroa ja vuonna 2020 30,2 milj. euroa. Viimeisen viiden vuoden aikana kaupungin lainamäärä on kasvanut 102,4 milj. euroa. Tulevat investointisuunnitelmat nostavat maailmanlaajuisten terveysuhkien ja verotulokehityksen rinnalle investoinneista aiheutuvat käyttötalouden menot (poistot ja korkokulut) suurimmiksi talouden riskeiksi tulevaisuudessa. Edellä mainittujen lisäksi merkittävimpien talouden riskien joukkoon voidaan lisätä toimintamenojen tavoitetta suurempi krooninen kasvu sekä nykyhallituksen toimet julkisten menojen kasvattamiseksi.

Toimintakulujen hallinnan osalta vuodet 2015–2017 olivat merkittävästi aikaisempaa aikakautta parempia. Ulkoisten toimintakulujen kasvu vuodesta seuraavaan on ollut kaupungin osalta 14–20 milj. euroa vuosien 2009 ja 2014 välillä. Talouden tasapainottamiseen liittyvän Palha-hankkeen sekä muiden periaatteellisten muutosten johdosta kaupungin ulkoisten toimintakulujen vertailukelpoinen kasvu oli vuonna 2015 3,8 milj. euroa, vuonna 2016 7,7 milj. euroa ja vuonna 2017 1,8 milj. euroa. Vuonna 2018 ulkoiset toimintakulut kasvoivat peräti 14,8 milj. euroa ja vuonna 2019 9,8 milj. euroa eli 2,1 %. Vuonna 2020 kustannusten kasvu oli vertailukelpoisesti (covid-19 -pandemiasta ja muista tekijöistä puhdistettuna) noin 8,9 milj. euroa ja 1,9 %. Taso on edelleen liian korkea talouden tilanteeseen nähden.

Kaupungilla oli vuoden 2020 lopussa takausvastuita 191,5 milj. euroa. Takauksia myönnettäessä edut ja riskit punnitaan tapauskohtaisesti. Takausten riskiä rajoittaa se, että uusia takauksia myönnetään vain konsernin sisäisesti. Konsernin tiivistäminen myös vähentänee rakenteista johtuvaa takausten tarvetta jatkossa.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeen mukaan kuntayhtymien alijäämät tulee kirjata jäsenkuntien taseeseen pakollisena varauksena. Hämeenlinnan merkittävällä peruspääomaosuudella omistamat kuntayhtymät ovat kaikki tilikauden 2020 lopussa ylijäämäisiä.

Kanta-Hämeen Sairaanhoidopiirin vuoden 2021 tulostavoitteiden saavuttamiseen liittyvä riski on riski myös kaupungin taloudelle. Tulevaisuuden osalta erikoissairaanhoidon kustannuksia tulee väistämättä kasvattamaan sairaalarakennuksiin liittyvät investoinnit.

Kaupungin johdannaissopimukset ovat markkina-arvoltaan merkittävästi negatiivisia 31.12.2020. Johdannaisiin liittyvät kirjausohjeet ovat eläneet viimeisten vuosien aikana. Riippuen tulevista johdannaissopimusten kirjausmuutoksista, yksi nykyisistä sopimuksista saatetaan joutua tulevaisuudessa kirjaamaan liitetietojen sijasta taseeseen ja tulokseen. Käsillä olevaan tilinpäätökseen tätä ei ole jouduttu tekemään. Riskin hallitsemiseksi on suunniteltu edellä mainitun sopimuksen optio-oikeuden lunastamista pankilta vuoden 2021 aikana.

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, usein vakuuttamiskelpoisista tapahtumista, joista voi seurata onnettomuus, rikkoutuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

Kiinteistöjen korjausvelka ja siihen sidoksissa olevat sisäilmaongelmat ovat edelleen suurimpia toimialoilla tunnistettuja vahinkoriskejä. Kiinteistöomaisuuden vuotuisen peruskorjaukseen ja kunnossapitoon varatut määrärahat ovat pienet suhteessa kulutuksen ja ikääntymisen tuomiin tarpeisiin ja käyttöriskeihin, joita mm. sisäilmaongelmat kuvastavat. Vuonna 2015 teetetyn korjausvelkalaskelman mukaan korjausvelan määrä peruspalvelurakennuksissa on n. 49 milj. euroa ja peruskorjaustarve noin 97 milj. euroa. Korjausvelasta ei ole teetetty uutta laskelmaa, mutta suuruusluokkana se on pysynyt samalla tasolla. Korjausvelkaa tulee vuosittain lisää, mutta toisaalta peruskorjaukset, kohteiden purkamiset ja myynnit tasaavat tilannetta. Kunnossapitoon on hyväksytty tasokorotus, joka on 300 000 euroa/ vuosi vuosille 2019–2022. Palveluverkkopäätös ohjaa kohdistamaan korjaukset sellaisiin rakennuksiin, jotka kuuluvat palveluverkkoon pitkällä aikajaksolla. Tilapalveluissa sisäilmaongelmiin ja muihin korjausvelan aiheuttamiin riskeihin pyritään vastaamaan läpikäymällä kiinteistöjen ylläpidon ja kunnossapidon prosessit ja toimintamallit sekä kehittämällä niitä tunnistettujen tarpeiden mukaan.

Rakennetun infraverkoston korjausvelka muodostaa riskin, joka realisoituu katuverkon kulumana, vaurioriskin nousuna ja ajoneuvovahinkojen sekä tulvariskien lisääntymisenä. Sen osalta korjausvelkaselvitystä on täydennetty vuosina 2019-2020 ja siihen liittyen on laadittu toimintasuunnitelma kunnossapitotoimenpiteiden kohdistamisesta. Kunnostustoimenpiteitä tehdään investointibudjetin määrärahojen puitteissa.

Kaupunki hallitsee vahinkoriskejä ensisijaisesti omin keinoin ts. ohjeita ja määräyksiä noudattamalla ja valmiussuunnittelun avulla. Vakuuttamalla varaudutaan mm. kiinteistöjen palovahinkoihin, liikennevahinkoihin, vastuuvahinkoihin sekä toiminnan keskeytyksiin. Kaupungin sopimuskumppani lakisääteisten tapaturmavakuutusten sekä vapaaehtoisten vahinkovakuutusten osalta on If Vahinkovakuutusyhtiö Oy. Vuonna 2020 suurin yksittäinen vakuutuskorvaus kohdistui Metsolan oppilaitosrakennuksen palovahingosta johtuneisiin kuluihin, joita on tähän mennessä korvattu kaupungille yhteensä 605 570 euroa. Työmatka- ja työtapaturmat olivat seuraavaksi suurimmat korvauksiin johtaneet vahinkotyyppit, niistä johtuneita korvauksia maksettiin vuoden 2020 aikana yhteensä noin 241 500 euroa.

Kaupungilla on vahinkorahasto toteutuneiden riskien kuluihin, mutta sitä ei vuonna 2020 jouduttu käyttämään. Rahaston saldo oli 31.12.2020 tilinpäätöshetkellä 2,84 milj. euroa.

Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan

järjestämisestä

Kaupunginhallituksen selonteko sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta perustuu lautakuntien ja konsernipalvelujen antamiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selontekoihin ja itsearviointeihin. Lisäksi on hyödynnetty sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastajan tarkastushavaintoja sisäisen valvonnan toimivuudesta.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä organisaation menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus, taloudellisuus ja tuloksellisuus, päätösten perusteena olevan tiedon riittävyys, oikeellisuus ja luotettavuus.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan tuloksellisuudesta, jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan kunnan toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkitystä ja niiden toteutumisen todennäköisyyttä, sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi sekä säännönmukaiseksi raportoimiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Hämeenlinnan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ne ovat olleet voimassa 1.1.2014 alkaen. Asiakirja ohjaa koko kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaupunginhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja yhteensovittamisesta ja siitä, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelytavat, organisaation eri toimijoiden toimivalta, tehtävät, velvoitteet ja vastuut on määriteltä ja hyväksytty. Kaupunginhallitus päättää kaupungin omaisuuden ja vastuiden vakuuttamisesta.

Lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kaupunginhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta.

Selonteon valmistelu

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta mukaillen lautakunnilta ja konsernipalveluilta pyydettiin selonteossa selvitystä ja arvioita suoritetusta valvonnasta seuraavilla osa-alueilla:

- sisäisen valvonnan järjestäminen
- säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen
- tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta
- riskienhallinnan järjestäminen
- hankinnat ja sopimusten hallinta
- riskien arviointi ja kartoitus

Lisäksi pyydettiin selvitystä vuoden 2019 selonteossa ilmoitettujen kehittämistoimien toteutumisesta, vuoden 2020 aikana havaituista puutteista tai epäkohdista sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa, vuodelle 2021 suunnitelluista kehittämistoimista sekä arvioita merkittävimmistä riskeistä.

Lautakunnat ovat käsitelleet ja hyväksyneet omien vastuualueidensa selonteot.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäinen valvonta toteutuu mm. esimiesten suorittamana päivittäisenä työtehtävien seurantana, tulos-, esimies- ja johtotiimeissä, työpaikkapalaverissa ja johtoryhmissä sekä raportointina lautakunnille, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.

Eri tietojärjestelmien avulla seurataan säännöllisesti taloutta, henkilöstöasioita, asiakastietojen tilannetta, asiakastytyvyyttä, prosessien toimivuutta, hankkeiden etenemistä sekä sopimusten ja suoritteiden toteutumista. Lisäksi HaiPro- ja WPro-järjestelmillä seurataan henkilöstöön kohdistuvia läheltä piti- tai haittilanteita ja kartoitetaan työturvallisuusriskejä.

Sisäisen valvonnan käytännön toimenpiteitä ovat mm. toimivaltuuksien ja vastuiden määrittely kirjallisesti, laskujen hyväksyjien ja tavaroiden tilaajien nimeäminen viranhaltijapäätöksellä, palkkaraporttien tarkastaminen ja hyväksyminen säännöllisesti, työaikakirjausten säännöllinen seuranta ja hyväksyminen sekä henkilöstön jaksamisen ja työtyytyväisyyden säännöllinen seuranta. Suurin osa vastaajista kertoi suorittaneensa tarkastuksia matkalaskujen, viranhaltijapäätösten, poissaolomerkintöjen sekä hankintapäätösten oikeellisuuden osalta.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole, yhtä johtavaan viranhaltijaan kohdistuvaa syyteharkinnassa olevaa tapausta lukuun ottamatta, lakisääteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muita lakien ja säännösten tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista saattaisi seurata merkittävä korvaus, kanne tai muu sellainen vaatimus tai oikeusseuraamus.

Toiminnassa on pääsääntöisesti noudatettu lakeja, säännöksiä ja määräyksiä. Henkilöstömitoitusten osalta Hämeenlinnan taidemuseo raportoi lakivaatimuksen alittumisesta johtuen henkilöstön sairaspöissaoloista. Aluetaidemuseotyöhön saatavan valtiosuuden perusteena olevien

henkilötyövuosien työajan toteuman raportointivaatimus on tiukentunut museolain uudistuksen myötä. Taidemuseo on palkannut määräaikaisen amanuenssin, jotta velvoite henkilöstömitoituksen osalta toteutuisi

Viranhaltijapäätöksistä (159) ja lautakuntien päätöksistä (11) tehtyjen oikaisuvaatimusten ja valitusten määrää voidaan pitää erittäin alhaisena suhteutettuna päätösten kokonaismäärään (5081/ 575).

Kunnallisvalituksia ja korvausvaatimuksia on tehty eniten kaupunkirakennetoimialan alaisesta toiminnasta, joka selittyy toiminnan luonteella. Myös opetustoimen ja ikäihmisten palveluiden asiakkaat ovat esittäneet yksittäisiä korvausvaatimuksia kaupungille.

Havaittuja väärinkäytöksiä on vuoden 2020 aikana kaksi tapausta, molemmat ikäihmisten palveluissa. Niistä on tehty rikosilmoitus poliisille.

Tietosuojalainsäädäntö edellyttää, että organisaatioiden on pystyttävä todistamaan riittävä tietosuojakyvykkyytensä. Tietosuoja- ja tietoturvaohjeiden koetaan olevan kaikilla tiedossa ja niiden noudattamisen säännömukaista, joskin myös kertaustarve tunnistetaan.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta

Tavoitteiden ja niiden seurantaindikaattorien sekä talouden seuranta on säännöllistä. Controllerit käyvät taloustilannetta läpi esimiesten ja johtotiimien kanssa pääsääntöisesti kuukausittain.

Lautakunnat käsittelevät toteutumatilannetta säännöllisesti. Kaupunginhallitukselle raportoidaan kuukausittain ja kaupunginvaltuustolle kolmannesvuosittain.

Talouden seurantarjestelmät mahdollistavat johdolle ja esimiehille ajantasaisen ja omatoimisen talouden seurannan. Poikkeamiin reagoidaan mahdollisimman nopeasti. Keskeiset poikkeamat talousarvion toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin ja niiden johdosta mahdollisesti suoritettujen toimenpiteet on esitetty tilinpäätöksessä kunkin toimintayksikön kohdalla.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella raportointiin toiminnanohjausjärjestelmän puuttellisuudesta, joka vaikeuttaa johdon ja henkilöstön käytettävissä olevan tiedon ajantasaista saatavuutta. Asia pyritään korjaamaan vuoden 2021 aikana.

Hankinnat, sisältäen myös omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hankintalaki ja hankintaohjeita noudatetaan kattavasti. Hankinnoissa on huomioitu laatukriteerit, hankintoja on tehty toimivaltuuksien rajoissa ja kaikista yli 5 000 euron hankinnoista on tehty viranhaltijapäätös hankinta- ja sopimusohjeen mukaisesti. Valvonta tapahtuu tilaaja- ja hyväksymiskäytäntöjen, viranhaltijapäätösseurannan ja määrärahaseurannan kautta.

Omaisuuden hankintaan, luovutukseen ja käyttöarvoon liittyvistä menetyksistä tai korvaus- tai muista oikeudellisista vastuista raportointiin kolmella tulos/vastualueella. Maankäytön suunnittelun tulosalue raportoi yhden tontin myynnin jälkeen ilmenneistä piilevistä rasitteista, joiden siirto tuli kaupungille kustannettavaksi rakentamisen aikana (noin 34 000 euroa). Terveyspalvelut raportoi kahdesta lukittuihin tiloihin tapahtuneesta murtautumisesta ja omistajaohjaus Hopealinja Oy:n osakkeiden arvonalentumiskirjauksesta.

Irtaimistoluettelointi ei kaikilta osin ole ajan tasalla. Irtaimen omaisuuden hallintaa koskeva ohjeistus päivitettiin loppuvuodesta ja luettelot on tarkoitus päivittää sen mukaiseksi vuoden 2021 aikana.

Sopimusten hallinta

Opus-asianhallintajärjestelmään sisältyy sähköinen sopimusrekisteri, mutta ei hälytystoimintoa vanhenemisaikojen osalta, joten sopimusten seurannan ja valvonnan tulee olla säännöllistä ja vastuutettua. Vuoden 2019 aikana käyttöön otettu ClouDia Sopimus -järjestelmä mahdollistaa automaattisen vanhentumisaikojen valvonnan. ClouDiaan tallennetaan kaikki uudet hankintasopimukset ja vanhat hankintasopimukset toimialojen resurssien mukaan.

Sopimusten hallinta on vastuutettu hallintosäännössä ja tehtäväkuvissa. Sopimusvalvontaa tehdään mm. määräindikaattoreiden avulla, seurantalomakkeilla, valvontakäynneillä, laskutusta seuraamalla, laadunseurantakokouksilla ja reaktiivisella valvonnalla.

Kaupungin sopimusten yhtenäisiin sisältö- ja laatuvaatimukseen sekä henkilöstön sopimusosaamiseen tulee jatkossakin kiinnittää huomiota. Tietosuoja ja tietoturva huomioidaan kaikissa toiminnoissa jo hankintavaiheessa. Henkilötietojen käsittelystä sovitaan erillisessä tietosuojaliitteessä, joka sisällytetään ostopalvelusopimukseen silloin kun sopijapuoli käsittelee henkilötietoja kaupungin lukuun tai kaupungin puolesta. Näin varmistetaan, että sopijapuoli noudattaa osaltaan voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Pääosin riskienhallintaa koskevia ohjeita noudatetaan, riskit tunnistetaan, analysoidaan ja niille nimetään hallintakeinot. Apuna ovat mm. sähköiset työturvallisuuteen liittyvät vahinkotapausten ja läheltä piti -tilanteiden seurantajärjestelmät WPro ja HaiPro, toimintaprosessien kuvaukset, riski- ja vaaratilanteisiin liittyvät toimintaohjeet, valmius- ja pelastussuunnitelmat sekä työyksiköiden viikko- ja kuukausipalaverit, joissa toimintaa ja tavoitteita käydään läpi.

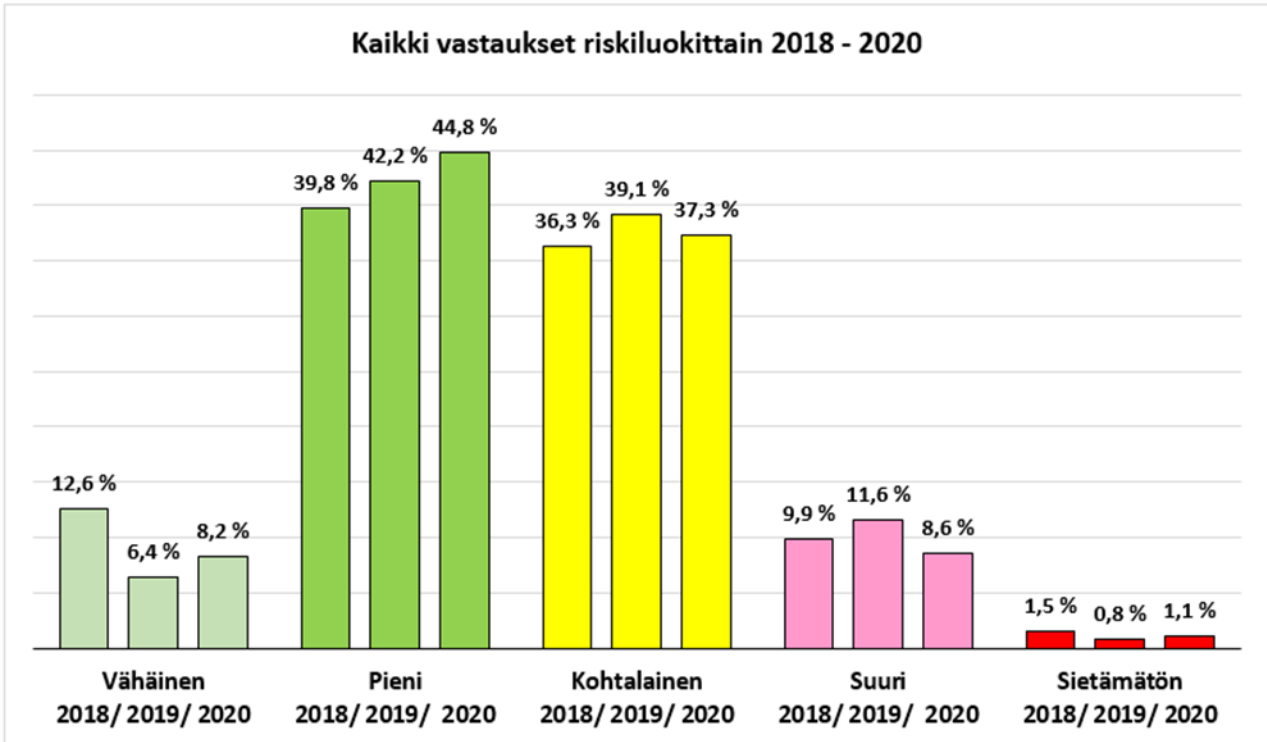
Covid-19-pandemiasta johtuvan poikkeustilan vallitessa kaupungin toimintaa myös riskienhallintaan liittyvissä kysymyksissä on johtanut valmiusjohtoryhmä, johon kuuluu normaalin johtoryhmän lisäksi terveysjohtaja, liiketoimintajohtaja sekä konsernipalveluiden hallintopäällikkö.

Vahinkoriskeihin on varauduttu valmiussuunnittelun, vakuutusten sekä kaupungin vahinkorahaston avulla. Kaupungin vakuutusyhtiönä vuosina 2017–2020 toimii If Vahinkovakuutusyhtiö Oy.

Riskienkartoitus

Selonteon valmistelussa tulosalue- ja konsernipalvelujohtolta kerättiin tietoja operatiivisista, taloudellisista, strategisista ja vahinkoriskeistä sekä esimerkkejä niiden hallintakeinoista.

Riskiluokkia on viisi: vähäiset, pienet, kohtalaiset, suuret ja sietämättömät riskit. Seuraavassa on kuvattu riskien jakautuminen riskiluokittain aikavälillä 2018- 2020.

Vastauksissa vähäisten ja pienten riskien osuus on noussut edellisvuoden 49 %:sta vuoden 2018 tasolle ja niiden osuus on nyt 53 % kaikista tunnistetuista riskeistä. Vähäisiksi ja pieniksi koettuja riskejä ovat esim. päästöt ilmaan, maahan tai vesistöön ja väärinkäytösriskit. Kohtalaisiksi riskeiksi luokiteltiin 37 % vastauksista. Esimerkkejä kohtalaisiksi koetuista riskeistä ovat ammattitaidon ja osaamisen puutteellisuus, perehdyttämisen puutteellisuus ja se, että tietoturvaohjeita ei noudateta. Suurten ja sietämättömien riskien osuus kaikista tunnisteluista riskeistä laski huomattavasti edellisvuodesta (12,4 %:sta 9,7 %:iin). Suuriksi ja sietämättömiksi koettuja riskejä ovat henkilöstön riittävyys ja saatavuus, menojen ylittyminen ja tulojen alittuminen, toimintaympäristön muutokset sekä poissaolot ja sairastavuus. Myös tietoliikenneyhteyden katkeaminen, kustannusten kasvu ja prosessien tehottomuus koettiin suuriksi riskeiksi useissa arvioissa. Yksittäisillä tulosalueilla sietämättömäksi riskiksi oli luokiteltu mm. sisäilmaongelmat, kiinteistöjen peruskorjauksen riittämättömyys ja verotulojen väheneminen.

Selonteon ohella tehdyt riskikartoitukset ovat tulosaluetasoisia. Koko organisaation yksikötasoiset riskikartoitukset ja niiden hallinnoimiseksi laaditut toimenpideohjelmat on syytä käydä läpi ja päivittää säännöllisesti.

Sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa havaitut merkittävät puutteet tilikaudella 2020

Merkittävimminä puutteina ja toiminnan jatkuvuuden riskeinä on tuotu esiin mm. riittämättömät henkilöresurssit työmäärään nähden. Osaamisen keskittyminen yksittäisille henkilöille on riski, joka voi realisoitua esim. ennakoimattomissa henkilövaihdoksissa tai pitkissä poissaoloissa tiedon siirtymisen haasteena. Covid-19-pandemiasta johtuneet poikkeusolot vaikeuttivat normaalia toimintaa ja lisäsivät kaikkien toimijoiden kokemaa painetta tilanteen ja sen riskien hallitsemiseksi, erityisesti hoitoalalla. Ohjeiden mukaiset poissaolot pienimmistäkin oireista vaikuttivat henkilöstötilanteeseen ja sijaistarpeisiin, jatkuva suojautuminen ja asiakkaiden suojeleminen koronavirukselta tekivät työstä aiempaa kuormittavampaa, sekä henkisesti että fyysisesti.

Sopimusten sisällöissä todettiin puutteita koronasta johtuvien poikkeusolojen huomioimiseen liittyen. Myös sopimuskumppanien osalta sopimusehtojen noudattamisessa todettiin puutteita, esim. kiinteistönhuollon ja ruokahuollon laadussa, erityisesti erikoisruokavalioissa.

Merkittävänä puutteina nostettiin edelleen esiin rakennusten heikko kunto ja ylläpito ja niistä johtuvat sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmat, väistöilaratkaisut ja muutot kuormittavat henkilökuntaa ja heikentävät työhyvinvointia, lisäävät sairauslomia, vaikeuttavat palvelutoimintaa ja toiminnan laatua ja ovat kokonaistaloudellisesti kalliita.

Digitalisaatio ja työn teon sujuvuuden lisääntyvä riippuvuus tietoliikenteen toimivuudesta nähdään riskikohtana, joka voi, etenkin hoitoalalla, vaikuttaa suoraan asiakasturvallisuuteen.

Aluehallintoviraston antamat moitteet liittyen ja lastensuojelun asiakirjapyyntöihin ja valvottujen tapaamisten toteuttamiseen avohuollossa, nostettiin esiin sisäisen valvonnan epäkohtina. Asiakirjojen luovuttamiseen liittyvää prosessia on selkeytetty. Lastensuojelun asiakkaiden koko oikeusturvaprosessi on määritelty tarkemmin vastuiden ja sisältöjen osalta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen

Selonteoissa on kehittämistoimina nostettu esiin mm. riskienhallinnan osaamisen lisääminen, kustannuskehityksen sisältöihin pureutuminen, laskutukseen saatavien tietojen sujuvoittaminen yksityisille palveluntuottajille annettavien rajattujen käyttöoikeuksien kautta, rekrytointiprosessin ja vaihtoehtoisten rekrytointipolkujen kehittäminen edelleen yhteistyössä henkilöstöpalveluiden, viestinnän ja oppilaitosten kanssa. Lisäksi on mainittu omavalvonnan käytänteiden edelleen kehittäminen, turvallisuusjohtamisen ja hallinnollisen osaamisen vahvistaminen, perehdytys, prosessien kehittäminen, tietoteknisten järjestelmien ja yhteyksien kehittäminen sekä tilintarkastajan havaintoihin ja suosituksiin liittyvä kehittäminen.

Selvitys siitä, miten vuoden 2019 selonteossa ilmoitetut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteet ovat toteutuneet

Kehittämistoimista suuri osa toteutui saatujen vastausten perusteella. Mainittuja kehittämistoimia olivat mm. työnkuvien päivitys, sijaisjärjestelyjen määrittely, perehdytyksen korostaminen, toiminnan suunnittelu ennakoiden, digitaalisten palveluiden lisääminen, talouden vastuuttamisen jatkaminen, hankintaosaamisen kehittäminen, sopimusten tarkentaminen ja seurannan kehittäminen, lapsiperheiden palvelujen muutosprojektin läpivieminen, sisäilmaan liittyvien ongelmien ratkaiseminen uusiin tiloihin siirtymällä, rekrytointiprosessin kehittäminen yhteistyössä henkilöstöpalveluiden kanssa, valmiussuunnittelun täsmäntäminen, osaamisen jakaminen tiimin jäsenten kanssa niin, että yksittäiset poissaolot eivät haittaa tavoitteiden saavuttamista. Poikkeustilasta johtuvina toimenpiteinä mainittiin mm. covid-19-pandemiaan liittyvien ohjeistusten laatiminen ja päivittäminen sekä tiiviin keskusteluyhteyden ylläpitäminen etätöissä olevien työkavereiden kesken.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus avustaa kaupungin ylintä johtoa sen valvontavelvollisuuden suorittamisessa. Sisäinen tarkastus tarkastaa ja arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta kaupunginjohtajan hyväksymän tarkastussuunnitelman ja kaupungin johdolta mahdollisesti saamisensa muiden toimeksiantojen perusteella. Sisäisen tarkastuksen toimintaa ohjaa

kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen tarkastuksen toimintaohje. Sisäinen tarkastus on riippumatonta tarkastettavasta toiminnosta.

Vuonna 2020 tarkastukset kohdistuivat mm. ikäihmisten hoivakotien laskutukseen ja valvontakäytäntöihin, harkinnanvaraisten palkattomien virka- ja työvapaiden kirjauksiin, luottokorttihankintoihin sekä ostolaskuihin ja niiden perusteisiin. Tarkastuksista raportoitiin kaupunginjohtajalle, tarkastuskohteille ja tilintarkastajalle. Annettujen suositusten toteutumista seurataan säännöllisesti.

Sisäisen tarkastuksen vastuulla on kerätä kaupunkikonsernin tytäryhteisöiltä (23 kpl) selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta ja laatia niistä yhteenveto, joka esitellään hallituksessa. Selontekopyynnöt osoitettiin yhteisöjen toimitusjohtajille ja hallituksen puheenjohtajille.

Kaupunginhallituksen kokonaisarvio

Kaupunginhallituksen kokonaisarvion mukaan kaupungin hallintoa on pääsääntöisesti hoidettu toimintaa velvoittavien lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaisesti. Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta on olennaisilta osiltaan toimivaa ja asianmukaisesti järjestetty. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa tulee kuitenkin arvioida säännöllisesti ja kehittämistoimia jatkaa. Toimialojen tulee panostaa omissa arvioinneissaan esiin nousseiden kehittämistarpeiden huomioimiseen ja ratkaisujen hakemiseen mahdollisuuksien mukaan.

Eriyistä huomiota kehittämistoimien osalta tulee kiinnittää talousarvioprosessin yhteydessä tehtävään riskien arviointiin, jonka tarkoituksena on tavoitteiden asettamisen yhteydessä tunnistaa niiden toteutumista uhkaavat riskit ja nimetä niille hallintakeinot sekä varmistua riskienhallinnan asianmukaisesta seurannasta ja raportoinnista.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2020 1000 €	2019 1000 €
Toimintatuotot	80 531	86 214
Valmistus omaan käyttöön	9 784	9 000
Toimintakulut	-477 071	-465 332
Toimintakate	-386 755	-370 118
Verotulot	298 979	283 425
Valtionosuudet	122 902	90 981
Rahoitustuotot ja -kulut		0
Korkotuotot	1 979	2 214
Muut rahoitustulot	3 095	6 202
Korkokulut	-5 993	-5 822
Muut rahoituskulut	-1 081	-129
Vuosikate	33 126	6 752
Poistot ja arvonalentumiset	-21 931	-18 370
Tilikauden tulos	11 195	-11 618
Tilinpäätössiirrot	2 709	142
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	13 904	-11 476

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	17,2	18,9
Vuosikate/Poistot, %	151	37
Vuosikate, euroa/ asukas	488	100
Asukasmäärä	67 848	67 633

Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Investointitaso määritetään voimassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävä keskimäärän osoittamiseksi. Jos poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke ajoittuu suunnittelukaudelle tai investointeja on taloussuunnitelmassa leikattu ja siirretty suunnitelman ulkopuolelle, on investointitasoa arvioitava taloussuunnittelukautta pitemmällä jaksolla.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Kuntayhtymissä ei lasketa tätä tunnuslukua.

Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvo ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa. Riittävä tulorahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot ja kulut, mistä syystä tulorahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varausten ja rahastojen vähentäminen.

Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2020 1000 €	2019 1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	33 126	6 752
Tulorahoituksen korjaukset	-1 049	-3 805
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-32 863	-36 604
Rahoitusosuudet inv.menoihin	284	524
Käyttöomaisuuden myynnit	4 507	6 770
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 005	-26 363
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-60	-33
Antolainasaamisten vähennys	857	1 011
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	62 648	60 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-35 278	-45 697
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 818	19 440
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 887	-336
Rahoituksen rahavirta	36 871	34 385
Rahavarojen muutos	40 876	8 022
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	155 239	114 362
Rahavarat 1.1.	114 362	106 340
	40 876	8 022
TP Rahoituslaskelma + tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, €	-63 232	-55 007
Investointien tulorahoitus, %	101,7	18,7
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,3
Lainanhoitokate	0,9	0,2
Kassan riittävyys, pv	104,4	76,6
Asukasmäärä	67 848	67 633

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoitolla on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteen lisäksi lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Lainanhoitokate $= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvon on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv) $= 365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkertoimena 30 pv.

Rahoitusasema ja sen muutokset

Rahoitusasemaa koskevia asioita on käsitelty edellä kohdassa Kaupungin talous.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	12/2020 1000 €	12/2019 1000 €	VASTATTAVAA	12/2020 1 000 €	12/2019 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	541 544	534 738	OMA PÄÄOMA	338 789	327 649
Aineettomat hyödykkeet	7 851	8 383	Peruspääoma	274 117	274 117
Muut pitkävaikutteiset menot	7 851	8 383	Muut omat rahastot	64 477	67 241
Aineelliset hyödykkeet	285 979	278 167	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-13 709	-2 233
Maa- ja vesialueet	64 500	63 898	Tilikauden yli-/alijäämä	13 904	-11 476
Rakennukset	152 837	138 800	POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	10 606	10 551
Kiinteät rakenteet ja laitteet	54 189	54 205	Poistoero	9 557	9 575
Koneet ja kalusto	6 307	5 651	Vapaaehtoiset varaukset	1 049	976
Muut aineelliset hyödykkeet	734	714	PAKOLLISET VARAUKSET	4 684	4 272
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	7 412	14 900	Eläkevaraukset	299	362
Sijoitukset	247 714	248 188	Muut pakolliset varaukset	4 384	3 909
Osakkeet ja osuudet	208 574	208 161	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 080	2 986
Muut lainasaamiset	39 112	39 923	Lahjoitusrahastojen pääomat	59	251
Muut saamiset	28	104	Muut toimeksiantojen pääomat	3 021	2 735
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 657	1 406	VIERAS PÄÄOMA	368 162	334 152
Lahjoitusrahastojen varat	30	30	Pitkäaikainen	221 892	193 749
Muut toimeksiannot	1 627	1 376	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	209 610	180 315
VAIHTUVAT VASTAAVAT	182 120	143 465	Lainat julkisyhteisöiltä	36	48
Saamiset	26 881	29 103	Saadut ennakot	17	22
Pitkäaikaiset saamiset	7 753	9 408	Muut velat	44	44
Myyntisaamiset	1 271	1 382	Siirtovelat	12 185	13 321
Lainasaamiset	40	52	Lyhytaikainen	146 270	140 402
3. Muut saamiset		0	Joukkovelkakirjalainat	40 000	40 000
Siirtosaamiset	6 441	7 974	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 205	28 740
Lyhytaikaiset saamiset	19 129	19 695	Lainat julkisyhteisöiltä	12	12
Myyntisaamiset	7 341	7 635	Lainat muilta luotonantajilta	24 933	22 495
Lainasaamiset	1 277	875	Saadut ennakot	3 342	1 438
Muut saamiset	6 876	5 631	Ostovelat	20 206	18 674
Siirtosaamiset	3 635	5 554	Muut velat	3 707	3 421
Rahoitusarvopaperit	107 163	105 605	Siirtovelat	26 865	25 623
Muut arvopaperit	107 163	105 605	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	725 321	679 609
Rahat ja pankkisaamiset	48 076	8 758			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	725 321	679 609			

TASEEN TUNNUSLUVUT:

Omavaraisuusaste, %	48,4	49,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	72,6	72,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000€	196	-13 709
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	3	-203
Lainakanta 31.12., 1 000€	301 796	271 609
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 448	4 016
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	368 982	341 141
Lainat ja vastuut, €/asukas	5 438	5 044
Lainasaamiset, 1 000€	39 112	39 923
Asukasmäärä	67 848	67 633

Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Toimintakertomuksessa tasetiedot tulee esittää siten eriteltynä, että niistä voidaan laskea taseen tunnusluvut. Toimintakertomuksen tasetarkastelu voidaan tehdä miljoonan tai tuhannen euron tarkkuudella. Kuntajaoston taseen laatimisesta antaman yleisohjeen mukaisesti tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tilinpäätöslaskelmat osassa.

Taseen tunnusluvut

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Niissä kuntayhtymissä, joissa on paljon välitettäviä varoja, omavaraisuus saattaa olla huomattavasti alempi.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla

ennakkomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetieto-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana kunnan taseessa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) 1 000 euroa =Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä, (alijäämä) euroa/asukas =(Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)) / Asukasmäärä.

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkistä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut 31.12., euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyvien vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

TULOT	1000 €	MENOT	1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	80 531	Toimintakulut	477 071
Verotulot	298 979	- Valmistus omaan käyttöön	-9 784
Valtionosuudet	122 902		
Korkotuotot	1 979	Korkokulut	5 993
Muut rahoitustuotot	3 095	Muut rahoituskulut	1 081
Tulorahoituksen korjauserät		Tulorahoituksen korjauserät	
		Pakollisten varausten muutos	
- Pysyvien vastaavien		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	-412
hyödykkeiden luovutusvoitot	-1 461	- Pysyvien vastaavien	0
		hyödykkeiden luovutustappiot	
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	284		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 507	Investointimenot	32 863
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	857	Antolainasaamisten lisäykset	60
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	62 648	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	35 278
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	2 818	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Kokonaistulot yhteensä	577 139	Kokonaismenot yhteensä	542 150

Hämeenlinna-konsernin toiminta ja talous

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Y-tunnus	Konsernin omistus- osuus %	Y-tunnus	Konsernin omistus- osuus %
Tytäryhteisöt				
Yhtiöt				
Kiinteistöosakeyhtiöt ja asuntoyhteisöt				
Aulangon Kylpylä Oy	1870588-5	51,01		
Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)	0676518-6	100,00		
Hämeenlinnan Linja-autoasemakiinteistö Oy	0205291-2	100,00		
Idänpään Toimintakeskus Oy	0689500-1	90,00		
KT Oy Harvialantie 420 C	1614663-7	100,00		
KT Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot	0211271-9	100,00		
KT Oy Onesto	0957885-3	100,00		
KT Oy Rengon Härkäpirtti	0802361-0	54,17		
Linnan Kehitys Oy	0832624-0	100,00		
Linnan Kiinteistökehitys Oy	1059269-5	100,00		
KT Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23	1016348-7	84,36		
KT Oy Turuntien Liiketalo	0622492-9	71,97		
KT Oy Innopark	1600837-3	100,00		
KT Oy Lammin Biokylä 1	2047044-8	70,00		
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt				
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy	0205308-5	100,00		
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	1972415-6	100,00		
Hämeenlinnan Jäähalli Oy	0896410-3	86,39		
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy	1037204-3	93,06		
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	2196076-4	100,00		
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (konserni)	1711549-6	76,60		
Kanta Logistiikka Oy	2925268-2	90,07		
Verkatehdas Oy	2069302-7	100,00		
Säätiöt ja yhdistykset				
Fredrika Wetterhoff-säätiö (konserni)	0205371-2	100,00		
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö	0648130-0	100,00		
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö	0315262-4	100,00		
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö	0653924-2	100,00		
Säätiöt ja yhdistykset - ei yhdistelty				
Työvalmennussäätiö Luotsi sr	1881647-0	100,00		
Kuntayhtymät				
Hämeen Maakuntaliitto, ky (konserni)	0826048-0	38,94		
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (konserni)	0205303-4	77,24		
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	0818235-5	50,71		
Eteva ky (konserni)	0203300-9	3,26		
Osakkuusyhtiöt				
As Oy Tuuloksentalo	0420267-0	46,48		
Hauhon Lämpö Oy	1799904-1	40,00		
Hämeen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	2617489-3	44,12		
Jukolan Lintukoto Oy	0756797-4	43,73		
Jyrätien Liikuntahallit Oy	0895113-4	33,33		
KT Oy Iittalan Lasimäki	1997941-5	33,00		
KT Oy Virvelinranta	2125780-9	40,00		
KT Oy Lamminraitti	0150635-3	46,00		
Pikassos Oy	1749706-8	50,00		
Hämeenlinnan Keilakeskus Oy *	0713492-5	78,62		
Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja *	0205363-2	73,12		
*Osuus osakkeiden tuottamasta äänivallasta on 1/5				

Taulukko konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	14	
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	8	
Säätiöt	4	1
Kuntayhtymät	4	
Osakkuusyhteisöt	11	
Muut omistusyhteisöt		12
Yhteensä	41	12

Konsernin toiminnan ohjaus

Kaupunkikonserniin kuuluu kaupunkiorganisaation lisäksi yhtiöitä, muita yhteisöjä ja säätiöitä. Omistajaohjauksella tarkoitetaan niitä tavoitteita ja menettelytapoja, joita kaupunki omistajana kohdistaa yhtiöihin ja muihin yhteisöihin.

Kaupungin tärkeimmille tytäryhteisöille asetetaan talousarvion hyväksymisen yhteydessä tavoitteet, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti kolmannesvuosittain. Lisäksi kaupunginvaltuusto on omistajapolitiittisten linjausten päivittämisen yhteydessä asettanut yhteisöille pitkän tähtäimen tavoitteet.

Kaupunginhallitus valitsee kaupungin edustajat yhtiökokouksiin ja antaa edustajille tarvittavat ohjeet. Tytäryhteisöjen tilintarkastajiksi valitaan kaupungin tilintarkastusyhteisö tai sen edustajat. Tarkastuslautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tilintarkastuksen yhteensovittamisesta.

Hämeenlinnan kaupunki edellyttää, että kaupungin toimintaa ja omaisuutta tytäryhteisöissä hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti turvaten kaupunkikonsernin kokonaisuus. Kaupungin omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan kehittäminen kaupungin strategisten linjausten mukaisesti sekä omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen.

Tytäryhteisöjen päättäviä elimiä, joiden edustajia kaupunki voi ohjeistaa, ovat yhtiökokousten lisäksi yhteisöjen hallitukset. Yhtiökokousedustaja ohjeistetaan toimimaan yhtiökokouksessa kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen tekemän päätöksen mukaisesti. Kaupungin nimeämät henkilöt tytäryhteisöjen hallituksissa ohjeistetaan toimimaan kaupungin strategisten linjausten, lainsäädännön ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Kaupungin konserniohjeet uudistettiin vuoden 2018 aikana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjeet 10.12.2018. Uudistetut konserniohjeet astuivat voimaan 1.1.2019. Kaupungin tytäryhteisöt ovat käsitelleet konserniohjeet ja hyväksyneet ne itseään sitoviksi. Konserniohjeet on tarkoitus päivittää vuoden 2021 aikana.

Kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset uudistettiin kokonaisuudessaan keväällä 2018. Kaupunginvaltuusto hyväksyi linjaukset 14.5.2018. Omistajapolitiittisiin linjauksiin sisältyvät kuntalain edellyttämät omistajaohjauksen periaatteet sekä konserniyhteisöille asetetut pitkän tähtäimen tavoitteet. Omistajapolitiittisten linjausten päivitys on tarkoitus aloittaa vuoden 2021 aikana.

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kaupunginvaltuusto päätti Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n purkamisesta 13.5.2019 § 61. Yhtiön toiminta päättyi 31.12.2019 ja yhtiön varat ja velat siirtyivät kaupungille alkuvuodesta 2020. Yhtiö poistettiin kaupparekisteristä 17.3.2020.

Hämeenlinnan kaupunki myi Kiinteistö Oy OP-talon osakkeet kaupungin 100 % omistamalle Hämeenlinnan Asunnot Oy:lle. Osakkeiden hallintaoikeus siirtyi Hämeenlinnan Asunnot Oy:lle 1.1.2020. Kiinteistö Oy OP-talo fuusioitiin Hämeenlinnan Asunnot Oy:öön 31.12.2020.

Kanta Logistiikka Oy:n omistusohjan laajentamista jatkettiin vuonna 2020. Kaupunki myi yhtiön osakkeita Janakkalan ja Hattulan kunnille, Forssan Seudun Hyvinvointikuntayhtymälle sekä Fimlab Laboratoriot Oy:lle. Omistusohjan laajentamisella mahdollistettiin yhtiön in house -myynnin kasvattaminen laajemmalle asiakaskunnalle. Kaupunki on edelleen yhtiön enemmistöomistaja. Kanta Logistiikka Oy on toiminut covid-19-pandemiassa maakunnan keskitettynä pandemiatuotteiden hankintapaikkana.

Hämeenlinnan Seudun Työvalmennussäätiö Luotsi sr siirtyi sääntömuutoksella kaupungin tytäryhteisöasemaan 11.12.2020. Samassa yhteydessä säätiön nimeksi tuli Työvalmennussäätiö Luotsi sr. Saavuttaakseen kaupunkiin nähden in house -aseman, säätiö perusti oman tytäryhtiön, Luotsi Kehitys Oy:n, joka rekisteröitiin kaupparekisteriin 3.2.2021. Työvalmennussäätiö Luotsi sr:ää ei yhdistelty vielä vuoden 2020 konsernitilinpäätökseen, koska sääntömuutos toteutettiin loppuvuodesta ja kaupungin määräysvalta hallituksessa realisoitui vasta vuoden 2021 alusta alkaen. Yhdistelemättä jättäminen ei vaaranna oikean ja riittävän kuvan antamista konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Hämeen ammattikorkeakoulu Oy:n tytäryhtiö, HAMK Akatemia Oy käynnisti toimintansa vuoden 2020 alusta alkaen.

Suomen Hopealinja Oy järjesti vuoden 2020 loppupuolella suunnatun osakeannin, jossa Tampereen kaupunki merkitsi 50 000 000 kpl yhtiön osakkeita. Osakeannin seurauksena kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 20,11 %:sta 0,025 %:iin.

Myös Sarastia Oy jatkoi suunnattuja osakeantejaan. Näiden seurauksena kaupungin omistusosuus yhtiöstä pienentyi 17,82 %:iin.

Asunto Oy Apparan osakkeiden myyntiä jatkettiin. Vuoden 2020 aikana myytiin yksi asunto ja alkuvuodesta 2021 tehtiin päätökset kahden asunnon myymisestä. Kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 13,32 %:sta 6,74 %:iin.

Suomi-rata Oy perustettiin 15.12.2020. Kaupunki osallistui yhtiöön 1,23 % omistusosuudella.

Hämeenlinnan Keilakeskus Oy ja Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja on 2020 konsernitilinpäätöksessä käsitelty kaupungin osakkuusyhtiönä yhtiöjärjestyksissä olevien äänivaltarajoitteiden vuoksi. Tähän asti yhtiöitä on käsitelty kaupungin tytäryhtiönä, sillä kaupungin omistusosuus kummassakin yhtiössä on yli 70 %.

Covid-19-pandemia koetteli kaupungin konserniyhteisöjä vaihtelevasti. Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Hämeenlinnan Keilakeskus Oy, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy ja Verkatehdas Oy joutuivat vuoden aikana sulkemaan toimintansa osittain tai kokonaan. Monet kiinteistöyhtiöt joutuivat tekemään vuokralaistensa kanssa maksujärjestelyjä vuokralaisten toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Kaupunki helpotti yhteisöjensä tilannetta mm. kasvattamalla konsernitilin limiittiä (Fredrika Wetterhoff -säätiö, Kanta Logistiikka Oy), hyväksymällä lainojen lyhennyssuunnitelman muutoksia (Hämeenlinnan Keilakeskus Oy, Verkatehdas Oy) ja tekemällä vuokrajärjestelyjä (Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy). Konserniyhteisöistä Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Hämeenlinnan Keilakeskus Oy, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, Verkatehdas Oy ja Työvalmennussäätiö Luotsi sr saivat Valtiokonttorin kustannustukea tai muita ulkopuolisia avustuksia pandemian aiheuttamien talousvaikeuksien helpottamiseksi.

Kaupungin merkittävimpien tytäryhteisöjen liikevaihto heikkeni edellisvuodesta. Ainoastaan Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n, Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön ja Linnan Kiinteistökehitys Oy:n liikevaihto parani maltillisesti edellisvuodesta. Strategisten tytäryhteisöjen yhteenlaskettu nettotulos putosi vuoden 2019 -0,716 miljoonasta eurosta -2,16 miljoonaan euroon. Suurimman tappion teki Hämeenlinnan Asunnot Oy (-1,7 miljoonaa euroa), mikä johtui pääosin rakennusten myyntien ja purkamisten aiheuttamista tappioista. Yhteisöjen yhteenlaskettu vieras pääoma kasvoi Hämeenlinnan Asunnot Oy:n ja Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön tekemien investointien ja peruskorjausten myötä. Strategisten tytäryhteisöjen yhteenlaskettu henkilöstömäärä pieneni edellisvuoden 386 henkilöstä 338 henkilöön, mikä johtui pääosin Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiön Päivärinteen palveluliiketoiminnan myynnistä. Yhteisöjen yhteenlaskettu oma pääoma pysyi lähestulkoon ennallaan.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kaupunginhallituksen 28.10.2019 käynnistämän talouden tasapainottamisohjelman myötä käynnistyivät selvitykset mm. Koulutuskuntayhtymä Tavastian yhtiöittämisestä sekä Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n ja Verkatehdas Oy:n yhteistyön tiivistämisestä.

Koulutuskuntayhtymä Tavastian perustajakunnat ovat hyväksyneet aiesopimuksen Tavastian kiinteistöomaisuuden yhtiöittämisestä. Valmistelua tältä pohjalta jatketaan. Mikäli kuntien valtuustot hyväksyvät yhtiöittämisen, kuntayhtymä puretaan osittain ja kuntayhtymän kiinteistöomaisuus siirretään kuntien taseiden kautta perustettavalle kiinteistöyhtiölle joulukuussa 2021. Kiinteistöyhtiöstä tulee Hämeenlinnan kaupungin tytäryhtiö.

Selvitys Kaupungin Teatteri Oy:n ja Verkatehdas Oy:n yhteistyön tiivistämisestä valmistui vuoden 2020 aikana. Kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto päättivät vuoden 2021 talousarviokäsittelyn yhteydessä, että lisäksi selvitetään Verkatehdas Oy:n ja Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n yhdistäminen. Yhdistämiselvitys on käynnissä. Päätökset yhdistämisen toteuttamisesta on tarkoitus tehdä toukokuun 2021 puoliväliin mennessä.

Kaupunginhallitus 29.4.2019 käynnisti Aina Group Oyj:n osakkeiden myynnin, mitä jatketaan vuonna 2021. Myös Asunto Oy Apparan osakkeiden myyntiä jatketaan.

Kaupunginhallitus 14.12.2020 § 513 päätti käynnistää neuvottelut Kanta Logistiikka Oy:n yhdistämisestä Pirkanmaan vastaavaan logistiikkayhtiöön, Tuomi Logistiikka Oy:öön. Neuvottelut yhtiöiden omistajien välillä ovat käynnistyneet. Tavoitteena on saada asia päätökseen vuoden 2021 aikana.

Covid-19-pandemia tulee vaikuttamaan konserniyhteisöjen tuloksiin myös vuonna 2021. Vaikutusten laajuus ja muoto riippuvat vahvasti pandemian kehittymisestä ja valtion yhteisöille myöntämistä tuista.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupungin konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että konsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätetyt tavoitteet saavutetaan, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielimien päätöksiä noudatetaan ja omaisuus ja voimavarat turvataan. Konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto.

Vuoden 2020 aikana konserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja säätiöt sekä konsernijohto ovat noudattaneet kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa ja konserniohjeessa tehtyjä linjauksia ja toimintaohjeita. Yksittäisiä kehittämistarpeita löytyy mm. hallituksen itsearviointin toteuttamisessa sekä liiketoiminta- ja investointisuunnitelmien laatimisessa. Näistä on keskustelu kyseessä olevien yhteisöjen kanssa ja korjaavat toimenpiteet ovat käynnissä.

Toimivallan ja -vastuun jako konserniohjauksessa

Konsernijohtoon muodostavat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtaja. Kaupunginhallitus ohjaa kaupunkikonsernia ja vastaa yhteisöjen valvonnan järjestämisestä. Vastuu konsernin operatiivisesta johtamisesta on kaupunginjohtajalla. Omistajaohjauksesta vastuu on hallintosäännön mukaan apulaiskaupunginjohtajalla. Omistajaohjauksen vastuualue vastaa omistajaohjauksen valmistelutehtävistä.

Toimivallan ja -vastuun jako on toteutunut vuoden 2020 aikana suunnitellusti.

Ohjeiden anto kaupungin edustajille tytäryhteisöissä

Kaupunkia edustaa yhtiökokouksissa kaupunginhallituksen määräämä edustaja, jolle kaupunginhallitus antaa tarvittaessa toimintaohjeet. Kaupunginhallitus päättää edustajien ja ehdokkaiden nimeämisestä yhteisöjen hallintoelimiin ja oheistaa heitä tarvittaessa erillispäätöksin. Tytäryhteisöjen tilintarkastajiksi valitaan kaupungin tilintarkastusyhteisö tai sen edustajat. Konserniohjeen päivityksen yhteydessä selkeytettiin, mistä asioista kaupungin tytäryhteisöjen edellytetään pyytävän konsernijohtoon ennakkokanta ennen yhteisöjen hallitusten päätöksentekoa.

Vuoden 2020 aikana kaupunginhallitus antoi ennakkokannan noin kymmeneen eri yhteisöjä koskevaan asiaan.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Kaupunginvaltuusto on asettanut strategisille tytäryhtiöille vuoden 2021 talousarviossa valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja niille mittarit. Tavoitteiden toteutumista on seurattu kolmannesvuosiraporteissa ja tilinpäätösraporteissa. Vuodelle 2020 asetettiin kaikkiaan 54 tavoitetta, joista 67 % toteutui täysin tai osittain (v. 2019 vastaava luku oli 62 %). Toteutumatta jäi 16 tavoitetta (v. 2018 12) ja 2 tavoitteen osalta toteumatietojen tulkinta ei ollut yksiselitteistä. Tavoitteiden toteutumiseen vaikutti olennaisesti covid-19-pandemian aiheuttama poikkeustila, mitä pienensi asiakasmääriä, heikensi lukujen vertailtavuutta sekä hidasti projektien

käynnistymistä. Tilinpäätökseen sisältyy jäljempänä yhteenveto strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta.

Kaupunginvaltuusto asetti omistajapoliittisten linjausten uudistamisen yhteydessä merkittävimmille konserniyhteisöille pitkän tähtäimen tavoitteet. Keväällä 2020 tehtiin ensimmäistä kertaa kaupungin yhteisöjen vuosikatsaus, jossa kerrottiin yhteisöjen taloudesta ja toiminnasta sekä pitkän tähtäimen tavoitteiden toteutumisesta. Toimintatapaa jatketaan vuonna 2021.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Yhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta ja taloudellista asemaa seurataan erilaisten raporttien ja yhteisöjen kanssa käytävien keskustelujen kautta säännöllisesti. Tarvittaessa yhteisössä tehdään yritystutkimus tai muu erityinen selvitys taloudellisesta asemasta.

Kaupunginhallituksen nimeämät strategiset tytäryhtiöt ovat raportoineet taloudestaan ja toiminnastaan sekä riskeistä ja niiden hallinnasta kolmannesvuosittain sekä talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Vuoden 2020 aikana ei tehty tavanomaisesta poikkeavia yhtiöihin kohdistuvia sisäisen tarkastuksen toimenpiteitä.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja konsernipalvelujen käyttö

Kaupunkikonsernin yksiköt käyttävät konsernitiliä sekä sijoitus- ja laina-asioissa talouspalvelujen asiantuntemusta. Hankinnoissa avustaa kaupungin oman hankintayksikön lisäksi seudullinen hankintayksikkö, oikeudellisissa asioissa käytetään kaupunginlakimiesten konsultointia ja tietohallinnossa avustaa konsernin tietohallinto. Henkilöstöpalvelut avustaa tarvittaessa palkka-, rekrytointi- ja henkilöstöasioissa. Omistajaohjauksen vastuualue huolehtii kaupungin konserniyhteisöjen yleisestä tuesta.

Tytäryhteisöjen hallituksille ja toimitusjohtajille sekä hallinto- ja taloushenkilöstölle järjestetään yhteisöjen toimintaan liittyviä koulutus- ym. tilaisuuksia. Vuoden 2020 aikana koulutusta ja ohjeita annettiin mm. kuntakonsernin viestinnästä ja saavutettavuudesta, kirjanpidon eriyttämisestä ja toimintakertomuksen laatimisesta sekä covid-19-toimenpiteisiin liittyen.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Kaupungin konserniohjeisiin sisältyvät määräykset sisäisen valvonnan toimintaperiaatteista ja riskienhallinnasta. Lisäksi yhteisöjen riskienhallintaa ohjataan kaupunginvaltuuston päättämän Hämeenlinnan kaupungin riskienhallintapolitiikka -ohjeen avulla. Kaikki tytäryhteisöt ja säätiöt ovat toimittaneet selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tilikauden 2020 osalta. Selontekojen perusteella toteutuneiden riskien ajallisessa ja rahamääräisessä ennakkoinnissa on onnistuttu.

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2020	2019
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	216 472	226 336
Toimintakulut	-592 943	-588 776
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	368	886
TOIMINTAKATE	-376 102	-361 553
Verotulot	297 480	281 063
Valtionosuudet	147 428	113 162
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	449	648
Muut rahoitustuotot	3 724	7 081
Korkokulut	-9 421	-9 622
Muut rahoituskulut	-1 195	-188
VUOSIKATE	62 363	30 590
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 088	-45 239
Omistuksen eliminointierot	6	-26
Arvonalentumiset	-529	-512
Satunnaiset erät	0	0
TILIKAUDEN TULOS	14 752	-15 188
Tilinpäätössiirrot	2 786	-204
Tilikauden verot	-333	-230
Laskennalliset verot	256	94
Vähemmistöosuudet	-275	-466
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	17 187	-15 994

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	36,5	38,4
Vuosikate/Poistot, %	131	66,9
Vuosikate, euroa/asukas	919	452
Asukasmäärä	67 848	67 633

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 \times \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttaa tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \times \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet, liittymismaksut ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista investointitasoa. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikatteen ja poistojen suhde on myös yksi kuntalain 118 §:n mukaisista kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa käytettävistä tunnusluvuista. Tämän tunnusluvun mukaan kunta on erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, jos tunnusluvun arvo on alle 80 %.

Jos vuosikate on negatiivinen, on konsernin tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Keskimääräistä, kaikkia kuntakonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Muun muassa konserniyhteisöjen toimintojen sisältö vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Asukasmääränä tunnusluvun laskennassa käytetään kunnan asukaslukua tilikauden lopussa. Kuntayhtymäkonsernissa asukasmäärää ja asukaskohtaista tunnuslukua ei esitetä.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2020	2019
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	62 363	30 590
Satunnaiset erät, netto	0	0
Tilikauden verot	-333	-230
Tulorahoituksen korjauserät	-1 072	-6 421
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-68 345	-68 939
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 002	661
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	7 314	9 230
Toiminnan ja investointien rahavirta	928	-35 110
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-165	-397
Antolainasaamisten vähennys	66	633
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	89 048	87 935
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-49 847	-66 971
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-823	18 114
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 915	4 038
Rahoituksen rahavirta	44 195	43 353
Rahavarojen muutos	45 123	8 243
Rahavarat 31.12.	178 916	133 793
Rahavarat 1.1.	133 793	125 550
Rahavarojen muutos	45 123	8 243

KONSERNIRAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	-77020	-72140
Investointien tulorahoitus, %	92,6	44,8
Laskennallinen lainanhoitokate	1	0,6
Lainanhoitokate	1,2	0,5
Kassan riittävyys, pv	90	66

Investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevien kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvon on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvon on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Konsernitilinpäätöksen laskennallista lainanhoitokatetta käytetään yhtenä tunnuslukuna kuntalain 118 §:n mukaisessa kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa. Kuntalain 118 §:n mukainen tunnusluvun raja-arvo on 0,8.

Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos konsernin lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään kassavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Konsernituloslaskelmasta:

Toimintakulut

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Tilikauden verot

Konsernin rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainasaamisten lisäykset

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkerroimenä 30 pv.

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	782 931	769 545	OMA PÄÄOMA	345 844	331 490
Aineettomat hyödykkeet	10 638	11 195	Peruspääoma	274 117	274 117
Aineettomat oikeudet	691	731	Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	635	635
Muut pitkävaikutteiset menot	9 946	10 464	Arvonkorotusrahassto	2 311	2 361
Ennakkomaksut	0	0	Muut omat rahastot	66 391	69 121
			Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-14 797	1 250
Aineelliset hyödykkeet	723 826	710 661	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	17 187	-15 994
Maa- ja vesialueet	75 593	75 276			
Rakennukset	439 004	419 348	VÄHEMMISTÖOSUUDET	21 283	21 172
Kiinteät rakenteet ja laitteet	151 907	151 314			
Koneet ja kalusto	23 323	21 413	PAKOLLISET VARAUKSET	9 716	9 189
Muut aineelliset hyödykkeet	3 991	4 810	Eläkevaraukset	299	362
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	30 008	38 499	Muut pakolliset varaukset	9 417	8 826
Sijoitukset	48 467	47 689	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	4 468	3 933
Osakkeet ja osuudet	47 297	46 527			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0	0	VIERAS PÄÄOMA	624 906	582 667
Muut lainasaamiset	1 048	947	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	422 747	382 626
Muut saamiset	122	214	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	21 239	22 194
			Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	86 757	88 976
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 136	1 587	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	94 163	88 871
VAIHTUVAT VASTAAVAT	221 150	177 318	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 006 216	948 450
Vaihto-omaisuus	3 461	1 651			
Saamiset	38 772	41 874			
Pitkäaikaiset saamiset	8 444	10 155			
Lyhytaikaiset saamiset	30 329	31 719			
Rahoitusarvopaperit	110 223	108 592			
Rahat ja pankkisaamiset	68 694	25 201			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 006 216	948 450			

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	36,8	37,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	93,3	93
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	2 390	-14 744
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	35	-218
Lainakanta 31.12., 1 000 €	509 504	471 602
Lainakanta 31.12./asukas	7 509	6 973
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	584 237	549 163
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	8 611	8 120
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	1 048	947
Asukasmäärä	67 848	67 633

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat konsernin omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, % = $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi} / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot}))$

Koko pääoma kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää.

Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas = $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa konsernin asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Kuntayhtymän konsernissa ei asukaskohtaista tunnuslukua esitetä.

Konsernin lainakanta 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoinnilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Lyhennettyä konsernikaavaa käytettäessä konsernin lainakanta muodostuu korollisen vieraan pääoman eristä. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Konsernin lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella asukasmäärällä. Kuntayhtymän konsernitilinpäätöksessä ei asukaskohtaista lainamäärää esitetä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk – lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Strategiset tytäryhtiöt

Strategisten tytäryhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet 2020

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Vuoden 2020 aikana kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjasivat Hämeenlinnan kaupungin konserniohjeet (KV 10.12.2018 § 145), Hämeenlinnan kaupungin hallintosäätö (KV 10.12.2018 § 142) sekä Hämeenlinnan kaupungin omistajapoliittiset linjaukset (KV 14.5.2018 § 57).

Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan kehittäminen kaupungin strategisten linjausten mukaisesti sekä omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Omistajapoliittisissa linjauksissa on asetettu kaupungin keskeisimmille yhteisöille pitkän tähtäimen tavoitteet, joiden kehittymistä seurataan yhteisöjen vuosikatsauksessa. Tämän lisäksi kaupungin strategisille tytäryhtiöille on talousarviossa asetettu valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuodelle 2020. Tavoitteet perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet ovat yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohtina.

Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille strategisille tytäryhtiöille asetettiin myös vuodelle 2020 erityiseksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Työllisyystoimenpiteillä tarkoitetaan ensisijaisesti työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä palkkatukityöllistämistä. Työllisyystoimenpiteiden ohella yhtiöt voivat raportoida myös osallistumisestaan korkeakoulu- ym. harjoittelun mahdollistamiseen.

Tytäryhteisöt ovat velvollisia raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta kolmannesvuosiraporttien ja tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat seuraavat:

Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)

Hämeenlinnan Asunnot Oy omistaa ja vuokraa hallinnoimiaan vuokra-asuntoja. Yhtiö tarjoaa asuntoja kuntalaisille kaikissa elämän vaiheissa.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja > 0 €	Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	Ei toteutunut - 1 701 001,93
Tilojen käyttöaste yli 95 %	Tilojen käyttöaste (%)	Toteutui, 96 %
Vuonna 2019 laadittu kiinteistöjen toiminnallinen pitkän tähtäimen suunnitelma toteutuu suunnitellusti	Suunnitelman toteutuminen (% suunnitellusta)	Toteutui. PTS suunnitelma toteutunut ja sitä on laajennettu alkuperäisestä.
Vuokra-asuntoyhtiöiden energiatehokkuussopimukseen osallistuminen; Yhtiön energiatehokkuuspotentiaalin kartoittaminen	Sopimukseen osallistuttu ja kartoitus tehty (kyllä/ei)	Sopimukseen ei osallistuttu, energiapotentiaalin kartoitus tehty.
Kaupungin hiilineutraalisuustavoitteeseen sitoutuminen; asukkaiden osallistaminen	Selostus tehdyistä toimenpiteistä	Asukkaille suunniteltu tiedotuspaketti ei toteutunut.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Osallistuttu Hämeen Setlementin palkkakustannuksiin, joilla tuetaan työllisyystoimenpiteitä.

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n tarkoituksena on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa Hämeenlinnan seudulla.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Tilikauden tulos > 0 €	Tilikauden tulos	282 622,98 euroa
Yhtiö uudistaa toimintaansa siten, että taloudelliset toimintaedellytykset paranevat pysyvästi; rakenneuudistuksen toteuttaminen	Selostus tehdyistä toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista yhtiön taloudellisiin toimintaedellytyksiin pitkällä tähtäimellä	Vuoden 2020 alussa Hämeenlinnan Teatteri siirtyi strategiansa mukaisesti kahden johtajan malliin. Toimitusjohtajan työparina ja alaisuudessa aloitti taiteellisena johtajana 7.1.2020 TeM Kari-Pekka Toivonen. Keväällä 2020 teatteri laati strategiansa pohjalta uuden liiketoimintasuunnitelman - Hämeenlinnan Teatterin mallin tuotantotalosta. Malli luo pohjan liikevaihdon kasvattamiselle paremman ja monipuolisemman tuotannosuunnittelun kautta.
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos yli 4 (asteikolla 1-5)	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos	4,3
Henkilöstötyytyväisyys kehittyi positiivisesti edelliseen vuoteen verrattuna	Henkilöstötyytyväisyyskyselyn tulos (vuodet 2019 ja 2020)	Hämeenlinnan Teatterissa toteutettiin työyhteisökysely kaksi kertaa vuonna 2020: Keväällä kyselyn kokonaiskeskiarvo oli 3,45 ja kehittämistarve 39 %, syksyllä kokonaiskeskiarvo oli 3,7 ja kehittämistarve 34 %. Vastaavat luvut vuonna 2019 olivat: kokonaiskeskiarvo 2,43 ja kehittämistarve 72 %. Parannus on erittäin merkittävä.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Hämeenlinnan Teatterissa oli syksyllä 2020 yksi henkilö työkoikeilussa ja taloushallinnon työharjoittelussa yksi alanvaihtaja. Teatteri tarjoaa mahdollisuuksien mukaan myös erilaisia TET-paikkoja.

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy (konserni)

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy on osakeyhtiö, joka tuottaa liikuntapalveluita. Yhtiö hoitaa ja hallinnoi areenoita, liikuntahalleja, suurkenttiä, uimahalleja ja sisäliikuntatiloja sekä tuottaa liikunnanohjauspalveluita ja liikuntaan liittyviä tukipalveluita.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Positiivinen tuloskehitys	Käyttökate, käyttökate-avustukset, tilikauden tulos (vuodet 2019-2020)	Käyttökate heikentynyt edellisvuodesta noin 3 %. Koronapandemian aiheuttamista toiminnan rajoituksista johtuen tilikauden tulosta ei kuitenkaan voida vertailla aiempiin vuosiin.
Kunnossapito-ohjelma toteutuu suunnitellusti	Kunnossapito-ohjelman toteutuminen (% suunnitellusta)	Kunnossapito-ohjelma pystyttiin toteuttamaan suunnitellusti.
Liikuntatilojen käytön tehostaminen	Sisä- ja ulkoliikuntatilojen käyttöasteet eriteltynä edelliseen vuoteen verrattuna	Koronapandemian vuoksi tiloja jouduttiin pitämään suljettuna useita kuukausia vuoden aikana. Sulkuajat huomioiden on käyttöaste pysynyt +-2% -yksikköä edellisvuoden tasolla.
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos on vähintään 3,5 (asteikolla 1-5)	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos	Asiakastyytyväisyyskysely tehtiin liikunnanohjauksen asiakkaille. Kokonaistulos 4,7 / 5.
Kaupungin energiatehokkuuden toimintasuunnitelmaan osallistuminen; yhtiön energiatehokkuuspotentiaalin kartoittaminen	Suunnitelmaan osallistuminen ja kartoitus tehty	KETS:n suunnitelma tehty ja toimenpiteitä käynnistetty. Loimua Arenalla tehtiin erillinen energiakatselmus.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Vuonna 2020 yhtiössä työskenteli yksi henkilö palkkatuella.

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n tehtävänä on julkisten pysäköintipalvelujen järjestäminen, pysäköinninvalvonnan koordinointi sen hallinnassa olevilla alueilla ja pysäköintilaitosten omistaminen, rakennuttaminen ja ylläpito.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Tilikauden tulos > 0 €	Tilikauden tulos	tulos -20 784 € (budjetoitu -46 000 €)
Pysäköintilaitosten käyttöaste kasvaa 5 % edellisestä vuodesta.	Keskimääräinen käyttöaste laitoksittain (%), käyttöasteen kasvu (%), pitkäaikainen ja lyhytaikainen pysäköinti eroteltuna.	Kaivoparkki: lyhytaikainen pysäköinti 2,03 % ja pitkäaikainen pysäköinti 61,33 %. Keinuparkki: lyhytaikainen pysäköinti 2,7 % ja pitkäaikainen pysäköinti 83,48 %. Lyhytaikapysäköinnin käyttöasteet laskivat edellisestä vuodesta. Pitkäaikaisen pysäköinnin käyttöasteet nousivat edellisestä vuodesta.
Yhtiö kehittää katualueen maksullisen pysäköinnin maksujärjestelmiä ja niiden kunnossa pysymistä.	Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Yhtiö kunnossapitää maksuautomaatteja järjestelmällisesti. Vuonna 2020 päivitettiin korttimaksullisiksi suunnitelman mukaisesti 3 pysäköintiautomaattia ja hankittiin 1 uusi pysäköintiautomaatti. Tarkoituksena on lisätä maksumahdollisuuksia ja vähentää käteisen rahan käyttöä. Vuonna 2020 katumittareiden pysäköintitulot kaupungille olivat: kolikkomaksuina 242 298 €, korttimaksuina 69 672 € ja mobiilimaksuina 328 641 €; yhteensä 640 611 € (sis. alv). Vuonna 2020 pysäköintialueiden pysäköintimaksutulot yhtiölle olivat: kolikkomaksuina 7 254 €, korttimaksuina 43 300 € ja mobiilimaksuina 18 397 € (sis. alv).
Vuosittaisen pysäköintilaitoskohtaisen kannattavuuslaskennan ja seurannan käyttöönotto.	Kannattavuuslaskenta ja seuranta on otettu käyttöön (kyllä/ei)	kyllä
Yhtiö osallistuu keskustan pysäköintiratkaisun valmisteluun.	Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Toimitusjohtaja on osallistunut keskustan pysäköintiratkaisun hankesuunnitteluun ja investoinnin tuottolaskelmien laatimiseen.
Kaupungin energiatehokkuuden toimintasuunnitelmaan osallistuminen; yhtiön energiatehokkuuspotentiaalin kartoittaminen.	Suunnitelmaan osallistuttu ja kartoitus tehty (kyllä/ei)	kyllä
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos on vähintään 3,5 (asteikolla 1-5)	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos.	4,1
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Työllistettyjen lkm	Työllistettyjä 0 Yhtiöllä ei ole ollut tarvetta lisätä henkilöstöresursseja.

Lisätieto

Yhtiö osallistunut kaupunkikeskustayhdistyksen kanssa Pimeän kaupan illan pysäköintijärjestelyihin.

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien ja hulevesien poisjohtamisesta ja jätevesien puhdistamisesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy tuottaa vesihuoltopalveluita Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan asukkailla, yhteisöille ja elinkeinoelämälle.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja > 0	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-70 632,94 €, ei täyttynyt
Yhtiön perimien vesihuollon maksujen* tulee olla keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisemmat ns. vertailuhintoina laskettuna	Vesihuollon maksut keskimääräisiin vesihuoltolaitosten maksuihin verrattuna**	Omakotitalon ja kerrostalon osalta vertailuhinnat ovat keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisemmat. Rivitalon osalta ei ole saatavilla keskimääräistä vertailuhintaa.
Talousveden laadun tulee täyttää talousvedelle asetetut laatuvaatimukset (ei poikkeamia) ja -tavoitteet (enintään 5 poikkeamaa)	Laatuvaatimusten ja laatuvaatimusten poikkeamien lkm velvoitetarkkailuissa	Laatutavoitteiden ylityksiä oli kaksi eli tavoite täyttyi.
Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla	Lupaehtoihin pääsy (kyllä/ei)	Lupaehdot täyttyivät Lammilla. Paroisilla ja Akaassa lievät ylitykset vuoden 2020 ensimmäisellä kolmanneksella. Tavoite ei täyttynyt.
Talousveden jakelun toimintavarmuutta kuvaavien vastausten keskiarvo vuosittaisessa asiakastytyväisyyskyselyssä vähintään 8,75 (maksimi 10)	Asiakastytyväisyyskyselyn tulos	Asiakastytyväisyyden tulos 9,30. Tavoite (yli 8,75) täyttyi.
Viemäriverkoston ylivuotojen määrä vähenee	Ylivuotojen % osuus puhdistamoille tulevasta jätevedenmäärästä	Ei täyttynyt. Syynä laajan ja pitkäkestoisen sähkökatkoksen aiheuttamat pumppaamo-ylivuodot Akaassa sekä Hangasmäen paineviemäri-ylivuoto.
Kaupungin energiatehokkuuden toimintasuunnitelmaan osallistuminen; yhtiön energiatehokkuuspotentiaalin kartoittaminen	Suunnitelmaan osallistuttu ja kartoitus tehty (kyllä/ei)	Osallistuttu suunnitelmaan. Kartoitus päästiin koronasta johtuen aloittamaan vasta syksyllä, kartoitus valmistuu keväällä 2021. Ei täyttynyt.
Yhtiö laatii selvityksen toimintansa hiilijalanjäljestä ja asettaa tavoitteet hiilijalanjäljen pienentämiseksi	Selvitys tehty ja tavoitteet asetettu (kyllä/ei)	Osallistuttu suunnitelmaan. Selvitys päästiin koronasta johtuen aloittamaan vasta syksyllä, kartoitus valmistuu keväällä 2021. Ei täyttynyt.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Yhtiöllä oli työkokeilussa yksi henkilö, joka työllistettiin kokeilun jälkeen määräajaksi.

Linnan Kehitys Oy

Elinkeinoyhtiö, jonka tärkeimpänä tehtävänä on lisätä Hämeenlinnan tunnettuutta ja taloudellista kasvua. Yhtiö haluaa kasvaa halutuksi ja luotettavaksi kumppaniksi elinkeinosektorilla.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Hämeenlinnan vetovoima kasvaa; vierailijoiden määrä kasvaa	Vierailijoiden lkm	Korona-pandemian myötä käyntikohteet olivat pitkiä aikoja suljettuna eikä suuria kävijämääriä kerääviä kesätapahtumia voitu järjestää, joten vierailijoiden lukumäärä vuositason laski rajusti, mutta kesäkaudella lähimatkailun buumin myötä monien kohteiden kävijämäärät kasvoivat merkittävästi. Esimerkiksi Vankilamuseossa kävijöitä oli heinäkuussa +70 % ja Hämeen linnassa +31% enemmän kuin edellisenä vuonna.
Kaupunkimarkkinoinnin tavoitteena on tukea Hämeenlinnan tunnettuuden ja vetovoiman lisäämistä, nettomuuton kasvua, vierailijamäärän kasvua sekä sijoittuvien yritysten saamista Hämeenlinnaan	Selostus tehdyistä toimenpiteistä, mielikuvamittauksen tulokset	Kaikkaa yhtiön toteuttamaa markkinointia on leimannut poikkeusaika ja kohdennukset tehty tämän ajan mukaisesti vahvistamaan kaupungin elinvoimaa. Markkinoinnissa on käyttöönotettu uudenlaisia tapoja tehdä markkinointia mm. livestriimauksia. Vuoden merkittävin markkinointikampanja liittyi asumiseen ja se toteutettiin syksyllä. Kaupunkimarkkinoinnin sähköisten visithämeenlinna-kanavien seuraajat kasvoivat 30-60% joka osoittaa suurta mielenkiintoa Hämeenlinnaa kohtaa sekä sitä, että sähköisten kanavien sisältöjä pidetään kiinnostavina. Lokakuussa toteutetun mielikuvamittauksen tuloksissa (toteutetaan kolmen vuoden välein) jokainen mitattu attribuutti parani ja Hämeenlinnan kokonaistunnettuus oli parantunut (kokonaisarvosana 7,5 --> 7,7). Ensimmäistä kertaa kysytty matkustushalukkuus Hämeenlinnaan oli peräti 85%.
Hämeenlinnan alueen kaupunkimarkkinoinnin ja matkailun roolien ja vastuiden selkeyttäminen	Selostus tehdyistä toimenpiteistä	Kaupunginhallitus vastuutti (KH § 281 / 22.6.2020) matkailualan liiketoiminnan kehittämisen yhtiölle 1.10.2020 alkaen. Tilikauden aikana aloitettiin matkailualan liiketoiminnan kehittämissuunnitelmien ja pelikirjan tekeminen sekä järjestettiin matkailusektorin toimijoille oma LinkRoom-tapahtuma.
Linnan Kehitys hankkii aktiivisesti uusia sijoittuvia yrityksiä Hämeenlinnaan valitun strategia mukaisesti; Linnan Kehityksen kautta sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen määrä vähintään 180	Sijoittuvien yritysten lkm, sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen lkm	Korona-pandemia vaikutti selvästi yritysten investointihalukkuuteen. Haastavasta ajasta huolimatta viime tilikauden aikana uusia Hämeenlinnaan sijoittuvia yrityksiä tuli 20 kpl, joissa työpaikkoja on 145. Sijoittumispalveluilla yritysneuvotteluja oli 1 115 kpl.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Yhtiö toimii aktiivisena osapuolena ekosysteemimallin toimeenpanossa	Selostus tehdyistä toimenpiteistä	Yhtiön työntekijöitä on jäsenenä jokaisessa ekosysteemissä. Lisäksi Kari Saarinen on toiminut Uudistuva yritystoiminta -ekosysteemin vetäjänä. Uudistuvan yritystoiminta -ekosysteemin kärkiteemoja on MORE -teollisuusalueen kehittäminen, PARKKI Business Parkin toiminnan vahvistaminen, kiertotalous ja teollisuuden digitaaliset palvelut.
Linnan kehityksen palveluita käyttävät asiakkaat kokevat palvelut laadukkaiksi ja hyödyllisiksi; asiakastytyväisyyskyselyn tulos vähintään 3,5 (asteikolla 1-5)	Asiakastytyväisyyskyselyn tulos	Asiakastytyväisyys kysymyksen "Kuinka todennäköisesti suosittelisit Linnan Kehitystä?" vastauksien keskiarvo oli 9,61 (asteikko 1-10).
Henkilöstötytyväisyys kehittyy positiivisesti edelliseen vuoteen verrattuna	Työhyvinvointi-indeksi (vuodet 2019, 2020)	Työhyvinvointi-indeksi on edelleen korkealla tasolla 8,7 (vuonna 2019 9,0) asteikolla 0-10.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksesta oli harjoittelija työharjoittelussa syksyllä 2020 ja vuoden 2021 puolella häntä on työllistetty edelleen ostopalvelujen kautta.

Linnan Kiinteistökehitys Oy (konserni)

Linnan Kiinteistökehitys Oy ostaa, omistaa, kehittää ja myy kiinteistöjä sekä toimii investorina merkittävien elinkeinohankkeiden toteuttamiseksi Hämeenlinnaan.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Yhtiö toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti; Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja >0 €	Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli +462 T€
Yhtiö hakee aktiivisesti uusia kiinteistökehityshankkeita joko Hämeenlinnassa sijaitseville yrityksille tai tänne sijoittuville yrityksille; Nimettyjä kiinteistökehityshankkeita vähintään 5/v, joista käynnistetty 1/v	Nimettyjen ja käynnistettyjen kiinteistökehityshankkeiden lkm	Nimettyjä kiinteistökehityshankkeita oli vuoden aikana 7 kpl ja käynnistettyjä kiinteistökehityshankkeita ei ollut.
Yhtiön kiinteistöjen kunto, imago ja palvelut houkuttelevat asiakkaita; Kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste on keskimäärin yli 85 %	Kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste (%)	Kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen keskimääräinen käyttöaste oli 93,5 %
Kaupungin energiatehokkuuden toimintasuunnitelmaan osallistuminen; yhtiön energiatehokkuuspotentiaalin kartoittaminen.	Suunnitelmaan osallistuttu ja kartoitus tehty (kyllä/ei)	Kyllä
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Yksi opiskelija palkattiin kesätöihin Innoparkin aulapalveluun. Harjoittelijoita on ollut yksi uudelleenoulutuksessa henkilö sekä yksi kaupungin työllisyyspalveluiden KYKY-työkokeilija

Verkatehdas Oy

Yhtiö ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä kulttuuri- ja kongressitoiminnan ja luovan alan keskuksena. Yhtiö tuottaa kulttuuri- ja kokoustoiminnan palveluita.

TAVOITE 2020	MITTARI	TOTEUMA
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja > 0 €	Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-336 510 €
Toimitilojen vuokrausaste yli 94 % (pitkäaikainen vuokraus)*	Toimitilojen vuokrausaste (%)	97,7
Tapahtumaliiketoiminnan** toteutuneiden asiakastapahtumien määrä on yli 270	Asiakastapahtumien lkm	69
Palveluliiketoiminnan asiakaspalautemittarin arvo on yli 3,4	Asiakaspalautemittauksen tulos	3,85
Alueen vuotuinen käyntikertojen määrä on > 550 000	Alueen käyntikertojen lkm	213 500
Kaupungin energiatehokkuuden toimintasuunnitelmaan osallistuminen; yhtiön energiatehokkuuspotentiaalin kartoittaminen	Suunnitelmaan osallistuttu ja kartoitus tehty (kyllä/ei)	Kyllä
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Ei

*pois lukien ARX-talon remontin vuoksi käytöstä pois olevat tilat

**lyhytaikainen vuokraus kokous- ja kongressi- ja kulttuuritapahtumiin sekä juhliin

Lisätieto

Koronavuoden voimakas vaikutus tapahtumaliiketoimintaan näkyy tuloksissa, lähes kaikki tavoitteet ovat jääneet toteutumatta.

Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Tilikauden tuloksen käsittely

Kaupunginhallitus päättää tehdä seuraavan esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä:

Tuloslaskelman mukainen tilikauden tulos on ylijäämäinen 11 195 039,00 euroa.

Poistoeron vähennys (+) on yhteensä 799 507,57 euroa. Se koostuu seuraavista: Rengon varhaiskasvatuskeskus 18 661,32 euroa, litalan koulu Kalvola 77 362,80 euroa, Verkatehtaan päähanke 99 999,96 euroa, Profiträn alueen tiet Hauholla 521,28 euroa ja Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen kalustohankinnat 602 962,21 euroa.

Poistoeron lisäystä on (-) 781 811,74 euroa Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen valmistuneista kalustohankinnoista.

Em. poistoeron nettomuutos on yhteensä vähennystä (+) 17 695,83 euroa.

Varauksen lisäys (-) on Pelastuslaitoksen kaluston hankintaan 854 632,00 euroa. Kunnat maksoivat sopimuksen mukaisesti kalustohankintaan 5,00 euroa/asukas/vuosi. Kalustohankinta ei aina toteudu saman vuoden aikana.

Varauksen vähennys (+) on Pelastuslaitoksen kalustovarauksen käyttö 781 811,74 euroa.

Em. varausten muutos on lisäystä (-) yhteensä 72 820,26 euroa.

Tilikauden ylijäämäksi tulee 13 904 214,57 euroa ja se esitetään sijoitettavaksi taseeseen tilikauden ali-/ylijäämä -kohtaan.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Taseessa 31.12.2020 ei ole enää kattamattomia alijäämiä. Tilanne on kuitenkin seurausta valtion avokätisestä tuesta kunnille. Talouden tasapainottamistoimet ovat edelleen välttämättömiä, mikäli suuremmilta veronkorotuksilta halutaan välttyä.

Kaupunginhallitus päätti lokakuussa 2019 joukosta talouden tasapainottamisselvityksiä. Selvitysten tilanne raportointiin kaupunginhallitukselle helmikuussa 2021. Selvitysten perusteella ei saatu merkittäviä tasapainotustoimia aikaiseksi. Osa toimenpiteistä on edelleen kesken. Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjen yhtiöittäminen on etenemässä suunnitellusti. Toteutuessaan kyseinen hanke parantaa kaupunkiemon taseen tilannetta arviolta 9 milj. euroa (ei paranna konsernitasetta), vaikka ei tuokaan kaupungille yhtään rahaa kassaan. Tasapainotustyötä on täten edelleen jatkettava osana jokapäiväistä tekemistä.

Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellisinta on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla. Kirjanpidolliset järjestelyt eivät ole kestävä tie

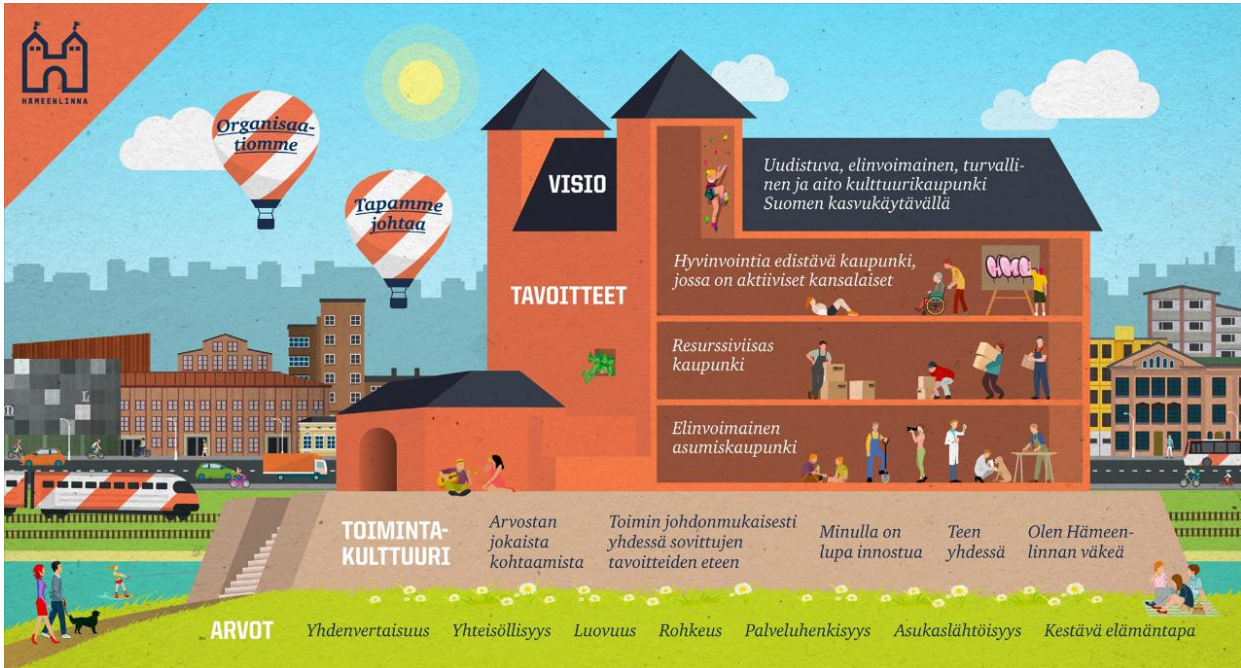
talouden tasapainottamiseen ja alijäämien kattamiseen. Talouden ei pitäisi myöskään olla tasapainossa kertaluonteisten erien, omaisuuden myynnin tai sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta. Kaupungin talouden tilanne on niin vakava, että korjausliikkeitä on välttämätöntä tehdä heti.

Kaupungin on talouden tasapainottamiseksi välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Kunnallisveroprosentin nostamistarve on edelleen ilmeinen.

Talousarvion toteutuminen

Tavoitteiden toteutuminen

STRATEGISET PAINOPISTEET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Hämeenlinnan kaupungin strategia

Hämeenlinnan kaupunkistrategian kivijalan muodostaa kaupunginvaltuuston hyväksymä vision, arvojen ja päämäärien kokonaisuus, johon perustuen on laadittu valtuuston sitovat tavoitteet päämäärittäin. Tällä kokonaisuudella valtuusto ohjaa lautakuntien tavoitteiden asettelua ja omistajapoliittisia linjauksia. Omistajapoliittisilla linjauksilla valtuusto ohjaa konserniyhtiöitä ja yhteisöjä. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu näin valtuuston asettamista tavoitteista, lautakuntien valtuustolle nostamista sitovista tavoitteista ja konserniyhtiöille ja -yhteisöille asetetuista tavoitteista. Tavoitteita pannaan toimeen horisontaalisilla, lautakuntakohtaisilla sekä konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen ohjelmilla. Ohjelmat muodostavat kolme kokonaisuutta: hyvinvoiva Hämeenlinna, elinvoimainen Hämeenlinna ja resurssiviisas Hämeenlinna. Strategista onnistumista mitataan tavoitteille asetetuilla mittareilla. Onnistuminen kaupunkistrategiassa edellyttää vahvaa kumppanuutta ja yhteistä ymmärrystä yhdessä asetetuista tavoitteista ja kaikkien osapuolten tavoitteellista työtä kaupungin vision saavuttamiseksi niin vastuualueittain kuin horisontaalisestikin.

Visio: Hämeenlinna on uudistuva, elinvoimainen ja turvallinen aito kulttuurikaupunki Suomen kasvukäytävällä.

Visiossa kuvataan asukkaille tärkeitä asioita, se on yhteishenkeä luova ja houkutteleva. Visio suuntaa Hämeenlinnan kaupungin tulevaa toimintaa, kertoo siitä mikä on säilyttämisen arvoista ja mihin suuntaan kaupunkia kehitetään.

Arvot

Yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys: Mahdollistamme hyvän arjen ja kehityksen kaikille tasapuolisesti. Kannustamme asukkaita ja kaikkia sidosryhmiä monipuoliseen yhteistoimintaan ja vastuuseen lähipiiristään.

Asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys: Asukkaat osallistuvat kaupungin ja palvelujen kehittämiseen. Palvelemme ammattitaitoisesti ja ystävällisesti.

Luovuus ja rohkeus: Tuemme kuntalaisten aloitteellisuutta ja kehitämme toimintaamme rohkeasti. Haemme ennakkoluulottomasti kekseliäitä ja raikkaita ratkaisuja.

Kestävä elämäntapa: Rakennamme kaupunkia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisesti. Huolehdimme rakennetusta ympäristöstä ja säilytämme puhtaan luonnon myös tuleville sukupolville.

Päämäärät, tavoitteet ja ohjelmat

Hämeenlinna on tunnettu edelläkävijäkaupunkina, jossa asiakaslähtöisyys, tuottavuus ja vaikuttavuus ovat olleet merkittäviä tavoitteita strategisesti jo pitkään. Kaupunkistrategian mukaisesti tavoitteet asetetaan strategisille päämäärille.

Alla olevat asukasmäärän, verokertymän, talouden tasapainon ja työllisyyden tavoitteet asetetaan kuitenkin yhteisinä tavoitteina, koska näiden tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan erityisesti kaikkien toimijoiden ja toimenpideohjelmien yhteistä panostusta. Monet tavoitteet toteutuvat vahvoissa kumppanuusverkostoissa, joissa kaupunki on eräs toimijoista. Näissä tavoitteissa menestyään, jos onnistutaan strategisten päämäärien tavoitteissa ja toimenpideohjelmissa sekä toimialojen, konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen prosesseissa. Yhteisissä tavoitteissa onnistuminen edellyttää yhteistä työtä ja vahvaa sitoutumista.

Tavoitteiden toteutumista on arvioitu valtuustokauden näkökulmasta.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Asukasmäärä kasvaa	Asukasmäärä kasvaa 933 henkilöllä vuodesta 2016 vuoteen 2021.	Tavoitetta ei ole saavutettu valtuustokaudella, mutta vuonna 2020 väestönkasvu oli tavoitetta nopeampaa. Asukasmäärä on kasvanut vuodesta 2016 63:lla asukkaalla vuoden 2020 ennakkotiedon mukaan.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Verokertymä kasvaa	Verokertymä kasvaa talousarviossa ennakoidulla tavalla	Verokertymät tilikausittain (milj. euroa): 2016: 274,9 2017: 281,1 2018: 281,2 2019: 283,4 2020: 299,0 Tavoite ei toteutunut. Alkuperäisessä talousarviossa verotuloarvio oli yhteensä 301,5 milj. euroa.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Talous on tasapainossa	Talouden tunnusluvut Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen	Tulos tilikausittain (milj. euroa): 2016: -3,749 2017: 5,324 2018: -11,858 2019: -11,618 2020: 11,195 Tavoite toteutui. Tilikauden tulos on positiivinen valtion myöntämien kertaluonteisten koronatukien johdosta.
	Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)	Kumulatiiviset yli-alijäämät tilikausittain (milj. euroa): 2016: -4,836 2017: 0,675 2018: -2,233 2019: -13,709 2020: 0,196 Taseessa ei ole kertynyttä alijäämää 31.12.2020.
	Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)	Kumulatiiviset yli-alijäämät tilikausittain (milj. euroa): 2016: 5,228 2017: 8,011 2018: 3,715 2019: -14,744 2020: 2,390 Taseessa ei ole kertynyttä alijäämää 31.12.2020.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Työpaikkojen määrän kasvu (> 1 %)	Tavoite toteutui osittain. Vuodesta 2016 vuoteen 2018 työpaikkojen määrä on kasvanut 214 työpaikalla eli 0,7 %.
	Julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys. Uusien avoimien työpaikkojen määrä puolessa vuodessa, laskettuna kuukausittaisista määristä. Avoimet työpaikat keskimäärin kuukauden aikana.	Tavoite toteutui osittain. Julkisen sektorin työpaikkojen määrä vuodesta 2016 vuoteen 2018 on kasvanut 208:lla työpaikalla ja yksityisen sektorin työpaikkojen määrä laskenut 6:lla. Uudet avoimet työpaikat kuukausikeskiarvo 2016: 534, 2019: 858 ja 2020: 680. Kuukauden aikana avoimena olleet työpaikat kuukausikeskiarvo 2016: 398, 2019: 809 ja 2020: 697
	Työttömyysaste ja aktivointiaste	Tavoite toteutui osittain. Työttömyysaste vuonna 2016: 12,3, 2019: 9,6 ja 2020: 12,6, Aktivointiaste 2016: 28,3, 2019: 31,9 ja 2020: 24,4 Työttömien työnhakijoiden määrä on noussut. Vuoden 2020 vuosikeskiarvo oli 3917 (2019; 2990). Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen saajien määrä on hieman noussut. Vuonna 2020 saajien määrä oli 2041 (2019; 1891).
	Nuorten työllistyminen paranee	Tavoite toteutui osittain. Nuorisotyöttömien määrä vuonna 2016 oli keskimäärin 585. Määrä laski vuoteen 2019 asti ollen 410. Koronan myötä määrä kasvoi vuonna 2020 ollen 537.

Elinvoimainen asumiskaupunki

Vuosi 2020 jää historiaan kummajaisena, jolloin covid-19-pandemia muutti toimintaympäristöä ja toimintakulttuuria monella tapaa, jopa pysyvästi. Kaupungin hyvien digitaalisten valmiuksien, ennakkoluulottomuuden sekä joustavuuden myötä toimintaa kyettiin jatkamaan olosuhteisiin nähden varsin tehokkaasti, eikä koronaepidemia ollut niin suurta vaikutusta esimerkiksi asioiden valmisteluun tai kokouskäytänteisiin, kuin alun perin pelättiin. Myöskään epidemian taloudelliset vaikutukset eivät iskeneet Hämeenlinnan kaupunkiin tai yrityksiin sellaisella voimakkuudella kuin alun perin pelättiin. Kaupungin osalta tilannetta helpotti merkittävästi valtion koronatukitoimet, mutta myös kaupungin omalla tasapainottamistyöllä oli merkitystä. Elinkeinoelämään koronan vaikutukset heijastuivat toimialasta riippuen eri tavoin, mutta kokonaistilanne osoittautui kuitenkin varsin haastavaksi.

Covid-19-pandemian siivittämänä kaupunginhallituksen toimeksiannosta koottiin yhteenveto niistä kaupungin elinkeinopoliittisista työkaluista ja yhteistyömuodoista, joilla kaupunki voi olla mukana tukemassa yritysten selviytymistä, uusiutumista ja uutta kasvua. Yhteenvetoon käsittely ja mahdolliset jatkotoimenpiteet jäivät vuoden 2021 puolelle. Kuten Kuntaliiton sivuillakin kuitenkin todetaan, on vaikeaa kuvitella tahoja, jolla olisi kuntia paremmat edellytykset tukea yritysten syntyä, kasvua ja kehitystä. Yhteistyö elinvoiman kehittämisen saralla on tärkeämpää kuin ehkä koskaan aikaisemmin.

Toimenpiteitä ja onnistumisia

Ekosysteemit ovat olleet toiminnassa kaksi kokonaista vuotta, 2019–2020. Lyhyessä ajassa ekosysteemit ovat vakiinnuttaneet asemansa kaupungin kehittämis- ja verkostoyhteistyön ”lisävaihteena”, jonka kautta tuodaan yhteen eri toimijoiden omaamia monipuolisia resursseja sekä samalla asiantuntemusta, kokemusta, ideoita ja tarpeita. Yhteistyön tuloksena syntyi useita edistettäviä kehittämiskokonaisuuksia, joista muutamia keskeisimpiä olivat PARKKI Business Parkin edelleen kehittäminen yrityspalveluiden ja innovaatiotoiminnan yhden luukun konseptina (vuonna 2020 mm. 53 verkosto- ja kehittämistapahtumaa), MORE-yritysalueen kasvu ja kehitys (tällä hetkellä n. 1400 työpaikkaa, 90 yritystä ja 800 ha), matkailuelinkeinon kehittämisen uudelleen organisointi Linnan Kehitys Oy:n vastuulle sekä yrityskiihdyttämön valmistelu ja toiminnan käynnistämisen suunnittelu vuodelle 2021.

Matkailuelinkeinon kehittämisen osalta saatiin lupaavia tuloksia heti alussa, kun matkailuteemaiseen Linkroom-yrityssparraukseen hakeutui onnistuneen viestinnän avustuksella liki 40 toimijaa. Korvamerkittyjä kasvustipendejä myönnettiin lopulta 24 kpl. Matkailun kehittäminen herätti siis välittömästi mielenkiintoa. Linnan Kehitys Oy:lle päätettiin rekrytoida vuodelle 2021 myös matkailuasiantuntija, joka lähtisi yhdessä yritysten ja alan muiden toimijoiden kanssa rakentamaan konkreettista kehittämissuunnitelmaa alan nousuun saamiseksi. Asiantuntija ja Linnan Kehitys Oy yleisesti ottaen ohjeistettiin tekemään tiivistä yhteistyötä matkailuekosysteemin kanssa sekä tuottamaan vertailukelpoista tilannetietoa kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuuden seuraamiseksi ja mahdollisten korjaustoimenpiteiden suorittamiseksi.

Ekosysteemityössä keskeisenä kärkenä olleen yrityskiihdyttämön valmistelu eteni tiiviissä yhteistyössä keskeisten toimijoiden kuten Linnan Kehityksen, HAMK:n, uusyrityskeskukseen, Crazy Townin sekä Koulutuskuntayhtymä Tavastian kanssa. Konseptin tavoitteena on olla jatko Linkroom-sparraukselle eli tarjota asiantuntemusta, mentorointitukea, koeponnistamista, pientä

korvamerkittyä taloudellista tukea sekä tukiverkkoja oman liikeidean kehittämiseen ja skaalaamiseen.

Yrityskiihdyttämö vastaa ennen kaikkea elinkeinoelämän uudistumisen, digitalisaation, vihreän siirtymän sekä pidemmässä juoksussa myös kansainvälistymisen haasteisiin. Hämeenlinnaan tarvitaan lisää ennen kaikkea korkean osaamisen työpaikkoja ja tekijöitä ja yrityskiihdyttämö tukee myös tätä ponnistelua. Kiihdyttämön päätarkoitus ei suinkaan ole jakaa rahaa yrityksille, vaan ennen kaikkea ammattitaitoista opastusta ja saattamista eteenpäin virheiden minimoimiseksi ja yrityksen potentiaalın maksimaaliseksi realisoimiseksi. Tämä tuottaa yhteistä hyvää: työpaikkoja, veroeuroja, hyvinvointia ja elinvoimaa. Linnan Kehitykselle budjetoitiin 100 000 euron siemenrahoitus toiminnan käynnistämiseksi 2021 ja valmistelua jatketaan tiiviissä yhteistyössä.

Hämeenlinnan väkiluku kasvoi vuonna 2020 lupaavasti. Kehitystä ei tule pitää itsestään selvyytenä, vaan ponnisteluja saman kehityskulun jatkamiseksi tulee työstää edelleen. Kehityssuunta kuitenkin antaa lisäpontta myös kehittämistoimille ja verkostoyhteistyön tiivistämiselle. Kehittämistyö kaupungissa on monipuolista ja laaja-alaista, vaikka mediatilaa saavatkin lähinnä suuret elinvoimahankkeet. Tähän voi kaupunki osin vaikuttaa tarjoamalla aktiivisesti tietoa toiminnasta.

Erityinen innostumisen aihe on myös ”mahdollistavan kaupungin” ajatuksen vakiintuminen ja edelleen vakiinnuttaminen. Kaupungin rooli on olla ennen kaikkea erilaisen toiminnan ja verkostojen yhteenliittymien mahdollistaja ja tässä on onnistuttu verrattain hyvin, vaikka parannettavaa toki edelleen löytyy. Kaupungilla on käytössään taloudellisten resurssien lisäksi paljon muitakin resursseja, kuten osaamista, käsipareja, tiloja, hanketoimintaa, kontakteja, ideoita ja paljon muuta, jonka kytkeminen osaksi yhteisiä kehittämisspennisteluja on ollut erityisen tervetullutta ja merkityksellistä.

Keväällä 2020 aloitettu skenaariotyö tähtää riittävän evästyksen ja ”perinnön” antamiseen tulevalle uudelle valtuustolle kaupunkistrategian päivittämistyöhön. Skenaariotyötä vietiin strategia- ja kehittämispalveluiden ponnisteluin määrätietoisesti eteenpäin 2020 valtuustoseminaareissa, kaupunginhallituksen esittelyissä, johtoryhmäkäsittelyissä ja kyselyillä sekä erilaisilla sidosryhmäkuulemisilla (joista osa vasta 2021). Vahva osallisuus on tärkeä osa työn avoimuutta sekä eri sidosryhmien sitoutumista. Kehittämistyön kytkeminen skenaariotyöhön oli keskeinen painopiste tekemisessä 2020 ja jatkuu ensi vuonna.

Keskeisiä haasteita

Keskeisenä haasteena kehittämistyössä korostuu viestintä, avoimuuden vahvistaminen, resursointi, tavoiteasetanta sekä kentän tarpeiden huomioiminen. Myös ekosysteemyön avaaminen ja jalostaminen vaatii edelleen erityisponnisteluja. Kehittämiskohteissa on edistytty ja tehty useita toimenpiteitä 2020. Avoimuutta pyrittiin kehittämään lisäämällä viestintää ja esimerkiksi ekosysteimiraporttien julkaisua kotisivuilla. Lisäksi kehittämistyön tavoitteiden asettamisesta käytiin entistä tiiviimpää keskustelua, sillä hyvin rajallisten resurssien johdosta on entistäkin tärkeämpää, että kehittämisen perustoiminnan tavoitteet asetetaan huolellisesti ja että esimerkiksi hanketoiminta palvelisi jatkossa mahdollisimman hyvin kriittisimpiä kehitystarpeita.

Jatkossa entistä enemmän tulee kiinnittää huomiota kentän tarpeiden kuulemiseen, verkostojen kokoamiseen (post-korona-ajassa), ekosysteemyön selkiyttämiseen ja yhteisten kehittämistoimien suunnittelemiseen tältä pohjalta. Tämä tukee toiminnan avoimuutta ja vastetta suhteessa yritysten kokemiin todellisiin tarpeisiin. Näin saadaan houkutelua uusiakin toimijoita mukaan. Yhtenä keskustelunaiheena olivat mm. yritysbarometrin tulokset, joita kaupungin tulisi kyetä parantamaan.

Joskin alhainen vastaajamäärä ei anna täysin kattavaa kuvaa kentän todellisesta ilmapiiristä ja siksi myös vastaajamääriä tulisi kyetä kasvattamaan yhdessä yrittäjärjestöjen, ym. kanssa. Hämeenlinna haluaa olla yrityspositiivinen kaupunki ja että kehittämistoiminta saisi ansaitsemaansa monimuotoisempaa huomiota.

Covid-19-pandemian vaikutukset näkyivät myös työllisyydenhoidossa. Hämeenlinnan työttömyysprosentti oli 12,6 % vuonna 2020 (2019: 9,6 %). Koko maan työttömyysprosentti oli 13. Työmarkkinatuen kuntaosuus vuonna 2020 oli 6,626 miljoonaa euroa (2019: 5 625 548 euroa). Työmarkkinatuen kuntaosuus nousi noin miljoonalla eurolla vuodesta 2019. Covid-19-pandemian vaikutuksesta palveluihin ohjaaminen hidastui merkittävästi, mikä lisäsi kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen kasvua. Pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien henkilöiden määrän pitkään jatkunut lasku pysähtyi ja kääntyi covid-19-pandemiarajoitusten alkaessa nousuun. Tämä vaikuttaa kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen korkeaan tasoon. Erityinen huomio tulee kiinnittää palveluohjauksen tehostamiseen, vaikuttavampien ja yksilöllisempien palvelukokonaisuuksien rakentamiseen työllistymisen tukemiseksi sekä muuttuvaan toimintaympäristöön.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon	Vierailijoiden määrän kasvu (> 1 %)	Tavoite toteutui osittain. Vuonna 2016 Hämeenlinnassa kävi vierailijoita 145 987 ja vuonna 2019 jo 149 828 (kasvu 2,6 %). Vuonna 2020 määrä laski 93 198:aan koronan vaikutuksesta.
	Vierailijoiden yöpymisten määrä kasvaa	Ei toteutunut. Vuonna 2016 Hämeenlinnassa oli yöpymisiä 214 549 ja vuonna 2019 mennessä määrä laski 1,9 % (210 285). Vuonna 2020 määrä laski 131 032:aan koronan vaikutuksesta.
	Hämeen linnan kävijämäärän kasvu	Tavoite toteutui osittain. Hämeen linnan kävijämäärä 2020 oli ennakkotiedon mukaan 79 884. Vuonna 2016 oli noin 105 000 kävijää ja 2019 noin 112 000 kävijää.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.	Jaettujen Linkroom-stipendien määrä yrityskehitykseen	Tavoite toteutui. Linkroom-stipendejä jaettiin yhteensä 24 kpl, joista neljä Linnan Kehityksen kautta.
	PK-yritysten määrän muutos työpaikoissa.	Tavoite toteutui osittain. Vuoden 2020 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä Hämeenlinnassa perustettiin yhteensä 304 uutta yritystä, mikä on 6 vähemmän 2019 ja 84 enemmän kuin 2016
	Tyhjien toimitilojen määrä kaupungin keskustassa < 10%.	Ei toteutunut. Tyhjien toimitilojen määrä kaupungin keskustassa 2020 oli 15 kpl, noin 23 % (2016: 12,6, 2019: 10,3)

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
	Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa.	Ei toteutunut. Hämeenlinnassa yritysten liikevaihto työntekijää kohden oli vuonna 2019 259 t€, kun koko maassa liikevaihto oli 290 t€/työntekijä. Vuodesta 2016 Hämeenlinnan ero koko maahan on kaventunut 12 t€/työntekijä.

Resurssiviisas kaupunki

Resurssiviisauden päämäärää toteutettiin hyväksymällä Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma 2/2020 valtuustossa. Ohjelman tavoitteena on Hämeenlinnan hiilineutraalius vuonna 2035. Ohjelman toimenpiteet liittyvät liikenteen, rakennusten energiankäytön, sähkönkulutuksen, hankintojen, maankäytön, maatalouden ja jätehuollon päästöjen vähentämiseen sekä näitä tukeviin strategisen kehittämisen, sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän tehtäviin.

Kaupungin päätöksillä voidaan vaikuttaa noin puoleen kaikista alueella syntyvistä kasvihuonekaasupäästöistä. Sidosryhmäyhteistyö sekä asukkaiden ja yritysten kannustaminen mukaan toimenpiteisiin on tärkeää. Vuoden 2020 aikana kaupungin nettisivuilla ja Arjessa mukana -tiedotuslehdessä teemaa on nostettu vahvasti esille.

Kaupungin merkittävät päästövähennystoimet sijoittuvat kaupunkirakennelautakunnan alle. Monet toimenpiteet ovat jo käynnissä olevan hyvän kehityksen voimistamista. Hiilineutraalius strategisena painopisteenä tuo toimenpiteille lisää painoarvoa. Pyöräilyn edistäminen ja joukkoliikenteen kehittäminen ovat jatkuvaa toimintaa, joilla tavoitellaan myös ilmastopäästöjen vähenemistä. Kuntien energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2020 kaupunginhallituksessa. Toimintasuunnitelman tavoitteena on 7,5 prosentin energiansäästö vuoteen 2025 mennessä. Suunnitelma tukee hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista kaupungin kiinteistöjen osalta. Kaupunkirakenteen toimialalla tehtiin myös joukkoliikenteen käyttövoimaselvitys, jota hyödynnettiin jo kolmen kaupunkilinjan kilpailutuksessa. Kilpailutus johti kaasubussien hankintaan, jotka otettiin käyttöön syksyllä 2020. Täydennysrakentamisen osuus uudesta kaavoitetusta rakennusoikeudesta oli noin 15 % tai 16 000 k-m² vuonna 2020.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla edistettiin kestävän elämäntavan opinpolkua. Opinpolkua kehitettiin yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa. Kumppanuuksia kehittämistyöhön haettiin myös Lahden ja Oulun kaupungeista. Opinpolku edistää kestävän elämäntavan oppimista kaikilla kasvatuksen ja koulutuksen tasoilla. Osana opinpolkua Kirkonkulman sekä Nummen yhtenäiskouluilla on ollut käynnissä ruokahävikin vähentämiseen tähtäävä biovaaka-kokeilu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla käynnistyi sähköpyöräpilotti (kotihoitoon kaksi yksikköä) työmatkaliikkumisessa. Alustavan palautteen mukaan voidaan todeta, että sähköpyörät ovat vähentäneet työntekijöillä kuluvaan aikaan siirryttäessä asiakkaalta toiselle. Kokeilulla on ollut myös myönteisiä vaikutuksia työssä jaksamiseen.

Hämeenlinnan kaupunki saa tiedot ilmastopäästöjensä kehityksestä CO₂-raportti palvelusta. Päästöt ovat tilastojen mukaan vähentyneet vuosina 2018–2019 noin 4,8 % ja ennakkotiedon mukaan vuosina 2019–2020 päästöt ovat laskeneet noin 8,4 %. Vuoden 2020 tarkka päästötieto saadaan kuitenkin vasta vuonna 2022. Vuonna 2019 Hämeenlinnan toteutuneet kasvihuonekaasupäästöt olivat 357,8 kt CO₂e (kilotonnia hiilidioksidiekvivalenttia), mikä tarkoittaa

noin 5,3 tonnin CO₂e päästöjä asukasta kohti. Tämän hetkinen päästökehitys on linjassa kaupungin hiilineutraaliustavoitteen kanssa.

Covid-19-pandemia vaikutti osaltaan merkittävästi kestäviin liikkumisen tapoihin. Joukkoliikenteen matkamäärät vähenivät vuonna 2020 noin 31 % verrattuna vuoden takaiseen. Myös pyöräilijöiden määrä väheni poikkeusvuonna Turuntien mittauspisteessä noin 7,5 % vuodesta 2019. Kulkumuotojakauman kehittyminen kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen suuntaan on tärkeä kehityskohde liikenteen päästöjen vähentämisessä.

Henkilöautoliikenteessä kehitys on jatkunut kestävään suuntaan. Vaihtoehtoisten käyttövoimien (sähkö, kaasu, hybridi) osuus oli vuonna 2020 noin 2,2 % Hämeenlinnan ajoneuvokannasta Traficomien tilastojen mukaan. Vuonna 2018 vaihtoehtoiset käyttövoimat olivat vain noin 0,7 % Hämeenlinnan autokannasta eli sähkö-, kaasu- ja hybridiautojen määrä näyttäisi kaksinkertaistuvan vuosittain. Hämeenlinnan ajoneuvokannassa eri käyttövoimien osuuksien kasvu on yhteneväinen koko maakunnan kehityksen kanssa. Vuosien 2019–2020 aikana vaihtoehtoisten käyttövoimien osuus on kaksinkertaistunut myös Kanta-Hämeessä noin 1,2 %:sta (2019) noin 2 %:iin (2020).

Työn tekemisen tapaa, johtamista ja myönteisen toimintakulttuurin rakentamista kehittämään on otettu käyttöön Työn ilo -toimintamalli, jonka teemat perustuvat Hämeenlinnan kaupungin strategian toimintakulttuuriin. Toimintamallissa strategian toimintakulttuureihin tartutaan teema kerrallaan ja tavoitteena on antaa koko henkilöstölle mahdollisuus jokapäiväisessä työssään toteuttaa kaupungin strategiaa ja rakentaa Hämeenlinnaa myönteisyyteen perustuvaa toimintakulttuuria.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hiilidioksidipäästöt vähenevät.	Jalankulun ja pyöräilyn määrän kehitys	Tavoite toteutui osittain. Turuntien mittauspisteessä jalankulun määrä 2020: 115 690 (2019: 142 040), pyöräilyn määrä 2020: 196 620 (2019: 212 476)
	Joukkoliikenteen matkamäärän kehitys	Tavoite toteutui osittain. Joukkoliikenteen nousut 2017: 1 441 067, 2019: 1 510 658, 2020: 1 031 602
	Vaihtoehtoisten energiaratkaisujen määrä liikenteessä, asumisessa, julkisessa rakentamisessa, yrityksissä lisääntyy	Tavoite ei toteutunut asuinrakentamisen osalta. Tavoite toteutui liikenteen osalta. Energiaratkaisut. Asuinrakentamisessa vuonna 2020 yhteensä 20 lupaa kestäviin lämmitysmuotoihin asuinkerrostaloissa (2017: 23), julkisessa rakentamisessa 4 käyttöön otettua järjestelmää (2017: 1), liikenteessä 5 uutta sähköauton latauspistettä.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä.	Toimitilakustannusten kokonaismäärä	2016: 25 012 145 2017: 26 333 568 2018: 27 830 382

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
		2019: 26 729 066 2020: 28 761 353
	Hoitovuokran määrä	2016: 19 531 122 2017: 20 078 332 2018: 20 500 328 2019: 21 267 034 2020: 22 103 247
	Toimitilojen käyttöasteen kasvu	Tavoite ei toteutunut. 2017: 88,8 % 2019: 86,8 % 2020: 83,2 %
	Sisäilmaprosessissa olevien kohteiden määrä vähenee	Tavoite toteutui. 2017: 55 2019: 29 2020: 26

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu.	Koulutuspäivien määrä/työntekijä on >= 2	Tavoite toteutui osittain. 2016: 1,9, 2019: 2,2 2020: 0,96
	Työn ilo -toimintamallin teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo, asteikolla 1–4, on vähintään 2,8.	Tavoite toteutui. Työn ilo -kyselyiden keskiarvo 2,91 (teen yhdessä), edellinen teema 2,93 (lupa innostua)
	Tehdyn työn määrä (%) on yli 77%	Tavoite toteutui. 2016: 76,4 % 2019: 77,8 % 2020: 78,6 %
	Palkittujen työinnovaatioiden määrä on yli 16.	Tavoite toteutui osittain. 2016: 8, 2019: 12 2020:22

Hyvinvointia edistävä kaupunki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen perustehtävä. Hämeenlinnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjaa laaja hyvinvointikertomus 2013–2017 ja hyvinvointisuunnitelma 2018–2021. Keväällä 2020 valmistui hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti. Hyte-työryhmä, jossa oli myös järjestöjen ja Koulutuskuntayhtymä Tavastian ammattiopiston edustus, kokoontui säännöllisesti.

Vuonna 2020 valmisteltiin Hämeenlinnan kaupungin ensimmäistä Esteettömyysohjelmaa 2021–2025. Valmistelun yhteydessä toteutettiin esteettömyyskysely asukkaille.

Syksyllä 2020 toteutetussa ensimmäisessä hyvinvointikyselyssä selvitettiin hämeenlinnalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kokemuksia. Kyselyssä elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi koki vastanneista (809) 69 %. Onnelliseksi itsensä koki joko usein tai aina yhteensä 61 % vastanneista.

Joka toinen vuosi tehtävää valtakunnallista Kouluterveyskyselyä ei toteutettu v. 2020. Hämeenlinna osallistui THL:n FinLapset -vauvaperhetutkimukseen v. 2020, jonka tulokset valmistuvat 2021.

Hyvinvointikyselyssä selvitettiin myös hämeenlinnalaisten kokemuksia ilmastonmuutoksesta. Kysymykseen ”koetko epävarmuutta ilmastonmuutoksesta” 47 % vastasi kokevansa epävarmuutta, kun 31 % ei kokenut epävarmuutta ja 21 % suhtautui asiaan neutraalisti. Kyselyssä kysyttiin myös ”koetko voivasi vaikuttaa ilmastonmuutokseen”, johon 45 % vastasi voivansa vaikuttaa. Hyte-kyselyn tulokset osoittavat, että enemmistö hämeenlinnalaisista kokee epävarmuutta ilmastonmuutoksesta, minkä vuoksi ilmastotekojen voidaan ajatella lisäävän myös hämeenlinnalaisten hyvinvointia.

Monialaisessa osallisuuden edistämisen ryhmässä osallisuutta edistettiin vastaamalla seitsemään vuodelle 2020 asetettuun kehittämistehtävään. Edistyminen ja onnistumiset raportoitiin vuoden päätyttyä kaupunginhallitukselle. Kanta-Hämeessä kokoontui myös kulttuurihyvinvointia edistävä työryhmä ”Paras mahdollinen ryhmä+”, joka linkittää kulttuuritoimijoita ja sote-sektorin edustajia yhteistyöhön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Järjestöyhteistyötä tehtiin erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä ja seudullisessa Silta-työryhmässä ja järjestöneuvottelukunnassa.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinnalaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät	Koettu terveys on maan keskitasoa parempi	Tavoite ei toteutunut. Hämeenlinnalaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista 77,6 % (koko maa 79,1 %) kokee terveydentilansa hyväksi vuonna 2019. Vuonna 2017 terveydentilansa hyväksi koki 81,5 %.
	Terveys ja koettu elämänlaatu (Kouluterveyskysely –THL)	Tavoite ei toteutunut. Hämeenlinnalaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista 74,6 % (koko maa 75,2 %) on tyytyväisiä elämäänsä (2019).
	Lasten pienituloisuusaste (pienituloisuusaste laskee valtuustokauden alusta).	Tavoite ei toteutunut. Lasten pienituloisuusaste on noussut vuodesta 2016 (10,6 %) vuoteen 2019 (12,5%) koko maa (12,4 %).

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä.	Liikuntalaitosten kävijämäärän kehitys	Tavoite toteutui osittain. Liikuntahallien tiloissa iltakäytön käyttöaste: 2018 75 % 2019 80 % 2020: 76 % (ajalta 1.1.-13.3. ja 1.9.-1.12.) Uimahallien kävijämäärä 2015: 233 000 2019: 274 604 2020: 150 562 (uimahallit auki ajalla 2.1.-13.3. ja 3.8.-1.12.)
	Kulttuurilaitosten kävijämäärän kehitys	Tavoite toteutui osittain (kirjaston remontti, verkkokäynnit lisääntyneet). Kirjastojen kävijämäärä 2017: 477 051 2019: 472 111 2020: 299 963 Museoiden kävijämäärä 2017: 59 284 2019: 68 808 2020: 42 852

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin.	Palveluiden asiakastyytyväisyys	Vuonna 2020 toteutettujen asiakastyytyväisyyskyselyjen keskiarvo oli 3,9 eli tavoite (4,2) ei toteutunut vuosina 2020 ja 2019.

TASAPAINOINEN TALOUS JA TULOKSELLISUUDEN PARANTAMINEN

Toimintakulujen hallinnan osalta vuodet 2015–2017 olivat merkittävästi aikaisempaa aikakautta parempia. Ulkoisten toimintakulujen kasvu vuodesta seuraavaan on ollut kaupungin osalta 14–20 milj. euroa vuosien 2009 ja 2014 välillä. Talouden tasapainottamiseen liittyvän Palha-hankkeen sekä muiden periaatteellisten muutosten johdosta kaupungin ulkoisten toimintakulujen vertailukelpoinen kasvu oli vuonna 2015 3,8 milj. euroa, vuonna 2016 7,7 milj. euroa ja vuonna 2017 1,8 milj. euroa. Vuonna 2018 ulkoiset toimintakulut kasvoivat peräti 14,8 milj. euroa ja vuonna 2019 9,8 milj. euroa eli 2,1 %. Vuonna 2020 kustannusten kasvu oli vertailukelpoisesti (covid-19 -pandemiasta ja muista tekijöistä puhdistettuna) noin 8,9 milj. euroa ja 1,9 %. Taso on edelleen liian korkea talouden tilanteeseen nähden.

Toimintakatteen kasvu oli vertailukelpoisesti 2,1 %. Kasvu oli muutamaa edellistä vuotta alhaisempaa, mutta edelleen talouden kuvaan nähden liian voimakasta. Kaupungin on talouden tasapainottamiseksi välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Muutoin kunnallisveroprosentin nostamistarve on ilmeinen.

Kaupungin lainakanta kasvoi tilikauden 2020 aikana 30,2 milj. eurolla päätyen 301,8 milj. euroon. Velkamäärä on kasvanut merkittävästi viimeisen viiden vuoden aikana ja on kestävään taloudenpitoon nähden liian suurta.

Tilikausi 2020 oli ylimääräinen 13,9 milj. euroa. Vuoden 2020 tilikauden ylijäämän johdosta taseen alijäämät saatiin katettua. Kattaminen tapahtui kuitenkin valtion tuella ja on selvää, että valtiontaloutta tasapainottaessa kohdistuu leikkaustoimet tulevaisuudessa myös kuntien valtionosuuksiin.

Konsernitaseessa on tilikauden 2020 lopussa kertynyttä ylijäämää 2,390 milj. euroa.

Tehokasta omistajapolitiikkaa toteutettiin suunnitellusti. Strategiset tytäryhtiöt jättivät raporttinsa sovitusti. Myös muiden konserniyhteisöjen toimintaa seurattiin aktiivisesti. Kaupunki käynnisti keväällä 2017 konsernirakennemuutoksen, jonka tavoitteeksi asetettiin toiminnan tehostaminen, konsernin osien yhteistyön lisääminen kaupungin tavoitteiden saavuttamisessa, omistajaohjauksen ja toiminnan läpinäkyvyyden vahvistaminen sekä rakenteellisilla muutoksilla aikaansaatavien merkittävien toiminnallisten ja taloudellisten hyötyjen saaminen. Uudistuksen päämääränä on konsernirakenteen selkeä tiivistäminen. Uudistusta jatkettiin myös tilikauden 2020 aikana. Merkittävimmät toimet on kuitenkin jo nyt tehty ja hyödyt ovat valuneet pääosin alijäämisen operatiivisen toiminnan katteeksi.

Kaupunginhallitus päätti lokakuussa 2019 joukosta talouden tasapainottamisselvityksiä. Pääosan selvityksistä oli määrä valmistua maaliskuun 2020 loppuun mennessä. Covid-19 sekoitti kuitenkin aikataulun ja selvitysten loppuraportti annettiin kaupunginhallituksella vasta alkuvuodesta 2021. Selvitysten perusteella ei kuitenkaan löytynyt merkittäviä taloutta aidosti tasapainottavia toimia, joten tasapainotustyön tulee jatkua edelleen osana jokapäiväistä virkatyötä.

Pitkän aikavälin talouden tasapainoon liittyen valoa tuo kaupungin asukasmäärän pysyminen kasvurallalla.

Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Käyttötalouden toteutuminen

Konsernipalvelut

Konsernipalveluihin kuuluvat kokonaisuudet ovat

- kaupunginvaltuusto ja -hallitus
- kaupungin johto
- talous, hankinnat ja omistajaohjaus
- henkilöstö- ja hallintopalvelut
- strategia, kehittäminen ja tietohallinto
- keskusvaalilautakunta
- tarkastuslautakunta.

Konsernipalvelujen henkilöstö avustaa sekä lautakuntien alaista toimintaa ja toimii samalla kaupunginjohtajien esikuntana asioiden valmistelussa ja täytäntöönpanossa.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Konsernipalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Myyntituotot	4 900 204	5 223 000	-267 000	4 956 000	4 565 904	-390 096
Tuet ja avustukset	1 373 085	1 426 000	-13 000	1 413 000	1 479 658	66 658
Muut toimintatuotot	2 877 192	483 000		483 000	778 340	295 340
Toimintatuotot	9 150 481	7 132 000	-280 000	6 852 000	6 823 902	-28 098
Henkilöstökulut	-8 493 143	-9 458 500	519 100	-8 939 400	-8 615 848	323 552
Palvelujen ostot	-20 690 521	-22 109 500	-79 400	-22 188 900	-20 013 474	2 175 426
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-229 916	-257 000		-257 000	-208 563	48 437
Avustukset	-7 260 107	-6 750 000	-1 550 000	-8 300 000	-7 954 678	345 322
Muut toimintakulut	-1 317 117	-1 325 000	-2 600	-1 327 600	-1 293 604	33 996
Toimintamenot	-37 990 805	-39 900 000	-1 112 900	-41 012 900	-38 086 167	2 926 733
Toimintakate (netto)	-28 840 324	-32 768 000	-1 392 900	-34 160 900	-31 262 265	2 898 635

Konsernipalvelujen bruttomenot ja bruttotulot ovat sitovat. Toteutuneet toimintatuotot olivat 6,824 milj. euroa. Tulotavoite alittui 0,028 milj. eurolla.

Toteutuneet toimintakulut olivat 38,086 milj. euroa. Menojen alitus oli yhteensä 2,927 milj. euroa. Suurimmat yksittäiset poikkeamat menojen alituksessa olivat palvelujen ostossa.

Kaupunginvaltuusto ja -hallitus

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen budjettikohtaan kuuluvat näiden toimielimien kustannukset. Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintakuluihin sisältyi myös kaupungin avustus Verkatehdas Oy:lle ja kaupunhallituksen koordinoima ohjelmatyö. Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen kohtaan kuuluvat myös pelastuslaitoksen Hämeenlinnan osuus sekä jäsenmaksut.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Kaupunginvaltuusto ja hallitus						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	7 397				7 020	7 020
Toimintamenot	-7 544 184	-8 494 200	-2 100	-8 496 300	-7 699 049	797 252
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-7 536 787</i>	<i>-8 494 200</i>	<i>-2 100</i>	<i>-8 496 300</i>	<i>-7 692 028</i>	<i>804 272</i>

Vuonna 2020 kaupunkivaltuuston ja -hallituksen toimintamenot olivat 7,699 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 7 020 euroa. Toimintakate oli -7,692 milj. euroa.

Kaupungin johto

Johdon kustannusten lisäksi tähän kohtaan sisältyvät kaupungin johtoryhmätoiminnan ja markkinointiyhteistyön kulut sekä keskitetyt muuttokustannukset.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Kaupunginjohto						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	69 781				66 805	66 805
Toimintamenot	-1 062 132	-940 400	-1 800	-942 200	-913 163	29 037
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-992 351</i>	<i>-940 400</i>	<i>-1 800</i>	<i>-942 200</i>	<i>-846 358</i>	<i>95 842</i>

Vuonna 2020 kaupungin johdon toimintamenot olivat 0,913 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 66 805 euroa. Toimintakate oli -0,846 milj. euroa.

Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

Talospalveluiden keskeisimmät työtehtävät ovat kaupungin talouden ohjauksen koordinointi ja seuranta, toimintayksiköille annettava talouden ohjauksen tuki sekä tuottavuuden, kustannuslaskennan ja tuotteistamisen kehittäminen ja ohjaus. Lisäksi tehtäviin kuuluvat vuosiennusteiden ja talousarvion ohjaus ja tekninen laatiminen, puolivuotisraporttien ja tilinpäätöksen laatiminen sekä rahoituksesta ja sijoitustoiminnasta huolehtiminen. Määrärahoihin kuuluvat myös kunnallisverotuksen kustannukset.

Talospalveluiden osalta resurssit on kohdennettu tilivuoden 2020 aikana edellä mainittujen perustoimintojen tuottamiseen ja muutamien projektien edistämiseen. Erityispiirteinä vuoden työlle oli covid-19-pandemian aiheuttama epävarmuus talouden seurannassa ja raportoinnissa.

Omistajaohjauksen keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin konserniyhteisöjen ohjaukseen, seurantaan ja tukeen. Palvelualue vastaa omistajaohjaukseen liittyvästä valmistelutyöstä, mukaan lukien kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden valmistelusta.

Palvelualueen toimintaprosessien kehittämistä jatkettiin tilikauden aikana onnistuneesti. Tilikauden aikana edistettiin konsernirakennemuutosta ja kehitettiin omistajaohjauksen toimintaprosesseja usealla eri alueella. Covid-19-pandemiaan liittyvä konserniyhteisöjen seuranta oli erittäin tiivistä.

Hankintapalveluiden keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin hankintatoimen kokonaisjohtamisen tukemiseen, koordinointiin ja seurantaan. Hankintapalveluiden tehtävä on antaa toimialoille asiantuntijatukea hankintojen toteuttamisessa ja hankintalainsäädännössä sekä sen soveltamisessa. Palvelualue vastaa kaupungin yleisten linjausten ja periaatteiden laadinnasta, kuten esimerkiksi hankintoihin liittyvän viestinnän määrittelystä. Lisäksi tavoitteena on yhteishankintojen tehokkaampi ohjaus, hankintasopimukseen liittyvä sopimustenhallinnan tehostaminen sekä kaupungin hankintoihin liittyvän tietopohjan laajentaminen.

Vuoden 2020 aikana kaupungin hankintatoimen aktiivista kehittämistä jatkettiin. Vuoden aikana hankintakategorioille nimettiin yhteyshenkilöt, kaupungin verkkosivuille julkaistiin hankintasopimuskooste ja toteutettiin yrityskysely hankinnoista. Kaupunki osallistuu kevääseen 2021 kestävään KEINO-akatemiaan (hankintojen vaikuttavuuden johtamisen kehitysohjelma ja hankintojen strategisen johtamisen ohjelma). Kaupunginhallitus hyväksyi vaikuttavuuden sisällyttämisen osaksi hankintojen kilpailutusperiaatteita ja Vaikuttavuus hankinnoissa -mallin. Palvelualueen toimesta autettiin toimialoja covid-19-pandemian edellyttämissä hankintasopimusten neuvotteluissa.

Vuoden 2020 lopussa talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen vastualueen koko oli 13 henkilöä.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Konserniyhteisöjen raportointikäytäntöjen uudistaminen	Toteutettu onnistuneesti, kyllä/ei.	Tavoite toteutui.
Säännöllisesti päivitettävä hankintakalenteri / hankintasopimuskooste kaupungin verkkosivuilla	Toteutettu onnistuneesti, kyllä/ei	Tavoite toteutui.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kaupungin taloudesta laadittiin kuukausittain talous- ja ennusteraportit maaliskuun toteutumasta alkaen. Raportit käsiteltiin johtoryhmässä, johtotiimeissä, kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa. Raportit tuotettiin talouspalveluissa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Valtuustolle raportointiin talouden ja toiminnan tilanteesta kausilta 1–4, 1–6 ja 1–9. Talous- ja ennusteraportointi sekä johdon raportointijärjestelmä olivat keskeisiä johdon työkaluja sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa.

Talospalvelujen henkilöstö antoi ohjausta ja koulutusta tilien hallinnasta, virheiden oikaisusta, arvonlisäverokäytännöistä ym. talouden asioista. Erityisesti tilinpäätösvaiheessa tehtiin myös keskitetyksi tilioikaisuja.

Strategiset tytäryhtiöt raportoivat omistajaohjaukselle kolmannesvuosittain toimintansa ja taloutensa kehittymisestä sekä toiminnan ja talouden riskeistä. Kaikki kaupungin tytäryhteisöt antoivat selontekonsa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä konserniohjeen noudattamisesta vuodelta 2020. Omistajaohjaus seuraa konserniyhteisöjen toimintaa sekä sovittujen toimintatapojen noudattamista ja konsernin kokonaisedun toteutumista yhteisöjen toiminnassa.

Yksikön sisäisessä toiminnassa noudatetaan ohjaavaa johtamiskäytäntöä, joka ei perustu valvontaan, vaan enemmänkin yhdessä toteutettavaan ohjaamiseen, vastuun jakamiseen, kuvattuihin prosesseihin ja luottamukseen. Tiimipalavereissa, onnistumiskeskusteluissa, työpaikkakokouksissa ja prosessikuvauksin varmistetaan tavoitteiden mukainen toiminta ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Päätösten valmistelu perustuu poikkeuksetta siihen, että vähintään kaksi henkilöä on tutustunut esityslistateksteihin ennen niiden toimittamista kaupunginhallituksen listalle.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Talous, hankinnat ja omistajaohjaus						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	2 834 843	545 800		545 800	717 673	171 873
Toimintamenot	-4 495 377	-4 542 900	-4 300	-4 547 200	-4 204 596	342 604
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-1 660 534</i>	<i>-3 997 100</i>	<i>-4 300</i>	<i>-4 001 400</i>	<i>-3 486 923</i>	<i>514 477</i>

Vuonna 2020 talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen toimintamenot olivat 4,205 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 0,718 milj. euroa. Toimintakate oli -3,487 milj. euroa.

Vastuualueen toimintakate toteutui merkittävästi arvioitua paremmin. Toimintatuotot ylittyivät omaisuuden myynneistä johtuen. Toimintakulut alittivat alkuperäisen talousarvion.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Henkilöstö- ja hallintopalvelut ovat vuoden 2020 aikana toimineet tiiviissä yhteistyössä johdon kanssa toteuttamalla ja kehittämällä sekä hallinnon, henkilöstöasioiden että viestinnän toimenpiteitä koko organisaatiossa.

Henkilöstöpalveluiden tiimi on vuonna 2020 tehnyt paljon töitä covid-19-pandemiaan liittyen. Kysymyksiä, tulkinta- ja tukipyynnöjä esimiehiltä, henkilöstöltä ja konserniyhtiöiltä on tullut runsaasti. Keväällä 2020 luotu henkilöstötori välitti henkilöstöä sisäisesti pääosin teveydenhuollon ja ikäihmisten palveluiden tarpeisiin yhteensä noin 150 henkilöä.

Henkilöstöpalvelut on vuoden aikana tehnyt tiivistä yhteistyötä uuden työterveyskumppanin Terveystalon kanssa. Toimintasuunnitelmaan kuulumattomina palveluina on hankittu koronatestauksia ja -rokotuksia kriittiselle henkilöstölle 135 000 eurolla.

Myönteisen toimintakulttuurin ja johtamisen kehittäminen on jatkunut osana syksyllä alkaneen Johtamisakatemia kokonaisuutta ja johtamisen työpajoissa. Työn ilon ”Toimin johdon mukaisesti yhdessä sovittujen tavoitteiden eteen” teemaan liittyen henkilöstöä osallistetaan omalla VAU (VaikutaAutaUudista) -sivustolla esittämään ideoita ja tekoja fiksusta työstä ja hyvistä toimintamalleista.

Työaikalaki mahdollisti joustotyön käyttöönoton ja vuoden aikana noin 40 työyhteisöä oli mukana kokeilussa, jonka tuloksena joustotyö otettiin vakituiseen käyttöön yhtenä työaikamuotona. Työajan seurantajärjestelmä vaihtui kokonaan selainpohjaiseksi ja mobiiliksi Nepton- järjestelmäksi. Järjestelmän vaihto toi yli 20 000 euron pysyvät säästöt.

Työn vaativuuden arviointi eteni sosiaalialan esimiesten, hoitotyön ja varhaiskasvatuksen ammattien arviointeihin.

Uutta työnhakijaystävällistä rekrytointimallia kehitettiin ja kokeiltiin kevään aikana ja malli otettiin käyttöön loppuvuodesta. Rekrytointikäytäntöjen kehittäminen ja uusien työkalujen kokeilu jatkuu myös vuonna 2021.

Yhteistoiminnassa ammattijärjestöjen edustajien kanssa käytiin kaksi yhteistoimintamenettelyä. Kevään neuvotteluiden tuloksena todettiin, että lomautustarvetta ei ole koska koronatilanne oli muuttunut paremmaksi ja toimintoja voitiin avata. Syksyn ns. välivaiheen neuvotteluissa haettiin henkilöstösäästöjä ja neuvottelut päätettiin muuttuneen taloustilanteen takia. Vapaaehtoisin keinoin (kannustevapaat, rekrytointien siirrot, sijaismäärärahojen säästöt jne.) saavutettiin 807 000 euron säästöt.

Hallintopalveluissa vuoden 2020 alussa toteutettiin toriparkkia koskeva kuntalaiskysely. Kysely oli ensimmäinen sähköisesti toteutettu kaikille kuntalaisille osoitettu kysely. Keväällä 2020 hallintopalvelut ohjeisti ja avusti nopeassa tahdissa tapahtuneen kaikkien luottamustoimielinten siirtymisen sähköisiin kokouksiin. Lisäksi hallintopalvelut toteuttivat suunnittelun ja organisoinnin osalta kaupungintalon muuton Raatihuoneenkadulta Wetterille.

Vuoden 2020 lopussa kilpailutettiin koko kaupungin asianhallintajärjestelmä ja sähköinen arkisto. Tähän liittyen koko vuosi 2020 tehtiin uutta tiedonohjaussuunnitelmaa, jonka tekeminen ja kilpailutettujen järjestelmien käyttöönotto jatkuvat vuodelle 2021. Lisäksi aloitettiin tiedonhallintamallin laadinta, joka myöskin jatkuu vuonna 2021.

Puhelinvaihte oli yhdessä tietohallinnon kanssa ottamassa käyttöön Elisa Ring -palvelua, joka toi kaikkien kaupungin työntekijöiden käyttöön mobiiliin ajantasaisen sisäisen puhelinluettelon ja helpon tavan viestiä läsnäolotiedoista. Lisäksi Ring-palvelun myötä tulivat mahdolliseksi monipuoliset asiakaspalveluratkaisut, joita on puhelinvaihteen avustuksella otettu käyttöön useissa kaupungin yksiköissä.

Kaupungin sisäiseen viestintään käytetty intranet, Kehrä, uudistettiin tiiviillä puolen vuoden työllä. Julkaisujärjestelmäksi valittiin sama kuin julkisilla sivuilla eli wordpress.

Digilain edellyttämää saavutettavuustyötä on tehty vahvasti ja tarjottu siihen organisaatiolle yhdessä hallintopalvelujen kanssa koulutusta, klinikoita ja asiakirjojen muuttamista saavutettaviksi. Verkkoviestinnän saavutettavuutta arvioidaan siihen hankitulla Siteimprove-työkalulla ja tällä hetkellä sivut täyttävät tason AA.

Valmiussuunnitelmaan sisältyvään kriisiviestintäsuunnitelmaan tehtiin päivitys samalla kun valmiussuunnitelmakokonaisuus muutenkin päivitettiin. Viestintä osallistui loppuvuodesta tehtyyn bränd-review -työhön, jossa tarkasteltiin 5 vuotta käytössä olleen Hämeenlinna-brändin kehitys- ja muutostarpeita.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Henkilöstö- ja hallintopalveluiden riskikartoitus päivitetään vuosittain tarkastustoimen ohjeiden mukaisesti. Lisäksi myös työturvallisuusriskien seuranta pidetään ajan tasalla. Vastuualueiden päälliköt seuraavat oman vastuualueensa riskejä, läheltä-piti-ilmoituksia ja tapaturmailmoituksia. Tiedonhallintapäällikkö vastaa tietosuojaohjeistuksista, niiden neuvonnasta ja seuraamisesta koko organisaation tasolla.

Laskujen hyväksyjät ja heidän varahenkilönsä nimetään vuosittain viranhaltijapäätöksellä. Hankinnoissa noudatetaan hankintatoimen ohjeistuksia ja kilpailutusta vaativissa hankinnoissa käytetään hankintayksikön asiantuntijoita. Kaikista yli 5 000 euron hankinnoista on tehty viranhaltijapäätös. Sopimukset ovat tallennettuna asianhallintajärjestelmässä. Kassapisteille on käytössä alitilityksiin liittyvät ohjeistukset ja niitä on noudatettu.

Henkilöstöpalvelut tekevät yhteistyössä tarkastustoimen kanssa sisäisiä tarkastuksia ohjeiden noudattamisesta.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Työn ilon teemat 'Arvostan jokaista kohtaamista' ja 'Toimin johdonmukaisesti yhdessä sovittujen tavoitteiden eteen' suunnitellaan ja viedään käytäntöön.	'Arvostan jokaista kohtaamista' ja 'Toimin johdonmukaisesti yhdessä sovittujen tavoitteiden eteen' -teemat on suunniteltu ja käytäntöön vieminen on aloitettu.	Työn ilon teema "Toimin johdonmukaisesti yhdessä sovittujen tavoitteiden eteen" julkaistiin koronapandemian takia vasta syksyllä 2020. "Arvostan jokaista kohtaamista" -teeman suunnittelu on alkanut ja se viedään käytäntöön kevään 2021 aikana

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Tiedonohjaussuunnitelman päivittäminen sähköisen arkistoinnin mahdollistamiseksi.	Sähköinen arkistointi käytössä konsernipalveluissa vuoden 2021 alussa.	Konsernipalveluiden osalta tiedonohjaussuunnitelma on tehty. Sähköisen arkistoinnin käyttöönotto osana asianhallintajärjestelmän käyttöönottoa aloitetaan tammikuussa 2021.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Imagon 5- vuotisseurantatutkimus teetetään	Imagotutkimus on tehty, tulokset analysoitu ja tulevista toimenpiteistä päätetty.	Tavoite on toteutunut kokonaisuudessaan

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Henkilöstö- ja hallintopalvelut						
Tuloarvot ja määrärahat						
Toimintatuotot	1 369 144	1 513 900		1 513 900	1 473 007	-40 893
Toimintamenot	-7 253 335	-8 094 400	623 400	-7 471 000	-6 987 237	483 763
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-5 884 191</i>	<i>-6 580 500</i>	<i>623 400</i>	<i>-5 957 100</i>	<i>-5 514 230</i>	<i>442 870</i>

Vuonna 2020 henkilöstö- ja hallintopalveluiden toimintamenot olivat 6,987 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 1,473 milj. euroa. Toimintakate oli -5,514 milj. euroa.

Strategia ja kehittäminen

Strategian ja kehittämisen palvelut parantavat kuntalaisten saamien palvelujen laatua, edistävät palvelujen vaikuttavuutta ja lisäävät oman toiminnan tuottavuutta. Strategia ja kehittäminen tukee toimialoja ja kaupungin johtoa perustehtävässään tuottamalla tietoa, arviointeja ja selvityksiä kaupunkistrategian toteuttamiseksi. Strategia ja kehittäminen koordinoi kaupungin strategiatyötä. Erityisesti vuonna 2020 panostettiin valmisteltujen ohjelmien toteuttamiseen ja niiden seurantaan. Strategia ja kehittäminen vastaa Strategisen kehittämisen johtotiimin (STRAKE) toiminnasta ja hallinnoi strategia kehittämishankkeita.

Strategian ja kehittämisen työnkuvasta suuri osa keskittyi strategisten päämäärien, valtuuston toimeenpano-ohjelmien ja työllisyyden ohjaamiseen. Työllisyyden hoidossa valmistauduttiin työllisyyden kuntakoikeilun käynnistämiseen.

Strategia ja kehittäminen koordinoi koko kaupungin työllisyyden hoitoa. Työllisyyden hoidossa onnistuminen edellyttää laajalla verkostolla sovittuja yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Työllisyyden edistämiseksi keskeinen tavoite on tarjota yksilöllisiä, laadukkaita ja oikea-aikaisia palveluita sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaille. Tämä näkyy elinvoiman vahvistumisena ja uusien työpaikkojen syntyminenä.

Hämeenlinnan kaupunki koordinoi Kanta-Hämeen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) toimintaa, jonka tavoitteena on koota yhteen sovitut palvelut asiakastarpeen mukaiseksi vaikuttavaksi kokonaisuudeksi. Lisäksi Kanta-Hämeen MYP toimii aktiivisesti valtakunnallisessa TYP-verkostossa, joka toimii yhteistyössä valtakunnallisen TYP-ohjausryhmän ja työjaoston kanssa. TYP-tyon monialaisuutta kehitetään vastaamaan entistä paremmin työnhakija-asiakkaiden palvelutarpeita ja työnantajien tarpeita esimerkiksi osaamisen kehittämisen ja jäljellä olevan työkyvyn selvittämisen näkökulmasta.

Strategia ja kehittäminen vastaa myös elinvoiman ekosysteemien toiminnan koordinaatiosta. Ekosysteemien osalta tavoitteet saavutettiin osin covid-19-pandemiasta johtuen osittain. Neljän ekosysteemin (uudistuva yritystoiminta, kestävä biotalous, älykkäät palvelut sekä matkailu ja tapahtumat) kautta vietiin eteenpäin useita yhteistyöprojekteja sekä kerättiin toimijoita yhteen pohtimaan uusia keinoja akuuttien haasteiden voittamiseksi sekä elinvoiman parantamiseksi. Hankkeiden osalta elettiin välivaihetta vanhan ohjelmakauden päättyessä ja uutta suunniteltaessa. Sen ja osin sopivien aihoiden vähäisyyden vuoksi hankehakuja toteutettiin vähemmän, joskin niitä kyllä tästäkin huolimatta toteutui ennen kaikkea kestävä biotalouden osalta. Toisaalta positiivisena ongelmana oli, että joitakin asioita kyettiin edistämään ilman erillistä rahoitusta. Lisäksi keskusteluissa todettiin, että absoluuttisen euromäärän sijaan jatkossa oleellisempaa olisi keskittyä ja mitata hankerahoituksen vaikuttavuutta ja laatua määrän sijaan.

Uudistuvan yritystoiminnan osalta Moren yritysalueen kehitys sekä masterplanin hyväksyminen kaupunginhallituksessa 14.12.2020 loivat positiivista ilmapiiriä ja uudenlaista innostusta elinkeinoelämän kehitysnäkymiin Hämeenlinnassa. Moren kehittämiseen tullaan hakemaan myös merkittävää ulkopuolista kasvurahoitusta EU:n elvytysrahoituspaketista 2021.

Kestävän biotalouden osalta toiminta linkittyi vahvasti Hämeen ammattikorkeakoulun ja kaupungin sekä muutamien keskeisten yritystoimijoiden väliseen yhteistyöhön ja ammattikorkeakoulun kautta haettavaan hankerahoitukseen erityisesti hiilineutraaliuden, kiertotalouden, hiiliviljelyn sekä vihreän siirtymän teemoissa. Kestävän biotalouden ekosysteemyöllä on myös kytkös kaupungin hiilineutraaliin toimeenpano-ohjelmaan.

Matkailu- ja tapahtumat-ekosysteemin osalta 2020 käynnistyi uudenlainen vaihe, kun matkailuelinkeinon edistämistyö organisoitiin uudelleen ja operatiivinen vastuu siirtyi Linnan Kehitykselle. Kehittämistyön yhteensovittamisen, mittaamisen sekä arvioinnin merkitys korostuu entisestään. Kaupungin matkailun kehittämistyö sai uutta positiivista näkyvyyttä Linkroom-sparrausohjelman kautta sekä uuden matkailuasiantuntijan rekrytoinnin myötä. Matkailuasiantuntija tulee Linnan Kehityksen palvelukseen rakentamaan konkreettista kehittämistoimenpideohjelmaa alan elvyttämiseksi ja skaalaamiseksi yhdessä yritysten kanssa.

Älykkäiden palveluiden ekosysteemin osalta toiminta keskittyi ennen kaikkea korkean osaamisen yrityskiihdyttämön valmisteluun osallistumiseen, siihen kytkeytyvien pääomasijoittajien ja sparraajien kartoittamiseen sekä kaupungin digitalisaatio- ja avoimuustyöhön osallistumiseen. Kokonaisuus eteni hyvin, joskin ekosysteemin toiminnan kärkeä ja linkitystä kaupungin digitalisaatio- ja automatisaatioprosesseihin on vahvistettava. Näiltä osa-alueilta ekosysteemissä on korvaamattoman tärkeää osaamista ja kontakteja Euroopan Unioniin saakka.

Vuonna 2020 hyväksyttiin Ketterimmät – Hämeenlinnan seudun työllisyysohjelman 2017–2025 liittyvä toteuttamissuunnitelma vuosille 2020–2021. Toteuttamissuunnitelman painopisteenä ovat konkreettiset toimenpiteet pitkittyvän työttömyyden ehkäisyyn seuraavin tekein: nuoret töihin, osaamisen ja kohtaannon parantaminen, muuttuva työelämä sekä veto- ja pitovoima. Samalla tiivistettiin yhteistyötä Hämeen TE-toimiston kanssa. Vuoden 2020 aikana aloitettiin työllisyyden kuntakokeiluihin valmistautuminen. Työllisyyskokeilujen oli määrä alkaa keväällä 2020, mutta lopulta aloitus siirtyi vuoden 2021 maaliskuuhun.

Työllisyyspalveluiden hankintamallin kehittäminen aloitettiin Teemme yhdessä -hankkeen avulla. Palveluiden hankintamallissa hyödynnettiin dynaamista pienhankintamallia ja uutta sähköistä järjestelmää. Vuoden aikana työllisyyspalveluiden perinteisten palveluiden tuottajien rinnalle saatiin 14 uutta palveluntuottajaa. Uusi hankintamalli osaltaan tuki alueen elinvoimaa tarjoamalla mahdollisuuden alueen toimijoille.

Dynaamiseen pienhankintajärjestelmään luotiin vuoden aikana 9 uutta palvelua ja tehtiin 139 tilausta. Kuntalisien ja työllisyysseteleiden avulla tuettiin 48 eri henkilön työllistymistä 18 eri työnantajalle. Nuorten kesätyöseteleillä työllistettiin 253 15–24-vuotiasta nuorta 138:lle eri työnantajalle. Lisäksi nuorten työllistämistä tuettiin Ääni foorumi ja Suomi Areena -valmistelussa 8 nuoren työllistämällä sekä Z/N-dialogissa 25 nuoren osalta yhteistyössä sivistys- ja hyvinvointitoimialan kanssa. Lisäksi työllistämisen määrärahoista työllistettiin 106 henkilöä määrärahoihin työsuhteisiin kaupungin eri yksiköihin.

Vuoden 2020 uusina palvelupilotteina olivat työkokeilupainotteiset teemaryhmät sekä Kykytyökokeiluryhmät. Lyhyet 1–3 kuukauden työkokeilujaksot toimivat valmennuksellisinä vertaisryhminä, joiden tavoitteena oli tukea asiakkaiden positiivisia siirtymiä palkkatuetuun työhön, oppisopimukseen, avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen. Asiakaspalvelun-, viestinnän-

ja kouluohjauksen teemaryhmät toimivat 2–6 kuukauden ajan. Ryhmiin osallistui yli 50 osallistujaa, joista puolet siirtyi eteenpäin työhön, koulutukseen tai erilaisiin oppisopimuksiin. Kykytyökokeilun ensimmäisestä ryhmästä 60 % siirtyi työhön, koulutukseen tai vähintään työllistämisehdon täyttävään työhön.

Vuonna 2020 Työllistymistä edistävän monialaisen palvelun (TYP) asiakkaana oli 435 asiakasta, joista vuonna 2020 aloittaneita asiakkaita oli 257. Vuoden aikana TYP-palvelusta päättyi 142 asiakkuutta, joista 49 % siirtyi työhön tai koulutukseen (tavoite 50 %) ja 40 % muuhun palvelutarpeen mukaiseen palveluun.

Hankkeista mm. Hyvät eväät – Alueellista osallisuutta sekä asukkaiden ja palveluiden kohtaamista tukemassa -hankkeessa kokeiltiin perhekeskuksen, Koulutus kuntayhtymä Tavastian, 3. sektorin toimijoiden sekä seurakunnan kanssa puistoruokailua litalassa, Jukolassa ja Linnan puistossa. Kokeilu tarjosi 10 nuorelle kesätyön, mahdollisesti ilmaisen puistoruokailun 30–50 kävijälle päivässä sekä tarjosi eri palveluille tuottaa matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa lapsiperheille. Tarjottava puistoruoka jaettiin aina päivittäin. Lisäksi alueen yritykset lahjoittivat pieniä välipaloja ja ylijäämäruokaa, mikä mahdollisti hävikkiruoan jakamisen perheille. Alun perin hankkeessa oli tavoitteena palkata kaksi sosiaali- ja terveydenhoitoalan opiskelijaa tarjoamaan lapsiperheille matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa. Tämä suunnitelma piti muuttua, koska koronan myötä kaupungin henkilöstötorille, eli keskitettyyn henkilöstön välityspalveluun, ilmoittautui henkilöitä, jotka piti ensisijaisesti työllistää. Henkilöstötorin kautta saatiin kesäksi neljä ohjaajaa. Ruokailujen ohessa tarjotut erilaiset jalkautuvat ohjaus- ja neuvontapalvelut saivat suurta kiitosta. Vanhemmille kerrottiin paikallisista toiminnasta sekä ohjattiin mm. Mannerheimin Lastensuojeluliiton, perhekeskuksen, Hämeen Setlementin, Hämeenlinnan seudun 4H:n ja Etelä-Hämeen Marttojen toimintaan.

International talents in Kanta-Häme -hankkeen tavoitteena oli parantaa Hämeenlinnan, Riihimäen sekä Forssan alueella asuvien korkeasti koulutettujen kansainvälisten osaajien työllisyystilannetta palkkatyön tai yrittäjyyden kautta. ESR-rahoitteisen hankkeen päätoteuttajana oli Hämeenlinnan kaupunki ja osatoteuttajana Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK), joka tuotti suomen kielen S2-opetuksen. Hankkeessa luotiin kielenopetusmalli, jonka HAMK jakaa kansallisesti ammattikorkeakouluille sekä muille kouluttajille käyttöön. Lisäksi jatkossa HAMK tulee tarjoamaan korkeamman tason kielikoulutusta avoimessa ammattikorkeakoulussa. Hankkeeseen osallistui 70 ulkomaalaistaustaista henkilöä.

International talents in Kanta-Häme -hankkeen kautta tarjottuun HAMKin kielikoulutukseen on osallistunut 46 osallistujaa. Hankkeen aikana on nähty merkitykselliseksi katsoa kaikkia positiivisia siirtymiä eikä vain työllistymistä. Jokainen positiivinen muutos on rohkaisevaa ja itsetuntoa vahvistavaa. Sillä on merkitystä ihmisen kokonaisyhyvinvointiin ja elämänlaatuun. Positiivisia siirtymiä saatiin 91,4 %:lle osallistujista eli 64 osallistujaa 70:stä työllistyi palkkatyöhön, lähti suorittamaan tutkintoa, sai palkkatukityöpaikan tai suorittaa tutkinnonosaa työttömyystuella. Kaikkiaan palkkatyöhön on työllistynyt 32 henkilöä, 45,7 %. Kielikoulutuksen osalta 27 henkilöä saavutti YKI4-tason ja heistä 5 henkilöä on saavuttanut YKI5-tasoisen kielitaidon.

Työllistämiseen kohdistuu valtion palkkatukituloa sekä TYP:n osalta korvauksia muilta Kanta-Hämeen kunnilta.

Strategia ja kehittäminen koordinoi kaupungin ilmasto- ja resurssiviisaustyötä. Toimialojen välisen yhteistyön vahvistamiseksi ja kokonaisuuden hahmottamisen helpottamiseksi on perustettu poikkihallinnollinen keke-tiimi. Ilmasto- ja resurssiviisaustyötä ohjaavat erityisesti Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma sekä kuntien energiatehokkuussopimus. Vuonna 2020 ilmasto- ja resurssiviisaustyötä on edistetty mm. hankkeiden avulla (työpaikkojen liikkumisen ohjauksen hanke sekä biovaaka-kokeilu hävikin vähentämiseksi) sekä aktiivisella viestinnällä. Vuonna 2020 kaupunki haki ja pääsi mukaan kuntien ilmastojohtamisen ILMAVA-valmennukseen.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden mukaista toimintaa on Hämeenlinnassa vireillä useilla eri tahoilla. Strategian ja kehittämisen näkökulmasta resurssin lisäämiselle on selkeä tarve. Vuoden 2020 syksystä alkaen Hämeenlinnassa on työskennellyt puolikkaalla työajalla yksi määräaikainen ilmastokoordinaattori.

Vuonna 2020 päättyi 25 kehittämishanketta, joille oli saatu ulkoista rahoitusta yhteensä 958 766 euroa. Strategia- ja kehittämisyksikössä hallinnoitiin seitsemää hanketta. ESR-rahoitteisessa International talents -hankkeessa kehitettiin tuloksellisia palveluja kansainvälisten osaajien työllistymisen tukemiseksi. Seudullisessa Teemme yhdessä -hankkeessa kehitettiin työllisyyspalveluiden ostopalveluita, dynaamista pienhankintamallia sekä henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden osaamista uudenaikaisessa toimintakulttuurissa.

Yhteisiä hankkeita toteutettiin mm. HAMKIn, Koulutus kuntayhtymä Tavastian, Hattulan ja Janakkalan kuntien sekä eri järjestöjen mm. Hämeenlinnan Seudun 4H ry:n ja Lasten Liikunnan Tuki ry:n kanssa. Kaupungilla on käytössä sähköinen hankerekisteri.

Webropolin kyselytyökalua käytettiin asiakastyytyväisyyden mittaamiseen, tiedonkeruuseen, ilmoittautumisiin ja kuntalaisille suunnattuihin kyselyihin. Kyselyihin vastauksia saatiin yhteensä 3 648. Kyselyiden painopiste siirtyi 2020 asiakaspalautteesta yleisempiin asukaskyselyihin. Vuonna tehtiin useita avoimia kuntalaiskyselyitä: HYTE-kysely (815 vastausta), skenaariokysely (515 vastausta) sekä pendelöintikysely (376 vastausta). Koululaisten terveystarkastuksen yhteydessä kysyttiin perheiden hyvinvoinnista. Lomakkeen täytti terveydenhoitaja haastatteleamalla aikuisia terveystarkastuksen yhteydessä ja vastauksia saatiin yhteensä 1022.

Webropolilla tehtiin asiakastyytyväisyyskyselyihin saatiin 940 vastausta. Niistä vastauksista, joissa oli mukana 1–5 -tyytyväisyysasteikko, muodostettiin vuoden 2020 asiakastyytyväisyyslukema, joka oli 3,9.

Sähköisiä palveluja parannettiin, kun kaupunki otti käyttöön yleisen sähköisen allekirjoituspalvelun sekä monilla toimialoilla muutettiin useita lomakkeita sähköisiksi. Etäasiakastapaamisia mahdollistettiin esimerkiksi monissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Ajanvarausjärjestelmiä otettiin lisää käyttöön esimerkiksi 7-luokkalaisten terveystarkastuksiin ja kirjaston tilojen varaamiseen. Omaolo-palvelu laajeni kun otettiin käyttöön korona-oirearvio sekä määräaikaistarkastuksia ja verenpaineen hoitosuunnitelma. Tekoälyyn pohjautuva asiakaspalvelija Kunta-Kati aloitti Hämeenlinnan kaupungin verkkosivuilla ja kaupungin joukoliikenteessä otettiin käyttöön Waltti-mobiililippusovellus. Tietotyön automatisointia edistettiin kehittämällä kaupungin käyttöön ohjelmistorobotiikkaa. Kaupunkirakenteelle tulleista roboteista toinen tekee rakennuslupakäsittelyn laskutusta ja toinen pääpiirustusten leimausta. Vuonna 2020

koronapandemian myötä etätyön tekeminen kasvoi ja etätyö mahdollistettiin lisäämällä teknisiä ratkaisuja.

Kannettavien tietokoneiden työasemien kokoonpanon muutosten myötä sekä toimittajan ja laitevalmistajan kanssa käytyjen hintaneuvottelujen seurauksena suosituimpien kannettavien tietokoneiden hinnat laskevat keväällä 2021. Kaupunki säästää jatkossa noin 110 t€/vuosi. Säästö realisoituu täysimääräisenä 4 vuodensisällä kun kaikki kannettavat on vuokrattu edullisemmalla hinnalla. Hansel kilpailutti matkapuhelinten liittymien ja vaihderatkaisujen hinnat ja sen seurauksena operaattori vaihtuu kaupungilla Elisasta Teliaan. Tämän myötä kaupunki tulee säästämään noin 85 000 €/vuosi kesäkuusta 2021 alkaen.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Seuraavien toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen 1 Elinvoiman ekosysteemit 2 Hiilineutraali Hämeenlinna 3 Hyvinvointisuunnitelma 4 Osallisuus ja vuorovaikutus 5 Tiedolla johtaminen	1 Ekosysteemeihin osallistuvien toimijoiden ja saadun ulkopuolisen rahoituksen määrä 2 Hiilineutraalisuutta edistävät toimenpiteet 3 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen 4 Toteutetut ennakkovaikutusten arvioinnit 5 Järjestötyössä yhteisten tilaisuuksien määrä 6 Tiedolla johtamisen uusi järjestelmä on otettu käyttöön	1) Toimijoiden sekä ulkopuolisen rahoituksen määrä pysyttelivät suunnilleen samalla tasolla kuin 2019. Covid-19-pandemiolla oli hieman negatiivisia vaikutuksia kehitykseen. 2) Hiilineutraalisuutta edistävät toimenpiteet kohdistuivat liikkumiseen, kuluttamiseen, sidosryhmäyhteistyöhön sekä viestintään ja neuvontaan. Tavoite toteutui osittain. 3) Hyvinvointisuunnitelma on toteutunut tehdyn itsearvioinnin mukaan hyvin. Tavoitteista on toteutunut pääosin 64 %, osittain 34 % ja ei lainkaan 2 %. 4) Vuonna 2020 on tehty päätökset lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotosta kaupungin- ja lautakunnissa. Lapsivaikutusten arviointeja tehty 2020 2 kpl. Tavoite on toteutunut osittain. 5) Järjestötyössä yhteisten tilaisuuksien määrä 45. 6) Tiedolla johtamisen valmistelu on edennyt aiottua hitaammin. Kuitenkin on päästy valmistelussa vaiheeseen, että tietojohdamisen väline otetaan käyttöön keväällä 2021. Tavoite on toteutunut osittain.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Kaupungin / toimialojen prosessien tehostaminen ICT:n keinoin	Vähintään yhdessä prosessissa on otettu käyttöön ohjelmistorobotti	Ohjelmistorobotti on otettu käyttöön rakennuslupakäsittelyn ulkoisen laskutuksen automatisoinnissa. Tavoite toteutui.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Työllisyydessä asiakaskokemus on vähintään 4,2 (1-5)	Asiakaskokemusmittarit	Yleisarvosana 3,68 / 5 Mediaani 4 / 5 Tavoite toteutui osittain.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Uuden työllisyyspalveluiden hankintajärjestelmän käyttöönotto	Hankintajärjestelmä on otettu käyttöön	Dynaamisen hankinnan hankintajärjestelmä on otettu käyttöön. Tavoite toteutui.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Strategia, kehittäminen ja tietohallinto						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	4 620 313	5 058 800	-280 000	4 778 800	4 546 567	-232 233
Toimintamenot	-17 152 421	-17 576 100	-1 727 400	-19 303 500	-18 051 556	1 251 944
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-12 532 109</i>	<i>-12 517 300</i>	<i>-2 007 400</i>	<i>-14 524 700</i>	<i>-13 504 988</i>	<i>1 019 712</i>

Vuonna 2020 strategian, kehittämisen ja tietohallinnon toimintamenot olivat 18,052 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 4,547 milj. euroa. Toimintakate oli -13,505 milj. euroa.

Toimintatuotot alittuivat 0,232 milj. eurolla hankkeiden tulo-rahoituksen oltua arvioitua pienempi. Vastaavasti myös toimintamenot alittuivat 1,251 milj. eurolla. Merkittävimmät alitukset syntyivät palvelujen ostossa.

Tunnusluvut

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TP 2020
Pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen kuntaosuus €	5 625 548	6 700 000	6 625 884

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Tavoitteiden toteutumista seurataan osana esimiestyötä, kehittämissäpäivissä, johtotiimin kokouksissa sekä onnistumiskeskusteluissa. Hankkeiden osalta sisäistä valvontaa toteutetaan hankkeiden ohjausryhmien kokouksissa, nimetyissä projektiryhmissä ja johtotiimeissä sekä projektiohjeita noudattamalla. Hankkeista tehdään väli- ja loppuarvioinnit.

Strategia- ja kehittämissäpalveluiden toiminnassa noudatetaan prosessikuvauksia. Virkamiespäätökset lähetetään tiedoksi esimiehille ja hankintoja tekee ainoastaan yksikön esimies. Esimies myös tarkistaa matkalaskut. Lainsäädännön, määräysten ja päätösten mukaista toimintaa edesauttavat projektiohjeet ja uusien työntekijöiden perehdytys sekä toimintasäännössä kuvattu delegointi.

Kaupungin ja konsernin riskienhallintaan liittyy projektitasolla tehty riskikartoitus. Yksikön esimiehillä on vastuu riskienhallinnasta alaisessaan toiminnassa. Riskienhallintaprosessia kehitetään aktiivisesti. Laskujen hyväksyjät ja tavaroiden tilaajat on nimetty viranhaltijapäätöksellä. Hankinnoissa noudatetaan yleisiä hankintaohjeita. Kaikista yli 5 000 euron hankinnoista on tehty viranhaltijapäätös. Yksiköllä on määräaikaista projektisopimuksia.

Strategian ja kehittämisen sopimukset ovat tallennettuna asianhallintajärjestelmässä. Tietohallinto ylläpitää luetteloa kaupungin tietokoneista, monitoimilaitteista, tableteista sekä yli 500 euron

älypuhelimista ym. laitteista. Tietohallinto on valvonut järjestelmätoimittajien sopimusten toteutumista. Tietoturvallisuuden kehittämistä on jatkettu ja tietoturvapäällikön rekrytointiprosessi käynnistettiin.

Keskusvaalilautakunta

Vuonna 2020 ei järjestetty vaaleja. Vuoden lopulla valmistauduttiin vuoden 2021 kunnallisvaaleihin. Keskusvaalilautakunta kokoontui kaksi kertaa.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	236 132	0		0	20	20
Toimintamenot	-235 054	0		0	-5 233	-5 233
<i>Toimintakate (netto)</i>	1 079	0		0	-5 213	-5 213

Vuonna 2020 keskusvaalilautakunnan toimintamenot olivat 5 233 euroa ja toimintatuotot olivat 20 euroa. Toimintakate oli 5 213 euroa.

Tarkastuslautakunta

Kaupunginvaltuuston alaisen tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalakiin ja Hämeenlinnan kaupungin hallintosäätöön. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista sekä hallinnon, taloudenhoidon ja palvelutoiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Tarkastuslautakunta laatii suorittamastaan arvioinnista vuosittain arviointikertomuksen.

Lautakunta huolehtii myös hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä julkisessa tietoverkossa kaupungin kotisivuilla ja saattaa sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Lautakunnan arviointisuunnitelma vuosille 2017–2020 sisältää koko kauden painopistealueet. Arviointisuunnitelmasta johdetaan vuosittaiset työohjelmat.

Lautakunta perehtyi kaupungin ja kaupunkikonsernin eri toimintoihin hyväksytyyn työohjelman mukaisesti. Painopisteinä olivat tavoitteiden toteutumisen lisäksi mm. digitaaliset palvelut ja niiden kehittäminen osana toiminnan kehittämistä, koronavirusepidemian taloudelliset vaikutukset ja talouden tasapainottamistoimenpiteiden eteneminen.

Lautakunnan sitovat tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä.	75 % havainnoista johtaa toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä.	Tavoite toteutui. KV 5.10.2020 § 107: lautakunnalle annetussa lisäselvityksessä 77 % arviointikertomuksen suosituksista / havainnoista johti toimenpiteisiin.

Lautakunnan talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Tarkastuslautakunta						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	12 871	13 500		13 500	12 809	-691
Toimintamenot	-248 301	-252 000	-700	-252 700	-225 333	27 367
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-235 430</i>	<i>-238 500</i>	<i>-700</i>	<i>-239 200</i>	<i>-212 524</i>	<i>26 676</i>

Vuonna 2020 tarkastuslautakunnan toimintamenot olivat -225 333 euroa ja toimintatuotot 12 809 euroa. Toimintakate oli -212 524 euroa. Tarkastuslautakunnan tuottoihin on sisällytetty pelastuslaitokselle ja jätelautakunnalle kohdistuvan tarkastuspalvelun osuus.

Toimintamenot alittivat määrärahan noin 27 400 eurolla (poikkeama -11 %). Suurimmat menoalitukset syntyivät asiantuntijapalveluissa n. 12 300 euroa, henkilöstökuluissa n. 6 800 euroa ja koulutuspalveluissa n. 4 500 euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Toiminnassa noudatetaan hyvää hallintotapaa. Hankinnoissa noudatetaan kaupungin hankinta- ja sopimusohjetta sekä hallintosääntöä. Talouden toteumaa seurataan säännöllisesti. Esityslistat, pöytäkirjat ja sopimukset viedään asianhallintajärjestelmään. Tilintarkastaja raportoi lautakunnalle tilintarkastussuunnitelman toteutumisesta kaksi kertaa vuodessa.

Elinkeinorahaston taseyksikkö

Elinkeinorahasto toimii taseyksikkönä. Elinkeinorahaston tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä. Elinkeinorahaston tarkoituksena on käsitellä elinkeinopoliittista omaisuutta siten, että kaupungin omistukseen sitoutuva pääoma ja siitä saatavat tulot kyetään riittävästi erittelemään ja kohdistamaan elinkeinotoiminnan tukemiseen. Kaupungin elinkeinorahaston säännöt on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.12.2006.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
TASEYKSIKÖT						
Tuloarviot ja määrärahat						
Palvelujen ostot	-130	0		0	-118	-118
Toimintamenot	-130	0		0	-118	-118
Toimintakate (netto)	-130	0		0	-118	-118

Vuonna 2020 taseyksiköiden toimintamenot olivat 118 euroa ja toimintakate oli -118 euroa.

Tuloslaskelma

	TP 2020		TP 2019	
Toimintakulut				
Palvelujen ostot	-118,01	-118,01	-129,85	-129,85
Toimintakate		-118,01		-129,85
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	224,27		164,26	
Muut rahoitustuotot	352,43		1 791,05	
Muut rahoituskulut	-89,99	486,71	-2,36	1 952,95
Vuosikate		368,70		1 823,10
Tilikauden tulos		368,70		1 823,10
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		368,70		1 823,10

Elinkeinorahaston taseyksikön tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase ovat liitetiedoissa.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vastuulle kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, oppilas- ja opiskelijahuolto, palveluohjaus, lastenkulttuuripalvelut, nuorisopalvelut, museopalvelut, kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut ja liikunta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Lisäksi vastuulla on toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön ohjaus.

Lautakunnan valtuustokauden tavoitteet

Päämäärä: Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset

Valtuuston tavoitteet	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinnaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät	<p>Hämeenlinnassa on tarjolla monipuoliset ja helposti saavutettavat kulttuuri- ja liikuntapalvelut eri ikäryhmille</p> <p>Laadukkailla lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua</p> <p>Lasten ja nuorten osaaminen ja laaja-alaiset taidot ovat korkealla tasolla</p> <p>kasvu- ja oppimisympäristöt sekä työskentelytavat ovat monimuotoisia ja antavat valmiudet tulevaisuuden työelämään</p>	<p>Toteutunut, esim. lastenkulttuurikeskus, kulttuuripolku, liikuntalukkari, kaupunkikulttuurin vahvistuminen, hyvät liikuntapaikat</p> <p>Osittain toteutunut, kouluterveyskyselyn tulosten perusteella hyvinvointierojen kasvun ehkäisy ja niihin puuttuminen on tarpeen asettaa tavoitteeksi myös jatkossa</p> <p>Toteutunut, valtakunnalliset mittaukset matematiikassa, äidinkiessä ja englannissa</p> <p>Toteutunut, uuden varhaiskasvatussuunnitelman (vasun) ja opetussuunnitelman (ops) käyttöönotto, digistrategia</p>
Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä	<p>Lapset, nuoret ja perheet pääsevät osallistumaan palvelujen ja toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen</p> <p>Vahvistetaan viestintää ja vuorovaikutusta asiakkaiden, asukkaiden ja kumppanien kanssa ja kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen</p>	<p>Toteutunut, vasun ja opsin kautta, V-päivä, kyselyt, arjen vuorovaikutus, vanhempainyhdistykset, oppilaskunnat</p> <p>Osittain toteutunut, toimialalla viestintäsuunnitelma, matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia kulttuurissa, tiedotus tehostunut, mutta koronaepidemia rajoittanut osin vuorovaikutusta</p>
Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin	<p>Palvelut toimivat asiakaslähtöisesti hyvässä yhteistyössä maakunnan kanssa</p> <p>Asiointi on sujuvaa</p> <p>Asiakkaan palvelupolut varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen rakennetaan sujuvaksi</p>	<p>Ei toteutunut, maakuntahallintoa ei perustettu</p> <p>Toteutunut, sähköistä asiointia kehitetty voimakkaasti</p> <p>Osittain toteutunut, huomioitu palveluverkkosuunnittelussa, kehittämistyö jatkuu</p>

Päämäärä: Resurssiviisas kaupunki, jolla on kestävä talous

Valtuuston tavoitteet	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä	Lapsille ja nuorille taataan turvalliset ja terveelliset tilat Palveluverkko ja palvelurakenne on mitoitettu kysynnän mukaan Tehostetaan tilojen käyttöä	Osittain toteutunut, investointiohjelma edennyt hyvin, painopisteenä myös seuraavalla valtuustokaudella Toteutunut, varhaiskasvatuksen kapasiteettia sopeutettu lasten määrään Toteutunut, uusissa kohteissa tilatehokkuus huomattavasti suurempi kuin vanhoissa
Hiilidioksidipäästöt vähenevät	Edistetään arkiliikunnan lisäämistä autoilun vähentämiseksi Tehostetaan kuljetusten suunnittelua Hyödynnetään sähköisiä työvälineitä ja sähköisiä työtapoja Toimintayksiköissä edistetään resurssiviisautta ja kiertotaloutta	Osittain toteutunut, liikuntalukkari, liikunnan kehittämishankkeet, ei suoraa suhdetta autoiluun Toteutunut yhdessä kuljetusyksikön kanssa Toteutunut, etätö, etäkokoukset, etäkoulutus, etäopetus Osittain toteutunut, esim. ruokahävikki ja tilojen energian kulutus, tarvetta jatkaa
Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta	Henkilöstön osaaminen tunnustetaan ja jaetaan osaamista organisaation sisällä Edistää työssäjaksamista ja työhyvinvointia aktiivisesti, rohkeasti ja yksilöllisiä ratkaisuja etsien	Osittain toteutunut, osaamisen kehittäminen edennyt, mutta toivottua tietojärjestelmää siihen ei saatu, Tutor- toiminta perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa, koulutussuunnittelu Osittain toteutunut yhdessä henkilöstöpalvelujen kanssa, mahdollisuudet työn kiertoon, toivu työssä -mallin käyttöönotto

Päämäärä: Elinvoimainen asumiskaupunki

Valtuuston tavoitteet	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinna on hyvä työllisyys-kaupunki	Varhaiskasvatuspalvelut tukevat joustavasti perheitä eri elämäntilanteissa Nuorten työllistymistä tukevat palvelut ovat laadukkaita ja helposti saavutettavissa Tuetaan maahanmuuttajaperheiden asettumista Hämeenlinnaan	Toteutunut, laadukkaat ja monipuoliset varhaiskasvatuspalvelut saatavilla kaikille niistä tarvitseville Toteutunut, Ohjaamo-toiminnan vakiintuminen, etsivä nuorisotyö toimii koko kaupungissa, kesätyösetelit, työllisyyden kuntakokeilun toteuttaminen osana Ohjaamo

Valtuuston tavoitteet	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
		Osittain toteutunut, rinnalla kulkijat kouluissa, monikielinen viestintä, laaja omien äidinkielen opetus
Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailu-kaupungin joukkoon	Kaupunkikulttuurin elävöittäminen Koulutusmatkailun sisältöjen tuottaminen yhdessä kumppanien kanssa	Toteutunut, tapahtumat, valoteokset, kauppakeskus Linnan taidenäyttelyt, kokeellisen toiminnan minipilotit Osittain toteutunut, uudet koulut vierailukohteena esim. Nummen yhtenäiskoulu ja Tuomela, yhteistyösopimus HAMKin kanssa, tuotteistaminen odottaa matkailun jäsentymistä
Kaupungin, elinkeino-yhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä	Alueella on vetovoimaisia oppilaitoksia, joista pääsee monipuolisesti jatko-opintoihin ja työelämään	Toteutunut. Koulutuskuntayhtymä Tavastia, Kiipula, Hami ja Hämeen ammattikorkeakoulu ovat tärkeitä oppilaitoksia alueella

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Laadukkailla lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiakastytyvyisyys on 1–5 asteikolla vähintään 4.	Osittain toteutunut. Huoltajille tehty kysely perusopetuksen etäopetusjärjestelyn toteutumisesta. Kouluarvosana-asteikolla (4-10) tulos 8,11. Varhaiskasvatuksessa tehtiin asiakaskysely kesän 2020 järjestelyistä. Lapsen kokemus sai arvosanan 3,6 (asteikolla 1-4, jossa 1 on erittäin huono ja 4 erittäin hyvä). Huoltajien kokemus lapsen kohtaamisesta oli 3,5/4 ja tiedottamisesta 2,9/4.
	Oppilashuollon palveluihin pääsee viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt.	Palveluihin pääsy: 77,67 % 0-7 päivää, 5,7 % 8-14 päivää ja 16,56 % yli 14 päivää.
	Varhaiskasvatuksessa 45 % kasvattajan vuorovaikutuksesta suhteessa lapseen on vastaanottavaa, osallistuvaa tai tavoittelevaa (Kehittävä palaute v. 2018 37 %).	Osittain toteutunut. Kehittävän palautteen mukaan vuonna 2020 38,40 %.
	MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin yli valtakunnan keskitason	Osittain toteutunut. Tulokset ovat keskimäärin valtakunnan keskitasoa. 5.luokkalaisilla alle ja 8.luokkalaisilla yli valtakunnan keskitason.
	Ohjaamon kävijämäärä on keskimäärin 300 kuukaudessa ja ryhmätoiminnoissa olevien eri nuorten määrä on 70 vuodessa.	Osittain toteutunut. Tavoite toteutui alkuvuoden aikana. Koronaepidemian aikana asiakaskontaktit putosivat noin puoleen tavoitteesta. Ryhmätoiminnoissa nuoria 62.
	Koko ikäluokka saa perusopetuksen päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.	Toteutunut. Tavoite on saavutettu 99,06 %:sti.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Lapset, nuoret ja perheet pääsevät osallistumaan palvelujen ja toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen	Aloituskeskustelut toteutuvat varhaiskasvatuksessa sataprosenttisesti.	Toteutunut. Joitakin yksittäisiä poikkeuksia, jotka ovat liittyneet sijoituksen äkillisyyteen tai siihen, että huoltaja ei halunnut osallistua keskusteluun tai kokenut sitä tarpeelliseksi.
	Lapsen osallisuus toteutuu vasukeskustelussa: lapsen mielipiteet, mielenkiinnon kohteet ja hänelle tärkeät asiat on selvitetty ennen keskustelua tai lapsi osallistuu keskusteluun ikätasonsa mukaisesti.	Osittain toteutunut. Keskustelut on pidetty pääsääntöisesti etäyhteyksin.
	Asiakastyytyväisyys palveluohjauksessa on 3,8.	Ei toteutunut. Asiakastyytyväisyyskysely pilotoitiin syksyn 2020 aikana uudella tavalla, välittömällä palautteella n. kuukauden ajan. Vastauksia kyselyyn tuli vain kaksi, joten tulokset eivät ole yleistettäviä. Haasteena saada asiakkaat vastaamaan kyselyihin.
	Perusopetuksessa on käyty lukuvuosittain arviointikeskustelu, jossa oppilaalla on aktiivinen rooli.	Toteutunut. Keskustelut on osittain pidetty etäyhteyksin. Arviointikeskustelulomakkeet on uusittu.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Lapsille ja nuorille taataan terveelliset ja turvalliset tilat	Investointiohjelma etenee palveluverkkopäätöksen mukaisesti.	Toteutunut. Ks. lautakunnan investointien toteutuminen
	Yksiköillä ajantasaiset turvallisuussuunnitelmat, joiden mukaan on harjoiteltu.	Toteutunut. Koronaepidemian takia on myös osin toimittu niiden mukaisesti.
Tehostetaan tilojen käyttöä	Tilojen ulkopuoliseen käyttöön on laadittu ohjeistus.	Ei toteutunut. Koronaepidemia on rajoittanut tilojen ulkopuolista käyttöä.
Kaupunkikulttuurin elävöittäminen	Minipilotteihin myönnetty 100 % käytettävissä olevasta rahoituksesta.	Osittain toteutunut. Koronaepidemian vuoksi kokeellisista monipiloteista toteutui vain 76 % ja jatkuvista minipiloteista 68 % käytössä olleesta rahoituksesta.
	Vähintään kaksi uutta kaupunkikulttuuria tukevaa tapahtumaa, joilla mahdollisuus	Toteutunut. Hämeenlinnan taiteilijaseuran Ystävyden puistoon 1.7.-30.9.2020 toteuttama

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
	kehittyä paikallisesti ja valtakunnallisesti merkittäväksi.	Taidepuisto. Kaupunkilaisia osallistava Itse tehty Hämeenlinna -näyttely Kortteli2:ssa syys-lokakuussa 2020.
	Kokeillaan sovellusta, jolla seurataan kaupunkikulttuuritapahtumien sosiaalisessa mediassa herättämää aktiivisuutta.	Toteutunut. Sovelluksen käyttöä testattu. Otetaan käyttöön tapahtumien olleessa jälleen mahdollisia.
	Kaupunkikulttuuriin liittyviä kumppanuuksia vähintään 12, joiden pohjalta kaksi tapahtumaa talvikaudella.	Toteutunut. 11 kaupunkikulttuuria tukevaa kokeellista minipilottia, Kortteli2, joka oli auki myös talvikaudella.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama	Poikkeama %
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA							
Tuloarvot ja määrärahat							
Myyntituotot	2 233 068	1 313 000		1 313 000	1 678 123	365 123	27,81%
Maksutuotot	3 029 499	2 768 000	-400 000	2 368 000	2 399 468	31 468	1,33%
Tuet ja avustukset	1 767 862	517 000	1 140 000	1 657 000	1 794 712	137 712	8,31%
Muut toimintatuotot	328 168	173 000		173 000	169 200	-3 800	-2,20%
Toimintatuotot	7 358 597	4 771 000	740 000	5 511 000	6 041 503	530 503	9,63%
Henkilöstökulut	-55 913 060	-56 858 000	-1 100 000	-57 958 000	-56 255 100	1 702 900	-2,94%
Palvelujen ostot	-20 412 802	-20 353 000	-5 000	-20 358 000	-18 827 153	1 530 847	-7,52%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 593 965	-2 458 000	-10 000	-2 468 000	-2 768 847	-300 847	12,19%
Avustukset	-15 486 032	-15 657 000	-21 000	-15 678 000	-14 763 740	914 261	-5,83%
Muut toimintakulut	-24 464 487	-25 489 000		-25 489 000	-25 196 951	292 049	-1,15%
Toimintamenot	-118 870 346	-120 815 000	-1 136 000	-121 951 000	-117 811 790	4 139 210	-3,39%
Toimintakate (netto)	-111 511 750	-116 044 000	-396 000	-116 440 000	-111 770 287	4 669 713	-4,01%

Vuonna 2020 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toteutuneet toimintamenot olivat 117,812 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 6,042 milj. euroa. Toimintakate oli -111,770 milj. euroa.

Koronaepidemian vaikutusten vuoksi haettiin talousarviomuutoksella 400 000 € vähennystä varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksujen tuottoon. Saatujen hankerahoitusten vuoksi haettiin 1 140 000 € talousarviomuutosta sekä tuottoihin että kuluihin. Varhaiskasvatuksen henkilökuntaa oli kevään 2020 aikana lähinnä ikäihmisten palvelujen lisäeurssina. Palkkamenoja siirrettiin SOTE-lautakunnalle 262 000 euroa ja myös vastaava määräraha siirrettiin talousarviomuutoksella. Lisäksi konsernipalveluista siirrettiin lautakunnalle 250 800 euroa menomäärärahoihin palkkajaksotuksia varten.

Koronapandemian vaikutus toimialan talouteen oli positiivinen; menosäästöt olivat arvioituja tulomenetyksiä ja lisäkustannuksia suuremmat. Näihin säästöihin ei niihin liittyvän epävarmuuden vuoksi haettu talousarviomuutosta. Suurimmat säästöt syntyivät ravitsemispalveluihin ja oppilaskuljetuksiin koulujen kevään etäopetusjakson aikana. Myös Koulutuskuntayhtymä Tavastian lukio toiminnassa syntyi koronasäästöjä ja se vaikutti osaltaan lukioalijäämän kattamisen varatun

määrärahan alittumiseen. Kokonaisuutena koronan arvioidaan parantaneen toimialan toimintakatetta noin 1,3 miljoonalla eurolla.

Koronapandemian lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutuksen tasoittamiseksi saatiin valtiolta korona-avustusta esi- ja perusopetukseen 900 000 € ja varhaiskasvatukseen 182 500 €. Näistä noin 335 000 € käytettiin vuonna 2020 ja loppuosuus noin 850 000 € siirtyi käytettäväksi vuonna 2021. Avustusten omarahoitusosuus on 5 % joten niiden vaikutus 2020 toimintakatteeseen on vähäinen.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan investoinnit 2020

Toimialan investointiohjelma eteni kaupunginvaltuuston päätösten mukaisesti. Talonrakennusinvestointeja hallinnoi tilapalvelut kaupunkirakenne-toimialalla. Vuoden 2020 aikana valmistuneita investointeja olivat Katuman uusi päiväkotitoimiala, Ruununmyllyn koulun uudisrakennus ja pääkirjaston laaja peruskorjaus. Lyseon koulun tilojen peruskorjaus Verkatehtaalle eteni. Kaurialan uudesta koulusta allekirjoitettiin urakkasopimus ja lisäksi käynnistettiin Vuorentaan koulun uudisrakennushanke. Perusparannusrahoituksella tehty Kankaantaan päiväkodin peruskorjaus saatiin päätökseen keittiötiloja lukuunottamatta. Keittiötilat remontoidaan kesän 2021 aikana. Syksyllä 2020 kaupunki ja Suomen Yliopistokiinteistöt Oy tekivät sopimuksen Seminaarin koulun D-osan peruskorjauksesta.

Taidehankinnoista vastasi Hämeenlinnan taidemuseo talousarvion mukaisesti.

	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Taideteokset	19 654	20 000	20 000

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen, koska toimittiin covid-19-pandemiasta johtuvassa valmiustilanteessa kymmenen kuukauden ajan. Toimiala selvisi kuitenkin vuodesta olosuhteisiin nähden hyvin eikä suuria tartuntaketjuja koettu.

Sisäinen valvonta toimi ja väärinkäytöksiä ei raportoitu. Määräajoissa ja laatuvaatimuksissa noudatettiin lakia. Varhaiskasvatuksessa oli koronaepidemiasta johtuen haasteita huolehtia riittävästä henkilöstömitoituksesta. Talous- ja henkilöstöhallinnolliset prosessit ja järjestelmät toimivat hyvin. Talousarviota seurattiin säännöllisesti ja siinä pysyttiin.

Keskeisiä riskejä olivat:

- henkilöstön saatavuus, osaaminen ja työhyvinvointi
- kiinteistöjen kunto ja investointiohjelman eteneminen
- väestörakenteen ja palvelutarpeen ennakkoinnissa onnistuminen
- hankinta- ja sopimusprosessit, sopimusten valvonta

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto ja palveluohjaus

Toimialan yhteisen hallinnon päätehtäviä olivat päätöksenteon tuki, toimialan johtaminen ja toimialan tehtävien yhteensovittaminen kaupunkitasolla.

Toimialan johtamista leimasi maaliskuusta 2020 lähtien koko vuoden ajan koronaepidemia. Toimialan valmiusjohtoryhmä kokoontui keväällä päivittäin ja valmiustiedotus oli lähes päivittäistä. Syksyn aikana toimialan valmiusjohtoryhmä kokoontui kerran viikossa. Päiväkodeissa ja kouluissa todetuista yksittäisistä tartunnoista seuranneet altistumiset ja karanteenit lisääntyivät loppuvuodesta ja valmiusjohtaminen oli lähes päivittäistä.

Toimialan yhteinen hallinto toimi etätyössä ja etäkokouksin maaliskuun puolesta välistä lähtien koko vuoden ajan.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan palveluohjausyksikkö ohjaa, neuvoo ja palvelee erityisesti asiakkuuden alkuvaiheessa mutta myös myöhemmissä asiakastarpeisiin liittyvissä muutostilanteissa. Vuonna 2020 yksikön painopisteinä olivat sähköisen asioinnin kehittäminen ja palveluiden mahdollistaminen sähköisten kanavien ja järjestelmien kautta. Lisäksi vuoden 2020 aikana keskityttiin koulukuljetuksen ja perusopetuksen oppilaaksioton prosessien kehittämiseen, joita pilotoidaan kevään 2021 haussa. Vuoden 2020 aikana palvelukanavia kehitettiin ottamalla käyttöön kaupunkitasoinen chatbot-asiakaspalvelu, joka tarjoaa asiakaspalvelua 24/7 kaupungin verkkosivuilla. Erityisenä haasteena vuoden 2020 alkupuoliskolla ja puolivälissä aiheutti koronaepidemia, mikä työllisti erityisesti palveluohjauksen neuvontaa kevään aikana. Loppuvuodesta koronan vaikutukset palveluohjauksen tekemiseen olivat vähäisemmät.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto ja palveluohjaus						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	192	0		0	163	163
Toimintamenot	-815 592	-970 000	-3 200	-973 200	-937 799	35 401
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-815 399</i>	<i>-970 000</i>	<i>-3 200</i>	<i>-973 200</i>	<i>-937 637</i>	<i>35 563</i>

Vuonna 2020 sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteisen hallinnon ja palveluohjauksen toimintamenot olivat 937 779 euroa ja toimintatuotot olivat 163 euroa. Toimintakate oli -937 637 euroa.

Yhteiseen hallintoon ja palveluohjaukseen varatuista määrärahoista jäi katetta tulosalueiden ennakoimattomiin menoihin.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tulosalueen vastuulle kuuluvat kaupungin oma varhaiskasvatus, palvelusetelillä ja ostopalveluna tuotettava varhaiskasvatus, kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki.

Lasten määrän väheneminen ja ikäluokkien pieneneminen vaikuttavat lähitulevaisuudessa merkittävästi palveluiden järjestämiseen ja varhaiskasvatuksen palveluverkkoon. Vuonna 2020 kunnallisia päiväkoteja oli 22 ja yksityisiä päiväkoteja 11. Katuman 63-paikkainen päiväkotitoiminta valmistui

etuajassa ja päiväkotit otettiin käyttöön 1.8.2021. Rakennusprojektia oli mahdollista seurata rakennustyömaakameran kautta koko projektin ajan. Toukokuussa 2020 Touhula-ketju ilmoitti hakeutumisestaan yrityssaneeraukseen ja tämän seurauksena Touhula-ketjun toiminta Hämeenlinnassa päättyi 31.7.2020. Touhula Tarvasmäessä toimintaa jatkoi Jaarlin Päiväkodit Oy ja Touhula Jukolassa Pilke Päiväkodit Oy.

Vuoden 2020 aikana valmistui "Selvitys lapsimäärän kehityksen vaikutuksesta varhaiskasvatuksen rakenteellisten paikkojen määrään ja palveluverkkoon". Kaupunginvaltuusto hyväksyi selvityksen 5.10.2020 kokouksessaan. Selvitys sisälsi päätöksen Kaurialan, Ahveniston ja Vuorentaan päiväkotien sekä Kaivokadun päiväkodin kahden yksikön lakkauttamisista. Myös Idänpään päiväkodin mahdollinen lakkautus sisältyy päätökseen. Vuorohoito siirtyy kokonaisuudessaan Kutalan päiväkotiin syksyllä 2021. Kaikki selvityksessä päätetyt, lakkautettavat yksiköt toimivat joko väistötiloissa tai odottavat isoja remontteja.

Vuotta 2020 on sävyttänyt eläminen koronan keskellä. Varhaiskasvatuksessa toimintaa on suunniteltu ja toteutettu OKM:n, THL:n ja Opetushallituksen koronan ehkäisyyn liittyvien toimintaohjeiden mukaisesti. Keväällä 2020 suuri osa lapsista oli valtioneuvoston suosituksen mukaisesti kotihoidossa ja -opetuksessa. Varhaiskasvatusmaksut hyvitettiin perheille poissaolon ajalta suosituksen mukaisesti, mikä vähensi varhaiskasvatuksen toimintatuottoja. Lasten vähäisen määrän vuoksi henkilöstöä siirtyi varhaiskasvatuksesta muille toimialoille, lähinnä ikäihmisten palveluihin.

Koronalla on ollut vaikutusta myös varhaiskasvatuksen henkilöstökuluihin. Säästöä on syntynyt vakinaisen henkilöstön kuukausipalkoissa sekä vuokratyövoiman käytössä. Vuokratyövoiman käyttö varhaiskasvatuksessa oli vuonna 2020 ennätyksellisen alhaisella tasolla. Korona selittää käytön vähäisyyttä kevätkuukausien osalta ja oma vaikutuksensa on ollut myös henkilöstöpoolilla. Suurelta osin ostojen merkittävä väheneminen perustuu kuitenkin toimintatapojen systemaattiseen muutokseen. Muutoksen on mahdollistanut aktiivinen henkilöstösuunnittelu päivä- ja vuositasolla, sekä vuosilomasuunnittelu, joka perustui aiemman asiakaskäyttämisen ja kysynnän analyysiin.

Varhaiskasvatuksessa siirryttiin 1.8.2020 koko kaupungissa aiempien ikäkausiryhmien sijaan 1–5-vuotiaiden lapsiryhmiin. Uudistuksella vahvistetaan yhteisöllisyyttä, lasten sosiaalisia taitoja ja luontaista oppimista kaikenikäisten lasten yhteisöissä. Useiden eri tutkimusten mukaan kaikenikäisistä lapsista koostuvat ryhmät vähentävät kiusaamista, aggressiivisuutta ja muita sosiaalisen vuorovaikutuksen haasteita. Uudella ryhmärakenteella vähennetään myös siirtymiä ryhmästä toiseen. Siirtymien on todettu aiheuttavan riskitekijöitä lapsen oppimiseen ja hyvinvointiin. Pidempikestoiset ihmissuhteet tukevat myös perheitä paremmin, ja näin vastataan paremmin lisääntyneeseen perheiden ja lasten tarvitsemaan tukeen. Lisäksi on pilotoitu uusia perheiden tukemisen toimintamalleja yhdessä lapsiperhepalveluiden kanssa.

Hankerahojen turvin varhaiskasvatuksessa toimi 2020 vuoden aikana lukuisia määräaikaista lisäkasvattajia sekä konsultoivia hankeosaajia. Käynnissä olivat Integraatiosta inklusioon -hanke, päiväkotien varhaiskasvatuksen erityisopettajien päiväkotiveojen) pilotti, Positiivisen diskriminaation edistämisen hanke ja Opitaan luonnossa, opitaan luonnosta -hanke. Lisäksi varhaiskasvatuksen korona-avustuksella palkattiin viisi avustajaa Katuman, Ojoisten ja Liivuoren päiväkoteihin. Esiopetuksen korona-avustuksella palkattiin loppuvuodesta 2020 neljä taidekasvattajaa lisäkasvattajiksi Rengon, Kutalan ja Ahveniston päiväkoteihin sekä Tuomelan esiopetukseen. Korona-avustuksen turvin palkattiin kaksi TVT-opettajaa tukemaan henkilöstön TVT-

osaamista. Kaikkineen varhaiskasvatuksessa toimi vuoden 2020 aikana 22 hankerahoituksella palkattua työntekijää.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Varhaiskasvatus						
Tuloarvot ja määrärahat						
Toimintatuotot	3 254 302	2 648 000	-160 000	2 488 000	2 617 019	129 019
Toimintamenot	-37 435 351	-37 893 000	-57 500	-37 950 500	-35 955 403	1 995 097
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-34 181 048</i>	<i>-35 245 000</i>	<i>-217 500</i>	<i>-35 462 500</i>	<i>-33 338 383</i>	<i>2 124 117</i>

Vuonna 2020 varhaiskasvatuksen toimintamenot olivat 35,955 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 2,617 milj. euroa. Toimintakate oli -33,338 milj. euroa.

Talousarviomuutoksella pienennettiin varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksujen tulotavoitetta 400 000 eurolla ja toisaalta lisättiin tuottoihin hankerahoitusta 240 000 euroa. Toimintamenoihin lisättiin hankerahoitusta ja palkkajaksotusten varausta, toisaalta vähennettiin Sote-lautakunnalle siirretty määräraha (vakan henkilöstöä siirtyi kevään koronaepidemian aikana Sote-lautakunnan alaisiin tehtäviin).

Varhaiskasvatuksen toimintakulut alittivat muutetun budjetin lähes 2 milj. eurolla. Säästöä syntyi etenkin henkilöstömenoissa mutta myös työvoiman vuokrauksessa sekä ravitsemispalvelujen ja oppilaskuljetusten ostoissa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus 1-6-vuotiaiden ikäluokista	76 %	80,30 %	80 %	80,80 %
Lasten määrä omassa palvelutuotannossa	2 201	2 187	2 150	2 087
Lasten määrä palvelusetelillä tuotetussa palvelussa	587	667	600	672
Lasten määrä ostopalveluna tuotetussa palvelussa	18	14	18	10
Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä	123	121	100	108
Kotihoidontuen piirissä olevien lasten määrä	766	611	690	610
Sijaispalvelun ostot Seuturekry Oy:ltä	53 345 h	45 100 h	35 000 h	16 282 h
Oman varhaiskasvatuksen käyttöaste	85,15	82,93	90	75,11

Opetus, nuorisotyö ja lastenkulttuuri

Opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalveluiden tulosalueen vastuulla olivat perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta, opiskeluhoito, taiteen perusopetus kuva - ja käsityötaiteessa, nuorisopalvelut sekä lasten ja nuorten kulttuuripalvelut. Lisäksi Hämeenlinnan kaupunki osallistui ammatillisen toisen asteen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja vapaan sivistystyön järjestämiseen koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntana. Maaliskuusta alkaen kaikkeen toimintaan vaikutti merkittävästi pandemiatilanne; mm. perusopetus siirtyi valtaosin keväällä etäopetukseen.

Perusopetuksessa kouluja oli 22. Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden uusi arviointiluku 6 otettiin käyttöön 1.8.2020 alkaen. Lukuun tehtiin paikalliset tarkennukset, jotka sivistys- ja hyvinvointilautakunta hyväksyi lokakuussa. Lomakkeet uudistettuja arviointikeskusteluja varten, välitodistusohjelmat sekä tukimateriaalia arvioinnin avuksi luotiin ja julkaistiin syksyn 2020 aikana. Koko henkilöstö koulutettiin aiheeseen pandemiatilanteen takia verkkokoulutusta hyödyntäen. Kestävän kehityksen opinpolun suunnittelu aloitettiin yhteistyössä Kekestrategiatyöryhmän kanssa. Toiminnan kehittämisessä erilaiset hankkeet olivat suuressa roolissa. Hämeenlinnan koordinoimaa tutoropettajamallin toimintaa jatkettiin ja kehitettiin edelleen maakunnallisena. Hämeenlinna koordinoi OPH:n suurinta verkostohanketta (Digikilta-hanketta), jossa mukana on yli sadan eri kunnan tai muun opetusalan organisaation edustajaa. Merkittävä osa hankerahoituksesta kohdentuu perustoimintaan, mm. tasa-arvohanke. Pandemiatilanteen vaikutuksia lieventämään valtio kohdisteti 900 000 euron avustuksen esi- ja perusopetukseen lukuvuodelle 2020-2021. Kerhotoiminta oli laajaa, mutta keskeytyi osin pandemiatilanteen takia. Kerhotoiminnan rahoituksesta tuli päätös, että sitä voi käyttää myös 2021. Osallisuutta tuettiin vahvasti ja oppilasagenttitoiminta jatkui.

Oppimisen ja koulunkäynnin kolmiportaisen tuen mukaisessa erityisen tuen piirissä oli syksyn 2020 tilastopäivänä 492 oppilasta (ml. pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat), 2,5 % edellisvuotta enemmän. Tehostetun tuen piirissä oli 808 oppilasta, ja tässä oli kasvua edellisvuoteen 9,2 %. Enemmän tukea tarvitsevien, etenkin koulutyöhön vaikuttavan psykososiaalisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden opetuksen järjestämisessä on viime vuosina ollut kasvava trendi. Inklusioperiaatteesta ja -pyrkimyksistä huolimatta pienluokkaopetuksen tarve kasvaa, koska erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä on kasvanut ja tuen tarve on suurempaa.

Palveluverkkopäätöksen mukaisia investointeja edistettiin suunnitellusti. Ruununmyllyn koulun uudisrakennus valmistui elokuussa. Vuorentaan koulun investoinnista tehtiin päätös ja uudisrakennuksen rakennustyöt alkoivat. Kaurialan koulun uudisrakennuksesta allekirjoitettiin urakkasopimus. Lyseon koululle peruskorjattiin tiloja Verkatehtaan alueelle ja siirtyminen tiloihin tapahtuu 2021. Lisäksi Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n kanssa solmittiin sopimus, jonka perusteella peruskorjaus Seminaarin D-rakennuksen osalta käynnistyy 2021.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tuotettiin sekä omassa organisaatiossa että kolmannen sektorin toimijoiden toimesta. Syksyn 2020 tilastointipäivänä oli aamu- ja iltapäivätoiminnassa 678 lasta. Aamu- ja iltapäivätoiminnan kilpailutusprosessi käynnistettiin.

Vuonna 2020 oppilashuollossa on työskennellyt viisi oppilashuollon psykologia ja viisi oppilashuollon kuraattoria. Lisäksi oppilashuollossa on työskennellyt neuropsykiatrinen valmentaja ja lähitutor 1.9.2020 asti. Syksyn aikana rekrytoitiin valtion koronatuella kaksi lähitutoria siten, että he aloittavat työnsä vuoden 2021 alussa. Lähitutorien työtä on kehitetty siten, että he

työskentelevät kouluilla lähempänä oppilaita ja opettajia. Työparityöskentelyn kehittämistä jatkettiin vahvistamalla työtavan vakiintumista työnohjauksen avulla. Syksyllä 2020 järjestettiin kehittämisiltapäivä oppilashuollon lainsäädännöllisten ja opetussuunnitelmallisten lähtökohtien kirkastamiseksi. Opetuksen järjestäjän oppilashuollon ohjausryhmän perustaminen käynnistettiin marraskuussa. Oppilashuollon lakisääteisten rakenteiden kehittäminen on nivelletty sihy- ja sotelautakuntien yhteiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arviointiin. Kevään etäopetuksen aikana oppilashuollon työntekijät työskentelivät etänä. Syyslukukaudella oppilashuollon työntekijät työskentelivät kouluilla koronasuosituksen mukaisesti. Syksyn aikana käynnistettiin kouluhyvinvoinnin someviestinnän kehittäminen. Lisäksi syksyn aikana valmisteltiin lasten toiminnanohjauksen tukemiseksi verkkosivu Arjen kesyttäjät. Oppilashuollon asiakaskäyntejä vuonna 2020 oli 2533 (vrt vuosi 2019 2266).

Kulttuurikeskus ARXin Lasten taidefestivaali Hippalot peruuntui koronatilanteen vuoksi. Festivaalin asemasta kulttuurikeskus järjesti kesä-elokuussa ARXin kesä -toimintaa, jonka puitteissa tarjottiin 29 maksutonta taidekurssia tai -työpajaa lapsille ja nuorille eri puolilla Hämeenlinnaa. Seudullista kulttuurikasvatusta jatkettiin ARX:n johdolla Hattulan, Janakkalan, Riihimäen ja Hämeenlinnan välisenä yhteistyönä. Hämeenlinnassa kulttuurikasvatusohjelma Kulttuuripolulle kirjattiin vuoden aikana 31 698 osallistumista. Lisäksi ARX tuotti tai välitti kohderyhmälleen 119 erilaista verkkomateriaalia. Muu kulttuurikeskustoiminta, joka sisältää Galleria ARXin ja avoimet lastenkulttuuritapahtumat, ylsi koronavuodesta huolimatta 18 784 asiakaskontaktiin. Pääosin tapahtumat järjestettiin ulkotiloissa, sekä Verkatehtaan kujalla että Hämeenlinnan torilla. Kontaktien määrää lisäsi ARXin osallistuminen Sibeliuksen Fantasian sekä Kortteli2:n Itse tehty Hämeenlinna -näyttelykokonaisuuden toteutukseen.

Ahvenistolla toimintavuotensa aloittanut Aimokoulu tarjosi kouluajan ulkopuolella järjestettävää visuaalisten taiteiden perusopetusta kuvataiteen ja käsityötaiteen alueilla hämeenlinnalaisille lapsille ja nuorille. Talousarviossa vuodelle 2020 Aimokoulun kuvataideopetuksen oppilasmääräksi oli virheellisesti kirjattu koko koulun oppilasmäärä. Vaikka tilinpäätöksessä luku on selvästi pienempi, merkittävää oppilasmäärän laskua ei ole tapahtunut. Aimokoulussa oli 20.9.2020 yhteensä 459 oppilasta, joista 399 opiskeli kuvataidetta ja 60 käsityöperustaista taidetta.

Nuorisotyössä ensimmäinen Hämpton Games -pelitapahtuma järjestettiin Verkatehtaalla tammikuussa ja osallistujia oli lähes 1 000. Koronaepidemian johdosta kevään toiminta järjestettiin digitaalisesti ja jalkautumalla nuorten kokoontumispaikoille. Koulujen päättäjäpäivänä toteutettiin perinteisen Linnanpuiston tapahtuman sijasta nuorille suunnattu konsertti striimattuna. Kesällä toimintaa järjestettiin ulkotiloissa ja kesäpaku kiersi nuorten suosimilla kokoontumispaikoilla. Nuorisovaltuuston toimikausi pidennettiin vuoden loppuun asti ja toimintasääntö päivitettiin.

Syksyllä nuorisotyön toimintoja käynnistettiin lähes normaaliin tapaan, uutena toimintana yläkouluikäisten Erkkanuokkari yhteistyössä mm. vammaispalvelujen kanssa ja sukupuolisensitiivinen nuorisotila Säihke. Tiukentuvien rajoitusten myötä osallistujamääriä rajattiin, ryhmätoimintoja keskeytettiin ja toimintaa siirrettiin verkkoon. Etsivän nuorisotyön painopisteet ovat olleet pudokastyössä ja kenttätyössä sekä Ohjaamo-yhteistyössä. Yksilötapaamisia on järjestetty nuoren tilanteen ja tarpeen mukaan. Jalkautuvaa työtä on tehty Lammilla ja litalassa, kantakaupungissa aloitettiin kartoitustyö loppuvuodesta. Ohjaamalla valmennettiin neljä Stage-työkokeiluryhmää ja niihin osallistui 28 nuorta. Nuorisotyön määrärahoilla palkattiin yhteensä 69 nuorta kesätöihin ja nuorten työllistämistä tuettiin myös kesätyöseteleillä. Ohjaamon

koordinaatiovastuu siirtyi TE-toimistolta kaupungille joulukuun alusta. Työllisyyden kuntakoiteiluun valmistauduttiin. Nuorten kontakteja kirjattiin yhteensä 50 931, joista verkossa 20 420.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	3 517 416	1 798 000	800 000	2 598 000	2 939 842	341 842
Toimintamenot	-66 032 871	-66 862 000	-959 500	-67 821 500	-65 949 911	1 871 589
Toimintakate (netto)	-62 515 455	-65 064 000	-159 500	-65 223 500	-63 010 069	2 213 431

Vuonna 2020 opetus, nuoriso ja lastenkulttuurin toimintamenot olivat 65,950 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 2,940 milj. euroa. Toimintakate oli -63,010 milj. euroa.

Talousarviomuutoksella nostettiin opetuksen ja lastenkulttuurin toimintatuottoja ja toimintakuluja 0,8 milj. euroa hanketoiminnan vuoksi. Lisäksi konsernipalveluista siirrettiin 159 500 euroa palkkajaksotuksia varten.

Toteutunut toimintakate oli noin 2,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Suurimmat säästöt syntyivät henkilöstökuluissa, lukiotoiminnan alijäämäavutuksessa sekä ravitsemispalveluissa ja oppilaskuljetuksissa.

Tunnusluvut

Perusopetuksen, nuorisotyön ja lastenkulttuurin tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020
PERUSOPETUS				
oppilasmäärä (20.9)	6 442	6 482	6 474	6464
josta erityisoppilaita	432	480	464	492
erityisopetuksen oppilaat % ikäluokasta	6,7	7,4	7,1	7,6
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja				
1-6 luokat	21,4	21	22	21,2
7-9 luokat	19,7	20	20	20,1
NUORISOTYÖ				
kontaktien määrä nuorisotyössä	47 764	47 723	45 000	50 931
etsivän nuorisotyön yksilöasiakkaat	113	114	100	90
LASTENKULTTUURI				
AIMO-koulu, oppilasmäärä kuvataidekoulu	430	368	460	399
AIMO-koulu, oppilasmäärä käsityökoulu	50	56	60	60
Hippalot, kontaktit	17 600	18 000	20 000	0
Kulttuuripolku, kontaktit	49 724	52 815	55 000	31698
Muu kulttuurikeskustoiminta, kontaktit	34 272	29 540	15 000	18784

KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

Kulttuurin ja vapaa-ajan tulosalue vastaa kulttuurista, liikunnasta sekä niiden kautta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Keskeiset toiminnot ovat taidemuseo, kaupunginmuseo, kirjastot sekä avustukset eri yhteisöille kuten Hämeenlinnan Teatteri Oy:lle, Hämeenlinnan musiikinystävät ry:lle

(Sibelius-opisto), Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:lle tytäryhtiöineen sekä lukuisille yhdistyksille, järjestöille ja seuroille.

Harkinnanvaraisia järjestöavustuksia myönnettiin vuonna 2020 80 kpl, joista 31 oli tila-avustuksia ja 49 yleisavustuksia. Jatkuvan toiminnan minipilotteja myönnettiin 82 kpl, joista toteutui 55 kpl. Covid-19-pandemia vaikutti minipilottiavustusten käyttöön, sillä useita myönteisen avustuspäätöksen saaneita tapahtumia peruttiin.

Sibelius-brändin osalta näkyvin muutos oli Sibelius-fantasian konseptin muuttaminen. Fantasia toteutettiin ääni- ja valoteoksena Ahveniston hyppytornin alueella ja se veti yhteenä yli 15 000 kävijää. Klassisen musiikin konsertteja toteutui vain kaksi, sillä muut konsertit peruuntuivat koronarajoitusten vuoksi. Hämeenlinnan Sibelius-seuran kanssa aloitettiin yhteistyö uuden lauluteoksen tilaamiseksi vuosittain Sibeliuksen syntymäpäiväksi. Seura vastaa sävellysten tilaamisesta ja kantaesityksestä kaupungin avustamana. Syntymäpäivän yleisöohjelmaa ei järjestetty voimassa olleiden rajoitusten vuoksi.

Taiteiden yö järjestettiin rajoitukset huomioiden Kaupunginmuseon toimiessa tuotantovastuussa. Sekä ohjelman että yleisön määrä oli poikkeustilanteen vuoksi aiempaa suppeampi.

Tyhjentyneeseen kauppakeskus Linaan toteutettiin Kortteli2-taideprojekti, joka oli avoinna yleisölle yhteensä kuuden kuukauden ajan. Sisältöä tuotettiin yhteistyössä Upeart ry:n, Hämeenlinnan taiteilijaseura ry:n, 36nolla-kollektiivin, Hämeenlinnan Taidemuseon sekä Lasten ja nuorten kulttuurikeskus Arxin kanssa. Osa teoksista toteutettiin yhteisötaiteena, johon osallistuminen oli avointa kaikille kaupunkilaisille. Tilassa oli yhteensä kuusi eri näyttelyä ja yleisön käyntikertoja yli 30 000.

Hämeenlinnan taidemuseo

Hämeenlinnan taidemuseossa avattiin vuonna 2020 viisi uutta näyttelyä. Lisäksi vuonna 2019 avatuista näyttelyistä Tommi Toijan ”Omia kuvia” -näyttely, Kalle Carlstedtin taiteeseen keskittynyt näyttely sekä ”Kotimaan kasvot” -näyttely jatkuivat vuoden 2020 puolelle.

Helmikuussa avautunut ”Luonnon helmassa, Anni Rapinoja”-näyttely ehti olla avoinna yleisölle vain reilun kuukauden, ennen kuin museo suljettiin (17.3.–31.5.) koronapandemian takia. Sulkuaikana yleisöpalvelu siirrettiin verkkoon, kuten myös museoviikon ohjelma.

Museon kokoelmista kootut ”Lyhyitä kertomuksia taiteesta” ja ”Kasari – Taiteen 1980-luku” avautuivat suunniteltua myöhemmin kesäkuussa. Museon näyttelyistä ainoastaan ”Oi Suomi, vaelluksia maisemaan” -näyttely, jonka teokset oli lainattu Suomalaiset taidesäätiöt ry:n jäsensäätiöiden kokoelmista, oli avoinna alkuperäisen suunnitelman mukaan. Lokakuun lopussa avattu ”Kohtalona luovuus – ITE ja kumppanit” ehti olla avoinna reilun kuukauden ennen joulukuussa alkanutta uutta sulkuaikaa.

Museolla järjestettyjä erityistapahtumia olivat mm. taiteilijatapaamiset sekä lasten lauantait. Toukokuussa Aimokoulu järjesti virtuaalisesti Engelissä kuvataidekoulun oppilaiden loppuyönäyttelyn. Taidemuseo oli valittu yhdeksi Kanta-Hämeen Taidetestaajien vierailukohteeksi. Yli 1 000 kahdeksaluokkalaista vieraili *Kohtalona luovuus* -näyttelyssä koronaturvallisesti marraskuussa.

Keväällä toteutettiin avoin haku nuorille suunnattuun Z/N-dialogiin. Yhteensä 140 hakijasta valittiin 25 iältään 15–20-vuotiasta nuorta mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan Niemistö-kokoelmasta näyttelyä taidemuseon Lohrmann-rakennukseen. Nuoret kokoontuivat museolla ja etänä joka toinen viikko syyskuusta alkaen.

Seudullisen vastuumuseon taidemuseotehtävää toteutettiin henkilöstöressurssien ja pandemian mahdollistamissa rajoissa. Eryityisesti asiantuntijatyön määrä kasvoi poikkeusvuonna. Museoviraston kanssa solmittu kolmevuotinen sopimus määrittelee toiminnan painopisteitä. Taidemuseolle maksetaan valtionosuutta 10 htv mukaan ja tästä 1,7 htv kohdistuu seudullisen vastuumuseon taidemuseotehtävään.

Hämeenlinnan kaupunginmuseo

Hämeenlinnan kaupunginmuseon kokoelmapalveluun kuului esineellisen kulttuuriperinnön suunnitelmallinen tallentaminen, hallinta ja tutkimus. Kokoelman säilyttämisessä pyritään ennaltaehkäisevän konservoinnin periaatteiden mukaisesti huolehtimaan esineellisen kulttuuriperinnön säilymisestä tuleville sukupolville. Suuri muutos on vuonna 2020 alkanut kokoelmien muutto Kokevan tiloihin Suosaarentielle.

Kaupunginmuseolla on kolme museokohdetta: säätyläisperheen elämää 1800- ja 1900-luvun vaihteessa esittelevä Palanderin talo, Sibeliuksen syntymäkotona ja Museo Skogster, jossa on esillä myös Säästöpankkimuseo. Museo Skogsterilla on Hämeenlinnan historiaa käsittelevä Ooh, Hämeenlinna! -näyttely ja vuosittain vaihtuva näyttely. Vuonna 2020 helmikuussa avattiin Kunnes kuolema erottaa -näyttely, jossa käsiteltiin hämäläisiä häätapoja ja avioitumiseen liittyvää yhteiskunnallista kehitystä.

Pandemian vuoksi museokohteet jouduttiin ajoittain sulkemaan, mikä vaikutti museon kävijämääriin. Museo oli suljettuna keväällä pandemian alkuvaiheessa 18.3. – 1.6. sekä uudelleen loppuvuoden 2.12. alkaen. Kesän vilkkaat kävijämäärät paikkasivat kuitenkin jonkin verran kävijämäärien laskua. Museon tapahtumia jouduttiin perumaan pandemian takia.

Opastettuja kierroksia Hämeenlinnan kaupunginmuseon kohteissa pidettiin 840 ja työpajoja 76 kpl. Museokeskiviikon luentoja pidettiin seitsemän. Luennoille osallistui 147 henkilöä. Syksyn luennot välitettiin myös verkon kautta ja etänä luentoja seurasi 228 henkilöä. Sibeliuksen syntymäkodissa järjestettiin yhdeksän konserttia, joissa oli yhteensä 126 kuulijaa. Palanderin talon murhamysteereihin osallistui 752 etsivää.

Vuoden 2020 alusta Hämeenlinnan kaupungin museo on toiminut Kanta-Hämeen alueellisena vastuumuseona. Jo 1980-luvulta lähtien tehdyn maakunnallisen museotyön lisäksi on vuoden 2020 alusta museolla tehty myös kulttuuriympäristön viranomaistyötä. Museon kulttuuriympäristöyksikköön kuuluu maakuntatutkijan lisäksi arkeologi, rakennustutkija ja restaurointiasiantuntija. Kulttuuriympäristöyksikkö on tehnyt vuonna 2020 yhteensä 197 lausuntoa. Viranomaisneuvotteluja ja kokouksia on käyty 30 kpl, neuvonta- ja ohjauksikäyntejä 89 kpl, minkä lisäksi on tehty maastotarkastuksia ja osallistuttu alan eri sidosryhmien kokouksiin.

Kirjastopalvelut

Kirjastopalveluihin vaikutti v. 2020 covid-19-pandemian rajoitusten lisäksi pääkirjaston peruskorjauksen valmistuminen, muutto väistötiloista ja uusien tilojen käyttöönotto syksyllä 2020. Koronarajoitusten takia kirjaston toiminta oli supistettua ja kaikki kirjastot olivat kiinni 18.3.–7.5.2020, Nummi 18.3.–31.5.2020 ja Kalvola 18.3.–24.8.2020.

Peruskorjauksessa pääkirjaston rakenteita muuttamalla ja it-infralla mahdollistettiin kirjaston omatoimikäyttö. Palveluaika muodostaa puolet aukioloajasta. Omatoimikäytöllä aukioloaikaa lisättiin 96 %. Kirjastossa on asiakkaiden varattavissa Varaamo-palvelun kautta 13 kpl erilaisia hyvin varustettuja työ-, opiskelu- ryhmä ja esiintymistiloja. Tilassa on kattava kamera-, kulunvalvonta ja hälytysjärjestelmä turvallisuuden takaamiseksi.

Opetustoimi osti kirjastolta koulukirjastopalvelut 30 000 eurolla. Lammin koulukirjastohanke ja Tiloissa! -hanke jatkuvat vuodelle 2021.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluilla oli yksi sopimus eri liikuntatoimijoiden kanssa. Sopimuksessa oli koottu yhteen kaikki viisi liikuntapalvelujen sopimusta. Nämä sopimukset ovat avustussopimukset Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:n kanssa sekä ostopalvelusopimus Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa ja vuokrasopimus päivätuntien osalta Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n, Hämeenlinnan Jäähallit Oy:n ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:n kanssa.

Avustussopimus Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa sisälsi seuraavat hallit ja liikunta-alueet: Hämeenlinnan uimahalli, Lammin uimahalli-liikuntakeskus, Kaurialan stadion, Pullerin jalkapalloalue, Iittalan urheilukentän alue, salibandyhalli ja Loimua-areena. Sopimus sisälsi myös peruskorjatun uimahallin lainan lyhennykset ja korkomenot.

Jäähallin ylläpidosta oli yhteistyösopimus Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n kanssa. Sopimus sisälsi seuraavat hallit: Pohjantähti-areena, Metritiskiareena ja Hakio-jääliikuntakeskus. Palloiluhallin ylläpidosta oli yhteistyösopimus Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:n kanssa.

Toiminnan ja ohjauksen ostopalvelusopimus Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa sisälsi seuraavat palvelut: liikunnanohjaus, uimakoulut, rantavalvonta, tapahtumat, liikunta- ja liikuntapaikkaneuvonta, sisäliikuntatilojen toiminnallinen hoito, 70+-kortin ja 9-kortin hoito sekä eri liikuntatilojen päiväaikainen vuokraus.

Vuonna 2020 koronapandemia aiheutti muutoksia toiminnassa. Liikuntahallit ja laitokset olivat suljettuina ajalla 14.3.-31.5. sekä 2.12.-31.12. Liikunnanohjausta muutettiin sopimuksessa sovitusta siten, että toiminta toteutettiin etänä tai ulkona. Esim. parvekejumppa sai suuren suosion.

Kesällä 2019 käynnistetty hanke 'Lisää liikettä Hämeenlinnan seutuun' yhdessä Janakkalan ja Hattulan kanssa jatkui Janakkalan kanssa yhteistyössä vuonna 2020. Hankkeessa tehtiin mm. youtube-videoita lähiliikuntapaikoista ja tarjottiin neuvolan facebookissa liikunnanohjausta. Lisäksi perustettiin 'tänään voidaan hyvin' -sivusto. Liikuntapalvelut osallistui myös vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikunnan harrastuksen tukemisen hankkeeseen. Mukana hankkeessa oli kahdeksan liikuntaseuraa.

Harkinnanvaraisia järjestöavustuksia jaettiin 24 liikunta-alan yhdistykselle. Seuraparlamentti järjestettiin etänä. Kaupungin liikuntapalkinnon sai Hämeenlinnan Skate ry.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Kulttuuri- ja vapaa-aika						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	586 687	325 000	100 000	425 000	484 479	59 479
Toimintamenot	-14 586 533	-15 090 000	-115 800	-15 205 800	-14 968 677	237 123
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-13 999 847</i>	<i>-14 765 000</i>	<i>-15 800</i>	<i>-14 780 800</i>	<i>-14 484 198</i>	<i>296 602</i>

Vuonna 2020 kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintamenot olivat 14,969 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 0,484 milj. euroa. Toimintakate oli -14,484 milj. euroa.

Talousarviomuutoksella lisättiin hankerahoitusta sekä menoihin että tuloihin 100 000 euroa sekä henkilöstömenoihin 15 800 euroa palkkajaksotuksia varten.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Kirjaston lainaus	1 045 774	1 048 930	1 000 000	806 154
Kaupunginmuseon kävijämäärä	26 005	31 333	29 000	21 483
Taidemuseon kävijämäärä	28 636	45 035	24 000	15 303

Tunnusluvut	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Liikunnanohjaukset lukumäärä/viikko; kevät ja syys erikseen	100	100	95	70
Uimahallien kävijämäärät, Hml ja Lammi yhteensä	261 551	274 604	260 000	150 562

Huom! Uimahallit olivat auki ajalla 2.1.-13.3. ja 3.8.-1.12.2020.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa Hämeenlinnan kaupungin kaikista lakisääteisistä, julkisista sosiaali- ja terveyspalveluista. Lautakunta vastaa sosiaali- ja terveystoimialan palveluiden järjestämisestä, viranomaistoiminnasta, palveluiden sisällöstä ja kehittämisestä. Lautakunnan yksilöjaosto käsittelee yksilöpäätösten oikaisupyynnöt. Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimiala jakaantuu neljään tulosalueeseen, jotka ovat asiakasohjaus ja hankinnat, perhe- ja sosiaalipalvelut, terveyspalvelut sekä ikäihmisten palvelut.

Koko toimialaan on vuonna 2020 vaikuttanut keskeisesti covid-19-pandemia, joka teki toimintavuodesta 2020 äärimmäisen poikkeuksellisen. On lisäksi huomioitava, että maan hallitus valmisteli toimintavuoden aikana hallituksen esityksen hyvinvointialueiden perustamiseksi vuoden 2023 alusta ja lähetti mittavan lakipaketin eduskunnan käsiteltäväksi. Lainsäädännön valmistelun seuranta ja lausuminen on ollut osa sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekuvan ylläpitämistä toimintavuoden aikana.

Lautakunnan valtuustokauden tavoitteet

Päämäärä: Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset

Valtuuston tavoitteet	Sosiaali- ja terveyslautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella
<p>Hämeenlinnaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät</p>	<p>Toiminnan kehittäminen kytketään tiiviimmin hyvinvointikertomukseen ja hyvinvointisuunnitelmaan</p> <p>Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota ja yhteistyötä parannetaan</p> <p>Pidetään jo aikaisessa vaiheessa huolta ihmisistä, joilla on pulmia toimintakyvyssä tai taloudellisessa tilanteessa</p> <p>Laadukkailla palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua</p>	<p>Sosiaaliohjaus terveysasemilla on käynnistynyt vuonna 2020</p> <p>Toimialalla on perustettu monialaisia työryhmiä ja toimintaa</p> <p>Lapsiperhepalveluissa on käytössä moniammatillinen palvelutarpeen arviointi</p> <p>Matalan kynnyksen palveluita on useimmissa palveluissa</p> <p>Lasten ja nuorten hyvinvointikyselyitä tehdään koulukohtaisesti, jotta ongelmiin voidaan jo varhaisessa vaiheessa puuttua siellä missä apua ja tukea tarvitaan.</p> <p>Varhaisen puuttumisen malli: jokaisessa koulussa on sekä psykologi että kuraattori</p> <p>Keskitetty neuvonta ja palveluohjaus</p> <p>Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta</p> <p>Keväällä 2020 Akuutti Arkiapu-palvelussa välitettiin apua koronapandemian vuoksi hankalaan elämäntilanteeseen joutuneille</p> <p>Koronatilanne on vaikuttanut vuonna 2020 ennaltaehkäisevään työhön heikentävästi</p> <p>Palveluiden tasalaatuisuutta varmistavat yhtenäiset menetelmäkoulutukset, sovitut prosessit ja toimintamallit</p> <p>Toimintaa seurataan monissa palveluissa säännöllisten asiakaskyselyiden ja tiedonkeruun avulla</p>

Valtuuston tavoitteet	Sosiaali- ja terveyslautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella
<p>Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä</p>	<p>Innostetaan asukkaita mukaan palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen</p> <p>Tuetaan ja kannustetaan asiakkaita ottamaan aktiivisesti vastuuta omasta hyvinvoinnista ja terveydestä</p> <p>Asiakas on aktiivinen oman asiakassuunnitelmansa tekemisessä ja toteuttamisessa</p>	<p>Aktiiviset asiakasfoorumit esim. terveyspalveluissa ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa</p> <p>8-luokkalaisten V-päivä</p> <p>Mm. Lammin Pellavakodin suunnittelussa ollut mukana kuntalaisraati</p> <p>Ikäraadin, vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston toiminta</p> <p>Palveluita kehitetään asiakastyytyväisyyskyselyiden perusteella</p> <p>Asiakas- ja hoitosuhteissa toteutetaan valmentavaa ja kuntouttavaa otetta.</p> <p>Sähköiset työkalut, kuten Omaolon hyvinvointitarkastus ja -valmennukset sekä lasten ja nuorten suun terveyskysely</p> <p>Teknologia, kuten lääkeautomaatit kotihoidossa</p> <p>Läheisverkostojen mukaan ottaminen eri palveluissa</p> <p>Savuttomat vauvat ja #einuuskalle -kampanjat ja toiminta</p> <p>Monissa palveluissa järjestetty erilaisia hyvinvointivalmennuksia ja -luentoja.</p> <p>Palvelu- tai hoitosuunnitelma ja sen tavoitteet tehdään ja arvioidaan asiakkaan kanssa yhdessä.</p> <p>Kuntouttavassa työtoiminnassa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa on otettu käyttöön palvelusetelimalli, joka korostaa asiakkaan asemaa valita itse tarkoituksenmukaisin palvelu hänen tilanteeseensa.</p>

Valtuuston tavoitteet	Sosiaali- ja terveyslautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella
<p>Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin</p>	<p>Palveluneuvonta ja palveluohjaus kaikissa palveluissa on helposti saatavissa ja sujuvaa</p> <p>Kaikki palvelut perustuvat hyvään palvelutarpeen tai hoidontarpeen arviointiin</p> <p>Resurssit mitoitetaan asiakastarpeen perusteella</p> <p>Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti</p> <p>Painopistettä palveluissa siirretään edelleen ennaltaehkäisevään suuntaan</p> <p>Palvelut toimivat asiakaslähtöisesti hyvässä yhteistyössä eri toimialojen kanssa</p>	<p>Digitaalisia työkaluja on käyttöön otettu ja kehitetään edelleen</p> <p>Yhdistetty sosiaalipalvelujen neuvonta otettu käyttöön vuonna 2020</p> <p>Nuorten palvelut keskitetty Ohjaamoon</p> <p>Monialainen nuorten terveysneuvontapiste</p> <p>Sosiaaliohjaus terveysasemilla käynnistynyt vuonna 2020</p> <p>Sähköisesti varattavat pika-ajat otettu käyttöön lapsiperheiden palveluissa vuonna 2020</p> <p>Paljon puhelinneuvontaa eri palveluissa</p> <p>Terveysasemien tuki- ja ohjauspistetoiminta</p> <p>Takaisinsoittopalvelu laajennettu neuvoloihin</p> <p>Maahanmuuttoinfon matalan kynnyksen monikielinen (11 kieltä) opastus- ja neuvontapalvelu</p> <p>Palvelu- ja hoidontarpeen arviointi tehdään yhdessä asiakkaan kanssa.</p> <p>Tarvittaessa käytössä ovat arviointia tukevat mittarit ja työkalut, esimerkiksi Kompassi ja RAI.</p> <p>Asiakaskokemusta mitataan tekstiviestikyselyllä systemaattisesti avosairaanhoidossa ja suun terveydenhuollossa, ja käytäntö on laajentumassa myös sosiaalipalveluihin</p> <p>Resursseja päivitetty monessa palvelussa</p> <p>Tarvittaessa käyttöön on otettu uusia palveluja nopeastikin, esimerkkinä Akuutti arkiapu ja pop up-palvelut lapsiperheiden palveluissa</p> <p>Pakolaisten vastaanoton ja maahanmuuttajatyön yhdistyminen kotoutumista edistäviksi palveluiksi on</p>

Valtuuston tavoitteet	Sosiaali- ja terveyslautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella
		<p>yhdenmukaistanut palveluita ja parantanut saavutettavuutta.</p> <p>Toimialalla on runsaasti erilaisia ryhmätoimintoja</p> <p>Sähköiset palvelut, kuten Omaolon hyvinvointitarkastus ja -valmennukset</p> <p>Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan sisältöjen ja toimintamallin kehittäminen</p> <p>Matalan kynnyksen palvelut, kuten vanhemmuutta tukeva NeuvotOn-Chat</p> <p>Kuntouttavien toimintamallien kehittäminen ikäihmisten palveluissa</p> <p>Vuonna 2020 painopiste on ollut koronatilanteen vuoksi enemmän korjaavassa kuin ennaltaehkäisevässä toiminnassa</p> <p>Liitospintayhteistyötä tehdään jatkuvasti asiakkaan hoito- ja palvelupolun sujuvoittamiseksi</p> <p>Myintegration.fi-sivuston monikielinen viestintä toteutettu yhteistyössä eri toimialojen kanssa</p> <p>Maahanmuuttajien palveluita on kehitetty ja toteutettu monialaisena verkostotyönä.</p> <p>Kuinka arki kesytetään -toiminta yhteistyössä varhaiskasvatuksen, oppilashuollon ja perhepalvelujen kanssa.</p> <p>Perhekeskustoimintamallin kehittäminen.</p> <p>Koronatilanteessa toimittiin koko kaupungin kanssa yhteistyössä ja työntekijöitä siirtyi myös toimialarajojen yli.</p>

Päämäärä: Resurssiviisas kaupunki, jolla on kestävä talous

Valtuuston tavoitteet	Sosiaali- ja terveyslautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella
Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä	Mahdollistetaan tilojen käyttö eri toimijoiden ja kuntalaisten tarpeisiin Edistetään ratkaisuja, joiden myötä palveluiden tuottamiseen on käytössä tarkoituksenmukaiset ja riittävät tilat Asiakaspalvelutiloissa huomioidaan esteettömyys	Hyvinvointikeskusten ja hoivakotien yhteydessä olevien tilojen käyttö- ja maksuperiaatteet on päivitetty. Lammin Pellavakodin (2020) ja Kalvolan Sauvolan (2017) käyttöönotot.
Hiilidioksidipäästöt vähenevät	Hyödynnetään ja kehitetään edelleen etäpalveluja, sähköisiä palveluja, sähköisiä työmenetelmiä	Digitaalisia työkaluja on käyttöönotettu ja kehitetään edelleen (mm. Omaolo-palvelu). Vuonna 2020 otettu runsaasti käyttöön erilaisia etäpalveluita. Kotihoidossa mm. lääkeautomaatit ja etäkäynnit.
Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta	Henkilöstön työhyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityistä huomiota Osaaminen tunnustetaan ja sitä hyödynnetään kehittämisessä Lähiesimiestyötä ja johtamista tuetaan erityisesti sote-uudistuksessa	Yhteistoiminnalliset prosessit mm. Lammin palvelurakennemuutoksessa Työn ilo –prosessi Kaupungin esimiesakatemia

Päämäärä: Elinvoimainen asumiskaupunki

Valtuuston tavoitteet	Sosiaali- ja terveyslautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Hyvä imago houkuttaa töihin kaupungin sosiaali- ja terveyspalveluihin Edistetään sote-palveluntuottajien sijoittumista Hämeenlinnaan Sosiaali- ja terveyspalveluilla tuetaan kuntalaisten työkykyä ja työllisyyttä Tuetaan maahanmuuttajaperheiden asettumista Hämeenlinnaan	Henkilöstön saatavuushaasteet lisääntyneet tiettyjen ammattiryhmien osalta. Monituottajamalli luo edellytyksiä sote-yrittäjille.

Valtuuston tavoitteet	Sosiaali- ja terveyslautakunnan valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella
Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon	Viestitään uusista toimintamalleista, tiloista ja teknologioista Houkutellaan Hämeenlinnaan sosiaali- ja terveysalan seminaareja ja tapahtumia	Uusista toimintamalleista, tiloista ja teknologioista on viestitty, mutta sillä ei ole vaikutusta matkailuun.
Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä	Tehdään aktiivisesti yhteistyötä oppilaitosten, yritysten ja järjestöjen kanssa Edistetään monipuolisen ja monitoimijaisen, kuntalaisten tarpeisiin vastaavan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen syntymistä Hämeenlinnaan Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta	Tehty aktiivista yhteistyötä erityisesti hankekehittämisessä. Jokainen ulkoa rahoitettu hanke tuo työpaikkoja ja verotuloja alueelle. Määrää mahdoton arvioida Palvelurakennetta uudistetaan jatkuvasti. Yritysyhteistyö kiineä osa uudistamista. Sote-kokonaisuus on kustannuksiltaan ja laadultaan kilpailukykyinen (vrt. Vuosittaiset tavoitteet)

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti.	Vastaanotolle pääsyn määräaikojen toteutuminen perusterveydenhuollossa	Toteutui suun terveydenhuollossa. Ei toteutunut avosairaanhoidossa.
	Palvelutarpeen arvioinnin määräaikojen toteutuminen	Lapsiperheiden palveluiden palvelutarpeen arvioinneista 93,7 % tehtiin määräajassa. Ikäihmisten ja vammaisten sekä mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen palvelutarpeen arviointi on toteutunut pääsääntöisesti määräaikojen puitteissa.
	Asiakastytyväisyyskyselyt	Asiakastytyväisyys: Vammaisten asumispalveluissa ei asiakastytyväisyyskyselyä tehty vuonna 2020. Mielenterveyskuntoutujien maakunnallinen asumispalvelujen asiakastytyväisyys oli 3,8. Kotiin

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
		vietävää palvelua suosittelisi 8,8 (1-10) (ei asetettua tavoitetta). Kyselytulosten perusteella kotihoidon asiakastytyväisyys oli 4,0 ja ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan asiakastytyväisyys oli 4,1. (molemmissa tavoite 4,0)

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota	Sosiaalisen pääoman mittari	Sosiaalisen pääoman mittaria ei ole enää käytössä. Lupa innostua -keskiarvo toimialalla 2,85 / 4. (tavoite asettamatta) (Kysymys oli: Kuinka hyvin lupa innostua toteutuu työyksikössäsi?).
	Sairauspoissaolot	Sairauspoissaolo-% vuodelta 2020 oli 5,82. (V. 2019: 5,28 %).

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta	Tarvekaioidut kustannukset per asukas. Hämeenlinnan aikaisempi sijoitus 39/55 suurinta sote-järjestäjää	Tammi-elokuun 2020 tieto tarvekaioidut kustannukset/asukas, Hämeenlinnan sijoitus 35/52. Suhteellinen asema säilynyt.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan talous

Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintatuotot olivat 31,8 milj. euroa ja toimintakulut 275,2 milj. euroa ja toimintakate -243,4 milj. euroa. Toimintakate oli 2,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Talousarviomuutoksella lautakunnan toimintatuottojen määrärahaa pienennettiin 1,8 milj. eurolla ja toimintakulujen määrärahaa lisättiin 8,6 milj. eurolla. Toimintatuottoja saatiin arvioitua enemmän perhe- ja sosiaalipalvelujen asiakasmaksutuotoista. Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalueella toimintakulut ylittyivät lähinnä vammaispalvelujen ostoista kuntayhtymiltä ja asumispalvelujen ostoista. Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tilinpäätös oli alijäämäinen, minkä vuoksi Hämeenlinnan kaupungille tuli 1,7 milj. euron lisälasku ja sairaanhoitopiirin alijäämän kattamista varten ollut 1,8 milj. euron pakollinen varaus purettiin. Menoylityksien aiheuttajia olivat perhe- ja sosiaalipalveluissa sijaishuollon lisääntyneet tarpeet ja siitä johtunut ostopalvelujen kasvu. Terveyspalvelujen tulosalueella henkisen hyvinvoinnin

asumispalvelujen kustannukset ylittyivät ja avosairaanhoidossa sekä Vanajaveden sairaalassa kustannuksia syntyi enemmän henkilöstökuluista sekä hoitotarvikkeista ja sosiaali- ja terveyspalveluista. Sosiaali- ja terveyspalveluja kuormittivat myös covid-19-pandemian aiheuttamat tulon menetykset ja kustannukset.

Lopullinen tulos oli, että toimintatuotot ylittyivät 3,4 milj. euroa ja toimintakulut 1,0 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakate oli tämän jälkeen 2,4 milj. euroa parempi kuin muutettu talousarvio. Koska lautakunnan vastuu valtuustoon nähden on erikseen toimintatuotoista ja toimintakuluista, pyydetään valtuustolta toimintakulujen ylittymisen (1,0 milj. euroa) osalta ylitysoikeutta.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama	Poikkeama %
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA							0,01
Tuloarvot ja määrärahat							
Myyntituotot	8 007 238	6 489 700	-279 900	6 209 800	7 159 213	949 413	15,29%
Maksutuotot	18 149 963	18 488 400	-1 212 800	17 275 600	17 617 035	341 435	1,98%
Tuet ja avustukset	2 570 934	1 963 000	-270 000	1 693 000	3 670 472	1 977 472	116,80%
Muut toimintatuotot	3 210 957	3 230 900		3 230 900	3 359 776	128 876	3,99%
Toimintatuotot	31 939 092	30 172 000	-1 762 700	28 409 300	31 806 497	3 397 197	11,96%
Henkilöstökulut	-59 990 878	-64 086 000	92 800	-63 993 200	-63 454 969	538 231	-0,84%
Palvelujen ostot	-179 587 283	-175 366 800	-8 304 200	-183 671 000	-183 218 775	452 225	-0,25%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 862 390	-4 615 000	-444 600	-5 059 600	-6 401 930	-1 342 330	26,53%
Avustukset	-7 743 999	-7 648 800		-7 648 800	-8 325 514	-676 714	8,85%
Muut toimintakulut	-13 321 730	-13 887 400		-13 887 400	-13 838 826	48 574	-0,35%
Toimintamenot	-265 506 280	-265 604 000	-8 656 000	-274 260 000	-275 240 014	-980 014	0,36%
Toimintakate (netto)	-233 567 188	-235 432 000	-10 418 700	-245 850 700	-243 433 517	2 417 183	-0,98%

Vuonna 2020 sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintamenot olivat 275,2 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 31,8 milj. euroa. Toimintakate oli -243,4 milj. euroa.

Terveyspalvelujen hammashoitoyksiköiden hankintaan käytettiin investointimäärärahaa 54 079 euroa.

Covid-19-pandemia

Sosiaali- ja terveyslautakunta	Toteuma 1-12/2020	Covid-19-pandemian kustannukset	Ilman covid-19-pandemian kustannuksia	Toteuma 1-12/2019
TOIMINTATUOTOT	31 806 496	-991 106	32 797 602	31 939 092
Myyntituotot	7 159 213	59 794	7 099 419	8 007 238
Maksutuotot	17 617 035	-970 800	18 587 835	18 149 963
Tuet ja avustukset	3 670 472	-80 100	3 750 572	2 570 934
Muut toimintatuotot	3 359 776	0	3 359 776	3 210 957
TOIMINTAKULUT	-275 240 014	-3 890 907	-271 349 108	-265 506 280
Henkilöstökulut	-63 454 969	-588 449	-62 866 520	-59 990 878
Palvelujen ostot*	-183 218 775	-2 045 971	-181 172 805	-179 587 283
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 401 930	-1 221 832	-5 180 098	-4 862 390
Avustukset	-8 325 514	-201	-8 325 313	-7 743 999
Muut toimintakulut	-13 838 826	-34 454	-13 804 372	-13 321 730
TOIMINTAKATE	-243 433 518	-4 882 013	-238 551 506	-233 567 188

* Palvelujen ostoihin sisältyy erikoissairaanhoidon covid-19-kustannuksia 753 087 euroa.

Covid-19-pandemia on aiheuttanut SOTEn toimintoihin 1,0 milj. euron tulonmenetykset ja kustannuksia yhteensä 3,1 milj. euroa. Tämän lisäksi Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle aiheutui covid-19-pandemiasta nettokustannuksia, joista Hämeenlinnan kaupungille kohdistuva osuus oli 0,753 milj.euroa ja se sisältyi sairaanhoitopiirin vuoden 2020 loppulaskutukseen.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Toimialan keskeiset haasteet vuonna 2020 ovat olleet henkilöstön saatavuus ja riittävyys yleensä ja erityisesti kotihoidossa. Lisäksi merkittäviksi riskeiksi ovat määrittäneet palvelutarpeen arvioinnin määräaikojen toteutuminen vallitsevassa epidemiatilanteessa sekä henkilöstön kuormittuminen epidemiasta johtuen. Tulevaisuudessa selkeimmiksi riskeiksi ovat muodostumassa paheneva henkilöstön saatavuus sote-palveluissa laajemmin ja menojen ylittymisen riski kasvavasta kysynnästä johtuen. Menojen ylittymisen riskiä kasvattaa lisäksi se, että lainsäädännöllä lisättyjä kansalaisten oikeuksia ei rahoiteta valtionosuuksissa täysimääräisesti. Muita tunnistettuja riskejä ovat omavalvonnan riittämättömyys, palvelutuotannon liika keskittyminen isoille palvelun tuottajille, henkilöstön työkykyyn liittyvät kysymykset sekä väestön palvelutarpeen kasvu.

Toimialan sisäisen valvonnan kehittämistoimenpiteet vuonna 2020 toteutuivat pääosin asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaikilla tulosalueilla. Sisäistä valvontaa ja riskien hallintaa kehitetään edelleen tavoitteellisella johtamisella niillä tulosalueilla, joissa on vaikeuksia toteuttaa palvelut talousarvion raameissa. Henkilöstön saatavuuteen alettiin 2020 toisella puoliskolla rakentaa tavoitteellista ja strategista ohjelmaa. Palvelutarpeen arvioinnin määräaikojen tavoittamiseen haettiin ohjausta Etelä-Suomen aluehallintovirastosta. Vuonna 2020 vakiinnutettiin seurattavien mittarien laajennus osaksi johtamista.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastuualueeseen kuuluvat lautakunnan ja toimialan ylimmän johdon ja yhteisen henkilökunnan kustannukset. Toimintakulut alittivat muutetun talousarvion 0,2 milj. eurolla.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Sosiaali- ja terveyslautakunta						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	7 681				16 789	16 789
Toimintamenot	-940 237	-1 328 000	-109 700	-1 437 700	-1 217 925	219 775
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-932 556</i>	<i>-1 328 000</i>	<i>-109 700</i>	<i>-1 437 700</i>	<i>-1 201 136</i>	<i>236 564</i>

Vuonna 2020 lautakunnan toimintatuotot olivat 0,017 milj. euroa ja toimintakulut 1,218 milj. euroa sekä toimintakate -1,201 milj. euroa. Covid-19-pandemiasta aiheutuvia kuluja on kirjattu yhteensä 0,206 milj. euroa.

Asiakasohjaus, ostopalvelut ja vammaispalvelut

Ikäihmisten, vammaisten ja mielenterveys- ja päihdekuntoutujien keskitetty asiakasohjaus vastaa näiden asiakasryhmien ohjauksesta ja neuvonnasta, palvelutarpeen arvioinnista, palvelupäätösten tekemisestä ja asiakasmaksujen määrittämisestä sekä asiakaslaskutuksesta. Tulosalue vastaa myös em. päätöksiin liittyvien muutoksenhakujen valmistelusta, yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta, lausuntojen antamisesta sekä sosiaalihuollon tukipalvelujen rekisteröinnistä. Maakunnallinen perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa lastensuojelun perhehoitajien ja ikäihmisten perhehoitajien valmennuksesta, rekrytoinnista, koulutuksesta ja hoitajien tuesta. Tulosalue vastaa myös toimialan ostopalvelujen hankintaprosesseista, sopimusneuvotteluista palveluntuottajien kanssa ja sopimusten valvonnasta. Vammaispalveluja järjestetään sekä ostopalveluna että omana tuotantona. Ikäihmisten, mielenterveyskuntoutujien ja päihdekuntoutujien osalta määrärahat ovat ko. tulosalueilla sekä oman tuotannon että ostopalvelujen osalta.

Asiakasohjausyksikössä työskentelee yhteensä 31 työntekijää. Ammattinimikkeiltään he ovat palveluohjaajia, palvelusihteereitä, sosiaaliohjaajia, omaishoidon koordinaattoreita, muistikoordinaattori, sosiaalityöntekijöitä ja palveluneuvoja. 1.4.2020 alkaen omaishoidon koordinaattoreiden osalta tehtiin nimikemuutokset ja palveluneuvonta yhdistettiin osaksi sosiaalipalvelujen neuvontaa. Yksikön toimintaa ja tehtäviä ohjaavat mm. sosiaalihuoltolaki, vammaispalvelulaki, kehitysvammalaki ja vanhuspalvelulaki. Tavoitteena on, että asiakas pystyy asumaan omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja omanlaistaan elämää.

Asiakasohjausyksikön tekemistä päätöksistä tehtiin vuoden aikana yhteensä 35 oikaisuvaatimusta (v. 2019 oli 37), joista 18 käsiteltiin itseoikaisuna ja 17 käsiteltiin yksilöjaostossa. Oikaisuvaatimuksista 22 koski ikäihmisten palveluja ja 13 vammaisten palveluja.

Maakunnallinen perhehoitoyksikkö Kanerva on vastannut vuoden 2020 aikana 29 lapsen pitkäaikaisperhesijoituksen (sisältäen sukulaisperhesijoitukset), 87 lapsen kriisiperhesijoituksen ja

121 lapsen tukiperhesijoituksen tarpeeseen. Lisäksi yksikkö on tuottanut rekisterissään olevien noin 270 perhehoitajatalouden ryhmätyönohjauksen, täydennyskoulutuksen ja muun ryhmämuotoisen tuen siltä osin kuin koronatilanne on sen mahdollistanut. Vuoden 2020 aikana on poikkeustilanteesta johtuen pyritty hoitamaan ensisijaisesti kriisisijoitukset sekä pitkäaikaisperheiden tuki ja valvonta. Kriisiperheiden tuki on edelleen jatkunut pitkäkestoisempaan pitkittyneiden sijoitusten vuoksi.

Hämeenlinnalaisia ikäihmisiä oli perhehoidossa 44 ja perhehoitajia 23. Vammaisia perhehoidettavia oli 66 ja perhehoitajia 50.

Vammaispalvelujen painopiste on ollut vuonna 2020 edelleen avopalvelujen ja tukitoimien kehittämisessä. Vammaisten henkilöiden asuminen kotona on lisännyt tarvetta henkilökohtaiseen apuun ja tilapäishoitoon.

Ostopalveluina hankittiin mm. ikäihmisten, vammaisten, mielenterveyskuntoutujien ja päihdekuntoutujien asumispalveluja, kotihoitoa ja kotiin vietäviä palveluja, päivätoimintaa, työtoimintaa, lastensuojelun avopalveluja sekä lastensuojelun laitoshoidoa ja perhekotihoitoa. Sopimukset ovat valtaosin puitesopimuksia ja kaupunki ostaa palveluja kulloisenkin tarpeen mukaisesti.

Vammaisten ja ikäihmisten palvelujen hankinnoissa on käytössä kannustimia, joiden tavoitteena on hankkia mahdollisimman vaikuttavia ja kustannustehokkaita palveluja. Palveluntuottajan onnistumisesta palkittiin bonuksilla ja epäonnistumisesta määrättiin sanktioita. Bonukset ja sanktiot ovat yleensä rahallisia tai ne vaikuttavat esim. puitesopimuksen hankintajärjestykseen. Vammaisten palvelujen ja ikäihmisten tehostetun palveluasumisen puitesopimusten optiosopimukset sekä lastensuojelun avopalvelun olivat voimassa 31.12.2020 saakka. Em. palvelut kilpailutettiin uudelleen vuoden 2020 aikana ja sopimukset tulivat voimaan 1.1.2021 ja ovat voimassa optioiden kanssa neljä vuotta.

Valvontaa ja seurantaa edellyttäviä hankintasopimuksia on vammaispalvelussa 30, mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa ja päihdepalveluissa 16, lastensuojelun avopalveluissa 31, lastensuojelun laitoshoidossa 305 ja ikäihmisten palveluissa 37.

Kaupunki osti Työvalmennussäätiö Luotsilta työ- ja päivätoimintapalveluja sekä sosiaalista kuntoutusta ja kuntouttavaa työtoimintaa palvelusetelillä. Työvalmennussäätiö Luotsi sr hyväksyttiin kaupungin sidosyksiköksi vuoden 2020 lopulla.

Palveluseteli on käytössä kotihoidossa, ikäihmisten tehostetussa palveluasumisessa, omaishoidon palveluissa sekä vapaiden järjestelyissä ja vammaisten päivätoiminnassa ja henkilökohtaisessa avussa. Ikäihmisten kotihoidon palveluseteleitä käytti kuukausittain noin 80 asiakasta, tehostetun palveluasumisen palveluseteleitä 20 asiakasta. Kotihoidon palveluseteliasiakkaiden määrä on ollut kasvava vuoden aikana. Vammaisten omaishoidon tuen ja henkilökohtaisen avun palveluseteleitä käytti 64 asiakasta.

Yksityisen sosiaalipalvelujen tukipalvelurekisteriin merkittiin vuoden aikana 22 uutta yritystä (v. 2019 luku oli 8). Palveluseteliyrittäjiksi ikäihmisten ja vammaisten palveluihin hyväksyttiin kuluneena vuonna 20 (v. 2019 oli 24) palvelusetelintuottajaa.

Koronapandemian vuoksi käyntejä hoivayksiköissä vältettiin ja valvontaa toteutettiin vain reklamaatioiden pohjalta tehtävillä valvontakäynneillä, kirjallisilla selvityspyynnöillä ja omavalvonnan raportoinnilla.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Asiakasohjaus ja ostopalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	1 490 710	1 335 000		1 335 000	1 452 251	117 251
Toimintamenot	-22 624 017	-22 291 000	-17 900	-22 308 900	-22 726 963	-418 063
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-21 133 308</i>	<i>-20 956 000</i>	<i>-17 900</i>	<i>-20 973 900</i>	<i>-21 274 711</i>	<i>-300 811</i>

Vuonna 2020 asiakasohjauksen ja ostopalveluiden toimintamenot olivat -22,727 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 1,452 milj. euroa. Toimintakate oli -21,274 milj. euroa. Vuonna 2020 vastualueen toimintakate ylittyi 0,301 milj. eurolla, mikä johtui vammaispalvelujen lisääntyneestä tarpeesta ja koronan aiheuttamista lisäkustannuksista.

Covid-19-pandemiasta aiheutuneet kustannukset olivat 0,137 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020
Ikäihmisten palvelujen oikaisuvaatimusten ja muistutusten määrä	Oikaisuvaatimuksia 14, joista jaosto käsitteli 10 ja 4 ratkaistiin itseoikaisuna	Oikaisuvaatimuksia 22, joista jaosto käsitteli 6 ja 16 ratkaistiin itseoikaisuna
Vammaisten henkilöiden asumispalvelut, M€	8,60	9,00
Vammaisten henkilöiden asumispalvelut, asiakkaiden lkm	170	169
Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu, M€	1,99	2,27
Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu, asiakkaiden lkm	206	220

Sosiaali- ja perhepalvelut

Sosiaali- ja perhepalvelut koostuvat lapsiperheille ja aikuisille suunnatuista sosiaali- ja tukipalveluista. Lapsiperhepalvelut sisältävät ennaltaehkäisevät terveyspalvelut, psykososiaalisen tuen palvelut sekä lastensuojelun. Ennaltaehkäisevissä palveluissa tuotetaan neuvolapalvelut, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, nuorten terveysneuvontapalvelut sekä lasten puhe- ja toimintaterapia. Psykososiaalisen tuen palvelut sisältävät lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin, kotipalvelun, perhetyön, lapsiperheiden sosiaalityön, kasvatus- ja perheneuvonnan sekä nuorisoikäisten tukipalvelu Topparin. Lastensuojelu koostuu avohuollon, sijaishuollon sekä jälkihuollon palveluista. Sijoitetuille nuorille on oma laitospaikka, Pollentien nuorisokoti. Lisäksi tuotetaan Ankkuritoimintaa ja maakunnallisen sosiaalipäivystyksen palvelua sekä maakunnalliset perheoikeudelliset palvelut.

Lähinnä aikuisille suunnatut sosiaalisen tuen palvelut sisältävät aikuissosiaalityön, pakolaisten vastaanoton sekä maahanmuuttajatyön, joka on kotoutumis- ja monikulttuurisen työn koordinoimista ja edistämistä. Harkinnanvaraista ja ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään aikuissosiaalityössä, lapsiperheiden sosiaalityössä sekä lastensuojelussa. Lisäksi tulosalueelle kuuluu kehitysvammaisten asumisen yksikkö Matinkulmakodit sekä Virvelinrannan tilapäishoito ja päivätoiminta.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden alkuperäinen budjetti varattu määräraha ylittyi kolmella miljoonalla eurolla. Vuoden 2019 tilinpäätökseen nähden vuoteen lähdettiin 1,7 miljoonan euron vajauksella ja kokonaan uutta kasvua suhteessa alkuperäiseen talousarvioon oli noin 900 000 euroa. Ylitys johtui lastensuojelun sijaishuollon kasvaneista kustannuksista, joita selittää huostaanottojen edelleen kasvanut lukumäärä, mikä on myös valtakunnallinen ilmiö. Sijaishuollon osalta tavoitteena oli pysäyttää kustannusten kasvaminen, mutta tässä ei onnistuttu. Sijaishuollon osalta vuoteen 2020 lähdettiin 2,6 miljoonan budjettiaukolla ja uutta kasvua oli yli 900 000 euroa. Lastensuojelun avohuollon ja jälkihuollon ostoihin toteutettiin 300 000 euron säästö tälle vuodelle. Tämän lisäksi on saatu aikaan lisäsäästöä avohuollon ostoissa reilu 400 000 euroa. Toimintakatteeseen vaikutti myös tulopohjan muutokset, jossa pakolaisiin liittyviä erityiskorvauksia saatiin ennakoitua vähemmän.

Osana lapsiperheiden palveluiden talouden tasapainottamisen ohjelmaa oli tavoitteena siirtää lastensuojelun avohuollon painopistettä ostoista omaan toimintaan. Oma toimintaa vahvistettiin siirtämällä 1,3 miljoonaa euroa työntekijöiden palkkaamiseen. Uusien 27 työntekijän rekrytointi toteutettiin kolmessa aallossa. Työntekijät sijoittuivat suurelta osin lastensuojeluun tavoitteena vahvistaa systeemisen mallin toteuttamista. Lastensuojelua on jälleen alkanut kuormittaa pienen tauon jälkeen sosiaalityöntekijöiden rekrytoinnin vaikeudet, mikä on vaikuttanut haittaavasti systeemiin tiimeihin. Neljä työntekijää sijoittui sosiaalihuoltolain mukaisesti perhetyön ja palvelutarpeen arvioinnin tiimeihin. Osana resurssin siirtoa perustettiin oma perhekuntoutusyksikkö Polku, jossa asiakastyö on alkanut syksyn aikana.

Systeemisen mallin kehittämistyö jatkui vuoden aikana. Yhteistyönä Solutos Oy:n kanssa rakennettiin tuotannonohjausjärjestelmä PerhePirkkoa lastensuojelun avohuoltoon. Tuotannonohjausjärjestelmän tarkoitus on tukea systeemisen työn toteutumista asiakastyössä ja tuottaa tietoa johtamisen tueksi. Systeemistä mallia alettiin laajentamaan myös sosiaalihuollon puolelle perhekeskuksen palveluihin. Systeemisen mallin kokeilu aloitettiin lapsiperheiden sosiaalityön, Puroperhetyön ja perheneuvolan yhteisessä tiimirakenteessa.

Lapsiperheiden tukipalveluissa jatkettiin perhekeskustoimintamallin rakentamista sisältönä asiakastarpeiden mukainen verkostomainen työskentely. Lapsiperheiden palveluissa jatkettiin myös vaikuttavuusinvestoinnin mallin SIB Iceheartsin toimintaa. Lapsiperheiden palvelut ja lastensuojelu sekä sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelut ovat mukana NHG:n vetämässä LAPE-vertaiskehittämisessä tavoitteena saada vertailutietoa muista kunnista siitä, miten toimintaa ja kustannuksia on onnistuneella tavalla hoidettu.

Neuvolan ja kouluterveydenhuollon lakisääteisten määräaikaisterveystarkastusten toteuttamiseen vaikutti covid-19-pandemia. Keväällä terveydenhoitajia siirrettiin ikäihmisten palveluihin ja terveyspalveluihin pandemian takia ja tarkastuksia jäi tekemättä. Tätä on kurottu kiinni loppuvuoden aikana. Neuvolasta vähennettiin yksi terveydenhoitajan vakanssi lapsimäärän vähenemisen myötä. Neuvolan, perhetyön, terveyspalveluiden henkisen hyvinvoinnin sekä järjestöjen kanssa valmisteltiin mielenterveysongelmista kärsivien vanhempien neuvolaprosessia, jossa tavoitteena on varmistaa riittävä tuki vanhemmuuteen ja syntyvälle lapselle. Opiskeluterveydenhuollossa toteutettiin nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyspalveluiden kehittämisprosessi yhdessä terveyspalveluiden ja Ohjaamon kanssa. Osana sitä siirrettiin yksi terveydenhoitajan vakanssi ammattikorkeakouluun suunnatusta resurssista henkiseen hyvinvointiin ja muutettiin se nuorille kohdistetuksi psykiatriseksi sairaanhoitajaksi. Palveluissa on myös otettu sähköisen alustan OmaOlon esitietolomakkeet käyttöön.

Sosiaalipäivystyksestä tuli sosiaali- ja kriisipäivystys. Tiimiä täydennettiin kriisityöntekijöillä. Tämä mahdollisti myös sosiaalipäivystyksen asiakasnumeron ympärivuorokautisen aukiolon.

Sosiaalisen tuen palveluissa on valmisteltu työllisyyden kuntakokeiluun siirtymistä yhteistyössä työllisyystiimin kanssa. Samalla on luotu työllisyyden kokonaisuuden yhteisen johtamisen rakenteita. Sosiaalipalveluissa tämä on tarkoittanut myös kuntouttavan työtoiminnan kehittämistä yhteisenä tavoitteena aktivointiasteen nostaminen. Kuntouttavassa työtoiminnassa kotiutettiin ostopalveluresurssia omaan toimintaan ja tämä on mahdollistanut oman kuntouttavan työtoiminnan erityyppisten ryhmien lisäämistä. Palvelusta on osallistuttu myös hyvän tahdon ruokaverkoston ruokajakelun logistiikkakeskuksen perustamiseen. Aikuissosiaalityön toteuttama sosiaalinen raportointi saatiin valmiiksi.

Vuoden aikana valmisteltiin maahanmuuttajatyön ja pakolaisten vastaanoton tiimin integroitumista kotoutumisen edistämisen palveluksi. Tavoitteena on edistää kotoutumisen edistämistä myös muualla kuin sosiaalihuollon palveluissa.

Koko tulosalueen työssä vuoden 2020 isoin muutos ja vaikuttava tekijä on ollut covid-19-pandemia. Se on yhtäältä vaikuttanut palveluiden järjestämiseen pitkälti kohtaamiseen perustuvassa työssä ja toisaalta tuottanut myös kuntalaisille ja asiakkaille uusia huolenaiheita mielenterveyden, perheen vuorovaikutuksen, lasten elämän asioihin ja taloudellisiin asioihin. Erityisenä vaikeutena on ollut ryhmätoiminnan ylläpitäminen. Pandemia on kuitenkin samalla auttanut digiloikan ottamisessa ja erilaiset etävastaanotot ovat jo vakiintunut käytäntö.

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi määräajassa %	91,9	100	93,7
Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa %	97,1	100	97,5
Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä elokuussa	585	540	466
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 vuotiaiden määrä (avohuollon sijoitukset, kiireelliset sijoitukset, huostaanotot) Luku 31.12.	178	180	211
Uusien asiakkuuksien määrä /pakolaisten vastaanotto	85		120
Luvatta maassa olevien määrä/järjestetty hätämajoitusta	36/30	20/15	36/28

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Sosiaali- ja perhepalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	5 739 933	5 474 000	-485 900	4 988 100	5 097 614	109 514
Toimintamenot	-35 957 006	-34 207 000	-1 928 800	-36 135 800	-36 870 894	-735 094
Toimintakate (netto)	-30 217 073	-28 733 000	-2 414 700	-31 147 700	-31 773 280	-625 580

Vuonna 2020 sosiaali- ja perhepalveluiden toimintamenot olivat 36,871 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 5,098 milj. euroa. Toimintakate oli -31,773 milj. euroa. Covid-19-pandemiasta aiheutuvia kustannuksia oli 0,049 milj. euroa ja tulon menetyksiä yhteensä 0,08 milj. euroa.

TERVEYSPALVELUT

Terveyspalveluihin kuuluvat terveyspalveluiden oma palvelutuotanto sekä terveydenhuollon ostopalvelut, kuten erikoissairaanhoido, Koivikko-koti, ensihoito ja ostetut henkisen hyvinvoinnin palvelut ja päihdepalvelut. Oma palvelutuotanto tuottaa palveluita Hämeenlinnan asukkaille 8 terveysasemalla ja 7 hammashoitolassa sekä 90-paikkaisessa Vanajaveden sairaalassa. Terveyspalveluiden omia palveluyksiköitä ovat avosairaanhoido, henkisen hyvinvoinnin palvelut, sairaala- ja geriatriset palvelut, suun terveydenhuolto sekä tukipalvelut.

Avosairaanhoido

Avosairaanhoidon palvelua tuotetaan kahdeksalla terveysasemalla. Hoidon tarpeen arvioinnin perusteella asiakas saa tarvitsemansa palvelun. Palveluvalikoimaan kuuluvat sähköiset palvelut, puhelinpalvelut, ryhmätoiminnat sekä vastaanottopalvelut. Kehittämisen painopisteenä oli sähköisistä palveluista Omaolo-palvelu. Omaolo-palvelu kehittyi koronaoirearvion ja koronanäyteajanvarauksen kautta.

Hoitotarvikejakelussa asiakkaiden kokonaismäärä oli n. 6 600. Asiakasmäärä oli kasvanut arviolta n. 100 asiakkaalla mukaan lukien vaippakuljetusasiakkaat. Hoitotarvikejakelun varsinaiset käyntimäärät ovat lisääntyneet yli 1 000 käynnillä vuoteen 2019 verrattuna. Hoitotarvikekustannuksia lisäävät edelleen mm. uudet avannehoitotuotteet, hengitysapuvälineissä käytettävien CPAP-maskien tarve sekä diabeteksen hoidossa käytettävien kalliiden insuliinipumppujen ja sensoreiden yleistymisen. Lääkinnällistä kuntoutusta järjestetään sekä omana toimintana, palvelusetelillä että maksusitoumuksella. Apuvälinepalvelu ja rintamaveteraanien avokuntoutus olivat osa vakiintunutta omaa toimintaa.

Röntgenkuvaukset ja UÄ-tutkimukset tehtiin omana toimintana pääterveysasemalla. Radiologipalvelut hankittiin ostopalveluina. Laboratoriopalvelut tuotti Fimlab. Seulontatutkimukset (mammografiat, kohdunkaulan irtosolututkimukset) toteutettiin kansanterveysasetuksen mukaisesti ja ne hankittiin ostopalveluina. Toimenpideyksikössä tehtiin omana toimintana tähystystutkimukset, spirometriat, kuulontutkimukset ja silmämepohjakuvaukset. Sydämen rasiuskokeita ja Holter-rekisteröintejä tehtiin yhteistyössä Sydänsairaalan kanssa. Coronarian kanssa jatkui yhteistyö yöpolygrafiattutkimuksissa.

Avosairaanhoidon henkilöstövakansseihin oli runsaasti hakijoita, kaikki lääkäri- ja hoitajavakanssit ovat täynnä. Ajoittain lääkäreiden sekä hoitohenkilöstön sijaisuuksiin oli haasteellista saada osaavia tekijöitä. Koronatilanteen vuoksi on jouduttu rekrytoimaan ylimääräistä henkilökuntaa pandemiatoiminnan toteuttamiseen. Tällä on turvattu perustoiminta.

Lääkäri- ja hoitajakäyntien määrä (86 830) laski lähes 11 900 käynnillä, mutta hoidettujen asiakkaiden lukumäärä hiukan kasvoi. Kaikkien kontaktien kokonaismäärä (n. 370 500) nousi edellisvuoteen verrattuna noin 10 000:llä. Syynä olivat mm. koronapandemiaan liittyvät kontaktit. Avosairaanhoidon saatavuusmittarina on 3. vapaa kiireetön aika lääkärille, sairaanhoitajalle sekä fysioterapeutille. Tavoitteisiin ei täysin päästy, sillä lääkärille 3. vapaa kiireetön aika oli keskimäärin 24 vuorokautta (tavoite <14vrk), sairaanhoitajalle keskimäärin 10 vuorokautta (tavoite <7vrk) ja fysioterapeutille keskimäärin 14 vuorokautta (tavoite <7vrk).

Henkilöstön osaamista vahvistettiin kattavan koulutussunnitelman avulla. NLY:n kyselyssä terveyskeskuksille nuorten lääkäreiden tyytyväisyydestä ohjaamiseen ja koulutuksen saamiseen menestyimme erinomaisesti. Asiakaskokemusta mitattiin terveysasemien vastaanotolla käyneiltä

asiakkailta, joille lähetettiin palautekysely tekstiviestinä. Tuloksena ollut NPS 68,6 oli yli asetetun tavoitteen (60).

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollossa oli yhteensä 61 894 käyntiä (vuonna 2019 käyntejä oli 75 206). Käyntimäärä laski johtuen koronapandemiasta. Keväällä kiireettömät vastaanottoajat peruttiin yli kahden kuukauden ajalta. Hammaslääkärikäyntejä oli 45 708, suuhygienistikäyntejä 13 781 ja hammashoitajakäyntejä 2 405. Hammashoitajakäynneissä on mukana hammashoitajan röntgenkuvaukset. Kaikki vakanssit ovat olleet täynnä, osin määräaikaisilla tekijöillä. Hammaslääkäreiden syventävän harjoittelun ja kandivaiheen paikkoihin on ollut runsaasti kysyntää. Lyhytaikaisia sijaisia on lähes mahdoton saada. Ostopalveluna hankittiin viikonloppupäivystyksen työpari yhdessä muiden Kanta-Hämeen kuntien kanssa. Oikomishoidon erikoishammaslääkäriin vakanssi vapautui heinäkuun alussa. Rekrytointihaasteen takia oikomispalvelut tuotettiin tämän vakanssin osalta ostopalveluna.

Lapset ja nuoret kutsuttiin suun terveystarkastuksiin neuvola-asetuksen mukaisesti. Kanta-Hämeen kuntien yhteisessä viikonloppupäivystyksessä oli 1 133 päivystyskäyntiä ja 464 jatkokäyntiä. Päivystyskäynnit olivat lähes viime vuoden tasolla, mutta jatkokäynnit vähenivät yli 600 käynnillä. Jatkokäynnit varattiin hämeenlinnalaisille potilaille päivystyksen jatkohoitoa tai puolikiireellistä (lähinnä paikkojen lohkeamat) hoitoa varten. Liikuteltavalla hammashoitoyksiköllä tehtiin tarkastuksia kahdella koululla ja jatkettiin toimintaa tehostetuissa palveluyksiköissä ja vanhainkodeissa. Hoitotakuuseen pystyttiin vastaamaan, tosin välitön yhteydensaannin tavoite ei aina toteutunut. TeleQ-puhelinjärjestelmän käyttöönotto on mahdollistanut takaisinsoiton potilaalle. Puheluita tuli yhteensä 39 058. Hoidon tarpeen arviointi tehtiin puhelimesta. Tutkituista potilaista hoitosuunnitelma tehtiin noin 96,7 prosentille. Kolmas kiireetön vapaa aika oli keskimäärin 69,4 vuorokautta (koronapandemian takia laskettiin vain kahdeksalta kuukaudelta). Asiakaskokemusta mittaava NPS-luku oli 72,1.

Sairaala ja geriatriset palvelut

Sairaala ja geriatriset palvelut tuottaa sairaalahoidon (90+12 potilaspaikkaa Vanajaveden sairaalassa). Vuosi oli hyvin poikkeuksellinen. Koronatilanteen vuoksi on kaksi fysioterapiahuonetta otettu käyttöön potilashuoneiksi pääsiäisenä 2020, joten lisäpaikkoja on aiemman 6:n sijasta 12. Lisäksi yksikkö tuottaa ikäihmisten palvelualueelle lääkäripalveluita 6 virkaa vastaavan määrän. Sairaala pystyi vastaamaan hoidon tarpeeseen. Siirtoviivepäiviä syntyi ensimmäisen kerran sairaalan historian aikana nolla, joten tavoite hoitoon pääsystä 3 vuorokauden kuluessa toteutui täydellisesti. Siirtoviivekustannukset ovat laskeneet 10 vuodessa noin 1 milj. euron vuositasolta nollatasolle, joten kumulatiivisesti toiminnan tehostuminen on tuonut pelkästään siirtoviiveissä säästöä lähes 9 milj. euroa viimeisen 10 vuoden aikana.

Tavoite lyhytaikaisten osastojaksojen keskipituus alle 10 vrk saavutettiin. Keskimääräinen hoitoaika oli edelleen lyhyt: lyhytaikaiset osastojaksot 9,64 vrk (9,45 vrk vuonna 2019) ja kaikki hoitajakset 10,75 vrk (12,12 pv vuonna 2019). Sairaalaan palautui hoitajakson jälkeen saman sairauden vuoksi erittäin vähän asiakkaita: 3 % / 7 vrk ja tavoite alittui. Hoitajaksojen tavoitemäärä 2 000 ylittyi merkittävästi ollen 2 259 jaksoa (2300 vuonna 2019). Bruttohoitopäivien kertymä oli 26 516 (29 874 vuonna 2019). Jatkohoitopaikkaa odottavien pitkäaikaispotilaiden määrä (sisältäen myös Lyhty-

arviojonon) laski edellisvuodesta ollen 9,6 (13,7 vuonna 2019). Tavoitteena on alle 10, joka saavutettiin. Varsinaisia pitkäaikaispaikkaa odottavia potilaita oli keskimäärin 7,1.

Koko vuoden toiminta muuttui perustavan laatusesti koronaepidemian vuoksi. Vanajaveden sairaalaan perustettiin koronakohortti, jossa hoidettiin alueellisesti Hattulan, Hämeenlinnan, Janakkalan sekä Riihimäen kuntayhtymän koronaepäilyt. Alkuvaiheessa koronatestituloksia jouduttiin odottamaan noin 5 vrk, minkä vuoksi tilatarve oli erittäin suuri, kun epäilyjä oli mahdollista hoitaa vain yksi potilas huonetta kohden. Tämän vuoksi myös sairaalan asiakaskuormitus oli aiempaa matalampi 80,4 % (91,0 %). Kuormitus ei kuitenkaan heijasta työtilannetta, sillä koronakohortissa oleva potilas vie keskimäärin 3 asiakaspaikkaa, kun samassa huoneessa ei ole mahdollista hoitaa toista henkilöä ja pisara-kosketuseristyksessä hoitaminen vie erittäin paljon resursseja. Kuormitus jakaantui myös epätasaisesti vuoden sisällä. Syksyn korkein kuormitushuippu oli 104,4 %. Tämän jälkeen tilanne hieman normalisoitui Riihimäen avattua kohorttiosaston omille asukkailleen. 10/20 oli osastolla 1 koronaepidemia, jossa sairastui useita potilaita sekä henkilökuntaa.

Koronatilanne, muutokset sairaslomaperiaatteissa (lievässäkin flunssassa ei voi tulla enää töihin), asiakkaiden raskashoitoisuus ja vaikeat käytösoireet, kuten aggressiivisuus aiheuttivat työkyvyttömyyspoissaolojen ja lisähenkilökunnan tarpeen vuoksi henkilöstömäärärahojen ylittymisen noin 0,16 milj. eurolla (henkilöstö- ja sijaiskustannuksen alituksen ja ylityksen erotus tammikuun 2021 lopun tietojen mukaan).

Henkisen hyvinvoinnin palvelut

Henkisen hyvinvoinnin palveluissa tavoitteena oli henkisen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen äkillisissä mielenterveyttä horjuttavissa kysymyksissä sekä mielenterveyskuntoutujien palveluissa. Työmuotoina ovat yksilövastaanotot, perhe- ja verkostotapaamiset, kotikäynnit sekä ryhmähoidot. Palvelut muodostuvat terveysasemilla työskentelevien psykiatristen sairaanhoitajien ja psykologien palveluista (10 562 yksilökäyntiä), psykiatrisesta päivätoiminnasta (698 yksilö- ja 2 271 ryhmäkäyntiä) sekä psykiatrisesta päiväyksiköstä (727 hoitopäivää ja 605 käyntiä) ja kuntoutuspoliklinikasta (3 008 yksilö- ja 127 ryhmäkäyntiä). Maahanmuuttaja-asiakkaita varten on psykiatrinen sairaanhoitaja. Avopalveluissa toimii laajennettu puhelinaika Idänpään, Viipurintien ja Jukolan terveysasemien asukkaille. Kaikissa yksiköissä on mahdollisuuksien mukaan otettu etä- ja videovastaanotot käyttöön. Avosairaanhoidosta saatiin psykiatriapalvelut konsultointiin ja asiakkaiden yhteistapaamisiin (875 yhteistapaamista). Ryhmämuotoisia hoitoja ei toteutettu koronatilanteen vuoksi lainkaan. Nuorten aikuisten päiväkuntoutus jatkui kuntoutuspoliklinikalla tavallista pienemmällä ryhmällä. Psykiatrisen päivätoiminnan ryhmissä (16 eri ryhmää) käyville asukkaille laadittiin yksilöllinen, määräajoin tarkistettava kuntoutussuunnitelma. Päivätoiminnan yhteydessä toimi pitkäaikaiskuntoutujien kotikuntoutus. Asiakastytyväisyyskyselyssä asiakkaat antoivat henkisen hyvinvoinnin palveluille arvosanaksi 4,5 asteikolla 1–5. Ystävälleen tai tuttavalleen 83 asiakasta suosittelisi aivan varmasti tai todennäköisesti. Vastaajia oli kaikkiaan 94. Henkisen hyvinvoinnin ostopalveluihin kuuluvat henkisen hyvinvoinnin asumispalvelut, kriisipäivystys, psykiatrinen ja työtoiminta ja Klubitalon toiminta. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen ohjaukset ja päätökset tehdään asiakasohjausyksikössä.

Terveydenhuollon ostopalvelut

Terveydenhuollon ostopalveluihin kuuluivat erikoissairaanhoito, ensihoito, Koivikkokodin saattohoito ja maatalousyrittäjien työterveyshuolto. Erikoissairaanhoito ostettiin Kanta-Hämeen

sairaanhoitopiiriin kuntayhtymältä (KHSHP), jonka kanssa tehtiin kiinteätä yhteistyötä. Ortopedin ja pediatriin konsultaativastaanotot toimivat Viipurintien terveysasemalla säännöllisesti.

Terveyspalvelujen tukipalvelut

Terveyspalvelujen tukipalvelut -yksikkö tuotti palveluosastojen tarvitsemat johtamisen ja hallinnon palvelut, kehitti ja ylläpiti toiminnan edellyttämiä järjestelmiä sekä toimi kehittämistyön tukena. Tukipalvelut huolehtii laskutuksesta ja siihen liittyvästä asiakaspalvelusta (sisäinen ja ulkoinen laskutus, asiakasmaksujen lykkäykset, vapautukset, alennukset ja perinnästä luopuminen), henkilöstö- ja taloushallinnon tukitehtävistä, asiakirjahallinnosta, arkistoinnista sekä tekstinkäsittelystä. Tehtäviin kuuluivat myös sähköisten järjestelmien toiminnasta huolehtiminen, potilastietojärjestelmän ja siihen liittyvien lisäohjelmistojen pääkäyttäjätehtävät sekä ICT-tuki.

Tukipalvelujen tiimeissä tuotettiin hallinnon sihteeri- ja osastosihteeripalveluita, sovellusasiiantuntija- ja ICT-tukipalveluita, kirjaamo- ja arkistopalveluita, laskutuspalveluita ja tekstinkäsittelyä sekä sisäisen logistiikan palveluita. Lisäksi tukipalvelujen palvelusuunnittelijat toimivat monipuolisesti erilaisissa palvelutoiminnan verkostoissa ja kehittämistehtävissä, erityisesti digitalisaatioon ja sähköisten palvelujen kehittämiseen liittyen. Tukipalvelut-yksikkö toimii tiiviissä yhteistyössä kaupungin työllisyystiimin kanssa työllistäen palkkatuella useita henkilöitä vuodessa esimerkiksi opas- ja arkistotehtäviin.

Vuoden 2020 keskeisimmät kehittämistehtävät liittyivät Terveyspalvelujen intraudistukseen, Kunta-Katin käyttöönottoon Terveyspalveluissa, uuden sukupolven puheentunnistuksen hyödyntämiseen sekä sähköisen asioinnin voimakkaaseen lisäämiseen (etävastaanotot, ajanvaraukset ja Omaolon). Lifecare-potilastietojärjestelmän palvelinympäristö päivitettiin. Rokotusgraafien käyttö yhtenäistettiin Kanta-Hämeen alueella. Kuumekurva-sovellus ja mobiilikirjaaminen otettiin käyttöön Vanajaveden sairaalan osastoilla.

Talous

Tuottoja kertyi 7,969 milj. euroa ja ne ylittivät talousarviomäärärahan 0,9 milj. eurolla. Tuloja kertyi enemmän lähinnä kotikuntakorvauksista. Menot olivat yhteensä 147,2 milj. euroa ja alkuperäisessä talousarviossa oli määrärahaa 142,7 milj. euroa. Määrärahan muutoksella valtuusto myönsi lisämäärärahaa 6,0 milj. euroa. Talousarvion muutoksen jälkeen menot jäivät 1,5 milj. euroa plussalle ja toimintakate 2,5 milj. euroa plussalle. Alkuperäisen talousarvion määrärahan ylittymiseen johti suurimmalta osalta keskussairaalan alijäämä 3,8 milj. euroa, josta Hämeenlinnan kaupungin osuus on 1,7 milj. euroa (aikaisempaa pakollista varausta oli jäljellä 1,8 milj. euroa). Muita kustannusten ylityksiä olivat avosairaanhoidon asiakaspalvelujen ostojen ylitykset, henkilöstökulujen ylitykset, sosiaali- ja terveyspalvelujen ylitykset (korona osittain syynä), hoitotarvikkeiden ylitykset (korona osittain syynä) ja henkisen hyvinvoinnin asumispalveluiden ylitykset. Vanajaveden sairaalan osalta ylitystä kertyi henkilöstökuluista ja hoitotarvikkeista.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Hämeenlinnan terveyspalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	8 943 767	8 078 000	-1 015 800	7 062 200	7 959 519	897 319
Toimintamenot	-142 510 329	-142 748 000	-6 041 200	-148 789 200	-147 230 145	1 559 055
Toimintakate (netto)	-133 566 562	-134 670 000	-7 057 000	-141 727 000	-139 270 626	2 456 374

Vuonna 2020 Hämeenlinnan terveystalouden toimintamenot olivat 147,230 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 7,959 milj. euroa. Toimintakate oli -139,271 milj. euroa. Covid-19-pandemian aiheuttamia kuluja oli yhteensä 1,766 milj. euroa ja tuottojen menetyksiä yhteensä 0,711 milj. euroa. Tämän lisäksi covid-19-pandemian kustannuksia nettona tuli Kanta-Hämeen keskussairaalaan yhteensä 0,753 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TA 2019	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Avosairaanhoito saatavuus: 3. vapaa kiireetön aika (vrk, keskiarvo)	<21 <7 <14	22 vrk (lääk) 12 vrk (hoit) 23 vrk (fys)	Keskiarvo (vrk) < 14	24 vrk (lääk) 10 vrk(hoit) 14 vrk (fys)
Avosairaanhoidon saatavuus: kiireettömissä ajanvaraushetkestä annettuun aikaan (vrk)			< 14	Ei käytössä
Suun terveydenhuolto: kiireetön hoito ajanvarauksesta annettuun aikaan (vrk)	< 120 vrk	61 vrk (3. vapaa aika)	< 120 vrk	69,4 vrk (3. Vapaa aika)
Suun terveydenhuolto: puheluihin vastaaminen 5 min. sisällä ja vastasoitto 2019 aikana (%)	>95 %	95 %	> 95 %	94 %
Vanajaveden sairaalan hoitoon pääsy: siirtoviivemaksujen määrä (euroa)	< 10 000 €	500 Eur	< 10 000 €	1221 euroa
Toimintakatteen kasvu (%)	<1 %		< 1 %	4,1 %:n kasvu
Asiakaskokemus- tyytyväisyys		Pilotti Bisnode- asiakaskokemusmit- tauksella yhdellä terveysasemalla		NPS-luku 72,1

IKÄIHMISTEN PALVELUT

Ikäihmisten palvelujen tulosalueen tehtävänä on tukea ikäihmisten mahdollisuuksia asua turvallisesti kotonaan mahdollisimman pitkään sekä järjestää tarpeenmukaisia asumisen ja palvelujen yhdistäviä ratkaisuja aina ympärivuorokautiseen hoivaan saakka. Palveluja tuotetaan omana toimintana, ostopalveluna sekä palveluseteleillä.

Ikäihmisten palveluihin kuuluvat asiakasohjaus, tukipalvelut, päivätoiminta, kotihoito, omaishoidon tuki, perhehoito, lyhytaikaishoito ja pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen ja laitosmuotoinen vanhainkotihoiva. Ikäihmisten asiakasohjaus ja ostopalveluiden hankinta on organisoitu asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosyksikön alaisuuteen. Ikäihmiset ohjautuvat palveluihin asiakasohjausyksikön kautta, jossa palveluntarve selvitetään yhdessä asiakkaan kanssa ja järjestetään hänelle soveltuvimmat palvelut. Lisäksi kaupunki ja seurakunta yhteistyössä rahoittavat vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa.

Alustavan väestötiedon mukaan vuoden 2020 lopussa Hämeenlinnassa oli 75 vuotta täyttäneitä yhteensä 8 013, mikä on 11,8 % koko väestöstä. Kasvua 75 vuotta täyttäneiden määrässä oli 412 henkilöä edelliseen vuoteen nähden.

Koronapandemia vaikutti vuoden aikana lähes kaikkiin ikäihmisten palveluihin. Työtä on tehty poikkeuksellisen vaativassa ja epävarmassa toimintaympäristössä. Koronan vaikutukset ovat ulottuneet monin eri tavoin asiakkaisiin, henkilöstöön, prosesseihin ja talouteen.

Säännöllisen kotihoidon piirissä oli marraskuun 2020 aikana yhteensä 1 113 asiakasta, joista 871 oli 75 vuotta täyttäneitä. Kauriala-Myllymäen kotihoidon tuottaa Attendo Oy. Kotihoidossa on käytössä myös palveluseteli, jonka käyttö on vielä melko vähäistä, mutta kasvavaa. Kotihoidon myöntämisperusteet ja sisältö päivitettiin ja lautakunta päätti niistä joulukuussa.

Kotihoidon kuntouttavaa arviointijaksoa edeltävää säännöllisen kotihoidon aloitusta kehitettiin ja se kirjattiin osaksi kotihoidon myöntämisperusteita ja sisältöä. Kehitystyötä hyvinvointiteknologian hyödyntämiseksi jatkettiin mm. vakiinnuttamalla lääkeautomaatti Evondoksen käyttöä ja lisäämällä laitteita videovälitteisten etäkäyntien toteuttamiseksi.

Kaupungilla oli käytettävissä valtion erillisrahoitusta rintamaveteraanien kotona asumisen tukemiseen. Valtion rahoituksella palveluja järjestettiin noin sadalle rintamaveteraanille. Valtiokonttorin rahoituksesta 49 % kohdistui rintamaveteraanien kotihoitoon ja niihin rinnastettaviin palveluihin, 45 % ympärivuorokautisessa hoivassa asuvien veteraanien hoiva- ja hoitokuluihin, 4 % ateriapalvelukuluihin ja 2 % erilaisiin tukipalveluihin, kuten kuljetuspalveluun ja päivätoimintaan. Lisäksi veteraanijärjestöille on myönnetty erillistä tukea, jonka jakamisesta järjestöt ovat vastanneet itse.

Tukipalvelut koostuvat ateria- ja turvapalveluista sekä sosiaalihuoltolain mukaisista kuljetuspalveluista. Kotona asuvien ateriapalvelut toteutettiin asiakaskohtaisesti sovitulla tavalla hyödyntäen markkinoilla toimivia yrityksiä. Kotona asuville on tarjolla turvapuhelinpalvelu, johon sisältyy turvaranneke ja asiakkaan tarpeen mukaan muita turvalaitteita, hälytyskeskustoiminta sekä ympärivuorokauden toteutettavat auttajakäynnit. AddSecure Smart Care Oy vastaa laite- ja hälytyskeskustoiminnasta ja kotihoidon henkilöstö toteuttaa auttajakäynnit.

Ikäihmisten päivätoimintaa järjestetään kaupungin omana toimintana Lammilla, Hauholla, Kalvolassa ja kantakaupungissa Voutilakeskuksessa sekä Yrjö- ja Hanna -säätiön toimesta Päivärinteessä. Päivätoiminta oli koronaepidemian vuoksi kiinni maaliskuun lopulta syyskuun alkupuolelle ja käynnistettiin uudelleen syksyllä rajatulla ryhmäkoolla. Päivärinteen päivätoiminta ei avautunut enää loppuvuonna uudelleen.

Omaishoidon tukea myönnettiin kaikille kriteerit täyttävälle hakijoille palkkiona ja/tai palveluina hoivaa tarvitsevan kuntalaisen kotona tapahtuvan hoidon toteuttamiseen. Omaishoitajille myönnettiin liikuntakortti, jolla pääsee veloituksetta kaupungin uimahalleille ja sovittuihin kaupungin kuntosaleihin. Omaishoitajille tarjottiin mahdollisuutta terveystarkastukseen. Uusille omaishoitajille tarjottava omaishoidon valmennus Ilveskodissa on ollut koronatilanteen vuoksi tauolla. Omaishoidon piirissä oli vuoden 2020 aikana yhteensä 615 ikäihmistä, joista 75 vuotta täyttäneitä oli 497, kattavuus 6,2 %. Omaishoidon asiakkaita oli 120 enemmän kuin edellisvuonna.

Ympäri vuorokautisessa pitkäaikaishoivassa oli joulukuussa 2020 yhteensä 803 asiakasta, joista 704 oli 75 vuotta täyttäneitä. Ympäri vuorokautisen pitkäaikaishoivan kattavuutta ei pystytty vähentämään kuluneen vuoden aikana. Ympäri vuorokautisen hoivan yksiköissä on lisäksi myös lyhytaikaista hoivaa. Kaupungin omia tehostetun palveluasumisen yksiköitä oli vuoden lopussa seitsemän, joissa oli yhteensä 280 paikkaa. Laitosmuotoisia vanhainkotipaikkoja oli vuoden lopussa yhdessä kaupungin omassa yksikössä yhteensä 22 ja näistä suurin osa lyhytaikaispaikkoja. Ympäri vuorokautisen hoivan paikoista yli 60 % hankittiin ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta. Myös palveluseteli on ollut käytössä tehostetun palveluasumisen hankintaan.

Suurin muutosprosessi vuonna 2020 kohdentui Lammille, jonne valmistui Hämeenlinnan vanhusten asuntosäätiön rakennuttamana uusi hyvinvointikeskus Lammin Pellavakoti. Pellavakodissa on tarjolla vuokra-asumista tukipalveluja tai kotihoitoa tarvitseville iäkkäille sekä tehostettua palveluasumista. Toiminta Pellavakodissa alkoi joulukuussa ja samaan aikaan toiminta Lammin vanhainkodilla ja Naskalin asumisyksikössä päättyi. Palkkisillan asukasprofiilia lähdettiin syksyn aikana vaihteittain muuttamaan siten, että Palkkisillassa on jatkossa pelkästään tehostettua palveluasumista. Lammin iso palvelurakennemuutos aiheutti kymmenien asukkaiden muuttoja yksiköistä toiseen sekä henkilöstön uudelleen sijoittumisen yhteistoiminnallisen prosessin kautta.

Ikäihmisten tehostetun palveluasumisen 4-vuotinen hankintasopimuskausi päättyi 31.12.2020. Uusi hankinta toteutettiin samoilla periaatteilla kuin aiempikin hankinta. Hankintaan liitettiin vaikuttavuusarviointi, jossa hyödynnetään asiakastytyväisyyskyselyjen tuloksia ja aikaisempaa laajemmin Rai-arviointien tietoja. Rai-vaikuttavuusarviointia on kehitetty yhteistyössä Eksoten kanssa NHG:n vertailukehittämisen hankkeessa. Puitesopimusosapuolten kesken toteutetaan ns. minikilpailutus vuosittain hinnan, laadun ja vaikuttavuuden perusteella, joka määrää seuraavan vuoden hankintajärjestyksen. Uudet henkilöstömitoitusvaatimukset ja kuluneen sopimuskauden erittäin vähäiset hinnankorotukset aiheuttivat hintojen merkittävän nousun uudelle hankintakaudelle.

Lyhytaikaispaikkojen keskittämistä kaupungin omaan tuotantoon jatkettiin muuttamalla pitkäaikaispaikkoja lyhytaikaispaikoiksi Voutilakeskuksen Uppsalankaassa. Tuuloksen Hoivatuulen toimintaa ja sen kehittämistä rajoitti merkittävästi käynnissä ollut mittava peruskorjaushanke, jonka takia myös asiakaspaikkoja oli hyvin rajatusti käytössä. Peruskorjaushanke saatiin päätökseen vuoden lopussa. Lyhytaikaispaikat olivat osin rajoitetusti käytössä koronavuoden aikana.

Vuonna 2020 Vapaaehtoiskeskus Pysäkki kehitti ja uudisti toimintaansa tarpeen ja koronatilanteen mukaan. Tauolla olevien ryhmätoimintojen tilalle kehitettiin verkossa tapahtuvaa toimintaa ja vuosi 2020 olikin Pysäkille digiloikan vuosi. Pysäkin näkyvyyttä ja virtuaalista läsnäoloa lisättiin somekanavien kautta, joihin säännöllisesti tuotettiin sisältöä.

Asiakastyytyväisyyskyselyt toteutettiin syksyllä sekä kotihoidon että ympärivuorokautisen hoivan asiakkaille. Kotihoidon asiakastyytyväisyyskyselyn keskiarvo oli 4,0 ja ympärivuorokautisen hoivan 4,1. Kyselyn yhteydessä pyydettiin arvioimaan myös onnistumista korona-ajan toimenpiteissä ja saadut arviot olivat hyvät.

Kaupungin omaan toimintaan kohdistui vuoden aikana 14 reklamaatiota, joista 6 käsiteltiin muistutuksena. Yksityisistä hoivakodeista kirjattiin 32 reklamaatiota, joista 7 käsiteltiin muistutuksena. Aluehallintovirasto antoi 5 kanteluratkaisua kaupungin omista yksiköistä ja 5 ratkaisua ikäihmisten ostopalveluyksiköistä. Reklamaatioiden perusteella käynnistettiin tarvittavia toimenpiteitä. Valvontakäyntejä toteutettiin koronatilanteesta johtuen vähemmän.

Henkilöstön saatavuus vaikeutui vuoden aikana edelleen sekä vakituisten että sijaisten osalta. Erityisesti pyhäajat ja kesälomakausi ovat haasteellisia henkilöstön saatavuuden suhteen. Lisähaastetta henkilöstön saatavuuteen ja henkilöstön jaksamiseen toivat koronaepidemian monitahoiset vaikutukset.

Talous

Toimintatuotot olivat 17,3 milj. euroa (v. 2019 15,8 milj. euroa). Tulomäärärahat ylittyivät noin 2,3 milj. eurolla. Ylitys koostui pääosin valtiolta tulevista erilliskorvauksista, jotka on tarkoitettu käytettäväksi rintamaveteraanien kotona asumisen tukemiseksi.

Toimintamenot olivat 67,2 milj. euroa (v. 2019 63,5 milj. euroa). Menomäärärahat ylittyivät yhteensä noin 1,6 milj. eurolla. Henkilöstökustannukset (vakituinen henkilöstö, pitkäaikaiset sijaiset ja työvoiman vuokraus) ylittyivät kokonaisuutena noin 1,5 milj. eurolla alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kustannusten ylittyminen johtui pääosin vaikeutuneesta henkilöstön saatavuustilanteesta ja poissaoloista, joiden vuoksi työvoiman vuokrausta jouduttiin käyttämään suunniteltua enemmän. Valtuusto päätti marraskuussa määrärahan muutoksesta, mikä tarkoitti 0,08 milj. euron lisäystä henkilöstökuluihin (jaksotetut palkat).

Tehostetun palveluasumisen ostoihin oli alkuperäisessä vuoden 2020 talousarviossa varattu 23,1 milj. euroa, mikä oli 0,2 milj. euroa enemmän verrattuna vuoden 2019 toteumaan (22,9 milj. euroa). Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna tehostetun palveluasumisen ostot ylittyivät 0,2 milj. euroa, koska ympärivuorokautisen hoivan kattavuutta ei pystytty tavoitteen mukaisesti vähentämään. Valtuusto päätti marraskuussa määrärahan muutoksesta, mikä tuotti lisämäärärahaa 0,2 milj. euroa.

Tulosalueen toimintakate oli -49,9 milj. euroa ja oli 0,7 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Covid-19-pandemian aiheuttamia kustannuksia oli yhteensä 0,979 milj. euroa ja tulon menetyksiä yhteensä 0,206 milj. euroa.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Ikäihmisten palvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	15 757 001	15 285 000	-261 000	15 024 000	17 280 324	2 256 324
Toimintamenot	-63 474 690	-65 030 000	-558 400	-65 588 400	-67 194 087	-1 605 687
Toimintakate (netto)	-47 717 689	-49 745 000	-819 400	-50 564 400	-49 913 763	650 637

Vuonna 2020 ikäihmisten palvelujen toimintamenot olivat 67,194 miljoonaa euroa ja toimintatuotot 17,280 miljoonaa euroa. Toimintakate oli -49, 914 miljoonaa euroa. Covid-19-pandemian aiheuttamia kustannuksia oli yhteensä 0,979 milj. euroa ja tulon menetyksiä yhteensä 0,206 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TP 2020
Kotona asuvien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (31.12.tilanne)	91,2 %	vähintään 92 %	91,1 %
Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (marraskuun aikana asiakkaana olleet)	11,6 %	11 %	11,0 %
Pitkäaikaishoivassa olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä enintään (joulukuun tilanne)	8,8 %	enintään 8 %	8,9 %
Omaishoidon tukea saavien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (asiakkaat vuoden aikana)	5 %	5,5 %	6,2 %

Kaupunkirakennelautakunta

Kaupunkirakennelautakunnan tehtävänä on maaomaisuuden kehittäminen, yleiskaavoitus ja asemakaavoitus, kaupunkiympäristön suunnittelu, infran rakentaminen ja kunnossapito, liikenteen hallinta, joukkoliikenteen ja maatalouslomituspalveluiden järjestäminen, kaupungin toimitiloihin liittyvästä toiminnasta vastaaminen ja lupaviranomaisena toimiminen.

Lautakunta toimii myös ympäristönsuojelulain mukaisena ympäristönsuojeluviranomaisena, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena kunnan rakennusvalvontaviranomaisena, ulkoilulain mukaisena kunnan leirintäalueviranomaisena, maa-aineslaissa tarkoitettuna lupa- ja valvontaviranomaisena, elintarvikelain mukaisena kunnan valvontaviranomaisena, terveysuojelulain mukaisena kunnan terveysuojeluviranomaisena ja lääkelain tarkoittamana nikotiinivalmisteiden sekä tupakkalain tarkoittaman kunnallisena lupa- ja valvontaviranomaisena.

Kaupunkirakennelautakunta käsitteli 227 pykälää. Kaupunkirakenteen strategisempaa suunnittelua edistettiin ranta-asumisen periaatteiden valmistelutyössä. Yleissuunnittelua tehtiin Rapamäen pyörätien ja Asemanrannan Mensanpuiston suunnitelmassa. Merkittäviä kaavahankkeita olivat Ahveniston sairaalan kaava, Engelinranta 1 -kumppanuuskaava ja Metsäharjun kaava. Areenahankkeen kaavoitustyö käynnistyi. Keskuskoulun ja Palanderin talon kaava eteni luonnosvaiheeseen. Moreenin alueella valmistuivat Taipaleentien jatkon katu- ja rakennussuunnitelmat. Infran tulosalueella tehtiin kunnossapidon tulevaisuussuunnitelma. Infrainvestoinneista lähes 50 % kohdistui saneeraushankkeisiin. Merkittäviä hankkeita olivat Papinniityn aluesaneeraus, Nuppolaan kohdistuva saneeraustyö, Lukiokadun sillan saneeraus sekä Etu-Hättilän risteysalueen parantaminen liikennevalo-ohjatuksi.

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta jatkettiin yhteistoimintaa Hattulan kunnan kanssa. Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys toteutettiin yhteistyössä useamman kunnan kanssa. Maatalouslomituksen toiminta-alueena on Hämeenlinnan, Hyvinkään, Karkkilan ja Riihimäen kaupungit sekä Hausjärven, Hattulan, Janakkalan, Lopen ja Vihdin kunnat. Hämeenlinnan kaupunki hankki Janakkalan kunnan hallinnoimalta Maaseutupalveluyksikkö Hämeeltä alueensa viljelijätukiin liittyvät palvelut.

Lautakunta hyväksyi ympäristöterveydenhuollon vuosien 2020–2024 valvontasuunnitelman päivityksen vuodelle 2021 joulukuussa ja käsitteli vuoden 2019 valvontasuunnitelman toteutumisen maaliskuussa. Talousvesinäytteen valvontatulokset vuodelta 2019 raportoitiin lautakunnalle kesäkuussa. Ympäristönsuojelun valvontaohjelman toteutuminen vuonna 2019 käsiteltiin lautakunnassa helmikuussa ja valvontasuunnitelma 2020–2021 tammikuussa sekä sen päivitys vuodelle 2021 joulukuussa. Vuoden 2019 ympäristötilan seurantaohjelman toteutuminen raportoitiin lautakunnalle ja lautakunta hyväksyi seurantaohjelman vuodelle 2020 maaliskuussa. Uimaveden laatu uimakaudella 2019 raportoitiin lautakunnalle tammikuussa ja laatu uimakaudella 2020 joulukuussa. Ympäristönsuojeluviranomaisen taksa päivitettiin siten, että se tuli voimaan 1.8.2020.

Lautakunta valitsi Hämeenlinnan kaupungin ympäristöpalkinnon saajaksi Porkkalan kartanon sekä kunniamaininnan saajaksi Juha Koveron.

Kiinteistöomaisuuden toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä edistettiin. Hankesuunnittelussa oli Kaurialan koulu ja perusparannuksen kohteena Hoivatuuli. Energiatehokkuussopimuksen toimeenpanosuunnitelma laadittiin.

Lautakunnan tavoitteet valtuustokaudelle

Koko valtuustokautta koskevat tavoitteet ovat tiedoksi. Jäljempänä raportoidaan lautakunnan sitovat vuositavoitteet.

Päämäärä: Elinvoimainen asumiskaupunki

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkirakenteen valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
1.Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Monipuolinen ja ennakoiva tonttituotanto elinkeinoalueilla	Toteutui. Moreeniin toteutettiin sekä pieniä että suuria yritystontteja, Kirstulaa ja Paikkalaa edistettiin
2. Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon	Sujuva liikenne Moreeniin	Toteutui. Moreenin katuverkkoa ja joukkoliikennettä parannettiin. Eritasoliittymää edistettiin.
3. Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.	Hämeenlinna on hyvä pendelöintikaupunki	Toteutui. Aseman seudun kehittämistä jatkettiin. Tehtiin vaihtokirja VR:n kanssa asema-alueen maista. Asemanseudun yleisten alueiden suunnitelmatyö käynnistyi.
	Parantuneet joukkoliikenne-, pyöräily- ja kävely-yhteydet	Toteutui. Joukkoliikennesuunnitelma on tekeillä. Pohjois-eteläsuuntaisen pyörätien yleissuunnitelmaa täydennetään ja Rapamäen ohittavan pyörätien suunnitelmat edistyivät. Rakentamiseen saatiin rahoitusta myös valtiolta.
	Toimiva keskustan pysäköintiratkaisu	Ei toteutunut Valtuusto päätti, ettei p-laitosta tehdä nyt keskustaan.
	Nopeat ja sujuvat viranomaispalvelut Tavoite: Rakennusluvut 3 viikkoa Ympäristö- ja maa-ainesluvut 5 kk Katuluvat 400 kpl/vuosi Tapahtumaluvat 100/vuosi	Toteutui. Rakennusluvut keskimääräinen käsittelyaika 2019: 3,3 viikkoa 2020: 2,6 viikkoa Ympäristölupien keskimääräinen käsittelyaika 2019: 5,2 kk 2020 : 4,8 kk Sijoittamislupia

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkirakenteen valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
		2019: 530 kpl 2020: 423 kpl Viranomaispäätöksiä 2019: 106 kpl 2020: 183 kpl
	Houkutteleva ja monipuolinen Linnanpuisto	Ei toteutunut. Yleissuunnittelua ei ole vielä käynnistetty.
	Virkistys ja matkailukäyttöön sopivat kaupunkikeskustan rannat	Toteutui. Kolme kioskia toimi kesällä rannoilla olevissa puistoissa. Rantareitin valaistusta on parannettu
	Osallistavat ja viestivät sekä tiedottavat kaupunkirakenteen palvelut	Toteutui. Järjestettiin kaupunkilaisille avoimia tilaisuuksia. Nettisivut päivitettiin. Tehtiin kaupunkirakenteen tiedotteita, joiden perusteella lehdistössä oli viikoittain kirjoituksia. Tehtiin useita kumppanuus-kaavoitushankkeita
	Sujuva Hämeenlinnan oppilaitosten kanssa tapahtuva yhteistyö Tavoite: yhteistyöhankkeita 2/vuosi harjoittelijoita 30/vuosi Opinnäytetöitä 5/vuosi	Toteutui osittain. Tehtiin vuosittain yhteistyöhankkeita, harjoittelijoita oli vuosittain lähes 20 ja opinnäytetöitä tehtiin keskimäärin 3/vuosi.
	Asumisen monipuoliset ratkaisut	Toteutui. Pientalo-, kerrostalo- ja rivitalo-asumisen tontteja oli hyvin saatavilla.

Päämäärä: Resurssiviisas kaupunki

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkirakenteen valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen	
<p>1. Hiilidioksidipäästöt vähenevät</p> <p>2. Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä.</p> <p>3. Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta</p>	Lisääntynyt jalankulku, pyöräily ja joukkoliikenteen käyttö	<p>Toteutui.</p> <p>Mittauspisteessä kävelyn ja pyöräilyn määrät olivat kasvavat.</p> <p>Joukkoliikenteen suosio kasvoi jonkin verran 2020 vuoteen saakka.</p>	
	Vaihtoehtoisia energiamuotoja otetaan enenevässä määrin käyttöön rakentamisessa ja liikenteessä.	Toteutui.	Maalämpökohteet ja aurinko-sähkökohteet lisääntyivät.
	Kiinteistöjen kestävä ja tehokas käyttö	Toteutui. Vuokrattavien tilojen vuokrausaste oli 90 %.	Liitettiin energiatehokkuus-sopimukseen.
	Hyvä pyöräilyverkosto	Toteutui. Pyöräilyn viitoitusta parannettiin. Vuosittain tehtiin pyöräilyverkostoa parantava investointi.	
	Viheromaisuuden hyvä hallinta	Toteutui. Kansallista kaupunkipuistoa kehitettiin. Leikkipaikkoja peruskorjattiin 2-3 vuosittain.	
	Maa-ainesten ja purkumateriaalien hyödyntäminen	Toteutui osittain. Maamassojen kierrätykseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Moreeniin on tehty tasaussuunnitelma. Kiinteistöjen purkukohteissa tehtiin purkumateriaalien lajittelua.	
	Elinkaarikustannukset otetaan huomioon kaavoituksen ja infran suunnittelussa ja kiinteistöjen rakentamisessa sekä kunnossapidossa	Toteutui osittain.	Tehtiin tulosaluerajoja ylittävää yhteistyötä entistä monipuolisemmin.
	Kaupunkirakenteen prosesseja on yksinkertaistettu ja palveluja on digitalisoitu.	Toteutui. Maan myyntiin ja vuokraukseen otettiin sähköinen järjestelmä käyttöön.	<p>Sähköinen virkistyspaikkojen varausjärjestelmä on otettu käyttöön.</p> <p>Infrassa työt-sovellus otettiin käyttöön.</p>

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkirakenteen valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
		Aineistoja digitalisoitiin ja liitettiin paikkatietojärjestelmään. Maaomaisuuden aineistot digitalisoitiin. Kiinteistönmuodostusprosessi kehitettiin asiakaslähtöiseksi

Päämäärä: Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkirakenteen valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
<p>1. Hämeenlinnalaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät</p> <p>2. Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä</p> <p>3. Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin (Sovitaa arvioitavat palvelut)</p>	Houkuttelevat kevyen liikenteen reitit, lähiliikuntapaikat sekä virkistys- ja retkeilyolosuhteet	Toteutui. Kevyen liikenteen reittejä on kehitetty pyöräilyohjelman mukaisesti, keskuksen nopeusrajoituksia on laskettu. Retkeilykohteiden käyttö on lisääntynyt. Retkeilykohteissa olevien tulipaikkojen polttopuiden määrä on kasvanut.
	Asukkaiden talkootoiminta viheralueilla, retkeilyalueilla ja ulkoliikuntapaikoilla.	Toteutui. Alueiden hoidossa tehdään yhteistyötä asukkaiden ja urheiluseurojen kanssa. Järjestettiin vieraslajien poistotalkoot.
	Asukkaiden ja kumppaneiden osallisuuden lisääminen kaupunkirakenteen kehittämisessä ja ylläpidossa	Toteutui. Leikkipaikkojen suunnittelussa on kuultu lasten toiveita. Infran kunnossapidossa on tehty seurojen kanssa yhteistyötä. Kaupunkirakenteessa on järjestetty webinaareja. Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa on edistetty useita yhteistyöhankkeita.
	Pitkäaikaisten kumppanuuksien rakentaminen kaikkeen toimintaan Salliva ja rohkeaan kokeiluun kannustava ilmapiiri ja toimintakulttuuri	Toteutui. Kumppanuuskaavoitusta tehtiin neljässä kaavahankkeessa. Uusia toimintamalleja on otettu käyttöön kaupunkirakenteen palveluissa.
	Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri.	Toteutui. Lisättiin asiakaspalveluun henkilöstöä. Kehitettiin palalutejärjestelmää ja

Kaupunkistrategian tavoite	Kaupunkirakenteen valtuustokauden tavoitteet	Tavoitteen toteutuminen
		asiakaspalautteen käsittely on nopeaa. Palvelut on suurelta osalta sähköistetty.
	Kaupunkirakenteen palvelut tunnetaan ja viestintä on tehokasta ja oikea-aikaista	Toteutui. Kaupunkirakenteessa on oma viestintäsihteeri, joka laatii tiedotteet kaikista merkittävistä tiedotettavista asioista. Hämeen Sanomissa yli 75 % kirjoitetuista kaupunkirakennetta koskevista jutuista oli positiivisia. Otettiin Raksakamera käyttöön uusissa rakennushankkeissa.
	Hanke- ja lupaprosessit toimivat hyvin	Toteutui. Hankesuunnittelu ja tilapalvelujen investointikohteet ovat edenneet aikataulun mukaisesti. Lupaprosessit ovat sujuvia ja toimivat rakennusvalvonnan osalta sähköisesti

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkirakennelautakunnan valtuustoon nähden sitovat tavoitteet 2020

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Nopeat ja sujuvat viranomaispalvelut	Rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika 3 viikkoa	Toteutui. Rakennusluvat 2,6 viikkoa
	Ympäristö- ja maa-ainesluvat ka. käsittelyaika 5 kk	Toteutui osittain. Ympäristöluvat 4,8 kk Maa-ainesluvat 6,1 kk
	Katuluvat viedään päätöksentekoon n. 400 kpl	Toteutui. Katulupia 423 kpl
	Tapahtumaan liittyviä lupia myönnetään n. 100 kpl	Toteutui. Viranomaispäätöksiä 183 kpl

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman edistäminen	Laaditaan energiatehokkuuden toimintasuunnitelma	Toteutui.
	Tehdään joukkoliikenteen palvelutasoselvitys	Ei toteutunut. Joukkoliikenteen rekrytoinnissa oli haasteita ja covid-19-pandemiatilanne edellytti työpanoksen kohdentamista eri tavalla. Palvelutasoselvitys aloitettiin pohjatietoja keräämällä ja päätettiin

		muuttaa yleispiirteisemmäksi Joukkoliikenneohjelmaksi. Ohjelman laatiminen aloitettiin ja se tehdään vuoden 2021 aikana.
--	--	--

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Kaupunkirakenne on aktiivisesti ja aikataulun mukaisesti mukana palveluverkon kehittämisessä	Investoinnit etenevät aikataulussa	Toteutui.
	Kouluverkon liikenneturvallisuusselvitys valmistuu palveluverkon tahdissa	Toteutui osittain. Opinnäytetyönä teetetty selvitys ei valmistunut, sillä opiskelija keskeytti opinnot.
	Ahveniston sairaalan asemakaava ja katusuunnitelmat valmistuvat	Toteutui.
	Laaditaan leikkipaikka- ja lähiliikuntaohjelma	Ei toteutunut. Ohjelma aloitettiin, mutta valmistelu siirtyi pääosin seuraavalle vuodelle. Viheraluesuunnittelussa oli odotettua enemmän yllättäviä toimeksiantoja, joista osa liittyi covid-19-pandemiavuonna avattuihin hankehakuihin ja yritysyhteistyöhön.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Virkistys ja matkailukäyttöön sopivat kaupunkikeskustan rannat	Rantareitin valaistuksesta uusittu 1/3	Toteutui.
	Valmiita kioskipaikkoja on tarjottavana 3 kpl	Toteutui Linnanpuistoon, Mahlianpuistoon ja Hämeensaarenpuistoon.
Alueella toimivien oppilaitosten kanssa tapahtuvan yhteistyön syventäminen	Rekrytoidaan 30 harjoittelijaa eri oppilaitoksista	Suunnittelussa oli 2 harjoittelijaa, Infrassa 5.
	Teetetään 3 kpl opinnäytetöitä	Toteutui. Suunnittelussa valmistui 3 opinnäytetöitä ja terveystalvonnassa yksi.
	Järjestetään Aalto-yliopiston kesäleiri syksyllä 2020	Ei toteutunut. Covid-19-pandemiatilanteesta johtuen leiri toteutuu arviolta syksyllä 2022.
Tori ja Reskan alue ovat kehittyneet yhteisöllisiksi kohtaamispaikoiksi	Kaupunkirakenne esittelee Parkissa (Business parkissa) 3 kertaa suunnittelun tai infran keskeisiä hankkeita	Ei toteutunut. Tilaisuudet jouduttiin siirtämään verkkoon covid-19-pandemiatilanteesta johtuen.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
	Keskustavision toteuttamissuunnitelma on laadittu	Ei toteutunut. Kaavoituksen rekrytointiongelmia viivästytti yleissuunnittelua. Lisäksi keskustan hankkeet menivät pääosin tauolle covid-19-pandemiatilanteen vuoksi sekä p-toripäätöksestä johtuen. Keskustavision tavoitteita edistettiin kuitenkin monella tavalla. Toteuttamissuunnitelma on mahdollista laatia keväällä 2021.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Hiilineutraali Hämeenlinna: Maa-ainesten ja purkumateriaalien hyödyntäminen	Infrahankkeissa syntyvistä ylijäämämassoista kierrätetään 60 %.	Ei toteutunut, kierrätysprosentti oli 46 %. Vuoden 2020 hankkeiden massalajit olivat osittain haasteellisia kierrätyksen osalta.
	Moreeniin on tehty tasaussuunnitelma.	Toteutui.

Kaupunkirakennelautakunnan talous

Kaupunkirakennelautakunnan sitovat toimintatuotot olivat alkuperäisessä talousarviossa 63,772 milj. euroa. Tuottoihin tehtiin 3,800 milj. euron budjettimuutos, jonka jälkeen summa oli 59,972 milj. euroa. Toteutuneet toimintatuotot olivat 61,201 milj. euroa. Tulot ylittyivät muutettuun talousarvioon verrattuna 1,229 milj. eurolla. Suurimmat tulojen ylitykset johtuivat hieman ennustettua paremmasta maanmyynnistä sekä joukkoliikenteen covid-19-pandemiatuesta. Tilapalvelujen osalta tuloylitystä aiheuttivat saadut vakuutuskorvaukset.

Toimintakulut olivat alkuperäisessä talousarviossa 72,502 milj. euroa ja 0,359 milj. euron budjettimuutoksen jälkeen 72,143 milj. euroa. Toteutuneet toimintakulut olivat yhteensä 72,130 milj. euroa. Toimintakulut toteutuivat suunnitellusti, ne alittuivat 12 780 eurolla.

Sitovuustarkastelussa valmistus omaan käyttöön -erä käsitellään menojen oikaisueränä. Sitova menomääräraha oli talousarviomuutoksen jälkeen valmistus omaan käyttöön huomioiden 61,948 milj. euroa. Toteutuma oli 62,346 milj. euroa, ylitystä noin 0,398 milj. euroa.

Kaupunkirakennelautakunnan toimintakate oli -1,144 milj. euroa eli noin 0,832 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa.

Julkisen käyttöomaisuuden investointien menomääräraha oli 9,800 milj. euroa. Toteutuma oli 9,515 milj. euroa.

Kaupunkirakenteen infran irtaimen omaisuuden konekaluston investointeihin menomäärärahaa oli 0,200 milj. euroa, toteutuneet kulut olivat 0,199 milj. euroa. Tilapalvelun kalustoinvestointien menomääräraha oli 1,120 milj. euroa, toteutuma oli 0,996 milj. euroa.

Kokonaisuutena kaupunkirakennetoimialan talous toteutui muutettua talousarviota paremmin. Toimintatuotot ylittyivät viranomaispalveluja lukuunottamatta jokaisella tulosalueella. Kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon tulosalue alitti budjetoidut toimintakulut. Suunnittelun

tulosalueella toimintakulut ylittyivät. Infra -tulosalueella toimintakulut ylittyivät. Viranomaispalveluissa ja tilapalveluissa toimintakulut alittuivat.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama	Poikkeama %
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA							0,01
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	9 848 685	8 693 800	-740 000	7 953 800	8 659 295	705 495	8,87%
Maksutuotot	4 234 353	3 806 000	-60 000	3 746 000	3 530 108	-215 892	-5,76%
Tuet ja avustukset	809 086	687 600		687 600	1 121 724	434 124	63,14%
Muut toimintatuotot	47 340 910	50 584 600	-3 000 000	47 584 600	47 890 866	306 266	0,64%
Toimintatuotot	62 233 034	63 772 000	-3 800 000	59 972 000	61 201 993	1 229 993	2,05%
Valmistus omaan käyttöön	9 000 086	10 195 000		10 195 000	9 784 437	-410 563	-4,03%
Henkilöstökulut	-13 607 573	-14 311 000	-61 000	-14 372 000	-12 897 982	1 474 018	-10,26%
Palvelujen ostot	-29 535 255	-33 050 100	420 000	-32 630 100	-34 738 415	-2 108 315	6,46%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 184 934	-9 356 500		-9 356 500	-8 547 675	808 825	-8,64%
Avustukset	-596 756	-528 300		-528 300	-654 549	-126 249	23,90%
Muut toimintakulut	-15 192 487	-15 256 100		-15 256 100	-15 291 601	-35 501	0,23%
Toimintamenot	-68 117 005	-72 502 000	359 000	-72 143 000	-72 130 222	12 778	-0,02%
Toimintakate (netto)	3 116 115	1 465 000	-3 441 000	-1 976 000	-1 143 792	832 208	-42,12%

Vuonna 2020 kaupunkirakennelautakunnan toimintakulut olivat 72,130 milj. euroa ja menoja oikaiseva valmistus omaan käyttöön oli 9,784 milj. euroa, toimintatuotot olivat 61,202 milj. euroa. Toimintakate oli -1,144 milj. euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Vuoden 2020 aikana toimivaltuuksia ja vastuita on määritetty ja tarkasteltu hallintosäännössä ja delegointipäätöksissä. Ohjeistuksen ja sääntöjen tietoon saattamiseen on kiinnitetty yksikköpalaverissa huomiota ja henkilöstölle on järjestetty kaikille avoimia työpaikkakokouksia. Maankäytön suunnittelussa on panostettu vuorovaikutukseen. Tilikirjauksia seurataan ja tilioikaisuja tehdään tarpeen mukaan. Viranomaispäätökset julkaistaan kaupungin verkkosivuilla.

Riskejä on tunnistettu edelleen. Ne ovat jonkin verran tulosalueriippuvaisia. Merkittävin riski on henkilöstön riittävyys/saatavuus ja se on kuvattu riskiksi kaikilla kaupunkirakenteen tulosalueilla. Seuraavaksi merkittävimmiksi riskeiksi nousevat tietoliikenneyhteyksien katkeaminen ja prosessien tehottomuus. Myös toimintaympäristön muutokset, tietojärjestelmien ajantasaisuus, kustannusten kasvu, ammattitaidon puutteellisuus sekä sisäilmaongelmat muodostavat jonkin verran riskejä toiminnalle.

Kaupunkirakenteessa pyritään edelleen riskien minimointiin. Työviihtyvyyteen panostetaan, koulutetaan henkilöstöä ja tehdään huolellista rekrytointia. Eri prosessien yhteensovittamista jatketaan ja prosessiketjut päivitetään. Mahdollisia toimintaympäristön muutoksia pyritään seuraamaan erilaisten verkostojen avulla. Paikkatieto-ohjelmistoa kehitetään edelleen, samoin talousosaamista.

Lautakunnan investoinnit 2020

Kunnallistekniikan investoinnit

TP 2020 /1.000 euroina	Merkittävimmät kohteet	TA 2020	TP 2020
912 Asuinalueet	Wähäjärvenkadun rakentaminen, Aurinkokadun viimeistely, Venerannantien rakentaminen	70	1 155
913 Elinkeinoalueet	Kirstulan alueen katujen rakentaminen vaihe 1/2, Taipaleentien jatkeen rakentaminen	1 670	1 195
914 Infra/Katusaneeraus	vt10, Etu-Hättiläntien valo-ohjattu risteys, Nuppolan aluesaneeraus, Papinniityn aluesaneeraus	4 805	3 758
915 Erilliskohteet	-	0	0
916 Kevytliikenne	Liikenneturvallisuuden kehittämiskohteet, useita pieniä kohteita mm. Turuntien esteettömyyden parantaminen	400	292
917 Liikenne	Liikenteenohjauslaitteet, liikennevalokojien uusiminen, linja-autopysäkit	270	184
918 Sillat ja vesistö	Lukiokadun silta	800	970
919 Puistot ja leikkipaikat / Viherrakentaminen	Riitamäenpuisto, Peltohännikänpuisto, Vuorentaan leikkipaikka, Iittalan kiertoliittymän kiveykset ja kierrätyspisteen maisemointi	575	297
920 Liikuntapaikat / Ulkoliikunta ja virkistys	Untulan kentän saneeraus ym.	240	364
921 Kansallinen KP	Asemanseutu ja radanvarsi, Linna ympäristöineen	170	181
922 Ulkovaistutus	Uudisrakentamiskohteet, saneerauskohteet (mm. Poltinahontie, Hauhon vanha raitti)	800	820
Yhteensä		9 800	9 215

Investointiohjelmaa muutettiin kaupunkirakennelautakunnan päätöksellä 18.2.2020, koska Assi-sairaalanhanke ei edennyt vielä vuoden 2020 aikana.

Irtaimen omaisuuden investoinnit

Kaupunkirakenteen infran työkalustoon investointeihin käytettiin 0,199 milj. euroa. Tilapalvelun kalustoinvestointeihin käytettiin 0,956 milj. euroa.

Talonrakennusinvestoinnit

Investointiosan talonrakennuksen 16,150 milj. euron määrärahasta käytettiin 11,153 milj. euroa. Rakennusten perusparannukseen siitä käytettiin 2,778 milj. euroa. Suurimpina yksittäisinä kohteina olivat Lyseon koulu Arx taloon 2,883 milj. euroa ja Ruununmyllyn koulun lisärakennus 1 867 milj. euroa. Jukolan koulun peruskorjauksen yhteydessä piha kunnostettiin lähiliikuntapaikaksi ja siihen saatiin vuonna 2020 lisäavustusta 50 000 euroa. Pääkirjaston peruskorjaus valmistui ja sen kokonaiskustannukseksi muodostui 9,189 milj. euroa.

TILAPALVELUT

TALONRAKENNUS		TA 2020	TP 2020
Hankkeet	Tulot		50 000
	Menot	-13 050 000	-8 374 284
	Netto		-8 324 284
Pääkirjaston peruskorjaus	Menot	-1 600 000	-1 101 040
Jukolan koulun peruskorjaus	Tulot		50 000
Pääterveysasema E rak	Menot	-900 000	-706 738
HYK uudisrakennus	Menot		-2 368
Katuman uusi päiväkot	Menot	-2 000 000	-1 293 838
Ruununmyllyn koulun lisärakennus	Menot	-1 500 000	-1 867 188
Lyseon koulu Arx taloon	Menot	-4 000 000	-2 882 790
Kaurialan koulu, uudisrakennus	Menot	-2 000 000	-38 108
Vuorentaan koulu uudisrakennus	Menot	-900 000	-482 213
Perusparannushankkeet	Menot	-3 100 000	-2 778 652
Vanajanlinna päärakennus, ikkunat ym			-45 386
Lammi paloasema, lämmönjakohuone+vesijohdot			-81 338
Myllymäkikampus, tiivistykset, viemärit, rasvanerotus			-14 043
Kankaantaan päiväkot, peruskunnostus			-398 878
Hattelmalan päiväkot, peruskunnostus			-650
Hoivatuuli, peruskorjaus			-973 949
Voutilakeskus, vanha osa, salaojat, rappauskorjaukset			-52 057
Verkatehdas, Radiotalon hissi ym.			-51 036
Veteraanipolku 1, sisäilmakorjaukset			-25 977
Sairion päiväkodin peruskorjaus			-755
Ruununmyllyn koulu, liikuntasalin lattian uusiminen			-214 376
Kokeva, varastotilat museolle			-206 380
Kaurialan lukio, sisäilmakorjaukset			-307 238
Raatihuoneen korjaukset			-55 260
Ruununmyllyn koulu, LJH:n vaatimat muutokset			-10 467
Kumppanuustalo, LV-saneeraus			-199
Verkatehdas, vesijohtojen uusiminen			-76 140
Tuuloksen koulu ja liikuntahalli, maalämpöjärjestelmä			-261 511
Vanajanlinna, Ratsulan sisäilmakorjaukset ja lisähuone			-3 012
Talonrakennus yhteensä	Tulot		50 000
	Menot	-16 150 000	-11 152 936
	Netto		-11 102 936

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA JA HALLINTO

Kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon kokonaisuuteen kuuluvat kaupunkirakennelautakunnan ja sen alaisten jaostojen sekä hallinnon kustannukset. Kaupunkirakennelautakunta kokoontui 10 kertaa ja käsitteli 227 asiaa.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	4 009	0		0	7 853	7 853
Toimintamenot	-1 124 477	-1 265 000	-2 100	-1 267 100	-993 912	273 188
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-1 120 468</i>	<i>-1 265 000</i>	<i>-2 100</i>	<i>-1 267 100</i>	<i>-986 059</i>	<i>281 041</i>

Vuonna 2020 kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon toimintakulut olivat 0,994 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 7 853 euroa. Toimintakate oli -0,986 milj. euroa.

MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Maankäytön suunnittelun tulosalue koostuu kaavoituksesta, infran suunnittelusta sekä kiinteistö- ja mittauspalveluista.

Kaavoituksen tehtävänä on yleis- ja asemakaavoitus sekä osallistuminen muuhun kaupunkisuunnitteluun. Vuonna 2020 hyväksyttiin 12 (vuonna 2019: 11) asemakaavan muutosta sekä kaksi rantayleiskaavaa (2019: 2 kpl). Asemakaavan muutoksista merkittävimmät olivat Ahveniston sairaalan, Engelinranta 1:n (Senaatin korttelin kumppanuuskaava) ja Painokankaan pienten teollisuustonttien kaavojen hyväksymiset. Merkittävä uusi asemakaava, Metsäharju, sai lainvoiman vuoden lopussa. Hätilän koulukeskuksen asemakaavan muutoksesta tehty valitus hylättiin hallinto-oikeudessa. Pitäjien kaavoista hyväksyttiin Hauhon keskustaan laadittu asemakaavan muutos.

Asumista koskevista asemakaavahankkeista valmistui Metsäharjun asemakaava, jonne sijoittuu 25 uutta erillispientalotonttia. Uusista pientaloalueista kaavasuunnittelun valmistelu aloitettiin Miemalaan noin 15 hehtaarin alueelle ja Aleksis Kiven tien varrelle, jossa tavoitteena on laatia alueelle tavallista pienempiä omakotitontteja kolmen hehtaarin alueelle. Asemantaustan asuinalueen suojelukaava eteni ehdotusvaiheeseen. Keväällä aloitettiin Areenahankkeen kaavoitustyö, jonka yhteydessä päivitettiin Hämeensaaren yleissuunnitelma. Hämeensaaren sijoittuvan asuinkortteli Engelinranta 1:n asemakaavan muutos eteni hyväksymiskäsittelyyn. Vuoden aikana valmistui myös kaksi market-kaavaa Idänpäähän ja Jukolaan. Painokankaan pienten elinkeinotonttien asemakaava sai lainvoiman keväällä. SSAB:n uudelle toimistorakennukselle laadittiin kaavaluonnos loppuvuodesta. Keskuskoulun ja Palanderin talon kortteleita koskevasta asemakaavanmuutoksesta saatiin käsiteltyä luonnosvaihe. Vuorentaan koulua koskeva asemakaavan muutos eteni vuoden lopulla luonnosvaiheeseen. Ahvenistolle uuden sairaalan mahdollistava asemakaavan muutos sai lainvoiman alkuvuonna. Pitäjien kaavahankkeista Lammin koulukeskuksen kaavamuutoksesta valmistui luonnos ja litalan keskustan katualueita koskeva kaavamuutostyö aloitettiin syksyllä. Vuoden aikana työstettiin ranta-asumisen periaatteita, jotka ovat tulevan yleiskaavan lähtöaineistoa. Poikkeamislupapäätöksiä tehtiin 39 kpl (2019: 28 kpl) ja suunnittelutarveratkaisuja 8 kpl (2019: 8 kpl). Vireille tulleiden em. hakemusten määrä nousi edellisvuodesta ollen 2020 vuonna 55 kpl (2019: 48 kpl).

Infran suunnittelussa uudisalueille tehtiin Metsäharjun asuinalueen katu- ja rakennussuunnitelmat, Taipaleentien jatkon katu- ja rakennussuunnitelmat sekä Keinupuiston suunnitelma. Pyöräilyn

kehittämishankkeena laadittiin Rapamäen pyörätien yleissuunnitelma. Hämeensaareen tehtiin liikenneselvitys sekä päivitettiin katujen ja vesihuollon yleissuunnitelma. Katujen saneeraussuunnitelmia on tehty littalaan, Loimalahden alueelle ja Voutilan Asevelikylään. Pienempinä suunnittelukohteina tehtiin Kutalan hulevesien hallinnan korjaussuunnitelma, rantamuurin korjaussuunnitelma sekä yleis- ja korjaussuunnitelma Brahenkadun alikulun hulevesihallinnasta. Liikennesuunnittelussa laadittiin liikenteenohjaussuunnitelmat tehtyihin katusuunnitelmiin, valmisteltiin keskustan 30 km/h nopeusrajoituksen periaatteet, tehtiin yleisselvitys keskustan kehäteiden muutoksista sekä laadittiin iso joukko pienempiä liikenteenohjaussuunnitelmia. Osa infran suunnitelmista tehtiin omana työnä ja osa tilattiin konsulteilta.

Viheralueiden suunnittelussa on kartoitettu Hämeenlinnan kansallisen kaupunkipuiston tarpeita ja osallistuttu kansallisten kaupunkipuistojen verkoston toimintaan. Lisäksi laadittiin Ritvalanpuiston leikkipaikan saneeraussuunnitelma sekä Tervaniemen alueen kehittämissuunnitelma. Asemanrannan Mensanaukion ja Mensanpuiston suunnittelu kilpailutettiin ja käynnistettiin konsulttityönä. Yhteistyössä luonto- ja viranomaispalveluiden kanssa tehtiin ja jätettiin yhdeksän (9) hankerahoitushakemusta valtion eri tahojen myöntämiin avustusohjelmiin koskien kansallista kaupunkipuistoa, ulkoilu- ja virkistysalueita sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Katu-, liikenne- ja vihersuunnittelijat ovat osallistuneet lisäksi kaavojen laadintaan.

Joukkoliikenteessä pääpaino oli kaupunki- ja seutuliikenteessä. Vuonna 2020 sopimusliikenteessä tehtiin yli miljoona nousua. Laskua edelliseen vuoteen oli 31,7 % covid-19-pandemiasta johtuen. Sopimusmuutosten ja kilpailutusten vuoksi todelliset lipputulovähennykset ovat olleet -10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Linjastoa ja reittejä muutettiin asiakkaiden toiveiden perusteella. Matkustajien käyttöön otettiin reaaliaikainen seuranta. Vaihtoaikoja pidennettiin, jotta yhdellä maksulla voi matkustaa määränpäähänsä maksetuilla vyöhykkeillä. Lisäksi muut toimijat ovat tuoneet asiakkaiden käyttöön omia mobiililippusovelluksiaan. Joukkoliikenteen bussien väritys uusittiin kaupungin graafisen ilmeen mukaiseksi. Joukkoliikenteen paperisista aikatauluista luovuttiin lisääntyneiden aikataulumuutostarpeiden sekä parantuneiden digitaalisten aikataulujen johdosta. Joukkoliikenneohjelman valmistelu aloitettiin. Henkilö- ja joukkoliikennettä kilpailutettiin kuudessa eri tarjouskilpailussa. Yksikkö vastaa joukkoliikenteen lisäksi kolmen kunnan henkilökuljetuksista ja maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen tilaajayhteydenpidosta. Hämeenlinna teki täydennyskilpailutuksen maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen kuljetusten osalta palveluiden parantamiseksi.

Tontti- ja mittauspalveluiden tehtäviä ovat maapolitiikka, tonttijaot, kiinteistönmuodostus, kiinteistötoimitukset, kiinteistörekisterin pito, erilaisten karttatietojen ylläpito, osoiteasiat, mittauspalvelut ja yksityistieasiat. Perusparannustoimina jatkettiin osoitejärjestelmän perusparannusta, toimitusasiakirja-arkiston sähköistystä sekä digitaalisten prosessien käyttöönottoa. Toimitustuotannon menetelmämallia uudistettiin periaatteellisesti. Kiinteistötoimituksista lohkomistoimituksia rekisteröitiin 21 kpl (2019: 27 kpl), yleisen alueen lohkomisia tehtiin 22 kpl (2019: 70 kpl), rasi-toimituksia 3 kpl (2019: 6 kpl). Vuonna 2020 tehtiin laaja, noin 40 kiinteistöä koskeva katualueen haltuunoton esitys maanomistajille kadun saneeraustoimintaa varten. Haltuunotto perustuu vapaaehtoisuuteen ja vuonna 2021 sopimukset astuvat tämän hyväksyvien maanomistajien kanssa voimaan. Lisäksi tehtiin muita kiinteistönmuodostustoimenpiteitä 5 kpl (2019: 18 kpl). Kiinteistönmuodostamistoimenpiteitä oli siis yhteensä 51 kpl (vuonna 2019 yhteensä 122 kpl). Tonttijakoja tai tonttijaon muutoksia

hyväksyttiin 20 kpl, joista 3 asemakaavan yhteydessä (2019: 27 kpl). Osoitepäätöksiä tehtiin 78 kiinteistölle (2019: 13 kpl). Yksityistieavustushakemuksia käsiteltiin 227 kpl (2019: 225) sekä peruskorjaushakemuksia 2 kpl (2019: 1 kpl). Tontin osoitenumeroiteja tehtiin 183 kpl (2019: 54 kpl).

Maastomittaus toteutti 85 (2019: 100 kpl) rakennuksen paikanmerkintää ja 215 (2019: 252 kpl) sijaintikatselmusta sekä 7 (2019: 70 kpl) maanrakennustyömaamittausta. Muita mittaustehtäviä oli yhteensä 132 (2019: 85 kpl) kappaletta. Lisäksi mittauspalvelut tekivät 9 drone-mittausta (7 pohjakartan täydennystä varten ja 2 mallinnusta varten). Lisäksi mitattiin kaksi uutta korkeuskiintopistettä.

Maaomaisuuden hallinta vastaa kaupungin maapolitiikasta. Kaupunki omisti 31.12.2020 maata 8 389 ha (2019: 8 299 ha) ja vesialuetta 581 ha (2019: 581 ha). Maaomaisuuden hankinta-arvo 31.12.2020 oli 64,2 milj. euroa. Maata hankittiin yhteensä 16,5 ha (2019: 106,5 ha), josta Moreenista 11,5 ha.

Omakotitontteja luovutettiin 14 kpl (2019: 20), varauksessa oli 8 (2019: 5) omakotitonttia ja vapaana 184 (2019: 198) tonttia. Rivitalotontteja luovutettiin 0 kpl (2019: 2), varauksessa oli 2 rivitalotonttia (2019: 0) ja vapaana 37 tonttia (2019: 39). Kerrostalotontteja luovutettiin 4 kpl, joista 3 oli hoivapalveluyrityksille (2019: 2) ja varauksessa on 5 tonttia (2019: 6) ja vapaana 6 kerrostalotonttia (2019: 6). Yritystontteja luovutettiin 4 kpl (2019: 6), varauksessa oli 5 yritystonttia (2019: 6) ja vapaana 53 tonttia (2018: 48). Vuokralle annettujen maatalousmaiden kilpailutus tehtiin.

Talous

Maankäytön suunnittelun tulosalueen toimintatuotot olivat alkuperäisessä talousarviossa 11,478 milj. euroa. Talousarvioon tehtiin tontinmyyntiin (-3,000 milj. euroa), kaavoituksen maksutuottoihin (-0,060 milj. euroa) sekä joukkoliikenteen yhteistoimintakorvauksiin (+0,280 milj. euroa) ja lipunmyyntiin (-0,930 milj. euroa) kohdistuva muutos, jossa tuotot vähenivät yhteensä 3,710 milj. euroa ja olivat talousarviomuutoksen jälkeen 7,768 milj. euroa. Covid-19-pandemian muutokset toimintakentässä heijastuivat tulojen muutoksiin. Toteutuma oli 8,547 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät siten 0,779 milj. euroa. Ylitys johtui hieman ennustettua paremmasta maanmyynnistä sekä joukkoliikenteen covid-19-pandemiatuesta.

Toimintakulut alkuperäisessä talousarviossa olivat 9,815 milj. euroa ja muutetun talousarvion mukaan 10,075 milj. euroa. Talousarvioon tehtiin joukkoliikenteen kuljetuspalveluiden oston (+0,250 milj. euroa) kohdistuva muutos. Toteutuma oli 10,382 milj. euroa, joten toimintakulut ylittyivät 0,306 milj. euroa. Ylitys johtui pääosin joukkoliikenteen kuljetuskustannusten ylityksestä sekä maaomaisuuden myyntisaamisten luottotappiosta.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Maankäytön suunnittelu						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	10 220 802	11 478 000	-3 710 000	7 768 000	8 547 509	779 509
Toimintamenot	-9 470 996	-9 815 000	-260 400	-10 075 400	-10 382 309	-306 909
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>749 806</i>	<i>1 663 000</i>	<i>-3 970 400</i>	<i>-2 307 400</i>	<i>-1 834 800</i>	<i>472 600</i>

Vuonna 2020 suunnittelun toimintakulut olivat -10,382 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 8,548 milj. euroa. Toimintakate oli -1,834 milj. euroa.

INFRA

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjaamisesta, infran kunnossapidosta sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Vastuualueisiin kuuluvat kadut ja yleiset alueet, rakennetut puistot ja leikkipaikat, ulkoliikunta-alueet, taajama- ja talousmetsäalueet, venerannat, ulkoilureitit ja vuokrattavat virkistyskohteet.

Kunnossapitopalveluiden tulevaisuuden toimintatapoja selvitettiin laatimalla kunnossapidon tulevaisuussuunnitelma, jonka kaupunkirakennelautakunta hyväksyi 18.8.2020. Suunnitelman avulla vastattiin talouden tasapainottamisohjelman mukaisiin selvitystarpeisiin ja se toimii ohjaavana asiakirjana kunnossapidon toimintatapoja kehitettäessä.

Kunnossapitopalveluiden päätehtäviä ovat katujen ja yleisten alueiden kunnossapito sekä puistojen ja erityiskohteiden kunnossapito. Katujen kunnossapitoa toteutettiin aikaisempien vuosien hoitotason mukaisesti. Kunnossapitoyksikön kulut olivat 10,07 milj. euroa, joista osa on sisäistä laskutusta, ulkoiset kulut olivat 8,866 milj. euroa. Viheralueiden henkilöstö sijoittuu puistotöiden lisäksi ulkoliikunta-alueiden hoito- ja kunnossapitotehtäviin sekä katujen talvikunnossapitoon. Covid-19-pandemian vuoksi kausi- ja kesätyöntekijöitä ei voitu palkata aiempaan tapaan. Tämä säästi henkilöstökuluja, mutta vaikutti osaltaan myös työn laatuun ja toteutettuihin hoitotoimenpiteisiin. Pandemia rajoitti myös vankityövoiman käyttöä.

Luontopalveluiden päätehtäviin kuuluu rakentamattoman luontoympäristön hoito ja kehittäminen, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen sekä vesi- ja ranta-alueiden hoito ja maastorakenteiden kunnossapito. Luontopalveluissa hoidetaan myös ulkoilualueita ja rakenteita, latu- ja polkureittejä, pienkenttiä, ranta- ja vesialueita rakenteineen sekä uimarantoja. Luontopalveluiden kulut olivat ulkoliikuntapaikkojen hoito mukaan lukien 2,096 milj. euroa.

Infran investoinneilla luodaan edellytyksiä kaupunkirakenteen kehittymiselle sekä vastataan infraomaisuuden arvon säilyttämiseen kunnostamalla ja saneeraamalla liikenneverkkoa, rakennettuja viheralueita ja muita infran rakenteita. Infran investointimäärärahat vuodelle 2020 olivat yhteensä 9,800 milj. euroa.

Infrainvestoinneista lähes 50 % kohdistettiin saneeraushankkeisiin. Merkittävimmät katusaneerauskohteet olivat Papinniityn aluesaneeraus (noin 1,2 milj. euroa) ja Nuppolan alue (noin 0,4 milj. euroa). Lisäksi saneerausta tehtiin katuvalaistushankkeissa (noin 0,6 milj. euroa), Lukiokadun sillan saneeraushankkeessa (noin 0,9 milj. euroa) ja leikkipaikkojen peruskorjaamishankkeissa.

Elinkeinoalueita rakennettiin Kirstulassa ja Moreenissa. Uutta asuntoalueiden infraa rakennettiin Keinusaaressa ja Lammilla, lisäksi aiemmin rakennettuja katuja viimeisteltiin noin 0,3 milj. eurolla. Merkittävin liikenneverkon kehittämiskohde oli vt10 Etu-Hättilän risteysalueen parantaminen liikennevalo-ohjatuksi. Katuvalaistuksen uudisrakentamis- ja saneerausinvestointeihin käytettiin yhteensä noin 0,8 milj. euroa.

Viheralue- ja liikuntapaikkainvestointeihin käytettiin yhteensä 0,84 milj. euroa. Rakentaminen painottui kansalliseen kaupunkipuistoon, leikkipaikkojen peruskorjaukseen ja litalan kiertoliittymän pohja- ja pintarakenteisiin. Ulkoliikuntapaikkojen osalta perusparannettiin Untulan kenttä Lammilla, kuntoportaita toteutettiin Hauholle ja litalaan. Ahveniston moottoriradalla rakennettiin säilölumen varastointipaikkaa. Pakollista varausta pilaantuneen maan kunnostamiseen tehtiin 1,9 milj. euroa.

Talous

Infra-tulosalueen toimintatuotot olivat budjetissa 4,201 milj. euroa, 90 000 euron talousarviomuutoksen jälkeen summa oli 4,111 milj. euroa. Tuottojen toteutuma oli 4,347 milj. euroa, josta ulkoisia tuottoja oli 2,869 milj. euroa. Tuotot ylittyivät noin 0,236 milj. eurolla. Ylitystä oli sekä sisäisissä että ulkoisissa tuotoissa.

Budjetoidut toimintakulut käyttötalouden ja investointien osalta olivat yhteensä 23,273 milj. euroa, 23 100 euron talousarviomuutoksen jälkeen summa oli 23,296 milj. euroa. Kulujen toteutuma oli 24,216 milj. euroa. Ulkoisten kulujen toteutuma oli 22,140 milj. euroa. Toimintakulut ylittyivät menoa oikaiseva Valmistus omaan käyttöön -erä huomioiden noin 1,204 milj. eurolla. Ylitys aiheutui pääosin pakollisesta pilaantuneiden maiden kunnostamiseen tehdystä 1,9 milj. euron varauksesta.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Infra						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	5 123 621	4 201 000	-90 000	4 111 000	4 347 125	236 125
Valmistus omaan käyttöön	8 596 457	9 800 000		9 800 000	9 514 672	-285 328
Toimintamenot	-22 851 280	-23 273 000	-23 100	-23 296 100	-24 215 534	-919 434
Toimintakate (netto)	-9 131 202	-9 272 000	-113 100	-9 385 100	-10 353 737	-968 637

Vuonna 2020 Infran toimintakulut olivat 24,216 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 4,347 milj. euroa. Toimintakate oli -10,354 milj. euroa.

Tunnusluvut

Katukilometrin kunnossapidon vuosikustannus	2020	2019	2018	2017
€/km/vuosi	8546	9 652	9 476	9 826

Infraverkostot	2020	2019	2018	2017
Katuja (km)	440	435	434	433
Kevyen liikenteen väyliä (km)	310	308	308	308
Rakennettuja viheralueita (Ha)	236	236	258	258
Päällystyskohteet (m ²)	n. 140 000	n. 69 000	n. 163 000	n. 187 000
Ryhmäkasvit (kpl)	n. 12 100	12 140	12 720	n. 12 400

Tunnusluvut rakentamisessa	2020	2019	2018	2017
Sorakatuja päällystämistä (m)	0	161	4 514	8 870
Katujen uudisrakentaminen (m)	975	1 295	1 120	1 919
Katujen peruskorjaus (m)	4130	4 500	2 210	470

Tunnusluvut luontopalveluissa	2020	2019	2018	2017
Metsien hoitopinta-ala (ha)	239	220	88	235
Metsien hakkuupinta-ala (ha)	144	170	142	235

VIRANOMAISPALVELUT

Viranomaispalveluihin kuuluvat ympäristönsuojelu, ympäristöterveydenhuolto, rakennusvalvonta, pysäköinti- ja aluevalvonta, infran lupa-asiat sekä maaseutu- ja maatalouslomituspalvelut. Lisäksi hallinnollisesti yhteisen jätehuoltoviranomaisen henkilöstö sisältyy viranomaispalveluihin.

Ympäristönsuojelun tehtävä on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä edistää luonnon kestävästä käytöstä ja kuntalaisten ympäristötietoutta sekä seurata ympäristön tilaa ja raportoida siitä. Ympäristönsuojelun tarkastus- ja valvontakäyntejä kertyi 112 kpl (139 kpl v. 2019) ja vuosiraportteja tarkastettiin 66 kpl (53 kpl v. 2019). Ympäristölupiin liittyviä päätöksiä tehtiin neljä, ilmoituspäätöksiä kaksi, maa-aineslupapäätöksiä neljä ja muita päätöksiä 17 kpl. Ympäristönsuojelulain mukaisia rekisteröintejä tehtiin viisi. Erilaisia lausuntoja annettiin 160 kpl. Ympäristölupien keskimääräinen käsittelyaika oli 4,8 kk (4,5 kk v. 2019) ja maa-aineslupien 6,1 kk (4,8 kk v. 2019). Ilmoituspäätösten keskimääräinen käsittelyaika oli 2,0 kk (2,3 kk v. 2019). Lupien käsittelyaikojen kasvu johtui henkilövaihdoksista ja toimitilamuutosta aiheutuneista resurssivajeista varsinaisessa toiminnassa. Henkilövaihdoksista johtuva henkilöstövaje vuonna 2020 oli 11 htkk ja toimitilamuuttoon liittyviin toimenpiteisiin sitoutui yhteensä noin 4,5 htkk. Vesihuollon vapautuspäätöksiä tehtiin kahdeksan ja jätevesien käsittelyvaatimuksista poikkeamia käsiteltiin neljä. Asfalttiasemasta Velssissä on koko sen toiminnan aikana tullut runsaasti hajuvalituksia, minkä johdosta valvontaviranomainen edellytti toiminnanharjoittajaa hakemaan ympäristölupaa toiminnalle.

Hämeenlinnan kaupunki niitti vesikasvillisuutta kantakaupungissa kahdeksalla kohteella ja kahdella kohteella pitäjien alueella. Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojelu tutki syys-lokakuussa seitsemän eri järveä yhteensä 12 näytepisteeltä. Tutkimusten perusteella seudun vesien ekologinen tila oli hyvällä tai erinomaisella tasolla yli puolessa tutkituista järvistä. Vuonna 2020 tutkittiin Hämeenlinnassa Sammon, Tyryn, Vuorentaan ja Ahveniston, Kalvolan Kontiomäen, Rengon Kinttumäenharjun ja Vehmaisten suljettujen kaatopaikkojen pinta- ja pohjavesivaikutuksia. Hämeenlinna perustettiin vuonna 2020 yhdeksän luonnonsuojelualueita: Tuulokseen Vuohikallion luonnonsuojelualue, Lammille Evoniemen, Silmisuon, Tuohikarpionharjun, Kiuasjärvien 1 ja Kiuasjärvien 2 luonnonsuojelualueet. Hauholle perustettiin Sikosaaren, Soverin ja Mäntyranan luonnonsuojelualueet.

Ilmanlaadun seurantamittaukset jatkuivat Niittykadun mittausasemalla. Hengitettävien hiukkasten ja typpidioksidin pitoisuuksista määritetyn ilmanlaatuindeksin avulla kuvattuna Hämeenlinnan keskustan ilmanlaatu oli valtaosan vuotta hyvää (93 %). Ilmanlaatu oli huonoa tai erittäin huonoa yhteensä 12 tunnin ajan vuonna 2020. Ympäristön tilan seurannasta vuonna 2020 on laadittu erillinen yksityiskohtaisemmat tiedot sisältävä raportti.

Ympäristöterveydenhuolto koostuu elintarvikevalvonnasta, terveydensuojelusta, tupakan ja nikotiinivalmisteiden valvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta. Ympäristöterveydenhuollon tarkoituksena on ylläpitää ja edistää sekä yksilön että koko väestön terveyttä. Tavoitteena on elinympäristöstä ihmiseen kohdistuvien haittojen ja vaarojen ennaltaehkäiseminen sekä olemassa

olevien haittojen minimoiminen. Eläinlääkintähuolto vastaa peruseläinlääkäripalvelujen toteuttamisesta. Eläinlääkintähuoltoon kuuluvat myös eläintautivalvonta, eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon ja eläintenpidon terveydellinen valvonta sekä eläinsuojelu. Terveysvalvonnan tarkastusmäärä oli yhteensä 508 tarkastusta (699 kpl v. 2019) ja päätöksiä sekä ilmoituskäsittelyjä tehtiin yhteensä 89 kpl (159 kpl v. 2019). Terveysvalvonnan tarkastustoimintaan vaikuttivat pandemiasta johtuneet rajoitukset niin toiminnanharjoittajien kuin valvontaviranomaisten osalta. Keväällä keskusvirastot antoivat suosituksen, että fyysisiä tarkastuksia tehdään vain välttämättömistä syistä ja muita tarkastuksia tehdään mahdollisuuksien mukaan etänä. Yksikössä siirryttiin pääsääntöisesti etätöihin ja palaverit pidettiin virtuaalisesti. Valvontakohteissa tapahtui myös muutoksia, koska osassa kohteista toiminta oli ainakin väliaikaisesti loppunut ja toimintaan tuli ilmoitusmenettelyä edellyttäviä muutoksia sekä tarkastuksia vältettiin viranomaisohjeiden mukaisesti kohteissa, joissa oli riskiryhmään kuuluvia. Tilanne rauhoittui kesän jälkeen ja syksystä alkaen tarkastustoiminta alkoi palautua ennen covid-19-pandemiaa vallinneeseen tilanteeseen, joskin tarkastuksilla piti huomioida aikaisempien ohjeiden lisäksi myös valtakunnalliset hygieniaohteet. Covid-19-pandemia lisäsi myös raportointivelvoitteita. Lisäksi toimitilamuutto terveystarkastuksessa sitoi yli 3 htkk resurssin ja henkilövaihdoksesta aiheutui 2 htkk vaje.

Uimavesien valvonnassa oli Hämeenlinnassa ja Hattulassa kahdeksan yleistä uimarantaa ja 16 pientä yleistä uimarantaa. Yleisiä uimarantoja koskevan uimavesiluokittelun mukaisesti kaikkien kahdeksan yleisen uimarannan uimavesi luokiteltiin erinomaiseksi. Uimakaudella 2020 sinilevää havaittiin 12 uimarannalla valvonnassa olevista 24 uimarannasta. Lain mukaan talousveden laadun viranomaisvalvonnan on perustuttava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja niiden hallintaan. HS-Veden talousveden valvonta aloitettiin riskinarvioinnin perusteella päivitetyn valvontatutkimusohjelman mukaisesti vuoden 2020 alussa. Hämeen ammattikorkeakoulun Lepaan yksikkö jätti talousveden riskinarvioinnin hyväksyttäväksi joulukuussa. Vesinäytteiden ottamiseen onnistui näytteenottosuunnitelmien mukaisesti kohteissa, joissa oli toimintaa. Vesilaitosten toimintaedellytyksiä covid-19-pandemiatilanteessa selvitettiin keväällä valtakunnallisesti ja seuranta jatkettiin kesän jälkeen Kanta- ja Päijät-Hämeen alueella.

Eläinlääkintähuollossa vastaanottokäyntejä oli 4 350 kpl (5 390 kpl v. 2019), käyntejä asiakkaan luona 1 025 kpl (1 012 kpl v. 2019) ja eläinsuojelukäyntejä 84 kpl (95 kpl v. 2019). Eläinlääkintähuollossa kahden eläinlääkärin yhtäaikainen irtisanoutuminen lokakuun alusta vaikutti voimakkaasti toimintaan ja kuormitti merkittävästi henkilöstöä. Lisäksi valvontaa suorittavan virkaeläinlääkärin tehtäviä jouduttiin viransijaisen irtisanoutumisesta johtuen hoitamaan praktikkojen toimesta suurimman osan vuotta. Asiakaskysely elintarvikealan toimijoille toteutettiin opiskelijatyönä. Kyselyllä selvitettiin asiakastyytyväisyyttä sekä toimijoiden opastuksen ja koulutuksen tarvetta.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on edistää ohjauksen, neuvonnan ja rakentamisen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan avulla terveellisen, turvallisen, ja ekologisesti kestävä ja viihtyisän rakennetun ympäristön sekä hyvän kaupunkikuvan muodostumista ja ylläpitoa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on lisäksi yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa, kaavojen, rakennusjärjestyksen sekä lainsäädännön noudattamista. Rakennusvalvonta huolehtii rakennus-, toimenpide-, purku- ja maisematyölupien valmistelemisesta, päätöksenteosta sekä rakennusaikaisesta valvonnasta. Käsittelyn yhteydessä tarkastellaan turvallisuutta, terveellisyyttä ja maisema- sekä kaupunkikuvan säilymistä kaupungin ja lainsäädännön asettamien tavoitteiden kannalta. Rakentamisen sekä rakennetun ympäristön valvontaan liittyy rakennus- ja huoneistorekisterin tietojen ylläpito ja niiden välittäminen valtiolle. Rakennusvalvonnassa hoidetaan lisäksi myös maa-aineslupien mukaista

ottamistoiminnan valvontaa. Valvonta sisältää Hämeenlinnan lisäksi Hattulan alueen ottamistoiminnan.

Maa-ainesten ottamistoimintaa valvotaan noin 50 eri kohteessa voimassa olevien lupien osalta sekä erityisen työllistävien noin 15 kohteen, joissa luvan voimassaolo on jo päättynyt, osalta. Maa-ainesten ottamisen valvontaan liittyen kohdekäyntejä tehtiin 23 kappaletta. Jatkuvaan valvontaan liittyen kohdekäyntejä tehtiin 61 kappaletta ja näistä seuranneita kehotuksia lähetettiin 23 kappaletta. Rakennusvalvontaan saapui 855 hakemusta ja ratkaistuja hakemuksia ilman työnjohtajahakemuksia oli 783 kpl, työnjohtaja-asioita käsiteltiin 743 kpl. Saapuneiden hakemusten määrä kasvoi noin 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Käsitellyistä lupa-asioista rakennuslupia oli 53 %, toimenpidelupia 39 % ja muita lupa- sekä ilmoitusasioita 8 %. Lupahakemuksista saapui 780 kappaletta sähköisesti Lupapiste.fi -palvelun kautta. Rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika oli 2,6 viikkoa ja muiden lupa-asioden osalta 2,9 viikkoa. Rakennuslupien käsittelyaika lyheni edelliseen vuoteen verrattuna (vuonna 2019 rakennusluvat 3,3 viikkoa ja muut luvat 2,8 viikkoa). Rakennusvalvonnan rakentamisen aikaisia katselmuksia toimitettiin 1 090 kappaletta mikä on 6 % vähemmän kuin vuonna 2019.

Infran lupa-asioina käsitellään kaupungin maalle asennettavan uuden putken tai muun rakenteen sijoittamissopimuksia, lupia kaivu- tai nostotöiden tekemiseen tai työmaa-alueen perustamiseen katualueelle tai yleisille alueille sekä tapahtumalupia kaupungin maa-alueille. Lisäksi kaupungin katualueiden ja yleisten alueiden vuokraaminen esimerkiksi terrassien ja kioskien sijoittamiseen tapahtuu ko. yksikössä. Viranomaispäätöksiä tehtiin 183 kpl vuonna 2020 (106 kpl v. 2019), sijoittamislupia 137 kpl (166 kpl v. 2019) ja katulupia 423 kpl (364 kpl v. 2019).

Pysäköinti- ja aluevalvonnan tehtäviin pysäköinnin valvonnan lisäksi kuuluvat myös kaupunki-infran havainnointi ja raportointi, ajoneuvojen siirrot sekä hylättyjen ja romutettavien ajoneuvojen viranomaistehtävät. Pysäköinninvalvonta sisältää pysäköintivirhemaksujen määräämisen, huomautukset ja niihin liittyvät oikaisuvaatimukset, maksujen perintätoimet maksumääräyksillä ja ulosottotoimin sekä erilaiset pysäköintiin liittyvät neuvontatehtävät. Pysäköintivirhemaksujen ja huomausten määrä oli vuonna 2020 yhteensä 13 240 kpl, joista poliisin määräämiä pysäköintivirhemaksuja oli 18 kpl. Määrä on kasvanut aikaisemmista vuosista ja vuoteen 2019 verrattuna pysäköintivirhemaksuja ja huomautuksia annettiin yhteensä noin 17 % enemmän (11 358 kpl v. 2019). Ajoneuvojen siirtokehotuksia annettiin 155 kpl ja jätehuoltoon toimitettiin 63 ajoneuvoa. Toimintavuotena aloitettiin alustava selvitys valvonnan tietojärjestelmien nykyaikaistamiseksi mukaan lukien kaupungin toimivallassa olevien pysäköintilupien hallinnoinnin kehittäminen. Yhteistoiminta kaupunkirakenteen infran suunnittelun ja kunnossapidon sekä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n kanssa on ollut sujuvaa.

Janakkalan kunnan hallinnoima Maaseutupalveluyksikkö Häme toimii Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien sekä Hattulan, Hausjärven, Janakkalan ja Lopen kuntien alueella. Hämeenlinnassa on yksi toimipiste, joka sijaitsee Tuuloksessa kauppakeskus Tuulosessa. Hämeenlinnassa on 478 maatilaa, joille maksetaan erilaisia viljelijätukia noin 16,6 miljoonaa euroa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti järjestetään maatalousyrittäjien lakisääteiset lomituspalvelut ja niihin liittyvät hallinnolliset toimenpiteet Hämeenlinnan, Hyvinkään, Karkkilan, Riihimäen, Hausjärven, Hattulan, Janakkalan, Lopen ja Vihdin alueilla. Lomituspäiviä kertyi vuonna 2020 yhteensä 11 665 päivää (v. 2019 11 935 päivää). Lomituspäivät koostuivat maatalousyrittäjien vuosilomapäivistä (6 652) sekä sijaisapupäivistä (3 428) ja maksullisesta lomituksesta (1 585). Kunnallisen lomituksen päivistä hoidettiin omalla henkilöstöllä noin 89 % ja ostopalveluna noin 11 %. Itsejärjestetyssä lomituksessa on noin 25 % asiakastiloista ja heidän lomituksensa hoidetaan

yritysten kautta. Lomituspäivissä oli vähennystä vuoteen 2019 verrattuna 270 päivää eli noin 2,2 %. Lomituspäivät vähenevät edelleen, mutta ei niin paljoa kuin edellisinä vuosina. Vaikka vuosilomapäivät sekä maksullinen lomitus ovat vähentyneet on huomioitavaa, että sijaisapupäivien määrä on lisääntynyt vuodesta 2019 noin 7 %. Vuoden 2020 lopussa toiminta-alueella oli 173 asiakastilaa, joilla 260 lomituspalveluihin oikeutettua maatalousyrittäjää. Vähennystä vuoden 2019 loppuun verrattuna on 14 tilaa ja 23 maatalousyrittäjää. Lomituspalveluiden piirissä olevien tilojen määrä vähenee vuosittain, mutta toisaalta asiakastilat ovat entistä suurempia ja erittäin pitkälle koneellistettuja. Tämä asettaa lisää vaatimuksia myös maatalouslomittajien ammattitaidolle. Covid-19-pandemiasta johtuen koulutuksia ja kokoontumisia ei ole voitu järjestää normaaliin tapaan. Lomitukset on kuitenkin pystytty järjestämään normaalisti noudattaen tilanteen vaatimia turvatoimia. Maatalouslomituksen toimeenpanoa ollaan valtakunnallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) toimesta kehittämässä ja lomituksen paikallisyksiköitä suurentamassa. Etelä-Suomeen muodostetaan uusi lomitusyksikkö, joka kattaa nykyisten Hämeenlinnan, Kouvolan, Loviisan ja Sysmän hallinnoimat lomitusalueet. Tästä johtuen Mela irtisanoi joulukuussa maatalouslomituksen toimeksiantosopimuksen Hämeenlinnan kaupungin kanssa. Lomituspalveluiden henkilöstö aloittaa uudessa Sysmän kunnan hallinnoimassa Etelä-Suomen lomitusyksikössä 1.1.2022 vanhoina työntekijöinä.

Talous

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Viranomaispalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	6 406 837	5 736 000		5 736 000	5 484 315	-251 685
Toimintamenot	-5 876 649	-5 829 000	-18 100	-5 847 100	-5 628 327	218 773
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>530 187</i>	<i>-93 000</i>	<i>-18 100</i>	<i>-111 100</i>	<i>-144 011</i>	<i>-32 911</i>

Viranomaispalvelujen tulosalueen toimintatuotot olivat talousarviossa 5,736 milj. euroa ja toteutuma oli 5,484 milj. euroa. Toimintatuotot alittuivat noin 252 000 euroa. Budjetoidut toimintakulut olivat alkuperäisessä talousarviossa 5,829 milj. euroa ja muutetussa 5,847 milj. euroa. Toimintamenojen toteutuma oli 5,628 milj. euroa ja toimintakulut alittuivat noin 219 000 euroa. Toimintakate oli -144 000 euroa.

Viranomaispalveluissa toimintatuotot ylittyivät infran lupa-asioissa 39 000 euroa, pysäköinti- ja aluevalvonnassa 33 000 euroa, ympäristöpalveluissa 3 000 euroa sekä maaseutupalveluissa ja maatalouslomituksessa 1 600 euroa. Rakennusvalvonnan toimintatuotot alittuivat 329 000 euroa ja toteutuma oli noin 302 000 euroa alempi kuin vuonna 2019, vaikka lupamäärissä ei tapahtunut oleellista muutosta. Tulovajetta selittää luvitetujen hankkeiden edellistä vuotta pienempi koko. Maaseutupalveluiden ja maatalouslomituksen toimintakulut ylittyivät 39 000 euroa, pysäköinti- ja aluevalvonnan menot ylittyivät 14 000 euroa, ympäristöpalveluiden (sisältäen ilmanlaadun tarkkailun ja talteen otettujen eläinten huostaanoton) menot alittuivat 173 000 euroa ja rakennusvalvonnan menot alittuivat 65 000 euroa. Infran lupa-asoiden toimintakulut alittuivat 34 000 euroa. Rakennusvalvonnan tuotot alittuivat vuoteen 2019 verrattuna 302 000 euroa, vaikka lupamäärät olivat samalla tasolla.

TILAPALVELU

Tilapalvelun tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta, tilojen suunnittelusta, rakennuttamisesta, ylläpidosta sekä kiinteistökehityksestä. Tilapalvelut vuokraa toimitilat kaupungin omille hallinto- ja palveluyksiköille sekä hankkii tiloihin käyttäjien tarvitsemat kiinteistöpalvelut.

Toiminnassa keskityttiin erityisesti hyvään ja nykyaikaiseen hankesuunnitteluun, kustannustehokkaaseen ja laadukkaaseen rakennuttamiseen sekä kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon. Vuoden 2020 aikana eläköityi pitkäaikainen kiinteistöjohtaja ja lokakuussa aloitti kiinteistöjohtajan virassa Pasi Korte.

Purettuja rakennuksia olivat:

- Vuorentakakeskus rak. 1, 2, 3 ja 4, Marssitie 40, HML
- Päiväkoti, Koiranpolku 23, HML
- Kolme purkukuntoista pientaloa
- Hyppyrimäen tuomaritorni, Hiihtomäentie, HML
- Kerrostalo, Linjatie 5, Lammi
- Vanha sairaala, Kuusimäentie 1, Lammi

Talonrakennushankkeiden hankesuunnittelua tehtiin Kaurialan uudelle koululle. Kyseisessä hankkeessa käytettiin hankintamuotona kilpailullista neuvottelumenettelyä, jossa voittajaksi valikoitui rakennusliike, joka sai parhaat laatu- ja hintapisteet. Hankesopimus allekirjoitettiin joulukuussa 2020.

Kiinteistönpitoyksikön merkittävin perusparannushanke oli palvelukeskus Hoivatuulen peruskorjaus ja maalämpöjärjestelmä. Tämän lisäksi toteutettiin mm. Tuuloksen koulukeskuksen lämpöjärjestelmäsaneeraus, jossa öljylämmitys vaihdettiin maalämpöön. Rakennusten kunnossapidossa tehtiin mm. yhdeksän kohteen ulkomaalaus. Haahtela RES-huoltokirjajärjestelmään saapui 2 643 erilaista vikailmoitusta. Erilaisia neuvonta- ja rakennuttamistehtäviä tehtiin ikäihmisten palveluille 158 kpl sekä vammaispalveluille 56 kpl. Sisäilmakohteiden lukumäärä on vähentynyt, mutta niitä on edelleen laskentatavasta riippuen 35–40 kpl. Monien kohteiden osalta on menossa ns. aikalisän haku ennen ongelman lopullista ratkaisua. Vaihtoehtoina on joko peruskorjaus tai kohteen korvaus uudisrakennuksella.

Vuonna 2020 laadittiin ja hyväksyttiin Hämeenlinnan Energiatohokkuussopimuksen toimintasuunnitelma 2017–2025. Vuoden 2020 KETSin alustava kokonaissästö on 1440 Mwh, joka vastaa 1,25 %:n säästöä KETSin tavoitteesta. KETSin kokonaissästötavoite on 7,5 %:n energiansäästö vuoteen 2025 mennessä eli tavoitteen saavuttamisessa ollaan aikataulussa.

KETSin ja sitä kautta Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi toteutettiin Tilapalvelussa useita toimenpiteitä. Uusiutuvan energian käyttöä lisättiin lämpöpumppuja (3 kohdetta) ja aurinkosähköä hyödyntämällä (2 kohdetta). Lisäksi rakennusten energiataloudellisuutta parannettiin mm. uusimalla valaistusta, parantamalla tilatehokkuutta,

tehostamalla taloteknisten järjestelmien käyttöä sekä lämmityksenohjausta parantamalla. Lisäksi rakennuttamisen hankkeissa ja suunnittelunohjauksessa kiinnitettiin erityisesti huomiota energiatehokkuuteen ja elinkaariajatteluun.

Tarpeettomien ja tyhjiksi jääneiden kiinteistöjen myynti ja purku on tehokas keino pienentää kiinteistöjen ylläpitokustannuksia. Kiinteistöjen myyntiajat ovat suhteellisen pitkiä, koska myytävät kiinteistöt ovat pääasiassa erikoiskiinteistöjä.

Keväällä alkanut covid-19-pandemia vaikutti kaupungin ulkopuolisille vuokrattujen kiinteistöjen vuokratuottoihin alenevasti. Vuonna 2020 merkittävin sisäänvuokrasopimus oli Seminaarin koulun vuokrasopimuksen muutosliite, jolla sovittiin D-rakennuksen peruskorjauksesta koulun käyttöön.

Talous

Tilapalvelun toimintatuotot olivat 42,815 milj. euroa ja olivat 0,5 milj. euroa yli alkuperäisen talousarvion. Toimintamenoja oli alkuperäisessä talousarviossa 32,320 milj. euroa. Vuoden aikana talousarvioon tehtiin 0,663 milj. euron muutos ja muutetut toimintamenot olivat 31,657 milj. euroa. Toimintamenoja kertyi 30,923 milj. euroa, mikä alitti muutetun talousarvion 0,7 milj. eurolla. Toimintatuottoja kasvattivat saadut vakuutuskorvaukset ja toimintakuluja pienensivät rakennusten purkukustannusten pieneminen ja ennakoitua pienemmät energiakustannukset.

Toimintakuluja oikaiseva valmistus omaan käyttöön jäi alle talousarvion ja oli 0,270 milj. euroa.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Tilapalvelu						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	40 477 766	42 357 000		42 357 000	42 815 190	458 190
Valmistus omaan käyttöön	403 628	395 000		395 000	269 765	-125 235
Toimintamenot	-28 793 603	-32 320 000	662 700	-31 657 300	-30 910 141	747 159
Toimintakate (netto)	12 087 792	10 432 000	662 700	11 094 700	12 174 815	1 080 115

Tilapalvelun toimintatuotot olivat 42,815 milj. euroa, toimintamenot 30,910 milj. euroa ja valmistus omaan käyttöön 0,270 milj. euroa. Toimintakate oli 12,175 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tilapalvelun tunnusluvut	2015	2016	2017	2018	2019	2020
- rakennuksia / kohteita kpl	264	241	236	234	235	226
- huoneistoala m ²	367 911	363 307	350 808	350 094	350 573	350 591
josta ulkopuolelta vuokratut m ²	50 864	52 454	53 327	45 591	46 452	47 838
- sisäisen vuokrauksen piirissä m ²	200 118	203 514	195 149	191 410	188 573	197 556
- ulkopuolelle vuokratut m ²	42 965	35 950	37 028	29 208	27 211	27 604
Lämmityskustannukset, keskiarvot						
- koulut €/m ² /kk	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,3
- koulut kWh/m ³ /kk	3,5	4,0	4,0	4,2	4,4	4,2
- päiväkodit €/m ² /kk	1,6	1,7	1,7	1,6	1,6	1,4
- päiväkodit kWh/m ³ /kk	5,2	6,1	5,5	4,9	4,8	4,6
Sähkökustannukset						
- koulut €/m ² /kk	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7
- koulut kWh/m ² /kk	5,2	6,4	6,8	6,6	6,9	6,5
- päiväkodit €/m ² /kk	0,8	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9
- päiväkodit kWh/m ² /kk	7,8	7,8	7,6	7,5	7,5	7,4
Voimavarat						
- vakanssit	22	22	21	26	26	26
- tilat m ²	414	359	359	799	799	755

Yhteinen jätelautakunta

Yhteinen jätelautakunta kokoontui seitsemän kertaa vuoden 2020 aikana. Kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirryttiin Janakkalan kunnassa 1.10.2020. Henkilöstöressit säilyivät ennallaan.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen ja aluekeräyspaikkojen saavutettavuutta on tarkasteltu, mutta tarkastelun perusteella ei ole ollut tarpeen tehdä aluerajauspäätöksiä vuonna 2020.

Vuonna 2020 jätelautakunta vastaanotti 433 hakemusta. Viranhaltijapäätöksiä tehtiin 474 kappaletta, joista suurin osa oli jätehuoltomääräyksistä poikkeamia. Päätöksiä tehtiin vuoteen 2019 verrattuna suurin piirtein saman verran (vuonna 2019 464 kpl). Päätökset tehtiin keskimäärin 1,5 kuukaudessa, joten tavoitteissa asetettu käsittelyaika toteutui.

Jätehuoltomääräysten noudattamisen seuranta ei toteutunut suunnitellun mukaan. Covid-19-pandemian takia ei saatu kesäksi harjoittelijaa aputyövoimaksi. Työtilanne oli sellainen, että vakituisen henkilöstön työaika ei riittänyt tarkastuksiin muun muassa perusmaksuun ja rekisterin parannustoimiin liittyvien töiden ohella.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen ja aluekeräyspaikkojen saavutettavuuden tarkastelu ja arviointi. Huomioidaan jätelainsäädäntö ja sen nojalla annetut asetukset ja määräysten velvoitteet. Tarkastelu tehdään niissä kunnissa, joissa on kunnan järjestämä jätteenkuljetus ja joiden hallinnoinnista vastaa Kiertokapula Oy.	Tarkasteltujen kuntien määrä ja aluerajauspäätökset.	Toteutui osittain. Aluekeräyspisteiden saavutettavuutta on tarkasteltu Hämeenlinnan, Riihimäen ja Valkeakosken kaupunkien alueilla. Aluerajauspäätöksiä ei ole ollut tarpeen tehdä.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Jätehuoltomääräysten noudattamisen seuranta tarkastuksin vakituisilla ja vapaa-ajan asunnoilla. Tarkastetaan pidennettyjä tyhjennysvälejä ja keskeytyksiä, joita on haettu jätehuoltoviranomaiselta tai ilmoitettu jäteyhtiön asiakaspalveluun.	100 toteutunutta tarkastusta.	Ei toteutunut. Vuonna 2020 ei tehty tarkastuksia, koska suunniteltua toimintaa ei pystytty toteuttamaan vallitsevan epidemiatilanteen takia.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella	Palvelut, kuten viranomaispäätökset, toteutuvat tavoiteajassa 1,5 kk.	Toteutui. Päätösten keskimääräinen käsittelyaika oli 1,5 kuukautta.

Yhteisen jätelautakunnan talous

Yhteinen jätelautakunta on nettoyksikkö, jonka budjetin toimintakate on sitova erä. Lautakunta laskuttaa aiheutuneista kustannuksista sopimuksen mukaisesti Kiertokapula Oy:tä. Talousarviossa olleet toimintatulot ja toimintamenot olivat 413 000 euroa. Toteutuma oli noin 357 400 euroa sekä tuotoissa että menoissa.

Yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kaikki kustannukset ja lautakunnan toimintaan liittyvät korvaus- ym. vastuut katettiin Kiertokapula Oy:n perimillä jätteenkäsittelymaksuilla. Hämeenlinnan kaupunki ja Kiertokapula Oy sopivat erillisellä sopimuksella yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kustannusten ja lautakuntaan liittyvien korvaus- ym. vastuiden kattamiseksi kerättävien varojen veloittamisesta, perinnästä ja lautakunnan kulujen laskutuksesta.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama	Poikkeama %
YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA							0,01
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	321 223	413 000		413 000	357 357	-55 643	-13,47%
Tuet ja avustukset	40				55	55	
Toimintatuotot	321 263	413 000		413 000	357 412	-55 588	-13,46%
Henkilöstökulut	-235 227	-262 700		-262 700	-270 995	-8 295	3,16%
Palvelujen ostot	-57 172	-119 000		-119 000	-61 090	57 910	-48,66%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 744	-16 200		-16 200	-2 294	13 906	-85,84%
Muut toimintakulut	-20 120	-15 100		-15 100	-23 034	-7 934	52,54%
Toimintamenot	-321 263	-413 000		-413 000	-357 412	55 588	-13,46%
Toimintakate (netto)	0	0		0	0	0	

Vuonna 2020 yhteisen jätelautakunnan toimintamenot olivat 357 412 euroa ja toimintatuotot olivat saman suuruiset. Toimintakate oli 0 euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Toimintaympäristön muutoksiin (tulevat jätelainsäädännön muutokset) varaudutaan suunnittelemalla toimintaa ja ennakoimalla. Vastuualue perustuu erityislainsäädäntöön, joka on tällä hetkellä muutoksessa.

Tietojärjestelmien tai tietoliikenneyhteyksien ongelmiin on vaikea varautua. Tietojärjestelmiin ja tietoliikenneyhteyksiin liittyvät riskit hankaloittavat toteutuessaan viranomaisen työntekoa merkittävästi. Jätteenkuljetusrekisteri ohjelmistoinen on tärkeä työkalu viranomaiselle. Rekisteriin DVV:lta tuleva pohjatieto on puutteellista, mutta tietoa parannetaan yhteistyössä kuntien kanssa. Rekisterin käytön tehostamista ja ylläpidon kehittämistä jatketaan.

Henkilöstöressurssitilanne on parantunut. Henkilöstön kohdalla riskit liittyvät henkilökunnan riittävyyteen, osaamiseen ja työssä jaksamiseen. Riskejä pyritään hallitsemaan huolellisella rekrytoinnilla ja perehdytyksellä.

Lautakunnan hankinnat ovat pieniä, ja ne tehdään talousarviota noudattaen. Lautakunnan taloutta seurataan säännöllisesti.

Kanta-Hämeen pelastuslaitos

Kanta-Hämeen pelastuslaitos on maakunnallinen toimija, joka vastaa kaikissa olosuhteissa luotettavasti ja tehokkaasti lainsäädännön sekä palvelun tilaajien siltä edellyttämistä tehtävistä. Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen toiminta-alueena on 11 maakunnan kuntaa. Kunnat ovat sopineet alueen pelastustoimen järjestämisestä yhteistoimintasopimuksella; Kanta-Hämeen pelastuslaitos vastaa pelastuslain mukaisten tehtävien hoitamisesta Kanta-Hämeen pelastustoimen alueella. Pelastustoimen alueen hallinnosta vastaa Hämeenlinnan kaupunki.

Tehtäviensä suorittamista varten pelastuslaitos on organisoitu johto- ja kehittämissyksikköön ja kolmeen maakunnalliseen tulosvastuulliseen tulosyksikköön, jotka ovat riskienhallinnan ja tekniikan, pelastustoiminnan ja ensihoidon tulosyksiköt.

Riskienhallinta ja tekniikka

Onnettomuuksien ehkäisytyössä toimintaa jouduttiin vuonna 2020 mukauttamaan covid-19-pandemian vuoksi. Turvallisuusviestintätilaisuuksien järjestäminen keskeytettiin maaliskuussa eikä määrällistä tavoitetta saavutettu. Myös valvontatoimintaa jouduttiin joissain tapauksissa toteuttamaan vaihtoehtoisin menetelmin. Valvontatoiminnan osalta kuitenkin tulos oli kuitenkin kohtuullinen ja määrällinen tavoite lähes saavutettiin. Valvontatoiminnan asiakastytyvääsyyttä ja omaa toimintaa arvioiva ns. jatkuvan tarkastusseurannan tulokset olivat poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta erinomaisia. Asiakaspalautteiden keskiarvo valvonnan onnistumisesta kokonaisuudessaan oli 4,8 (asteikolla 1-5).

Pelastustoiminta

Pelastustehtävien määrä laski vuonna 2020 edellisestä vuodesta noin 7 % kokonaistehtävämäärän ollessa 3 490 tehtävää. Lasku johtui pääosin covid-19-pandemian aiheuttamasta vastemäärityksen muutoksesta ensivastetehtävien osalta. Muutoksesta johtuen ensivastetehtävät vähenivät vuoteen 2019 verrattuna 51 %. Myös maastopalotehtäviä oli vähemmän kuin edeltävänä vuonna, ne vähenivät 23 %. Onnettomuustyyppittäin luokiteltuna selvää kasvua oli vahingontorjuntatehtävissä. Myrskytuhoihin liittyvät vahingontorjuntatehtävät lisääntyivät yli kaksinkertaisesti (+239 %) vuonna 2020.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikojen riskiruutujen mediaani ensimmäisen yksikön osalta on parantunut hieman jokaisessa riskiluokassa edelliseen vuoteen verrattuna. Keskiarvoisesti tarkasteltuna on saavutettu kaikkien riskiluokkien osalta asetetut toimintavalmiusaikavaatimusten tavoitteet. Yksittäisten riskiruutujen toimintavalmiusaikojen tavoittamisessa suurin haaste on edelleen Hämeenlinnan kaupunkialueen länsiosa, jossa on yhteensä neljä riskiruutua joiden toimintavalmiusaikavaatimusta ei ole pystytty täyttämään vuonna 2020. Hämeenlinnan kaupungin länsiosan tilanne paranee oleellisesti Assi-sairaalan yhteyteen rakennettavan pelastusaseman myötä.

Vuonna 2020 pelastustoiminnassa ei varsinaisesti toteutettu kehittämistoimenpiteitä. Covid-19-pandemia ja siitä selviytyminen on kuitenkin parantanut pelastuslaitoksen varautumista vastaavanlaisiin tilanteisiin. Pandemia on aiheuttanut merkittävässä määrin lisätyötä. Muun muassa erilaisin ohjeistuksin henkilöstön asematiloissa liikkumista on jouduttu rajoittamaan sekä paloasemia ja pelastusyksiköitä on tehopuhdistettu päivittäin aina ennen uuden työvuoron töihin

tuloa. Rajoitustoimenpiteet ovat vaikuttaneet myös sopimuspalokuntien toimintaan. Ylimääräistä oleskelua on tullut välttää asemilla ja ajoittain harjoitustoiminta on ollut keskeytettyä.

Ensihoitopalvelut

Vuosi 2020 oli erittäin haastava ensihoitopalveluille toiminnallisesti ja talouden ennakoinnin osalta covid-19-pandemian seurauksena. Pandemian aiheuttamat ennakointi- ja suojaustoimenpiteet vaikeuttivat perustyötä ja niiden ohjeistaminen, sekä ohjeistuksen jatkuva päivittäminen kuormitti hallinnollisesti. Samalla pystyttiin koeponnistamaan olemassa olevia varautumisen suunnitelmia ja kehittämään niitä paremmin vastaamaan jatkossakin oletettuja tarpeita.

Tehtävämäärä väheni merkittävästi keväällä ja aiheutti olettaman tulorahavirran oleellisesta vähenemästä koko vuoden osalta. Loppuvuoden aikana tehtävämäärä kuroutui kuitenkin suunniteltuun, kuten mm. Kela-tulot merkittävimpänä ulkoisena rahoituksena. Samaan aikaan toteutettiin myös tiukkaa taloutta, joka näyttäytyi mm. palvelutuotannon resurssoinnissa ja yhtä aikaa meneillään olevan pandemian kanssa tästä aiheutui suurta fyysistä ja henkistä kuormitusta henkilöstölle. Taloudellista tilanne auttoivat covid-19-valtionavustukset sairaanhoitopiirille, joista ensihoidon osuus korvattiin lähes täysmääräisenä.

Palvelutasopäätöksen toteutuksessa jäätin kiireellisten tehtävien osalta n. 30 sekuntia tavoitteesta taajamaluokittain, mitä voidaan pitää kohtuullisena tuloksena covid-19-pandemian ja talouden tasapainottamisesta seuranneiden haasteiden aikana.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ja turvallisuusviestintä tehdään suunnitelman mukaisesti.	Merlot-palotarkastusohjelman ja Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.	Tavoite toteutui osittain.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.	Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.	Tavoitteet toteutuivat kaikilla riskialueilla.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueuokittain.	Codea-johtamisjärjestelmästä tuotetut raportit.	Tavoite toteutui osittain. C- ja D-tehtävien osalta tavoite täyttyi, kiireellisten A- ja B-tehtävien osalta jäätin n. 30 sekuntia tavoitteesta taajamaluokittain.

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TP 2020
RISKIENHALLINTA JA TEKNIikka Tavoite toteutui osittain.			
Valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteutuminen suhteessa tarkastettavien kohteiden määrään -tarkastettavat kohteet (määrä / toteuma %)	752 (100 %)	802 kpl	733 (95,4 %)
Valistus- ja neuvontatilaisuuksiin osallistuneiden osuus (%) pelastustoimen alueen asukasmäärästä.	24,1 / 20 %	20 %	3,2 %

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TP 2020
PELASTUSTOIMINTA Tavoite toteutui.			
Palvelutasopäätöksen mukaisen pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutuminen ja sen suhde tavoitteisiin. Palvelutasopäätöksen mukaisen keskimääräisen toimintavalmiusaikatavoitteen saavuttaminen ensimmäisen pelastusyksikön osalta (toteutuma/tavoite).			
I riskialue	45 % / 80 %	50 %	55 %
II riskialue	82 % / 80 %	50 %	82 %
III riskialue	99 % / 80 %	50 %	99 %
Keskimääräinen onnettomuuspaikan saavuttamisaika koko maakunnassa	8 min 32 s / 12 min	< 12 min	8 min 26 s

Tunnusluvut	TP 2019	TA 2020	TP 2020
ENSIHOITOPALVELUT Tavoite toteutui osittain			
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin vahvistaman palvelutasopäätöksen mukaisten tavoiteaikojen toteutuminen eri taajamaluokissa (tavoite/toteutuma)			
TAAJAMALUOKKA	AB 50 %	AB 50 %	AB 50 %
Ydintaajama	6:07	6:00	6:28
Muu taajama	8:26	8:00	8:32
Haja-asutusalue	14:56	15:00	15:31
Muu alue	-	-	16:07
TAAJAMALUOKKA	AB 90 %	AB 90 %	AB 90 %
Ydintaajama	10:03	10:00	10:31
Muu taajama	15:08	16:00	15:46
Haja-asutusalue	26:04	30:00	26:28
Muu alue	-	-	31:53
TAAJAMALUOKKA	C 90 %	C 90 %	C 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	26:14	30:00	27:12
Muu alue	48:19	-	46:24
TAAJAMALUOKKA	D 90 %	D 90 %	D 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	49:01	120:00	47:16
Muu alue	57:01	-	61:39

Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen talous

Kanta-Hämeen pelastuslaitos saa hallinnon, pelastustoiminnan ja öljyvahinkojen torjunnan kustannusten kattamiseen kunnilta niiden asukasluvuun ja riskiarviointiin perustuvan kuntamaksuosuuden. Kuntien maksuosuus on valtuustoon nähden sitova. Talousarviossa kuntien

maksuosuudet pelastustoiminnan käyttömenoihin olivat 12 307 000 euroa. Edellisvuoteen verrattuna maksuosuutta korottivat mm. urapolkuvirat, muut henkilöstökulut sekä Hämeenlinnan paloaseman remontista aiheutunut vuokratulujen kasvu. Tilinpäätöksessä lopullinen maksuosuus oli 11 584 002 euroa.

Henkilöstökustannusten alittumiseen vaikuttivat mm. täyttämättä jääneet vakanssit ja henkilöstöliitteen perusteella tehty ylibudjetointi. Kaikkiin poissaoloihin ei palkattu koko ajaksi sijaisia vaan palvelua pystyttiin tuottamaan vähemmällä henkilömäärällä. Covid-19-pandemiasta johtuvien vastemäärittelymuutoksien vuoksi ensivastetehtävien vähentyminen pienensi sivutoimisille palomiehille ja sopimuspalokuntalaisille maksettavia korvauksia. Covid-19-pandemiasta johtuen ulkoisiin koulutuksiin varattua määrärahaa jäi käyttämättä. Ulkoisissa vuokrissa oli varauduttu suurempiin korotuksiin kuin mitä toteutui. Covid-19-pandemiasta aiheutuvat pelastustoiminnan tulonmenetykset johtuivat ensivastetehtävistä saatavien tulojen vähentymisestä, laskutettavien valvontatehtävien sekä koulutustuottojen vähentymisestä. Yhteensä tulonmenetys oli noin 115 000 euroa. Kuntien pelastustoimen maksuosuuksista palautettiin kuntiin 722 694 euroa.

Ensihoitopalveluita tuotetaan tilaajan eli Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kanssa sovitun palvelutasopäätöksen mukaisesti. Talousarviota laadittaessa palvelutasopäätösvalmistelu oli vielä kesken eivätkä kustannukset olleet kaikilta osin selvillä. Talousarviovuoden alussa kustannukset tarkentuivat ja muutos sisällytettiin yhteisesti sopien sairaanhoitopiirin valmiuskorvaukseen. Ensihoitopalveluiden Kela- ja omavastuutuottoja saatiin noin 241 000 euroa yli budjetoidun. Kulut ylittivät budjetoidun noin 1 010 000 eurolla, joista covid-19-pandemian aiheuttamia kustannuksia oli noin 501 000 euroa. Muita ylityksiä aiheutui mm. ambulanssien leasing-vuokrissa sekä koneiden ja laitteiden kunnossapitokustannuksissa. Vuoden 2020 osalta Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriltä laskutettiin lisää yhteensä 543 300 euroa. Lisälaskun seurauksena sairaanhoitopiirin nettomaksuosuus vuodelle 2020 oli 7 459 300 euroa.

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama	Poikkeama %
PELASTUSTOIMINTA							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	18 579 246	19 736 000		19 736 000	19 702 723	-33 277	-0,17%
Maksutuotot	361 862	300 000		300 000	363 058	63 058	21,02%
Tuet ja avustukset	3 418 131	3 278 000		3 278 000	3 550 733	272 733	8,32%
Muut toimintatuotot	26 409	50 000		50 000	24 296	-25 704	-51,41%
Toimintatuotot	22 385 649	23 364 000		23 364 000	23 640 810	276 810	1,18%
Henkilöstökulut	-14 349 799	-14 500 600		-14 500 600	-14 801 373	-300 773	2,07%
Palvelujen ostot	-2 533 171	-2 578 400		-2 578 400	-2 451 416	126 984	-4,92%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 339 259	-1 252 600		-1 252 600	-1 378 987	-126 387	10,09%
Avustukset	-616 779	-629 000		-629 000	-603 905	25 095	-3,99%
Muut toimintakulut	-2 861 185	-3 547 400		-3 547 400	-3 550 497	-3 097	0,09%
Toimintamenot	-21 700 193	-22 508 000		-22 508 000	-22 786 178	-278 178	1,24%
Toimintakate (netto)	685 456	856 000		856 000	854 632	-1 368	-0,16%

Vuonna 2020 pelastustoiminnan toimintamenot olivat 22,786 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 23,641 milj. euroa. Toimintakate oli 854 632 euroa.

	TP 2019	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Pelastuslaitoksen hallinto ja pelastustoiminta							
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	12 264 345	12 264 345	13 567 000		13 567 000	12 832 866	-734 134
Toimintamenot	-11 578 889	-11 578 889	-12 711 000		-12 711 000	-11 978 234	732 766
Toimintakate (netto)	685 456	685 456	856 000		856 000	854 632	-1 368

Vuonna 2020 pelastuslaitoksen hallinnon ja pelastustoiminnan toimintamenot olivat 11,978 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 12,833 milj. euroa. Toimintakate oli 854 632 euroa.

	TP 2019	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Ensihoito ja ensivaste							
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatuotot	10 121 304	10 121 304	9 797 000		9 797 000	10 807 943	1 010 943
Toimintamenot	-10 121 304	-10 121 304	-9 797 000		-9 797 000	-10 807 943	-1 010 943
<i>Toimintakate (netto)</i>	0	0	0		0	0	0

Vuonna 2020 ensihoidon ja ensivasteen toimintamenot olivat 10,808 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 10,808 milj. euroa. Toimintakate oli 0 euroa.

Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen investoinnit

Kaluston investoinnit suunnitellaan palvelutasopäätöksen voimassaolokautta tarkastelevan investointiohjelman avulla, joka on esitetty palvelutasopäätöksen perustelumuiustossa. Pelastuslaitoksen kalustohankintojen investointimääräraha on nettositova. Investointimäärärahaa kalustohankintoihin oli talousarviossa varattu nettona 856 000 euroa (as.luku 1.1.2019). Kunnat maksoivat investointimenoihin 5,00 euroa/asukas, 854 632 euroa (as.luku 1.1.2020).

Pelastuslaitoksen kalustohankinnat	TA 2020	TP 2020
- menot	1 082 000	1 198 011
- tulot	226 000	214 233
- netto	856 000	983 778

Toteutuneet investointimenot olivat 1 198 000 euroa ja investointituloja saatiin 214 233 euroa. Investointien toteutunut nettomeno oli 983 778 euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen sopijakuntien yhteistyöelimenä toimii kuntajohtajista koostuva pelastustoimen neuvottelukunta, joka toimii neuvoa-antavana elimenä toiminnan suunnittelua, talousarviota, investointien valmistelua ja palvelutason määrittelyä koskevissa asioissa. Pelastuslaitos raportoi neuvottelukunnalle toimintaansa ja talouteensa liittyvät asiat sekä toimittaa talouden kuukausiraportit sopijakuntien talousvastaaville.

Pelastuslautakunnalle saatetaan tiedoksi jokaisessa kokouksessa pelastuslaitoksen toiminnan ja talouden toteutumaraportit. Eri raportointijärjestelmistä saatavia pelastuslaitoksen henkilöstö- ja talousraportteja käsitellään tarvittaessa johtoryhmien kokouksissa.

Ensihoitopalveluiden yhteistoimintasopimuksen mukaisesti pelastuslaitos raportoi ensihoitopalveluiden toiminnasta ensihoidon osastonylilääkärille vähintään neljännesvuosittain, käytännössä dialogi on ollut jatkuvaa. Ensihoidon asioita on lisäksi käsitelty päivystysklinikan johtoryhmässä. Ensihoidon toiminta- ja talousraportit esitellään ensihoidon ohjausryhmälle neljännesvuosittain.

Aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan (PeL 23 §). Pelastuslautakunta (Pela 9.3.2021) on kokouksessaan päättänyt antaa selonteon Hämeenlinnan kaupunginhallitukselle Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen vuoden 2020 sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Kaupunki ja taseyksiköt

	Alkup. TA 2020	TA muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Toimintatulot	129 624 000,00	-5 102 700,00	124 521 300,00	129 872 116,23	5 350 816,23
Myyntituotot	41 868 500,00	-1 286 900,00	40 581 600,00	42 122 615,25	1 541 015,25
Maksutuotot	25 362 400,00	-1 672 800,00	23 689 600,00	23 909 669,18	220 069,18
Tuet ja avustukset	7 871 600,00	857 000,00	8 728 600,00	11 617 354,38	2 888 754,38
Muut toimintatuotot	54 521 500,00	-3 000 000,00	51 521 500,00	52 222 477,42	700 977,42
Valmistus omaan käyttöön	10 195 000,00		10 195 000,00	9 784 437,25	-410 562,75
Toimintamenot	-521 742 000,00	-10 545 900,00	-532 287 900,00	-526 411 900,44	5 875 999,56
Henkilöstömenot	-159 476 800,00	-549 100,00	-160 025 900,00	-156 296 265,50	3 729 634,50
Palvelujen ostot	-253 576 800,00	-7 968 600,00	-261 545 400,00	-259 310 439,84	2 234 960,16
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 955 300,00	-454 600,00	-18 409 900,00	-19 308 295,89	-898 395,89
Avustukset	-31 213 100,00	-1 571 000,00	-32 784 100,00	-32 302 385,94	481 714,06
Muut toimintamenot	-59 520 000,00	-2 600,00	-59 522 600,00	-59 194 513,27	328 086,73
Toimintakate	-381 923 000,00	-15 648 600,00	-397 571 600,00	-386 755 346,96	10 816 253,04
Verotulot	301 500 000,00	-5 400 000,00	296 100 000,00	298 979 219,65	2 879 219,65
Valtionosuudet	100 700 000,00	16 600 000,00	117 300 000,00	122 901 971,00	5 601 971,00
Rahoitus tulot ja -menot	-800 000,00	-3 200 000,00	-4 000 000,00	-1 999 956,99	2 000 043,01
Korkotulot muilta	1 990 000,00		1 990 000,00	1 979 412,89	-10 587,11
Muut rahoitus tulot muilta	4 100 000,00	-1 600 000,00	2 500 000,00	3 094 740,62	594 740,62
Korkomenot	-6 260 000,00		-6 260 000,00	-5 993 209,91	266 790,09
Muut rahoitus menot	-630 000,00	-1 600 000,00	-2 230 000,00	-1 080 900,59	1 149 099,41
Vuosikate	19 477 000,00	-7 648 600,00	11 828 400,00	33 125 886,70	21 297 486,70
Poistot ja arvonalentumiset	-19 600 000,00	-2 764 300,00	-22 364 300,00	-21 930 847,70	433 452,30
Suunnitelman mukaiset pois tot	-19 376 000,00		-19 376 000,00	-19 833 676,69	-457 676,69
Arvonalentumiset	-224 000,00	-2 764 300,00	-2 988 300,00	-2 097 171,01	891 128,99
Tilikauden tulos	-123 000,00	-10 412 900,00	-10 535 900,00	11 195 039,00	21 730 939,00
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	79 000,00		79 000,00	17 695,83	-61 304,17
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-144 000,00		-144 000,00	-72 820,26	71 179,74
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	224 000,00	2 764 300,00	2 988 300,00	2 764 300,00	-224 000,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	36 000,00	-7 648 600,00	-7 612 600,00	13 904 214,57	21 516 814,57

	Alkup. TA 2020	TA muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Verotulot	301 500 000	-5 400 000	296 100 000	298 979 220	2 879 220
Kunnan tulovero	256 810 000	-6 710 000	250 100 000	255 175 410	5 075 410
Osuus yhteisöveron tuotosta	16 810 000	1 590 000	18 400 000	18 456 744	56 744
Kiinteistövero	27 880 000	-280 000	27 600 000	25 347 065	-2 252 935

Tuloveroprosentti

2020	21,00
------	-------

Kiinteistöveroprosentit

	Yleinen kiinteistövero	Vak. asuinrakennukset	Vapaa-ajan rakennus	Rakentamattomat tontit	Yleishyöd. yhteisöjen kiinteistöt	Voimalaitos
2020	1,35	0,60	1,40	3,30	0,00	1,50

	Alkup. TA 2020	TA muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Valtionosuudet	100 700 000,00	-12 500 000,00	88 200 000,00	93 840 081,00	5 640 081,00
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus ml. tasaukset	113 600 000,00	-13 300 000,00	100 300 000,00	103 394 199,00	3 094 199,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-12 900 000,00	800 000,00	-12 100 000,00	-12 154 118,00	-54 118,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	0,00	0,00	2 600 000,00	2 600 000,00
Verotulomenetyksen korvaus		29 100 000,00	29 100 000,00	29 061 890,00	-38 110,00
<i>Yhteensä</i>	<i>100 700 000,00</i>	<i>16 600 000,00</i>	<i>117 300 000,00</i>	<i>122 901 971,00</i>	<i>5 601 971,00</i>

Investointien toteutuminen

KIIINTEÄ OMAISUUS

Maata hankittiin yhteensä 16,5 ha (2019: 106,5 ha), josta Moreenista 11,5 ha. Kiinteän omaisuuden hankintoihin varattu määräraha oli budjetissa 2 milj. euroa. Hankintoihin käytettiin 551 784 euroa. Kiinteän omaisuuden investointitulot olivat talousarviossa 500 000 euroa. Talousarvioon tehtiin muutos, jossa investointitulot olivat 200 000 euroa. Toteutuma oli 82 428 euroa ja se alitti muutetun talousarvion sitovan määrärahan 117 572 eurolla.

	Ed.vuoden käyttö	TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
KIIINTEÄ OMAISUUS						
MAA-ALUEIDEN HANKINTA JA MYYNTI						
Menot	-2 147 744	-2 000 000	0	-2 000 000	-551 783,98	1 448 216,02
Tulot	126 981	500 000	-300 000	200 000	82 428,37	-117 571,63
Nettomeno	-2 020 763	-1 500 000	-300 000	-1 800 000	-469 355,61	1 330 644,39

OSAKKEET, OSUUDET JA MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan käytettiin 9 216 104 euroa. Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n pääomitukseseen käytettiin 2 500 000 euroa. Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Kaupungintalojen rahastoituja pääomavastikkeita oli 290 000 euron verran. Oman pääoman ehtoisia sijoituksia tehtiin Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:öön 433 332 eurolla ja Hämeenlinnan Jäähalli Oy:öön 345 000 eurolla. Suomi-Rata Oy:n osakehankintaan käytettiin 26 841 euroa. Investointimenoissa on 5 620 931 euron suuruinen summa, joka johtuu Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n sulautumiseen liittyvästä kirjauksesta.

Osakkeiden ja osuuksien investointitulot olivat 2 963 384 euroa. Tuloja saatiin Kanta Logistiikka Oy:n osakkeiden myynnistä (4 668 euroa), Kiinteistö Oy OP-talon myynnistä (519 379 euroa), asunto-osakkeiden myynnistä (24 114 euroa). Investointituloissa on 2 415 224 euron suuruinen summa, joka johtuu Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n sulautumiseen liittyvästä kirjauksesta.

	Ed.vuoden käyttö	TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
OSAKKEIDEN JA OSUUKSIEN HANKINTA JA MYYNTI						
Menot	-4 130 630	-6 778 000	0	-6 778 000	-9 216 104,32	-2 438 104,32
Tulot	1 172 011	0	0	0	2 963 384,40	2 963 384,40
Nettomeno	-2 958 619	-6 778 000	0	-6 778 000	-6 252 719,92	525 280,08

	Ed.vuoden käyttö	TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
KIINTEÄ OMAISUUS SEKÄ OSAKKEET JA OSUUDET YHTEENSÄ						
MENOT	-6 278 374	-8 778 000	0	-8 778 000	-9 767 888,30	-989 888,30
TULOT	1 298 992	0	-300 000	200 000	3 045 812,77	2 845 812,77
NETTO	-4 979 382	-8 778 000	-300 000	-8 578 000	-6 722 075,53	1 855 924,47

TALONRAKENNUS

	Kustannus- arvio	Ed. vuosien käyttö	Ta 2020	Ta 2020 muutokset	Ta 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arvios- käytetty 31.12.
Pää kirjaston peruskorjaus								
Menot	-9 000 000	-8 085 248,08	-1 600 000	0	-1 600 000	-1 101 040,10	498 959,90	-9 186 288,18
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-1 600 000	0	-1 600 000	-1 101 040,10	498 959,90	
Jukolan koulun peruskorjaus								
Menot			0	0	0	0,00	0,00	
Tulot			0	0	0	50 000,00	50 000,00	
Netto			0	0	0	50 000,00	50 000,00	
HYK uudisrakennus								
Menot			0	0	0	-2 368,15	-2 368,15	
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			0	0	0	-2 368,15	-2 368,15	
Pääterveysaseman E-rak								
Menot	-900 000	-938 043,93	-900 000	0	-900 000	-706 738,48	193 261,52	-1 644 782,41
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-900 000	0	-900 000	-706 738,48	193 261,52	
Katuman uusi päiväkot								
Menot	-3 000 000	-2 702 212,45	-2 000 000	0	-2 000 000	-1 293 838,47	706 161,53	-3 996 050,92
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-2 000 000	0	-2 000 000	-1 293 838,47	706 161,53	
Ruunumyllyn koulun lisärakennus								
Menot	-2 750 000	-1 007 259,81	-1 500 000	0	-1 500 000	-1 867 187,80	-367 187,80	-2 874 447,41
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-1 500 000	0	-1 500 000	-1 867 187,80	-367 187,80	
Lyseon koulu Arx-taloon								
Menot	-6 000 000	-169 135,84	-4 000 000	0	-4 000 000	-2 882 789,75	1 117 210,25	-3 051 925,39
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-4 000 000	0	-4 000 000	-2 882 789,75	1 117 210,25	
Kaurialan koulu, uudisrakentaminen								
Menot	-15 000 000	-29 596,00	-2 000 000	0	-2 000 000	-38 108,15	1 961 891,85	-67 704,15
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-2 000 000	0	-2 000 000	-38 108,15	1 961 891,85	

Vuorentaan koulu uudisrakennus						
Menot	0	-900 000	-900 000	-482 213,00	417 787,00	-482 213,00
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	
Netto	0	-900 000	-900 000	-482 213,00	417 787,00	
Muu rakennus suunnittelu, kohdistamaton						
Menot	-150 000	0	-150 000	0,00	150 000,00	
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	
Netto	-150 000	0	-150 000	0,00	150 000,00	
Perusparannus hankkeet ja suunnittelumääräraha						
Menot	-4 000 000	900 000	-3 100 000	-2 778 651,88	-321 348,12	
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	
Netto	-4 000 000	900 000	-3 100 000	-2 778 651,88	-321 348,12	

	Kustannus- arvio	Ed. vuosien käyttö	Ta 2020	Ta 2020 muutokset	Ta 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty 31.12.
Vanajanlinna päärakennus, ikkunat ym						-45 386,34		
Lammipaloasema, lämmönjakohuone+vesijohdot						-81 337,53		
Myllymäkikampus, tiivistykset, viemärit, rasvaneerotus						-14 043,39		
Kankaantaan päiväkotit, peruskunnostus						-398 878,40		
Hattelmalan päiväkotit						-650,20		
Hoiatuuli, peruskorjaus						-973 948,81		
Vouilakeskus, vanha osa, salaojat, rappauskorjaukset						-52 056,99		
Verkatehdas, Radiotalon hissi ym.						-51 035,94		
Veteraanipolku 1, sisäilmakorjaukset						-25 976,60		
Sairion päiväkodin peruskorjaus						-754,58		
Ruununmyllyn koulu, liikuntasalin lattian uusiminen						-214 375,81		
Kokeva, varastotilat museolle						-206 379,91		
Kaurialan lukio, sisäilmakorjaukset						-307 238,16		
Raatihuoneen korjaukset						-55 260,05		
Ruununmyllyn koulu, LJH:n vaatimat muutokset						-10 467,21		
Kumppanuustalo, LV-saneeraus						-198,75		
Verkatehdas, vesijohtojen uusiminen						-76 139,88		
Tuuloksen koulu ja liikuntahalli, maailmäpöjärjestelmä						-261 510,84		
Vanajanlinna, Ratsulan sisäilmakorjaukset ja lisäh						-3 012,49		

Tilapalvelun talonrakennuksen toimintamenot olivat 11 152 936 euroa ja tulot 50 000 euroa. Toimintamenoista perusparannukseen kohdistui 2 778 652 euroa.

	Kustannus- arvio	Ed. vuosien käyttö	Ta 2020	Ta 2020 muutokset	Ta 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty 31.12.
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ								
MENOT			-16 150 000		0	-16 150 000	-11 152 935,58	-4 997 064,42
TULOT			0		0	0	50 000,00	50 000,00
NETTO			-16 150 000		0	-16 150 000	-11 102 935,58	5 047 064,42

KUNNALLISTEKNIikka

Kunnallistekniikan 2020 investointibudjetti oli 9,800 milj. euroa. Investointimenojen toteuma oli 9,515 milj. euroa. Infrainvestoinneista lähes 50 % kohdistettiin saneeraushankkeisiin ja hieman yli 50 % uudisrakentamishankkeisiin.

Asuntoalueiden rakentamiseen käytettiin 1 154 649 euroa, suurimpana hankkeena Wähjärvenkadun rakentaminen.

Elinkeinoalueiden investoinnit olivat 1 494 609 euroa, kohteina Kirstulan alueen katujen rakentaminen ja Moreenin pääkadun Taipaleentien jatkeen rakentaminen.

Saneeraukseen kohdistui yhteensä 3 757 903 euroa, merkittävimpinä kohteina vt10 Etu-Hättilän risteysalueen parantaminen liikennevalo-ohjatuksi, Nuppolan aluesaneeraus (Kauratien ympäristö) ja Papinniityn aluesaneeraus (Karjalankadun ympäristö).

Kevyen liikenteen väyliä ja liikennejärjestelyitä rakennettiin 291 893 eurolla. Siltoihin investoitiin 970 191 euroa, kohteena Lukiokadun silta.

Puistojen ja leikkipaikkojen rakentamiseen käytettiin 297 309 euroa ja Kansalliseen kaupunkipuistoon 180 548 euroa. Liikuntapaikkojen rakentamisen menot olivat 364 332 euroa ja tulot 20 000 euroa.

Katuvalaistuksen saneeraus- ja uudiskohdeinvestointeihin käytettiin yhteensä 819 668 euroa.

	Ed. vuoden käyttö	Ta 2020	Ta 2020 muutokset	Ta 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
KUNNALLISTEKNIikka						
* Asuntoalueet		-70 000	0	-70 000	-1 154 648,69	-1 084 648,69
* Elinkeinoalueet		-1 670 000	0	-1 670 000	-1 494 608,52	175 391,48
* Infra		-4 805 000	0	-4 805 000	-3 757 903,38	1 047 096,62
* Kevytliikenne		-400 000	0	-400 000	-291 893,35	108 106,65
* Liikenne		-270 000	0	-270 000	-183 571,03	86 428,97
* Sillat		-800 000	0	-800 000	-970 190,81	-170 190,81
* Puistot ja leikkipaikat		-575 000	0	-575 000	-297 308,62	277 691,38
* Liikuntapaikat		-240 000	0	-240 000	-364 331,66	-124 331,66
<i>Liikuntapaikat</i>		0	0	0	20 000,00	20 000,00
* Kansallinen kaupunkipuisto		-170 000	0	-170 000	-180 547,87	-10 547,87
* Valaistus		-800 000	0	-800 000	-819 668,15	-19 668,15
KUNNALLISTEKNIikka						
MENOT	-8 401 418	-9 800 000	0	-9 800 000	-9 514 672,08	285 327,92
TULOT	25 000	0	0	0	20 000,00	20 000,00
NETTO	-8 376 418	-9 800 000	0	-9 800 000	-9 494 672,08	305 327,92

IRTAIN OMAISUUS

Taideteosten hankintaan käytettiin 20 000 euroa.

Terveyspalvelujen hammashoitoyksiköiden hankintaan käytettiin 54 079 euroa.

Irtaimen omaisuuden investointituloja on kertynyt 214 233 euroa pelastuslaitoksen kalustoinvestointien rahoitusosuuksista. Pelastuslaitoksen kalustoinvestointien menot olivat 1 198 011 euroa.

Kaupunkirakenteen infran työkalustalon investointeihin käytettiin 199 333 euroa. Tilapalvelun kalustoinvestointeihin käytettiin 955 811 euroa.

	Ed. vuoden käyttö	Ta 2020	Ta 2020 muutokset	Ta 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
IRTAIN OMAISUUS						
MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET						
Taidemuseo, taideteokset						
Menot	-19 655	-20 000	0	-20 000	-20 000,00	0,00
Tulot	0	0			0,00	0,00
Netto	-19 655	-20 000	0	-20 000	-20 000	0,00
KONEET JA KALUSTO						
Terveyspalvelut kalusto						
Menot		-300 000	0	-300 000	-54 079,00	245 921,00
Tulot		0	0	0	0,00	0,00
Netto		-300 000	0	-300 000	-54 079	245 921,00
Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen kalusto						
Menot	-666 371	-1 082 000	0	-1 082 000	-1 198 010,99	-116 010,99
Tulot	178 605	226 000	0	226 000	214 233,00	-11 767,00
Netto	-487 766	-856 000	0	-856 000	-983 778	-127 777,99
Kaupunkirakenteen kalusto						
Menot	-120 500	-200 000	0	-200 000	-199 332,60	667,40
Tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Netto	-120 500	-200 000	0	-200 000	-199 333	-667,40
Tilapalvelut irtain						
Ensikertainen kalustaminen talonrak.hankkeisiin						
Menot		-1 120 000	0	-1 120 000	-955 810,50	164 189,50
Tulot		0	0	0	0,00	0,00
Netto		-1 120 000	0	-1 120 000	-955 810,50	-164 189,50
Suurkeittiölaitteet						
Menot		-50 000	0	-50 000	0,00	50 000,00
Tulot		0	0	0	0,00	0,00
Netto		-50 000	0	-50 000	0,00	-50 000,00

KONEET JA KALUSTO YHTEENSÄ					
MENOT	-2 752 000	0	-2 752 000	-2 407 233,09	344 766,91
TULOT	226 000	0	226 000	214 233,00	-11 767,00
NETTO	-2 526 000	0	-2 526 000	-2 193 000,09	-332 999,91

IRTAIN OMAISUUS YHTEENSÄ						
MENOT	-806 526	-2 772 000	0	-2 752 000	-2 427 233,09	344 766,91
TULOT	178 605	226 000	0	226 000	214 233,00	-11 767,00
NETTO	-627 921	-2 546 000	0	-2 526 000	-2 213 000,09	332 999,91

INVESTOINNIT YHTEENSÄ

	Ed.vuoden käyttö	TA 2020	TA 2020 muutokset	TA 2020 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
HÄMEENLINNA KAIKKI INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
MENOT	-36 603 632	-37 500 000	0	-37 500 000	-32 862 729,05	4 637 270,95
TULOT	1 965 957	726 000	-300 000	426 000	3 330 045,77	2 904 045,77
NETTO	-34 637 676	-36 774 000	-300 000	-37 074 000	-29 532 683,28	7 541 316,72

Rahoitusosan toteutuminen

Kaupunki ja taseyksiköt

	Alkuperäinen TA	TA-muutokset	Muutettu TA 2020	TP 2020	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	19 477 000	-7 648 600,00	11 828 400,00	33 125 886,70	21 297 486,70
Tulorahoituksen korjauserät	-4 838 000	3 000 000,00	-1 838 000,00	-1 048 766,39	789 233,61
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-37 500 000	0,00	-37 500 000,00	-32 862 729,05	4 637 270,95
Rahoitusosuudet investointimenoihin	226 000	0,00	226 000,00	284 233,00	58 233,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 338 000	-300 000,00	5 038 000,00	4 506 533,24	-531 466,76
Toiminta ja investoinnit, netto	-17 297 000	-4 948 600,00	-22 245 600,00	4 005 157,50	26 250 757,50
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille	-250 000	0,00	-250 000,00	-59 931,00	190 069,00
Antolainasaamisten vähennykset muilta	824 000	-82 000,00	742 000,00	856 514,12	114 514,12
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	51 000 000	9 530 000,00	60 530 000,00	62 647 518,00	2 117 518,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-33 700 000	0,00	-33 700 000,00	-35 278 275,39	-1 578 275,39
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0,00	0,00	2 817 972,07	2 817 972,07
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0,00	0,00	5 887 408,76	5 887 408,76
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset				-156 719,73	-156 719,73
Saamisten muutos				2 221 343,04	2 221 343,04
Korottomien velkojen muutos				3 822 785,45	3 822 785,45
Vaikutus maksuvalmiuteen				5 887 408,76	5 887 408,76

Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Kaupunki ja taseyksiköt

	Sitovuus N B	Määrärahat						Tuloarvot					
		Alkup. talousarvio	TA- muutokset	TA Muutoksiin	Toteuma 1 - 12 / 2020	Poikkeama	Poikkeama %	Alkup. TA	TA- muutokset	TA Muutoksiin	Toteuma 1 - 12 / 2020	Poikkeama	Poikkeama %
KÄYTTÖTALOUSOSA													
Konsernipalvelut	B	39 900	1 113	41 013	38 086	2 927	7,14%	7 132	-280	6 852	6 824	-28	-0,41%
Taseyksiköt	N	0		0	0	0				0			
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	B	120 815	1 136	121 951	117 812	4 139	3,39%	4 771	740	5 511	6 042	531	9,63%
Sosiaali- ja terveystalautakunta	B	265 604	8 656	274 260	275 240	-980	-0,36%	30 172	-1 763	28 409	31 806	3 397	11,96%
Kaupunkirakennelautakunta	B	72 502	-359	72 143	72 130	13	0,02%	63 772	-3 800	59 972	61 202	1 230	2,05%
Kaupunkirakennelautakunta, Valmistus omaan käyttöön	B	-10 195		-10 195	-9 784	-411	4,03%			0			
Yhteinen jätealautakunta	N	413		413	357	56	13,46%	413		413	357	-56	-13,46%
Pelastustoiminta	N	22 508		22 508	22 786	-278	-1,24%	23 364		23 364	23 641	277	1,18%
<i>Sitova erä: Kuntien maksuosuus käyttötalouteen</i>								12 307		12 307	11 584	-723	-5,87%
<i>Sitova erä: Kuntien maksuosuus investointeihin, 5 €/as</i>								856		856	855	-1	-0,16%
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		511 547	10 546	522 093	516 627	-5 465	-1,05%	129 624	-5 103	124 521	129 872	5 351	4,30%
TULOSLASKELMAOSA													
Verotulot								301 500	-5 400	296 100	298 979	2 879	0,97%
Valtionosuudet								100 700	16 600	117 300	122 902	5 602	4,78%
Korkotulot								1 990		1 990	1 979	-11	-0,53%
Muut rahoitustulot	N							4 100	-1 600	2 500	3 095	595	23,79%
Korkomenot	N	6 260		6 260	5 993	267	4,26%						
Muut rahoitusmenot	N	630	1 600	2 230	1 081	1 149	51,53%						
TULOSLASKELMAOSA YHTEENSÄ		6 890	1 600	8 490	7 074	-1 416	-16,68%	408 290	9 600	417 890	426 955	9 065	2,17%
INVESTOINTIOSA													
Kiinteistöomaisuus	B	2 000		2 000	552	1 448	72,41%	500	-300	200	82	-118	-58,79%
Osakkeet ja osuudet	B	6 778		6 778	9 216	-2 438	-35,97%			0	2 963	2 963	
Talonnakennus	B	16 150	0	16 150	11 153	4 997	30,94%	0	0	0	50	50	
Kunnallistekniikka	B	9 800		9 800	9 515	285	2,91%	0	0	0	20	20	
Irtain omaisuus, terveyspalvelujen kalustohankinnat	B	300		300	54	246	81,97%						
Irtain omaisuus, kaupunkirakenteen kalustohankinnat	B	200		200	199	1	0,33%						
Ensikertainen kalustaminen ja muu tilapalvelun kalusto	B	1 170		1 170	956	214	18,31%						
Irtain omaisuus, pelastuslaitos	N	1 082		1 082	1 198	-116	-10,72%	226		226	214	-12	-5,21%
Taidemuseo, taideteokset	B	20		20	20								
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		37 500	0	37 500	32 863	-4 637	-12,37%	726	-300	426	3 330	2 904	681,70%
RAHOITUSOSA													
Antolainauksen muutokset													
Antolainasaamisten lisäykset	B	250	0	250	60	190	76,03%						
Antolainasaamisten vähennykset	B							824	-82	742	857	115	15,43%
Lainakannan muutokset													
Pitkäaikaisten lainojen lisäys								51 000	9 530	60 530	62 648	2 118	3,50%
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	N	33 700	0	33 700	35 278	-1 578	-4,68%						
Lyhytaikaisten lainojen muutos								0	0	0	2 818		
Oman pääoman muutokset								0	0	0	0		
Vaikutus maksuvalmiuteen											5 887	5 887	
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ		33 950	0	33 950	35 338	1 388	4,09%	51 824	9 448	61 272	72 209	10 937	17,85%
YHTEENSÄ		589 887	12 146	602 033	591 903	-10 130	-1,68%	590 464	13 645	604 109	632 367	28 258	4,68%

Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma

Ulkoinen tuloslaskelma

	TP 2020		TP 2019	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	31 613 382,08		33 688 941,84	
Maksutuotot	23 824 440,08		25 668 366,99	
Tuet ja avustukset	11 279 188,38		9 669 009,44	
Muut toimintatuotot	13 814 274,35	80 531 284,89	17 187 566,07	86 213 884,34
Valmistus omaan käyttöön		9 784 437,25		9 000 085,54
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot yhteensä	-123 376 805,02		-120 935 846,42	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-27 881 865,44		-27 665 825,24	
Muut henkilösivukulut	-5 037 595,04		-3 988 007,34	
Palvelujen ostot	-248 354 419,34		-242 400 425,73	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 264 454,51		-18 010 264,80	
Avustukset	-32 302 385,94		-31 703 672,08	
Muut toimintakulut	-20 853 543,81	-477 071 069,10	-20 627 747,87	-465 331 789,48
Toimintakate		-386 755 346,96		-370 117 819,60
Verotulot		298 979 219,65		283 424 615,06
Valtionosuudet		122 901 971,00		90 981 001,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 979 412,89		2 213 518,37	
Muut rahoitustuotot	3 094 740,62		6 201 691,32	
Korkokulut	-5 993 209,91		-5 821 940,68	
Muut rahoituskulut	-1 080 900,59	-1 999 956,99	-129 328,53	2 463 940,48
Vuosikate		33 125 886,70		6 751 736,94
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 833 676,69		-18 292 432,24	
Arvonalentumiset	-2 097 171,01	-21 930 847,70	-77 647,80	-18 370 080,04
Tilikauden tulos		11 195 039,00		-11 618 343,10
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		17 695,83		97 721,22
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		-72 820,26		44 651,33
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		2 764 300,00		0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		13 904 214,57		-11 475 970,55

Rahoituslaskelma

(ulkoiset tuotot ja kulut)

	2020		2019	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	33 125 886,70		6 751 736,94	
Tulorahoituksen korjauserät	-1 048 766,39	32 077 120,31	-3 804 617,28	2 947 119,66
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-32 862 729,05		-36 603 632,25	
Rahoitusosuudet inv.menoihin	284 233,00		523 605,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 506 533,24	-28 071 962,81	6 769 824,60	-29 310 202,65
Toiminnan ja investointien rahavirta		4 005 157,50		-26 363 082,99
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	-59 931,00		-32 554,50	
Antolainasaamisten vähennys	856 514,12	796 583,12	1 010 744,27	978 189,77
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	62 647 518,00		60 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-35 278 275,39		-45 697 065,43	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 817 972,07	30 187 214,68	19 439 932,12	33 742 866,69
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-156 719,73		27 498,78	
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00		123 719,35	
Saamisten muutos	2 221 343,04		2 247 782,60	
Korottomien velkojen muutos	3 822 785,45	5 887 408,76	-2 734 909,78	-335 909,05
Rahoituksen rahavirta		36 871 206,56		34 385 147,41
Rahavarojen muutos		40 876 364,06		8 022 064,42
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	155 238 690,91		114 362 326,85	
Rahavarat 1.1.	114 362 326,85	40 876 364,06	106 340 262,43	8 022 064,42

Tase

VASTAAVAA	12/2020	12/2019
PYSYVÄT VASTAAVAT	541 543 672,48	534 738 420,02
Aineettomat hyödykkeet	7 851 179,05	8 382 727,82
Tietokoneohjelmistot	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	7 851 179,05	8 382 727,82
Aineelliset hyödykkeet	285 978 943,36	278 167 432,19
Maa- ja vesialueet	64 500 049,76	63 897 682,72
Rakennukset	152 836 984,65	138 799 878,37
Kiinteät rakenteet ja laitteet	54 188 662,36	54 204 616,24
Koneet ja kalusto	6 307 481,77	5 650 987,21
Muut aineelliset hyödykkeet	734 190,44	714 190,44
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	7 411 574,38	14 900 077,21
Sijoitukset	247 713 550,07	248 188 260,01
Osakkeet ja osuudet	208 573 992,29	208 161 225,20
Muut lainasaamiset	39 111 546,78	39 923 260,90
Muut saamiset	28 011,00	103 773,91
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 657 183,61	1 405 991,41
Lahjoitusrahastojen varat	29 907,98	29 907,98
Muut toimeksiannot	1 627 275,63	1 376 083,43
VAIHTUVAT VASTAAVAT	182 119 864,20	143 464 843,18
Saamiset	26 881 173,29	29 102 516,33
Pitkäaikaiset saamiset	7 752 550,51	9 407 595,72
Myyntisaamiset	1 271 068,95	1 381 612,25
Lainasaamiset	40 400,00	52 392,19
Siirtosaamiset	6 441 081,56	7 973 591,28
Lyhytaikaiset saamiset	19 128 622,78	19 694 920,61
Myyntisaamiset	7 341 246,41	7 635 243,78
Lainasaamiset	1 277 076,89	874 782,69
Muut saamiset	6 875 645,65	5 630 684,84
Siirtosaamiset	3 634 653,83	5 554 209,30
Rahoitusarvopaperit	107 162 705,16	105 604 703,38
Muut arvopaperit	107 162 705,16	105 604 703,38
Rahat ja pankkisaamiset	48 075 985,75	8 757 623,47
VASTAAVAA YHTEENSÄ	725 320 720,29	679 609 254,61

VASTATTAVAA	12/2020	12/2019
OMA PÄÄOMA	338 788 989,02	327 649 074,45
Peruspääoma	274 116 796,74	274 116 796,74
Muut omat rahastot	64 476 603,81	67 240 903,81
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-13 708 626,10	-2 232 655,55
Tilikauden yli-/alijäämä	13 904 214,57	-11 475 970,55
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	10 606 362,67	10 551 238,24
Poistoero	9 557 142,54	9 574 838,37
Vapaaehtoiset varaukset	1 049 220,13	976 399,87
PAKOLLISET VARAUKSET	4 683 622,61	4 271 668,53
Eläkevaraukset	299 370,18	362 484,09
Muut pakolliset varaukset	4 384 252,43	3 909 184,44
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 080 159,70	2 985 687,23
Lahjoitusrahastojen pääomat	58 879,30	250 828,41
Muut toimeksiantojen pääomat	3 021 280,40	2 734 858,82
VIERAS PÄÄOMA	368 161 586,29	334 151 586,16
Pitkäaikainen	221 891 858,26	193 749 373,43
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	209 610 138,92	180 314 854,85
Lainat julkisyhteisöiltä	36 098,21	47 859,29
Saadut ennakot	16 530,20	21 880,06
Muut velat	44 049,80	44 049,80
Siirtovelat	12 185 041,13	13 320 729,43
Lyhytaikainen	146 269 728,03	140 402 212,73
Joukkovelkakirjalainat	40 000 000,00	40 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 204 715,93	28 739 771,48
Lainat julkisyhteisöiltä	11 761,08	11 701,91
Lainat muilta luotonantajilta	24 933 250,11	22 494 562,04
Saadut ennakot	3 342 087,95	1 438 307,48
Ostovelat	20 205 557,70	18 673 756,93
Muut velat	3 707 310,09	3 420 870,91
Siirtovelat	26 865 045,17	25 623 241,98
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>725 320 720,29</u>	<u>679 609 254,61</u>

Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma

KONSERNIN TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Toimintatuotot	216 472 226,81	226 336 445,34
Toimintakulut	-592 942 600,96	-588 775 953,45
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	368 246,44	886 464,86
TOIMINTAKATE	-376 102 127,72	-361 553 043,25
Verotulot	297 479 989,56	281 062 888,50
Valtionosuudet	147 428 037,62	113 161 526,73
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	448 594,58	647 680,42
Muut rahoitustuotot	3 723 693,45	7 080 779,55
Korkokulut	-9 420 563,37	-9 621 839,22
Muut rahoituskulut	-1 194 882,80	-187 957,78
Rahoitustuotot ja -kulut	-6 443 158,14	-2 081 337,03
VUOSIKATE	62 362 741,33	30 590 034,95
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 088 250,31	-45 239 101,76
Omistuksen eliminointierot	6 312,22	-26 467,97
Arvonalentumiset	-528 853,20	-511 976,66
Poistot ja arvonalentumiset	-47 610 791,29	-45 777 546,39
TILIKAUDEN TULOS	14 751 950,04	-15 187 511,44
Tilinpäätössiirrot	2 786 008,07	-203 912,90
Tilikauden verot	-332 832,27	-230 165,38
Laskennalliset verot	256 373,06	93 570,29
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-274 644,29	-466 443,02
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	17 186 854,60	-15 994 462,45

Konsernin rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	62 362 741,33	30 590 034,95
Tilikauden verot	-332 832,27	-230 165,38
Tulorahoituksen korjaukset	-1 071 748,16	-6 421 350,94
	60 958 160,90	23 938 518,63
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-68 345 380,55	-68 939 089,50
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 001 783,95	660 795,04
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	7 313 870,69	9 230 099,03
	-60 029 725,91	-59 048 195,44
Toiminnan ja investointien rahavirta	928 434,99	-35 109 676,81
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-164 702,32	-396 724,88
Antolainasaamisten vähennykset	65 800,40	633 164,66
	-98 901,92	236 439,78
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	89 047 947,50	87 934 865,30
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-49 846 723,33	-66 971 096,46
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-822 596,65	18 114 189,76
	38 378 627,53	39 077 958,60
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-12 822,19	707 773,74
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 810 086,08	-428 976,88
Saamisten muutos	3 087 401,31	906 668,31
Korottomien velkojen muutos	4 650 718,57	2 852 795,01
	5 915 211,62	4 038 260,19
Rahoituksen rahavirta	44 194 937,24	43 352 658,57
Rahavarojen muutos	45 123 372,22	8 242 981,77
Rahavarat 31.12.	178 916 467,48	133 793 095,28
Rahavarat 1.1.	133 793 095,28	125 550 113,51
Rahavarojen muutos	45 123 372,20	8 242 981,77

Konsernitase

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
	€	€		€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	274 116 796,74	274 116 796,74
Aineettomat oikeudet	691 405,11	730 829,63	Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	634 679,95	634 679,95
Muut pitkävaikutteiset menot	9 946 396,23	10 464 347,36	Arvonkorotusrahasto	2 310 738,13	2 361 194,51
Aineettomat hyödykkeet	10 637 801,34	11 195 176,99	Muut omat rahastot	66 390 958,89	69 121 377,81
Aineelliset hyödykkeet			Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-14 796 526,26	1 250 070,49
Maa- ja vesialueet	75 592 643,34	75 276 160,49	Tilikauden yli-/alijäämä	17 186 854,60	-15 994 462,45
Rakennukset	439 003 804,70	419 348 192,01	OMA PÄÄOMA	345 843 502,05	331 489 657,04
Kiinteät rakenteet ja laitteet	151 906 891,73	151 314 144,51	VÄHEMMISTÖSUUDET	21 282 600,48	21 172 395,53
Koneet ja kalusto	23 323 009,64	21 413 413,95	PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut aineelliset hyödykkeet	3 991 100,13	4 810 397,42	Eläkevaraukset	299 370,18	362 484,09
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	30 008 219,67	38 498 917,92	Muut pakolliset varaukset	9 416 988,16	8 826 211,81
Aineelliset hyödykkeet	723 825 669,21	710 661 226,31	PAKOLLISET VARAUKSET	9 716 358,34	9 188 695,90
Sijoitukset			TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	40 387 404,47	39 425 367,54	Valtion toimeksiannot	360 316,61	63 216,95
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	6 909 789,93	7 101 618,75	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	390 875 258,59	355 247 456,59
Muut lainasaamiset	1 048 422,04	947 483,13	Pääomalainat	144 000,00	144 000,00
Muut saamiset	121 515,22	214 396,21	Lainat julkisyhteisöiltä	11 351 656,21	11 363 417,29
Sijoitukset	48 467 131,65	47 688 865,64	Lainat muilta luotonantajilta	20 376 539,00	15 870 895,92
PYSYVÄT VASTAAVAT	782 930 602,20	769 545 268,94	Saadut ennakot	1 475 794,47	1 261 573,90
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Muut velat	7 389 698,28	7 423 703,81
Valtion toimeksiannot	360 316,61	0,00	Siirtovelat	12 185 041,13	13 320 729,43
Lahjoitusrahastojen varat	77 043,55	77 043,48	Laskennalliset verovelat	188 000,00	188 000,00
Muut toimeksiantojen varat	1 698 266,98	1 510 280,38	Pitkäaikainen vieras pääoma	443 985 987,68	404 819 776,93
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 135 627,15	1 587 323,86	LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Pitkäaikainen vieras pääoma		
Vaihto-omaisuus			Joukkovelkakirjalainat	42 535 405,50	42 535 000,00
Aineet ja tarvikkeet	3 442 677,84	1 638 210,08	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	43 777 271,09	46 171 393,90
Valmiit tuotteet	5 900,69	0,00	Lainat julkisyhteisöiltä	11 761,08	11 701,91
Muu vaihto-omaisuus	12 641,16	12 810,03	Lainat muilta luotonantajilta	432 444,00	258 001,86
Vaihto-omaisuus	3 461 219,68	1 651 020,11	Saadut ennakot	6 641 802,69	4 393 541,22
Saamiset			Ostovelat	34 706 001,80	33 364 633,25
Pitkäaikaiset saamiset			Muut velat	7 819 030,18	6 993 571,12
Myyntisaamiset	1 271 068,95	1 381 612,25	Siirtovelat	42 913 666,36	41 778 668,29
Lainasaamiset	40 400,00	52 392,19	Laskennalliset verovelat	2 082 500,51	2 340 827,52
Muut saamiset	690 361,52	747 470,02	Lyhytaikainen vieras pääoma	180 919 883,20	177 847 339,07
Siirtosaamiset	6 441 681,56	7 973 591,28	VIERAS PÄÄOMA	624 905 870,88	582 667 116,00
Pitkäaikaiset saamiset	8 443 512,03	10 155 065,74			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	13 167 431,11	13 888 559,31			
Lainasaamiset	12 216,36	14 027,45			
Muut saamiset	10 089 196,17	8 822 292,60			
Siirtosaamiset	7 060 135,61	8 993 785,24			
Lyhytaikaiset saamiset	30 328 979,25	31 718 664,60			
Saamiset	38 772 491,28	41 873 730,34			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	164 144,24	68 764,91			
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteilla	790 203,33	794 684,47			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00	790 551,40			
Muut arvopaperit	109 268 509,44	106 938 461,59			
Rahoitusarvopaperit	110 222 857,00	108 592 462,37			
Rahat ja pankkisaamiset	68 693 610,47	25 200 632,90			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	221 150 178,44	177 317 845,72			
VASTAAVAA	1 006 216 407,79	948 450 438,52	VASTATTAVAA	1 006 216 407,79	948 450 438,50

Tilinpäätöksen liitetiedot

Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1 Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteella mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle suoritusajankohdan mukaan kalenterikuukausittain.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Palkat ja investoinneille kohdistuneet sisäiset laskutukset on kirjattu valmistus omaan käyttöön -menetelmällä talonrakennusinvestoinneissa. Kunnallistekniikan investointien kaikki hankinnat on kirjattu valmistus omaan käyttöön -menetelmällä. Muut investointien hankinnat on kirjattu suoraan investointeihin.

Palautuskelpoiset liittymismaksut on vuosien mittaan osittain kirjattu rakennusten arvoon ja kirjattu poistoina kuluiksi. Siltä osin ne ovat jääneet eliminoimatta konsernitilinpäätöksessä omana eränään.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Sepelivarasto merkitään taseeseen hankintameno määrällisenä. Sepelivarasto arvostetaan keskihankintahinnan periaatteella. Tilinpäätöspäivänä ei ollut varastoarvoa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaiset

Kaupungin johdannaissopimukset voidaan jakaa kolmeen pääluokkaan: korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset, lainamarginaalien alentamiseksi tehdyt sopimukset sekä myöhemmin alkavat, korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset. Osa korkoriskiä suojaavista sopimuksista on ehdollisia. Pääosa johdannaissopimuksista on tehty suojaamaan koko lainasalkkua, ei yksittäistä lainaa. Kaupunki on vaihtanut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihto-sopimuksilla kiinteään korkoon.

Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimukset ovat voimassa pisimmillään 31.1.2050 asti ja koronvaihtosopimuksilla on suojattu myös kaupungin tulevaa lainanottoa. Tulevan lainanoton kiinteään korkoon suojaaminen on toteutettava lainasalkkukohtaisin koronvaihtosopimuksin.

Johdannaissopimusten arvostus on esitetty liitetiedossa 41. Sopimuksia on yhteensä 16 kappaletta. Johdannaissopimuksista on esitetty nimellisarvot ja markkina-arvot per 31.12.2020 ja per 31.12.2019. Sopimusten arvot on esitetty liitetiedoissa, eikä niitä ole kirjattu tulokseen.

Yritysjärjestelyjen vaikutus rahoituslaskelmaan

Rahoituslaskelma sisältää Hämeenlinnan Palvelukiinteistöjen kaupunkiin sulautumisen kautta tulleita eriä. Olennaisimmat erät näkyvät lisäyksenä investointien rahavirrassa (5 620 931,18 euroa sekä rahoituksen rahavirrassa lainakannan kasvuna (3 026 802,00 euroa).

2 Tuloslaskelman esittämistavan muutos

3 Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Toimintakatteen vertailukelpoisuuteen liittyen vuonna 2020 toimintakatetta suhteessa vuoteen 2019 heikentävät vuonna 2019 käyttöomaisuuden myynnistä saadut merkittävät myyntivoitot suhteessa vuonna 2020 saatuihin myyntivoittoihin. Tämän lisäksi vertailukelpoisuuteen vaikuttaa covid-19-pandemian aiheuttamat tulomenetykset ja menolisäykset sekä henkilöstökuluihin kirjatut kertaluonteiset erät. Vuoden 2020 toimintakate saadaan vertailukelpoiseksi vuoden 2019 toimintakatteen kanssa parantamalla vuoden 2020 toimintakatetta 8,8 milj. eurolla. Vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu on 2,1 %.

Vuoden 2020 toimintakatteeseen sisältyy 5,8 milj. euroa covid-19-pandemiasta johtuvia eriä. Kertaerinä käsitellään Kiinteistö Oy OP-talon osakkeiden myynnistä ja Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n sulautumisesta kirjatut erät yhteensä 0,6 milj. euroa. Henkilöstökuluihin sisältyy 0,7 milj. euron suuruinen kertaerä johtuen lomarahaleikkauksen päättymisestä. Palvelujen ostoissa kertaeränä on huomioitu pilaantuneista maista tehty varaus 1,7 milj. euroa (Engelinranta).

Vuoden 2020 verotuloihin sisältyy 3,765 milj. euroa yhteisöveron jako-osuudesta johtuvaa kasvua ja 4,4 milj. euroa verokorttiuudistuksesta johtuvaa siirtymää vuodelta 2019. Verotuksen joustavasta valmistumisesta johtuen kiinteistöverokertymästä 2,2 milj. euroa siirtyi tilitettäväksi vuodelle 2021.

Vuoden 2020 valtionosuuteen sisältyy kertaluonteista valtionosuutta 19,7 milj. euroa, josta suoraa covid-19-pandemiasta johtuvaa tukea on 17,1 milj. euroa ja harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta (epäsuoraa koronatukea) 2,6 milj. euroa. Lisäksi valtionosuuteen sisältyy veromenetysten kompensatiota covid-19-pandemiasta johtuen 1,4 milj. euroa.

Arvonalentumisia kirjattiin 2,8 milj. euroa. Summa katettiin purkamalla Hämeenlinna-rahastoa.

	Covid-19 -pandemian vaikutukset							TP 2020 ilman Covid-19 -pandemiaa ja kertaeriä vaikutusta	TP 2020 ilman Covid-19 -pandemiaa ja kertaeriä vaikutusta
	TP 2020	Konserni-palvelut ja tulos-laskelma-osa	Sivistys- ja hyvinvointi-lautakunta	Sosiaali- ja terveys-lautakunta	Kaupunki-rakenne-lautakunta	Pelastus-toiminta	TP 2020 ilman Covid-19 -pandemian vaikutusta		
Toimintatulot	129 872 116	0	-490 500	-991 100	-711 200	4 800	132 060 116	600 000	131 460 116
Myyntituotot	42 122 815		-40 000	59 800	-758 000	0	42 860 815	0	42 860 815
Maksutuotot	23 909 669		-520 000	-970 800	-175 000	0	25 575 469	0	25 575 469
Tuet ja avustukset	11 617 354		69 500	-80 100	440 000	4 800	11 183 154	0	11 183 154
Muut toimintatuotot	52 222 477		0	0	-218 200	0	52 440 677	600 000	51 840 677
Valmistus omaan käyttöön	9 784 437						9 784 437		9 784 437
Toimintamenot	-526 411 900	-886 100	1 791 000	-3 890 800	-30 900	-575 400	-522 819 700	-2 400 000	-520 419 700
Henkilöstömenot	-156 296 266		462 000	-588 400	0	-490 200	-155 679 666	-700 000	-154 979 666
Palvelujen ostot	-259 310 440	-159 200	1 157 000	-2 045 900	-30 400	0	-258 231 940	-1 700 000	-256 531 940
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 308 296	-6 900	-115 000	-1 221 800	-500	-85 200	-17 878 896	0	-17 878 896
Avustukset	-32 302 388	-720 000	287 000	-200		0	-31 869 186	0	-31 869 186
Muut toimintamenot	-59 194 513		0	-34 500		0	-59 160 013	0	-59 160 013
Toimintakate	-386 755 347	-886 100	1 300 500	-4 881 900	-742 100	-570 600	-380 975 147	-1 800 000	-379 175 147
Verotulot	298 979 220	3 765 000					295 214 220	2 200 000	293 014 220
Valtionosuudet	122 901 971	21 152 000					101 749 971		101 749 971
Rahoitustulot ja -menot	-1 999 957	0					-1 999 957		-1 999 957
Korkotulot muilta	1 979 413						1 979 413		1 979 413
Muut rahoitustulot muilta	3 094 741						3 094 741		3 094 741
Korkomenot	-5 993 210						-5 993 210		-5 993 210
Muut rahoitusmenot	-1 080 901						-1 080 901		-1 080 901
Vuosikate	33 125 887	24 030 900					13 989 087	400 000	13 589 087
Poistot ja arvonalentumiset	-21 930 848						-21 930 848		-19 166 848
Suunnitelman mukaiset etpoistot	-19 833 677						-19 833 677	-667 000	-19 166 677
Arvonalentumiset	-2 097 171						-2 097 171	-2 097 000	-171
Tilikauden tulos	11 195 039	24 030 900					-7 941 761	-2 364 000	-5 577 761
Pois toeron lisäys (-) tai vähennys (+)	17 696						17 696		17 696
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-72 820						-72 820		-72 820
Rahas tojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 764 300						2 764 300	2 764 000	300
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	13 904 215	24 030 900					-5 232 585	400 000	-5 632 585

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Hämeenlinnan Keilakeskus Oy, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy ja Verkatehdas Oy joutuivat vuoden aikana sulkemaan toimintansa osittain tai kokonaan. Monet kiinteistöyhtiöt joutuivat tekemään vuokralaistensa kanssa maksujärjestelyjä vuokralaisten toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Em. toimenpiteillä oli heikentävä vaikutus konsernitulokseen. Kaupunki helpotti yhteisöjensä tilannetta mm. kasvattamalla konsernitilin limiittiä (Fredrika Wetterhoff -säätio, Kanta Logistiikka Oy), hyväksymällä lainojen lyhennyssuunnitelman muutoksia (Hämeenlinnan Keilakeskus Oy, Verkatehdas Oy) ja tekemällä vuokrajärjestelyjä (Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy). Tukitoimet konsernin sisällä olivat konsernituloksen kannalta neutraaleja. Konserniyhteisöistä Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Hämeenlinnan Keilakeskus Oy, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, Verkatehdas Oy ja Työvalmennussäätio Luotsi sr saivat Valtiokonttorin kustannustukea tai muita ulkopuolisia avustuksia pandemian aiheuttamien talousvaikeuksien helpottamiseksi. Nämä konserniyhteisöjen saamat tuet olivat konsernitulosta parantavia.

Liitetietotaulukot on päivitetty Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista -ohjeen mukaisesti. Vuoden 2019 konsernilukuja on korjattu konsernista poistuneiden yhteisöjen ja osakkuusyhteisövientien osalta tasejatkuvuuden varmistamiseksi seuraavalle tilikaudelle. Korjausten vaikutus vuoden 2019 konsernin liitetietotaulukon lukuihin päivitetty.

Taulukko 39–40, Vastuusitoumukset, Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta jaksotussummasta puuttunut takaukset osakkuusyhteisöjen puolesta. Vertailuvuosi korjattu.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt sekä jäsenkuntayhtymät omistuksien mukaisessa suhteessa. Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmää käyttäen.

Työvalmennussäätiö Luotsi sr ei yhdistelty konsernitilinpäätökseen 2020.

Hämeenlinnan Keilakeskus Oy ja Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja käsiteltiin osakkuusyhteisöinä äänivaltarajoitteiden takia.

Sisäiset liiketapahtumat ja katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konserniyhteisöjen ja kuntayhtymien kaupungille maksamat kiinteistöverot on eliminoitu. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty sovelletulla hankintamenomenetelmällä. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu konserniyleisohjeen mukaisesti konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutoksen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotuseriaatteita kuin kaupungin tilinpäätöksessä.

Poikkeavat tilikaudet

Osakkuusyhteisö Hauhon Lämpö Oy:n viimeinen tilikausi päättyi 31.3.2019, jonka mukaan yhdistely konsernitilinpäätökseen on tehty.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2019 konsernilukuja on korjattu konsernista edellisinä vuosina poistuneiden yhteisöjen ja osakkuusyhteisövientien osalta tasejatkuvuuden varmistamiseksi seuraavalle tilikaudelle. Korjausten vaikutus konsernin yli-/alijäämäeriin on 24 887,80 euroa. Konsernituloslaskelma, konsernitase, konsernin rahoituslaskelma, konsernin tunnusluvut ja konsernin liitetiedot on korjattu. Konsernirahoituslaskelmaa on oikaistu erien välillä johtuen virheellisestä tulkinnasta konserniyhteisön hankinnasta ja sen vaikutuksesta rahoituslaskelmaan.

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella:

Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n purkamispäätös 13.5.2019 § 61. Yhtiön toiminta päättyi 31.12.2019 ja yhtiön varat ja velat siirtyivät kaupungille alkuvuodesta.

Hämeenlinnan kaupunki myi Kiinteistö Oy OP-talon osakkeet kaupungin 100 % omistamalle Hämeenlinnan Asunnot Oy:lle. Osakkeiden hallintaoikeus siirtyi Hämeenlinnan Asunnot Oy:lle 1.1.2020. Kiinteistö Oy OP-talo fuusioitiin Hämeenlinnan Asunnot Oy:öön 31.12.2020.

Kanta Logistiikka Oy:n omistuspohjan laajentamista jatkettiin vuonna 2020. Kaupunki myi yhtiön osakkeita Janakkalan ja Hattulan kunnille, Forssan Seudun Hyvinvointikuntayhtymälle sekä Fimlab Laboratoriot Oy:lle.

Hämeenlinnan Seudun Työvalmennussäätiö Luotsi sr siirtyi sääntömuutoksella kaupungin tytäryhteisöasemaan 11.12.2020. Työvalmennussäätiö Luotsi sr:ää ei yhdistelty vielä vuoden 2020 konsernitilinpäätökseen.

Hämeen ammattikorkeakoulu Oy:n tytäryhtiö, HAMK Akatemia Oy käynnisti toimintansa vuoden 2020 alusta alkaen.

Hämeenlinnan Keilakeskus Oy ja Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja käsiteltiin osakkuusyhteisöinä äänivaltarajoitteiden takia.

Suomen Hopealinja Oy järjesti vuoden 2020 loppupuolella suunnatun osakeannin. Osakeannin seurauksena kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 20,11 %:sta 0,025 %:iin.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Konsernipalvelut	7 860 448,86	11 366 897,52	2 487 969,14	5 026 021,62
Sosiaali- ja terveyspalvelut	114 596 804,85	113 962 155,55	30 524 627,24	30 691 346,03
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	16 902 688,39	20 710 418,86	5 973 029,65	7 241 269,78
Kaupunkirakennepalvelut	62 264 307,32	66 187 202,52	22 804 978,54	25 603 542,32
K-H pelastuslaitos	14 847 977,39	14 109 770,89	18 740 680,32	17 651 704,59
Toimintatuotot yhteensä	216 472 226,81	226 336 445,34	80 531 284,89	86 213 884,34

7. Verotulojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Kunnan tulovero	255 175 410,28	239 750 065,29	255 175 410,28	239 750 065,29
Osuus yhteisöveron tuotosta	18 456 744,28	15 997 221,31	18 456 744,28	15 997 221,31
Kiinteistövero	23 847 835,00	25 315 601,90	25 347 065,09	27 677 328,46
Verotulot yhteensä	297 479 989,56	281 062 888,50	298 979 219,65	283 424 615,06

8. Valtionosuuksien erittely				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	105 994 199,00	103 514 904,00	105 994 199,00	103 514 904,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)	9 330 979,00	7 708 284,00	9 330 979,00	7 708 284,00
Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	2 600 000,00	0,00	2 600 000,00	0,00
Koulutuskuntayhtymien valtionosuus	24 526 066,62	22 180 525,73	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-12 154 118,00	-12 533 903,00	-12 154 118,00	-12 533 903,00
Verotulomenetysten korvaus	29 061 890,00	0,00	29 061 890,00	0,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	147 428 037,62	113 161 526,73	122 901 971,00	90 981 001,00

9. Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2020	2019
Asiakaspalvelujen ostot	164 442 165,54	161 386 998,72
Muiden palvelujen ostot	83 912 253,80	81 013 427,01
Kaupungin / Kunnan palvelujen ostot yhteensä	248 354 419,34	242 400 425,73

10. Valtuustoryhmille annetut tuet		
	Kunta	
	2020	2019
Vihreiden valtuustoryhmä	720,00	1 176,00
Perussuomalaisten valtuustoryhmä	1 000,00	1 176,00
Sosiaalidemokraattien valtuustoryhmä	1 599,76	2 745,00
Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä	600,00	588,00
Keskustan valtuustoryhmä	1 000,00	980,00
Kokoomuksen valtuustoryhmä	2 212,69	2 745,00
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	600,00	0,00
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	7 732,45	9 410,00

11 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Kaupunginhallitus on 18.12.2017 § 564 hyväksynyt pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistosuunnitelman. Avaavaa tasetta muodostettaessa kuntaliitoksen jälkeen vuonna 2009 on liitoksen myötä uuteen Hämeenlinnaan siirtyneen omaisuuden poistoajaksi otettu kunnissa päätetyt hyödykekohtaiset poistoajat, joilla omaisuus poistetaan loppuun.

Tase-erä	Omaisuslaji	Poistomenetelmä	KH:n päättämä poisto-aika / poistoprosentti
Aineettomat hyödykkeet			
	Kehittämismenot	Tasapoisto	5 vuotta
	Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot			
	Atk-ohjelmat	Tasapoisto	3 vuotta
	- ennen 2013 valmistuneet	Tasapoisto	5 vuotta
	Muut pitkävaikutteiset menot, yhteistoimintaosuudet	Tasapoisto	20 vuotta
	- muut pitkävaikutteiset ennen 2013 valmistuneet	Tasapoisto	hyödykekohtaisesti
	Osallistuminen toisen yhteisön		
	- rakennushankkeisiin	Tasapoisto	20 vuotta
	- tiehankkeisiin	tasapoisto	20 vuotta
	- ratahankkeisiin	tasapoisto	30 vuotta
	- väylähankkeisiin	tasapoisto	20 vuotta
			10 vuotta tai
	Osake- ja vuokrahuoneistojen peruseränmenot	tasapoisto	hyödykekohtaisesti
	Muut	tasapoisto	10 vuotta
Aineelliset hyödykkeet			
	Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	Ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat			
	Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	
	- Puiset hallinto- ja laitosrakennukset		30 vuotta
	- Kiviset hallinto- ja laitosrakennukset		35 vuotta
	Hallinto- ja laitosrakennukset (ennen 2013 valm.)	Tasapoisto	40 - 50 vuotta
	Rakennusten peruskorjaukset	Tasapoisto	35 vuotta
	Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	
	- puiset ja peltiset tehdas- ja tuotantorak.		20 vuotta
	- kiviset tuotantorakennukset		30 vuotta
	- tehdas- ja tuotantorakennukset (ennen 2013 valm.)	Tasapoisto	30 - 40 vuotta
	Talousrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
	Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
	- vapaa-ajan rak. ennen 2013 valm.		40 vuotta
	Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
	- asuinrak. ennen 2013 valm.		40 - 50 vuotta
	Muut rakennukset ennen 2013 valm.		30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
	Kadut, tiet, torit, puistot	Menojäännösp.	20 %
	Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännösp.	20 %
	Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännösp.	20 %
	Vedenjakeluverkosto	Menojäännösp.	10 %
	Viemäriverkko	Menojäännösp.	10 %
	Kaukolämpöverkko	Menojäännösp.	15 %
	- Kaukolämpöverkko ennen 2013 valm.	Menojäännösp.	20 %
	Ulkovalaistuslaitteet, sähköjohdot, muuntoasemat	Tasapoisto	17 vuotta
	Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännösp.	20 %
	Maakaasuverkko	Menojäännösp.	15 %
	Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännösp.	20 %
	Vesi-, sähkö- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	Menojäännösp.	25 %
	Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännösp.	20 %
	Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännösp.	20 %
	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	Menojäännösp.	25 %
Koneet ja kalusto			
	Rautaiset alukset (raskaat)	Tasapoisto	15 vuotta
	Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8 vuotta
	Muut kuljetusvälineet ml. henkilö- ja pakettiautot	Tasapoisto	6 vuotta
	Muut liikkuvat työkoneet, ml. traktorit ja puutarhakoneet	Tasapoisto	6 vuotta
	Muut raskaat koneet, ml. Kuorma-autot ja tiehöylät	Tasapoisto	12 vuotta
	Muut kevyet koneet	Tasapoisto	6 vuotta
	Sairaala-, terv.huolto- yms. laitteet	Tasapoisto	6 vuotta
	Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
	Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 vuotta
	Ensikertainen kalustaminen	Tasapoisto	5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet			
	Luonnonvarat		Käytön mukainen poisto
	Arvo- ja taide-esineet		Ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat			
Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet			
Ei poistoaikaa			

12. Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Eläkevastuu 1.1.	362 484,09	439 700,00	362 484,09	439 700,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-63 113,91	-77 215,91	-63 113,91	-77 215,91
Eläkevastuu 31.12.	299 370,18	362 484,09	299 370,18	362 484,09
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	2 010 839,62	1 954 007,97	2 010 839,62	1 954 007,97
Lisäykset tilikaudella	1 960 000,00	200 000,00	1 960 000,00	200 000,00
Vähennykset tilikaudella	-233 864,92	-143 168,35	-233 864,92	-143 168,35
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	3 736 974,70	2 010 839,62	3 736 974,70	2 010 839,62
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.	56 726,13	52 952,14	56 726,13	52 952,14
Lisäykset tilikaudella	504,60	3 773,99	504,60	3 773,99
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Kaatopaikan maisemointivaraus 31.12.	57 230,73	56 726,13	57 230,73	56 726,13
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 1.1.	16 463,00	52 149,00	16 463,00	52 149,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-16 463,00	-35 686,00	-16 463,00	-35 686,00
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 31.12.	0,00	16 463,00	0,00	16 463,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.			1 825 155,69	339 430,39
Lisäykset tilikaudella			0,00	1 485 725,30
Vähennykset tilikaudella			-1 825 155,69	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.			0,00	1 825 155,69
Kotikuntakorvauksen varaus 1.1.	0,00	31 236,59	0,00	31 326,59
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-31 236,59	0,00	-31 236,59
Kotikuntakorvauksen varaus 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	5 534 357,75	7 520 124,65	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-985 594,86	-1 985 766,90	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	4 548 762,89	5 534 357,75	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	1 207 825,31	1 229 256,10	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	590 047,00	104 475,58	590 047,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-723 852,46	-125 906,37	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	1 074 019,85	1 207 825,31	590 047,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	9 716 358,35	9 188 695,90	4 683 622,61	4 271 668,53

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	924 817,14	2 167 767,23	808 386,79	2 167 592,27
Osakkeiden luovutusvoitot	254 792,52	2 292 823,79	594 938,42	2 611 864,48
Rakennusten luovutusvoitot	0,00	431 297,30	0,00	388 590,25
Muut luovutusvoitot	138 834,18	44 885,53	57 533,26	44 846,11
Luovutusvoitot yhteensä	1 318 443,84	4 936 773,85	1 460 858,47	5 212 893,11
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	138,00	1 556,73	138,00	1 556,73
Osakkeiden luovutustappiot	4 906,01	1 486 534,93	0,00	0,00
Rakennusten luovutustappiot	534 740,09	4 526,66	0,00	4 526,66
Muut luovutustappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
Luovutustappiot yhteensä	539 784,10	1 492 618,32	138,00	6 083,39

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	Kunta	
	2020	2019
Osinkotuotot muista yhteisöistä	138 989,15	269 772,16
Osinkotuotot sijoitustoiminnasta	234 761,46	251 336,20
Yhteensä	373 750,61	521 108,36

Muut rahoitustuotot		
	2020	2019
Osingot ja osuuspääomien korot	138 989,15	269 772,16
Sijoitustoiminnan osingot	234 761,46	251 336,20
Verotilitysten korot ja korotukset	714,82	3 708,06
Viivästyskorot	70 708,72	49 536,20
Laskutuslisä	5,00	90,00
Arvopapereiden luovutusvoitot	2 558 363,85	3 071 730,34
Arvon alentumisten palautumiset	70 950,75	2 055 882,51
Muut rahoitustuotot	6 174,37	499 635,85
Takausprovisiot	14 072,50	0,00
Yhteensä	3 094 740,62	6 201 691,32

16. Erittely poistoeron muutoksista		
	Kunta	
	2020	2019
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	17 695,83	97 721,22

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

18. Arvonkorotukset				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	544 400,77	544 400,77	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	-50 456,38	0,00	0,00	0,00
Arvo 31.12.	493 944,39	544 400,77	0,00	0,00
Rakennukset				
Arvo 1.1.	1 816 339,42	1 816 339,42	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvo 31.12.	1 816 339,42	1 816 339,42	0,00	0,00
Arvonkorotukset yhteensä	2 310 283,81	2 360 740,19	0,00	0,00

19. Pysyvien vastaavien erittelyt	
Kunta	
	Muut pitkävai- kutteiset menot
Poistamaton hankintameno 1.1.	8 382 727,82
Lisäykset tilikauden aikana	7 416,37
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00
Siirrot erien välillä	0,00
Tilikauden poisto	-538 965,14
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	7 851 179,05
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 851 179,05

Kunta	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	63 897 682,72	138 799 878,37	54 204 616,24	5 650 987,21	714 190,44	14 900 077,21	278 167 432,19
Lisäykset tilikauden aikana	685 030,89	11 447 172,07	9 349 415,34	1 905 742,22	20 000,00	5 943 672,93	29 351 033,45
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-50 000,00	0,00	-82 783,00	0,00	-151 450,00	-284 233,00
Vähennykset tilikauden aikana	-82 428,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-82 428,37
Siirrot erien välillä	-235,48	12 824 792,88	120 943,16	274 422,38	235,48	-13 220 158,42	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-8 367 276,65	-9 486 312,38	-1 440 887,04	-235,48	0,00	-19 294 711,55
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	-1 817 582,02	0,00	0,00	0,00	-60 567,34	-1 878 149,36
Poistamaton hankintameno 31.12.	64 500 049,76	152 836 984,65	54 188 662,36	6 307 481,77	734 190,44	7 411 574,38	285 978 943,36
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	64 500 049,76	152 836 984,65	54 188 662,36	6 307 481,77	734 190,44	7 411 574,38	285 978 943,36

Olellaiset lisäpoistot		
Erittely olellaisista lisäpoistoista	Kutalan päiväkotii littalan päiväkotii	215 442,90 808 778,90

Maa- ja vesialueet erittely				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	2 765 546,80	2 436 404,94	255 481,14	97 842,29
Muut maa- ja vesialueet	72 333 152,15	72 295 354,78	64 244 568,62	63 799 840,43
Arvonkorotukset	493 944,39	544 400,77	0,00	0,00
Maa- ja vesialueet yhteensä	75 592 643,34	75 276 160,49	64 500 049,76	63 897 682,72

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet					
Kunta	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteis- yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	115 416 147,18	36 777 226,04	54 227 901,97	1 739 950,01	208 161 225,20
Lisäykset	3 568 332,00	0,00	0,00	26 841,14	3 595 173,14
Vähennykset	-2 939 270,65	0,00	0,00	-24 113,75	-2 963 384,40
Siirrot erien välillä	-606 418,39	606 418,39	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	115 438 790,14	37 383 644,43	54 227 901,97	1 742 677,40	208 793 013,94
Arvonlennukset	0,00	-192 180,51	0,00	-26 841,14	-219 021,65
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.	115 438 790,14	37 191 463,92	54 227 901,97	1 715 836,26	208 573 992,29

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset			
Kunta	Saamiset konserniyhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	39 490 840,91	536 193,90	40 027 034,81
Lisäykset	10 647,00	59 931,00	70 578,00
Vähennykset	-860 717,39	-86 690,64	-947 408,03
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	38 640 770,52	509 434,26	39 150 204,78
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	38 640 770,52	498 787,26	39 139 557,78

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

20.-22. Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä						
Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pää- omasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tuloksesta
Tytäryhtiöt						
Aulangon Kylpylä Oy	1870588-5	51,01	51,01	1 762	2 371	0
Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)	0676518-6	100,00	100,00	10 296	66 365	-1 546
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy	0205308-5	100,00	100,00	529	1 537	283
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	1972415-6	100,00	100,00	22 298	15 783	-394
Hämeenlinnan Jäähalli Oy	0896410-3	1,55	86,39	3 567	4 483	-224
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy	1037204-3	0,72	93,06	2 671	342	-27
Hämeenlinnan Linja-autoasemakiihteistö Oy	0205291-2	100,00	100,00	100	13	-3
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	2196076-4	100,00	100,00	7 061	23 712	-21
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (konserni)	1711549-6	76,60	76,60	46 639	56 988	-54
Idänpään Toimintakeskus Oy	0689500-1	90,00	90,00	1 327	193	4
Kanta Logistiikka Oy	2925268-2	80,74	90,07	1 292	2 155	310
KT Oy Harvialantie 420 C	1614663-7	100,00	100,00	34	2 747	13
KT Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot	0211271-9	100,00	100,00	11 484	7 526	-23
KT Oy Onesto	0957885-3	100,00	100,00	1 003	5	0
KT Oy Rengon Härkäpirtti	0802361-0	54,17	54,17	1 471	17	1
Linnan Kehitys Oy	0832624-0	100,00	100,00	921	596	301
Linnan Kiinteistökehitys Oy	1059269-5	91,83	100,00	10 709	24 851	428
KT Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23	1016348-7	0,00	84,36	2 063	45	1
KT Oy Turuntien Liiketalo	0622492-9	0,00	71,97	1 515	52	7
KT Oy Innopark	1600837-3	0,00	100,00	16	14 652	0
KT Oy Lammin Biokylä 1	2047044-8	0,00	70,00	339	592	2
Verkatehdas Oy	2069302-7	100,00	100,00	3 265	5 101	-70
Säätiöt ja yhdistykset						
Fredrika Wetterhoff-säätiö (konserni)	0205371-2	100,00	100,00	1 442	529	-211
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö	0648130-0	100,00	100,00	1 192	2 498	-408
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö	0315262-4	100,00	100,00	1 714	29 619	35
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö	0653924-2	100,00	100,00	1 013	805	186
Säätiöt ja yhdistykset - ei yhdistelty						
Työvalmennussäätiö Luotsi sr	1881647-0		100,00	0	0	0
Kuntayhtymät						
Hämeen Maaakuntaliitto, ky (konserni)	0826048-0	38,94	38,94	688	176	-3
Koulutus kuntayhtymä Tavastia (konserni)	0205303-4	77,24	77,24	20 891	6 082	998
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	0818235-5	50,70	50,71	40 844	50 465	3 211
Eteva ky (konserni)	0203300-9	3,26	3,26	591	1 619	19
Osakkuusyhtiöt						
As Oy Tuuloksentalo	0420267-0	46,48	46,48	159	15	0
Hauhon Lämpö Oy	1799904-1	40,00	40,00	209	48	4
Hämeen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	2617489-3	44,12	44,12	39 667	7 519	691
Jukolan Lintukoto Oy	0756797-4	43,73	43,73	1 106	3	1
Jyrätien Liikuntahallit Oy	0895113-4		33,33	42	7	4
KT Oy Iittalan Lasimäki	1997941-5		33,00	36	447	0
KT Oy Virvelinranta	2125780-9	40,00	40,00	527	1 951	84
KT Oy Lamminraitti	0150635-3	46,00	46,00	131	2	0
Pikassos Oy	1749706-8	50,00	50,00	65	68	12
Hämeenlinnan Keilakeskus Oy *	0713492-5	78,62	78,62	94	200	-41
Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja *	0205363-2	73,12	73,12	126	176	5

*Osuus osakkeiden tuottamasta äänivallasta on 1/5.

23. Saamisten erittely				
	Kunta			
	2020		2019	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	420 311,75	0,00	66 039,99
Lainasaamiset	0,00	1 264 860,53	0,00	860 755,24
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	14 478,94
Yhteensä	0,00	1 703 400,28	0,00	941 274,17
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	648 476,39	0,00	730 058,29
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	17 000,00
Yhteensä	0,00	648 476,39	0,00	747 058,29
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	4 656,84	0,00	12 613,05
Lainasaamiset	40 000,00	10 000,00	50 000,00	10 000,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	40 000,00	14 656,84	50 000,00	22 613,05
Saamiset yhteensä	40 000,00	2 366 533,51	50 000,00	1 710 945,51

24. Siirtosaamiisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
	Kelan korvaus työterveyshuollosta	828 980,04	771 778,37	571 416,00
Tuet ja avustukset	1 489 208,47	2 994 243,34	1 337 885,71	2 682 953,38
Siirtyvät korot	1 519 783,92	2 012 923,07	1 519 660,23	2 012 923,07
Siirtyvät korot pitkäaikaiset	6 443 068,67	7 983 811,31	6 441 081,56	7 960 604,61
Muut siirtosaamiset	3 220 776,07	3 191 633,76	205 691,89	444 591,85
Yhteensä	13 501 817,17	16 954 389,85	10 075 735,39	13 514 813,91

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Peruspääoma 1.1.	274 116 796,74	274 116 796,76	274 116 796,74	274 116 796,74
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	-0,02	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	274 116 796,74	274 116 796,74	274 116 796,74	274 116 796,74
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat 1.1.	634 679,95	634 679,95	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat 31.12.	634 679,95	634 679,95	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	2 361 194,51	2 361 194,51	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	-50 456,38	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	2 310 738,13	2 361 194,51	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	69 121 377,81	68 945 492,75	67 240 903,81	67 240 903,81
Lisäykset	17 194,44	615 677,48	0,00	0,00
Vähennykset	-2 747 613,36	-439 792,42	-2 764 300,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	66 390 958,89	69 121 377,81	64 476 603,81	67 240 903,81
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-14 744 391,97	3 714 913,69	-13 708 626,10	-2 232 655,55
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	-52 134,29	-2 464 843,21		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-14 796 526,26	1 250 070,48	-13 708 626,10	-2 232 655,55
Tilikauden yli-/alijäämä	17 186 854,60	-15 994 462,45	13 904 214,57	-11 475 970,55
Oma pääoma yhteensä	345 843 502,05	331 489 657,04	338 788 989,02	327 649 074,45

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät		
	Kunta	
	2020	2019
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-13 708 626,10	-2 232 655,55
Tilikauden yli-/alijäämä	13 904 214,57	-11 475 970,55
Kertynyt poistoero 31.12.	9 557 142,54	9 574 838,37
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	1 049 220,13	976 399,87
Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä	10 801 951,14	-3 157 387,86

26. Erittely poistoerosta		
	Kunta	
	2020	2019
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	9 557 142,54	9 574 838,37

27. Pitkäaikaiset velat				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	266 115 318,35	205 087 986,27	114 531 250,00	95 331 250,00
Lainat julkisyhteisöiltä	46 433 908,59	46 327 745,92	4 140,59	11 410,59
Saadut ennakot	7 369 179,99	7 369 660,61	0,00	480,62
Muut velat	7 642 287,93	8 777 976,23	7 642 287,93	8 777 976,23
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	327 560 694,86	267 563 369,03	122 177 678,52	104 121 117,44

29. Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Muut pakolliset varaukset				
Pilaantuneiden maiden puhdistaminen	3 736 974,70	2 010 839,62	3 736 974,70	2 010 839,62
Potilasvahinkovastuuvaraus	4 548 762,89	5 534 357,75	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	1 074 019,84	1 207 825,30	590 047,00	0,00
Ei-suojaava koronvaihtosopimus	0,00	16 463,00	0,00	16 463,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä	0,00	0,00	0,00	1 825 155,69
Soranoton maisemointivaraus	57 230,73	56 726,13	57 230,73	56 726,13
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>9 416 988,16</i>	<i>8 826 211,80</i>	<i>4 384 252,43</i>	<i>3 909 184,44</i>

30. Vieras pääoma				
	2020		2019	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0,00	24 933 250,11	0,00	22 494 562,04
Ostovelat	0,00	669 323,38	0,00	973 998,16
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	25 602 573,49	0,00	23 468 560,20
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	2 656 937,59	0,00	2 004 341,20
Yhteensä	0,00	2 656 937,59	0,00	2 004 341,20
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	110 773,12	0,00	31 096,93
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	110 773,12	0,00	31 096,93

31. Sekkitililimiitti		
	Kunta	
	2020	2019
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	-21 360 000,00	-21 360 000,00

32. Muiden velkojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Muut velat				
Liittymismaksut	7 383 740,79	7 412 367,79	44 049,80	44 049,80
Muut velat	7 824 987,67	7 009 783,34	3 707 310,09	3 420 870,91
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>15 208 728,46</i>	<i>14 422 151,13</i>	<i>3 751 359,89</i>	<i>3 464 920,71</i>

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Verovelat	214 859,99	0,00	0,00	0,00
Jaksotetut henkilöstökulut	36 138 651,87	35 630 138,42	23 138 782,78	22 621 185,40
Tuloennakot	21 451,94	0,00	0,00	0,00
Korkojaksotukset	2 837 982,42	2 799 422,11	2 147 669,19	2 074 054,07
Korkojaksotukset pitkäaikaiset	12 185 041,13	13 320 729,43	12 185 041,13	13 320 729,43
Muut lyhytaikaiset	3 700 720,14	3 349 107,76	1 578 593,20	928 002,51
<i>Yhteensä</i>	<i>55 098 707,49</i>	<i>55 099 397,72</i>	<i>39 050 086,30</i>	<i>38 943 971,41</i>

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet				
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	68 705 645,08	68 637 186,38	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	76 845 703,59	76 669 837,62	0,00	0,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut lainat	14 624 640,77	15 231 486,01	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	35 815 595,00	25 704 647,00	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>112 661 298,59</i>	<i>102 374 484,62</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	7 657,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet	0,00	7 657,00	0,00	0,00
<i>Pantatut osakkeet yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>7 657,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

35.-37. Vakuudet ja takaukset				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Kiinteistökiinnitykset	0,00	88 678,06	0,00	0,00
Talletukset	72 094,18	72 094,18	36 554,18	36 554,18
Takaukset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>72 094,18</i>	<i>160 772,24</i>	<i>36 554,18</i>	<i>36 554,18</i>
Muiden puolesta annetut vakuudet				
<i>Kiinteistökiinnitykset</i>	<i>50 456,37</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

38. Vuokravastuut				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Toimitilojen vuokravastuut	40 255 787,59	36 678 281,47	35 038 441,75	36 279 015,13
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	621 448,96	16 944,44	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	128 125,98	138 751,37	0,00	0,00
Vuokravastuut yhteensä	41 005 362,52	36 833 977,27	35 038 441,75	36 279 015,13
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	8 756 671,10	7 196 710,27	6 016 268,47	5 671 224,08
Leasingvastuut yhteensä	33 727 626,08	40 726 931,94	32 147 109,87	33 253 596,43
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	4 319 933,46	4 939 011,52	3 657 972,11	3 712 468,26
- sopimuksiin liittyvät lunastusveloitteet	11 180 597,69	11 025 617,69	11 180 597,69	11 025 617,69
<i>Yhteensä</i>	<i>74 732 988,60</i>	<i>77 560 909,21</i>	<i>67 185 551,62</i>	<i>69 532 611,56</i>

39.-40. Vastuusitoumukset				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			269 476 041,67	257 979 711,52
Jäljellä oleva pääoma			175 648 997,64	166 545 280,58
Takaukset osakkuusyhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0,00	0,00	9 456 078,00	8 886 078,00
Jäljellä oleva pääoma	0,00	0,00	4 937 175,06	5 148 868,00
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	22 361 604,88	21 856 604,88	22 265 803,95	21 760 803,95
Jäljellä oleva pääoma	15 887 715,37	16 700 891,01	15 821 852,23	16 631 036,17

	2020	2019
Annetut takauspäätökset, joista lainasitoumuksia ei ole tehty	0,00	4 782 706,00

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	Kunta	
	2020	2019
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	451 153 953,00	406 562 534,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	281 110,00	267 491,00

Saadut vastavakuudet takauksista				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Saadut vastavakuudet tytäryhteisöiltä			168 985 436,72	149 424 483,15
Saadut vastavakuudet muilta	27 002 734,08	27 002 734,08	27 002 734,08	27 002 734,08

41 Muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt

ALV-VASTUUT

Arvonlisäveron jäljellä oleva palautusvastuu 31.12.				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Jäljellä oleva alv-vastuu	28 039 663,18	22 813 540,08	12 380 722,35	10 396 138,89

Arvonlisäverolain mukaan uudisrakentamis- ja perusparannusmenoista vähennyksenä tai palautuksena käsiteltäyn arvonlisäveroon liittyy kymmenen vuoden tarkastelukauden ajan oikaisuvelvollisuus, jos kiinteistön tai sen osan käyttötarkoitus muuttuu palautukseen tai vähennykseen oikeuttamattomaksi. Kunnan jäljellä oleva alv-palautusvastuu on esitetty kaikkien rakennusten osalta.

PERUSTAMISHANKKEIDEN VALTIONOSUUDEN PALAUTUSVASTUU

Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu				
	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Palautusvastuu	4 749 339,97	5 849 308,05	4 749 339,97	5 849 308,05

Perustamishankkeeseen saatua valtionavustusta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Valtionavustusta saaneita kohteita ovat olleet Kalvolan koulu, Ahveniston koulu, Hauhon yhtenäiskoulu, Hakkalan koulu, Lammin liikuntakeskus, Kirkonkulman koulu, Rengon koulu, Ahveniston maaumala, Ahveniston kuntoportaat ja Jukolan koulun piha. Vastuun laskennassa on käytetty oletuksena vastuun tasaista vähentymistä 15 vuoden ajan. Yksittäisissä takaisinmaksutilanteissa palautettava summa voi määräytyä toisinkin.

MAANKÄYTTÖSOPIMUKSET

Uusia maankäyttösopimuksia ei vuoden 2020 aikana allekirjoitettu.

Maankäyttösopimusten ehdot ovat tapauskohtaisia. Sopimuksissa kaupungille kohdistuvia velvoitteita ovat mm. infran rakentamiseen, kaavoitukseen, tonttijakoihin sekä maanvaihtoihin tai luovutuksiin kohdistuvat velvoitteet. Sopimuskumppanien velvollisuudet liittyvät esim. kaupungin oikeuteen saada alueluovutuksia sekä kaavan laatimis- ja toteuttamiskustannusten korvauksia ja muita korvauksia.

Toteuttaminen on kesken 14 sopimusten osalta. Kaupungin vastuut kohteiden toteutuksesta olivat 31.12.2020 noin 3,355 milj. euroa. Tästä ennakoidaan toteutuvan 0,505 milj. euroa vuoden 2021 aikana. Kaupunki tulee saamaan sopimuskumppaneilta korvauksia noin 7,630 milj. euroa, joista vuonna 2021 arviolta 0,511 milj. euroa.

SITOUKSET KONSERNIYHTIÖIDEN RAHOITTAMISEEN

Kaupunki on sitoutunut rahoittamaan konserniyhtiöiden investointihankkeita ja niistä aiheutuvia lainanhoitokustannuksia. Lukuihin sisältyvät Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n, Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:n ja Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n kaupungin maksuosuudet lainan lyhennyksiin ja korkoihin sekä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n pääomitus vuonna 2020.

Muut vastuut, sitoumukset	Kunta 2020	Kunta 2019
Sitoumukset yhtiöiden investointien rahoittamiseen: oman pääoman ehtoiset sijoitukset, avustukset, korkoavustukset, pääomitus.	24 117 216	27 191 086

MUUT SOPIMUSVASTUUT

Muut sopimusvastuut	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Sopimusvastuut				
Muut sopimusvastuut	8 306 029,20	8 028 592,26	8 306 029,20	8 028 592,26
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	469 274,34	433 977,96	469 274,34	433 977,96
Sopimukseen sisältyvät palautusvastuut	649 628,58	649 628,58	0,00	0,00
Sopimusvastuut yhteensä	8 955 657,78	8 678 220,84	8 306 029,20	8 028 592,26

ENERGIATEHOKKUUSSOPIMUS

Hämeenlinnan kaupunki on allekirjoittanut kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) 5.12.2019. Nykyinen sopimuskausi on vuosille 2017–2025. Sopimus kattaa kaiken kaupungin hallinnassa ja päätäntävällässä olevan energiankäytön. Sopimuksen tavoitteena on 7,5 % laskennallinen energiansäästö vuoden 2025 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa 9736 MWh energiansäästöä vuonna 2025. Vuonna 2020 on laadittu energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelma, jossa on määriteltäviä toimenpiteitä, vastuut ja seurannan mittarit. Tavoitteen toteutumista seurataan vuosittaisella raportoinnilla toteutetuista toimenpiteistä sekä saavutetusta energiansäästöstä. Toimenpiteet tulevat vaatimaan myös käyttötalouden menoja ja investointeja, joiden

takaisinmaksuajat ovat yleensä 1–10 vuoden välillä. Vuonna 2020 laskennallinen energiansäästö oli alustavasti 1440 MWh, joka vastaa 1,25 % 7,5 % tavoitteesta.

OJOISTEN LASTENTALON RAKENNUSVIRHETTÄ KOSKEVA ASIA

Ojoisten lastentalossa on sisäilmaongelma. Korjaustyöt ovat käynnissä ja valmistuvat vuoden 2021 aikana. Asiaan liittyvä korvausvaade on avoinna.

SOSIAALIPALVELUJA KOSKEVAT HALLINTORIITA-ASIAT

Hämeenlinnan kaupunki perii toiselta kunnalta kokoaikaisesta perhehoidosta aiheutuneita kustannuksia 9 419 euroa. Asia on vireillä Vaasan hallinto-oikeudessa.

Hämeenlinnan kaupunki hakenut perusteettoman edun palautuksena asiakkaalle ehkäisevänä toimeentulotukena myönnettyjä maksusitoumuksia noin 6 300 euron edestä. Asia on vireillä Helsingin hallinto-oikeudessa.

Hämeenlinnan kaupunki on nostanut velkomuskanteen lastensuojelulaitosta vastaan. Käräjäoikeus on tuominnut yhtiön maksamaan kaupungille 3 800 euroa korkoineen ja oikeudenkäyntikulut 1 355 euroa korkoineen. Yhtiö on pyytänyt Turun hovioikeudelta muutoksenhakulupaa ja asia on kesken.

Kaupunki käy neuvotteluja tapaamispalveluja tuottavan palveluntuottajan kanssa hankintasopimuksen tulkinnasta muun muassa koskien kaupungin mahdollista vahingonkorvausvastuuta.

Kaupunki käy neuvotteluja toisen kunnan kanssa asiakkaan palvelun kustannuksia koskevasta kuntien keskinäisestä vastuunjaosta ja siihen perustuvasta maksuvaatimuksesta, jonka Hämeenlinnan kaupunki on esittänyt toiselle kunnalle.

KAUPUNKIRAKENNEPALVELUJA KOSKEVIA RIITA-ASIOITA

Hämeenlinnan kaupunki on nostanut kanteen maankäyttösopimusta koskevassa asiassa. Vaatimus on 327 093 euroa ja lisäksi kulut. Asiassa on tulossa valmisteluistunto käräjäoikeudessa toukokuussa.

Vireillä on sovintosopimus koskien kadun kunnossapitovastuuta. Asiassa on maksettu korvausta 10 500 euroa ja selvittelyssä on vakuutusyhtiössä, voidaanko sieltä saada omavastuun ylittävä korvaus.

MUITA RIITA-ASIOITA

Hämeenlinnan kaupunki on hakenut ja saanut korkeimmalta oikeudelta muutoksenhakuluvan vammantuottamusta koskevassa asiassa. Korkein oikeus järjesti joulukuussa suullisen käsittelyn ja asian käsittely on kesken.

Vireillä on oikeudenkäynti työoikeudellisessa asiassa, jossa Hämeenlinnan kaupungilta vaaditaan noin 8 000 euroa ja oikeudenkäyntikulut.

VIREILLÄ OLEVA TUTKINTA

Vireillä on Seminaarin koulun hankintoihin liittyvä johtavaan viranhaltijaan kohdistuva rikostutkinta esteellisyysäännösten noudattamisesta.

VAIKUTTAVUUSINVESTOINTI

Lapsiperheiden palveluissa jatkettiin vaikuttavuusinvestoinnin mallin SIB Iceheartsin toimintaa. Yhteistyö- ja rahoitusmalliin liittyy indikaattoritiedon ja tutkimustiedon keräämistä ja palvelujen järjestämistä kohderyhmille. Yhteistyöstä kaupungille koituvista tulevaisuuden hyödyistä maksetaan myöhemmin vuosina korvausta rahastolle. Kaikki lapsiin kohdistuvat interventiot maksetaan rahaston toimesta. Rahastossa seurataan ohjelmassa olevien lasten lastensuojelupalveluiden kustannuksia. Mikäli ne ovat vähemmän kuin sopimuksessa määritetty perusura niin syntyy säästöä, josta kaupunki maksaa 80 % rahastolle. Kaupungille ei synny maksuvelvoitetta, mikäli säästöjä ei tule. Säästöjä laskutetaan vuosittain. Mallinnuksen mukaisesti kaupungin tulee varautua yhteensä 7,6 milj. euron maksuvelvoitteeseen vuoteen 2031 asti. Vuonna 2020 FIM Lapset ja nuoret I Ky laskutti syntyneistä säästöistä tulospalkkiota 14 235 euroa vuodelta 2018 ja 23 304,37 euroa vuodelta 2019. Tilinpäätökseen 2020 kirjattiin 20 000 euron pakollinen varaus vuoden 2020 tulospalkkiosta.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Kaupungin johdannaissopimukset voidaan jakaa kolmeen pääluokkaan: korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset, lainamarginaalien alentamiseksi tehdyt sopimukset sekä myöhemmin alkavat, korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset. Osa korkoriskiä suojaavista sopimuksista on ehdollisia.

Johdannaissopimuksia on yhteensä 16 kappaletta. Näistä 6 kpl on myöhemmin alkavia sopimuksia. Sopimuksista 13 kpl suojaa koko salkkua ja 3 kpl yksittäistä lainaa. Johdannaissopimuksia oli voimassa 31.12.2020 148,5 milj. euron arvosta. Tästä määrästä muita kuin kiinteään korkoon suojaavia sopimuksia (marginaalin alentaminen) on 0,5 milj. euron arvosta. Kyseinen sopimus päättyy vuonna 2021 ja se on sidottu 1 kk Euribor-noteeraukseen. Kaikki muut sopimukset on sidottu 6kk:n Euribor-noteeraukseen. Vastaavasti kaikki kaupungin pitkäaikaiset vaihtuvakorkoiset lainat on myös sidottu 6 kk:n Euriboriin.

Korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset

Kiinteään korkoon suojaavia sopimuksia on 9 kpl ja 148 milj. euron arvosta, joista kaikki ovat tilinpäätöshetkellä ehdottomasti suojaavia. Näistä sopimuksista yksi 50 milj. euron arvoinen sopimus sisältää pankin puolelta oikeuden päättää sopimuksen jatkosta yhtenä tiettyinä päivinä vuonna 2031. Kyseisen sopimuksen osalta sopimuksen osalta optio-osuus on eroteltavissa sopimuksesta ja täyttää siten suojaavuuden kriteerin. Kaupungilla on kuitenkin suunnitelmassa ostaa optio-osa pois kevään 2021 aikana. Pisimmillään sopimukset ovat voimassa ehdottomien suojien osalta vuoteen 2038 asti ja ehdollisena vuoteen 2046 asti. Sopimukset suojaavat koko salkkua.

Lainamarginaalien alentamiseksi tehdyt sopimukset

Korkomarginaaleja on alennettu korkojohdannaisilla 0,5 milj. euron arvosta. Sopimus kohdistuu yksittäiseen lainaan ja päättyy vuonna 2021.

Myöhemmin alkavat, korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset

Myöhemmin alkavia sopimuksia on 6 kpl ja 71,5 milj. euron arvosta. Näistä 2 kpl, arvoltaan 15 milj. euron sopimukset (swaptio) ovat ehdollisia. Korkokiinnityksiä on pisimmillään vuoteen 2050 saakka. Sopimuksista 4 kpl suojaa koko salkkua ja 2 kpl on lainakohtaisia.

Kunta: johdannais sopimukset, yhteenveto 31.12.						
	Sopimus-	Suojaus-	Nimellisarvo	Markkina-arvo	Nimellisarvo	Markkina-arvo
	ten lkm	kohde	2020	2020	2019	2019
Koronvaihtosopimukset						
Koronvaihtosopimukset, suoja	8	koko salkku	98 000 000	-23 592 573	98 000 000	-21 319 011
Purkuoikeudelliset koronvaihtosopimukset, suoja + ehdollinen suoja	1	koko salkku	50 000 000	-25 965 217	50 000 000	-18 952 293
Marginaalien alentamiseksi tehdyt sopimukset						
Koronvaihtosopimukset, marginaalin alennus	1	Laina	500 000	471	1 500 000	1 783
Myöhemmin alkavat sopimukset						
Myöhemmin alkavat koronvaihtosopimukset, suoja	2	koko salkku	30 000 000	-24 660 861	30 000 000	-17 649 718
Myöhemmin alkavat koronvaihtosopimukset, suoja	2	Laina	26 500 000	-661 542	26 500 000	79 313
Myöhemmin alkavat swaptiot, ehdollinen suoja	2	koko salkku	15 000 000	-6 524 559	15 000 000	-4 946 512
Kunta yhteensä	16		220 000 000	-81 404 281	221 000 000	-62 786 438

Lainakanta-analyysi

Tiedot lainakannasta per 31.12.2020.

Kaupungilla on taseessaan 95,5 milj. euron arvosta kiinteäkorkoisia lainoja. Yhteensä kiinteäkorkoisia tai johdannais sopimuksella kiinteäksi suojattuja lainoja kaupungilla on 243,5 milj. euroa.

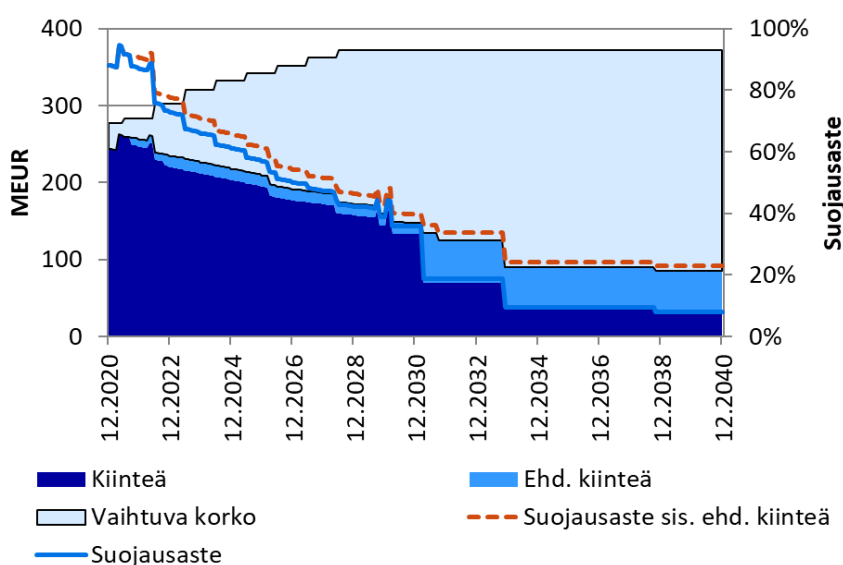
Kaupungin koko lainamäärä 31.12.2020 oli 301,8 milj. euroa josta 24,9 milj. euroa oli konserniyhtiöiden talletuksia kaupungin konsernitilikokonaisuudessa. Koska kaupungin oma tili oli vuoden vaihteessa plussalla, ei konserniyhteisöiden talletuksia voida katsoa lainaksi kaupungin näkökulmasta. Todellista lainaa kaupungilla oli 31.12.2020 siten 276,9 milj. euroa, josta 40 milj. euroa oli lyhytaikaista velkaa (kuntatodistukset) ja 236,9 milj. euroa pitkäaikaisia lainoja rahoituslaitoksilta sekä Suomen valtiolta.

Kaupungin lainojen suojausaste 31.12.2020 päivän tilanteessa oli 88 %. Lainakannan suojausaste on varsin kattava. Suojausaste putoaa kuitenkin n. 50 %:n tasoon vuonna 2028. Kaupungin koko lainakannan suojausaste edellisessä tilinpäätöksessä 31.12.2019 oli 76 %.

Lainasalkun keskikorko 31.12.2020 on 1,78 % (TP 2019 2,07 %). Termiinikäyrän mukainen korkosidonnaisuusaika on 11,8 vuotta.

Kunta: johdannaissopimuksiin ja lainakantaan liittyvät tunnusluvut 31.12.2020:			
Voimassa olevat 31.12.:	148 500 000	Johdannaisten nimellisarvo vähennettynä myöhemmin alkavilla sopimuksilla	
Kiinteäksi suojatut 31.12.:	148 000 000	Johdannaisten nimellisarvo vähennettynä myöhemmin alkavilla / kiinteään korkoon suojaamattomilla sopimuksilla	
Kiinteät lainat 31.12.:	95 500 000	Suorat kiinteäkorkoiset lainat	
Kiinteät yhteensä 31.12.:	243 500 000	Kiinteät korot (kiinteäksi suojatut / suorat kiinteät lainat) yhteensä	
Kiinteät suhteessa lainakantaan 31.12.:	88 %	Kiinteät korot (kiinteäksi suojatut / suorat kiinteät lainat) suhteessa lainakantaan	
Kiinteät suhteessa pitkään lainakantaan 31.12.:	103 %		
Lainakanta 31.12.:	276 862 714	Taseen lainakanta ilman konsernitilin konserniyhteisöjen saldoa (kaupungin tili >0)	
Pitkäaikainen lainakanta 31.12.:	236 862 714	86 %	Koko lainakannasta
Lyhytaikainen lainakanta 31.12.:	40 000 000	14 %	Koko lainakannasta

Taulukossa on esitetty lyhytaikaisina lainoina lyhytaikaisena otetut luotot ja luku ei sisällä talousarviolainojen seuraavan vuoden lyhennyksen osuutta.

Alla olevassa taulukossa on esitetty kaupungin lainasalkun herkkyyden muutoksiin. Taulukon korkokustannuksissa on huomioitu kaupungin talousarvion 2021 mukainen vuosittainen lainakannan kasvu (taloussuunnitelman jälkeisille vuosille kasvuksi on arvioitu 10 milj. euroa vuodessa) ja jälleenrahoituksen osalta 0,30 % marginaali.

Korkoherkkyydentaulukko

Vuosi	Terminikäyrä	Euribor= 0 %	Terminikäyrä +1 % -yks.	Terminikäyrä +2 % -yks.	Terminikäyrä +3 % -yks.
2021	5 547 790	5 102 421	5 209 304	5 411 675	5 602 821
2022	5 242 391	4 419 601	4 801 693	5 539 300	6 258 608
2023	4 872 151	4 169 171	4 780 532	5 788 002	6 766 147
2024	4 712 939	4 192 522	5 081 344	6 283 994	7 418 792
2025	4 500 307	4 197 504	5 440 299	6 843 634	8 117 771
Yhteensä	24 875 578	22 081 219	25 313 172	29 866 605	34 164 139

Arvio tulevasta lainakannan kehityksestä

Kaupungin lainakanta on ollut viimeisen vuosikymmenen ajan vahvassa kasvussa vuosia 2015 ja 2017 lukuun ottamatta. Vuonna 2019 lainakanta kasvoi 33,7 milj. euroa ja vuonna 2020 30,2 milj. euroa. Lainakannan arvioidaan kasvavan keskimäärin 10 milj. euroa per vuosi vielä usean vuoden ajan ja suunnitelmakaudella keskimääräistä kasvua nopeammin. Kaupungin lainakanta maksettaisiin pois suhteellisen nopealla aikataululla, mikäli uutta lainaa ei otettaisi. Kaupungin nykyinen lainakanta olisi nykyisen maksusuunnitelmien mukaan maksettu kokonaan pois vuoden 2030 loppuun mennessä. Kaupungin tiedossa olevista investointitarpeista ja korjausvelasta johtuen kaupungin lainakanta ei kuitenkaan tule kokonaan pois maksetuksi pidemmälläkään tarkastelukaudella. Lainakanta on suunnitellusta investointiohjelmasta johtuen kasvamassa selvästi lähimpien 4 vuoden aikana. Nykyistä lainakantaa pidemmälle ulottuvat korkosuojaus on tehty suojaamaan tulevan lainanoton korkokustannuksia. Tulevan lainanoton korkokustannuksia ei voi käytännössä suojata ilman koko lainasalkkua suojaavia koronvaihtosopimuksia.

Talousarvion 2021 yhteydessä kaupunginvaltuusto on päättänyt kaupungin pidemmän aikavälin taloustarkasteluun liittyen seuraavasta suunnitelmasta:

Hämeenlinnan talouden pidemmän aikavälin tarkastelu

	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	EN 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024
Veroprosentti	20,25	20,50	20,50	20,75	20,75	20,75	21,00	21,00	21,25	21,25	21,25
TOIMINTAKATE	-345 870	-350 196	-355 204	-349 569	-356 499	-370 118	-391 887	-395 580	-404 948	-416 150	-423 752
Muutos €	-18 140	-4 326	-5 008	5 635	-6 930	-13 619	-21 769	-3 693	-34 830	-11 202	-7 602
Muutos %	5,5	1,3	1,4	-1,6	2,0	3,8	5,9	0,9	2,4	2,8	1,8
Verotulot	268 665	278 118	274 856	281 071	281 232	283 425	296 100	302 000	307 600	313 300	319 000
Valtionosuudet	91 585	87 268	91 435	90 782	91 264	90 981	120 200	110 900	110 400	117 300	121 400
Rahoitustuotot ja -kulut	2 969	4 282	2 636	1 147	-2 286	2 464	-4 000	-600	300	700	800
Korkotuotot	3 610	3 276	2 858	2 972	2 212	2 213					
Muut rahoitustuotot	11 302	13 060	12 113	10 794	5 667	6 202					
Korkokulut	5 476	4 602	5 960	6 338	6 151	5 822					
Muut rahoituskulut	6 467	7 452	6 375	6 281	4 014	129					
VUOSIKATE	17 349	19 472	13 723	23 431	13 711	6 752	20 413	16 720	13 352	15 150	17 448
Poistot	18 180	17 467	17 472	18 108	25 570	18 370	19 600	19 800	20 900	20 900	21 900
Satunnaiset tuotot ja kulut	18 115	2 000									
Varausten muutokset netto	213	117	267	188	7 688	142	159	-199	-79	-84	14
Ylijäämä/alijäämä	17 497	4 122	-3 482	5 511	-4 171	-11 476	972	-3 279	-7 627	-5 834	-4 438
Kumulatiivinen ylijäämä	-5 477	-1 354	-4 836	1 938	-2 233	-13 709	-12 737	-16 016	-23 643	-29 477	-33 915
Kumulat. ylijäämä/as	-81	-20	-71	29	-33	-203	-190	-239	-353	-441	-508
Nettoinvestoinnit	47 155	23 836	30 903	18 456	20 810	34 638	36 774	31 800	32 570	32 790	29 440
	28 330										
Taseesta											
Lainakanta 1000 euroa	201 351	199 419	230 610	222 264	237 866	271 609	288 000	303 100	322 300	339 900	351 900
Lainakanta euroa/as	2 961	2 932	3 399	3 285	3 522	4 016	4 285	4 519	4 816	5 090	5 270

Taloussuunnitelman mukaan kaupungin lainakanta kasvaa vuoden 2024 loppuun mennessä noin 350 milj. euroon. Investointisuunnitelma ei sisällä:

- kaikkia tällä hetkellä tarpeelliseksi katsottuja hankkeita kaupungilla ja konsernissa
- uusia (tiedossa olevien lisäksi) esille nousevia sisäilmakohteita ja niiden korjauksia
- merkittävää lisäystä infran (tiestö ja rakennukset) korjauksiin ja perusparannuksiin.

Hämeenlinnan kaupungilla oli velkaa vuonna 1997 24,6 milj. euroa. Lainakanta on kasvanut vuoden 2020 loppuun mennessä 301,8 milj. euroon. Kasvuun on vaikuttanut kuntaliitos, mutta jo ennen kuntaliitosta, vuoden 2008 tilinpäätöksessä, kaupungilla oli velkaa 89,3 milj. euroa. Kuntaliitoksen jälkeen velan määrän kasvu on kiihtynyt. Viimeisimmän viiden tilikauden aikana velan määrä on

kasvanut 102,4 milj. eurolla. Samaan aikaan myös konsernivelka on kasvanut merkittävästi ja omaisuutta on systemaattisesti myyty. Investointisuunnitelmien mukaan velan määrä kasvaa selvästi myös tulevaisuudessa.

Tilikauden 2019 alijäämä oli -11,5 milj. euroa. Tilikauden 2020 alijäämä ilman covid-19-pandemian vaikutusta ja kertoluontoisia eriä on 5,6 milj. euroa. Kaupungin tuloskyky osoittaa omalta osaltaan velan määrän lyhentämiseen liittyvät haasteet.

Koko kaupunkikonsernin lainakanta on 509,5 milj. euroa. Mikäli kaupunkiemon tilanne näyttäisi siltä, että velkamäärä jossain vaiheessa alittaisi johdannaisten määrän, voisi kaupunki siirtää toimintoja kaupunkikonsernista takaisin kaupungin omaksi toiminnaksi, jolloin kaupunkiemon velkamäärä nousisi ja ylisuojaustilannetta ei pääsisi syntymään.

Seuraavassa taulukossa on esitetty viiden vuoden välein kaupungin nykyisten korkojohdannaisten nimellisarvot kunkin vuoden lopussa.

Vuosi (lopussa)	Nimellismäärä, milj. euroa	Sopimusten määrä
2021	221,8	14
2026	174,5	12
2031	148,0	7
2036	90,0	6
2041	85,0	3
2046	80,0	2
2051	0,0	0

Käytännössä kaupungin lainamäärän tulisi laskea alle 90 milj. euroon vuoteen 2036 mennessä, jotta kaupungin lainakanta ei olisi ylisuojattu vuonna 2036. Edellä kuvatun lainamäärän kasvuskenaarion perusteella tämä ei ole käytännössä mahdollista.

Voimassa olevan investointiohjelman, tulevaisuuden investointitarpeiden, korjausvelan ja kaupungin lainamäärän kehityksen trendin perusteella ei ole odotettavissa tilannetta, jossa kaupungin velkamäärä alittaisi johdannaisten määrän rajan pidemmälläkään tarkastelukaudella.

Johdannaisiin liittyvä muu tarkastelu

Koronvaihtosopimusten ja lainojen koronmääräytymispäivät

Seuraavassa taulukossa on tarkasteltu kaupungin koronvaihtosopimusten ja vaihtuvakorkoisten lainojen uudelleenhinnoittelupäiviä (koronmääräytymispäiviä) vuonna 2021. Taulukossa sekä koronvaihtosopimusten että lainojen uudelleenhinnoittelupäivät on jaettu vuoden ajalle neljään kategoriaan: tammi-maaliskuu, huhti-kesäkuu, heinä-syyskuu, loka-joulukuu.

	tammi-maaliskuu	huhti-kesäkuu	heinä-syyskuu	loka-joulukuu
Koronvaihtosopimusten uudelleenhinnoittelu	73,0 milj.	95,0 milj.	63,0 milj.	95,0 milj.
Lainojen uudelleenhinnoittelu	47,7 milj.	82,8 milj.	44,5 milj.	77,1 milj.

Koronvaihtosopimukset ja lainat hinnoitellaan kvartaaleittain tarkasteltuna uudelleen melko hyvin toisiaan vastaavien euromäärien mukaisesti. Täten uudelleenhinnoittelu ei aiheuta juurikaan korkoriskiä kaupungille.

Alla on esitetty kaupungin koronvaihtosopimusten ja lainasopimusten korkosidonnaisuudet.

Korkosidonnaisuudet, johdannaiset:

3M 0 milj.
6M 168 milj.
1Y 0 milj.

Korkosidonnaisuudet, lainat:

3M 0 milj.
6M 130,5 milj.
1Y 0 milj.

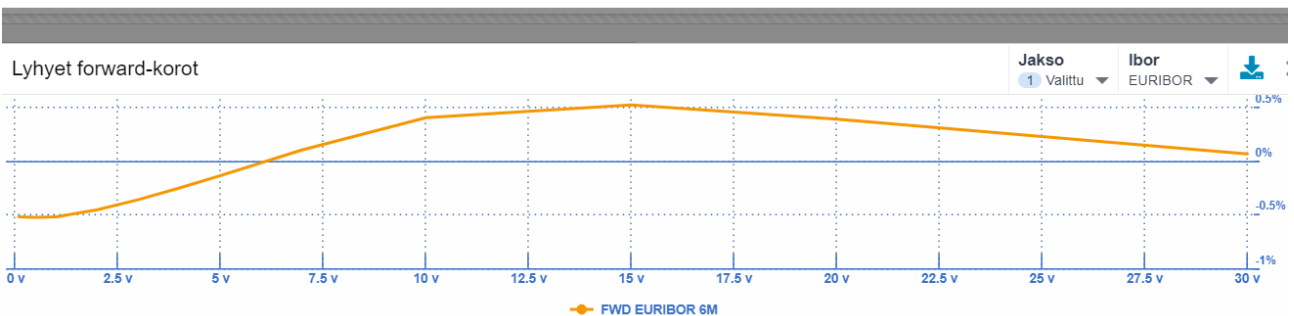
Kaikki johdannaissopimukset ja lainat on sidottu EB 6kk noteeraukseen. Tämän johdosta korkoeroja ei korkosidonnaisuuden johdosta tule.

Alla on esitetty 25 milj. euron lainaeron korkokustannusero kvartaalissa, jos korko muuttuisi 1%:n. Tämän lisäksi on esitetty 6 kk:n Euribor-noteerauksen ennuste 4.2.2021.

Korko	Muutos kvartaalissa	Korkokust. 25 M€
EB 6kk	1,00 %	62 500 €

Korot

Tänään - 04.02.2021

Pidemmän aikavälin korkoerot lyhyissä koroissa hyvin alhaisia ennusteiden mukaan. Tämän johdosta koronmääräytymispäivät eivät näyttele merkittävää tekijää kaupungin johdannaissopimukseen liittyviin riskeihin liittyen.

Negatiivinen korko ja korkolattia

Osassa kaupungin lainoista on pankkeja negatiiviselta korolta suojaava korkolattia. Johdannaissopimuksissa tällaista korkolattia ei pääsääntöisesti ole.

Kaupungin koronvaihtosopimukset ovat pitkiä ja ennustettu markkinakorko on nouseva. Lyhyet korot nousevat ennusteen perusteella vuonna 2027 nollan yläpuolelle.

Edellä mainitusta johtuen koronvaihtosopimusten korkolattiattomuus ei aiheuta kaupungille merkittävää riskiä koronvaihtosopimukseen liittyen.

Hämeenlinna-konsernin johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset 31.12.	Konserni 2020	Konserni 2019	Kunta 2020	Kunta 2019
Nimellisarvo	306 752 221	319 135 361	220 000 000	221 000 000
Markkina-arvo	-89 256 486	-71 350 323	-81 404 281	-62 786 438

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	Kunta	
	2020	2019
Konsernipalvelut	104	93
Sosiaali- ja terveyspalvelut	1366	1321
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	1391	1361
Kaupunkirakennepalvelut	261	277
Kanta-Hämeen Pelastuslaitos	315	323
<i>Yhteensä</i>	3437	3375

43. Henkilöstökulut		
	Kunta	
	2020	2019
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	156 296 265,50	152 589 679,00
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	156 296 265,50	152 589 679,00

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut		
	Kunta	
	2020	2019
Hämeen Vihreät ry	176,00	132,00
Hattulan Kokoomus ry	66,00	74,25
Hattulan Sosiaalidemokraatit	44,00	0,00
Hämeen Sosiaalidemokraatit ry	330,00	404,00
Hml:n Keskusta	5 014,00	5 332,00
Hml:n Kokoomus	14 361,44	14 836,43
Hml:n Seudun Kristillisdemokraatit	3 009,77	3 214,52
Hml:n Sos.dem.kunnallisjärjestö	20 749,50	22 692,50
Hml:n Vasemmistoliitto	1 957,00	2 210,00
Hml:n Vihreät ry	5 833,00	5 846,66
Keskustan Etelä-Hämeen piiri	0,00	220,00
Uudenmaan Kokoomus ry	66,00	49,50
Uudenmaan Sosiaalidemokraatit	330,00	220,00
Hyvinkään Kokoomus ry	132,00	99,00
Perussuomalaisten Uudenmaan piiri	77,00	11,00
Kanta-Hämeen Perussuomalaiset ry	4 318,00	4 953,15
Hämeen Vasemmistoliitto ry	220,00	220,00
Lounais-Hämeen Vihreät ry	19,50	66,00
Jokioisten työväenyhdistys	27,50	82,50
Janakkalan Keskusta	22,00	22,00
Janakkalan Vasemmistoliitto ry	33,00	11,00
Hml:n Perussuomalaiset ry	306,00	325,00
Keskustan Etelä-Hämeen piirin ry	330,00	22,00
Nurmijärven Vihreät	82,50	33,00
Riihimäen Kokoomus ry	16,50	33,00
Hausjärven Kokoomus ry	0,00	16,50
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	57 520,71	61 126,01

45. Tilintarkastajan palkkiot		
	Kunta	
	2020	2019
Tilintarkastusyhteisö BDO Oy		
Tilintarkastus	58 259,48	80 690,96
Tilintarkastajan lausunnot	5 500,00	9 873,70
Muut palvelut	8 593,55	18 558,68
<i>Palkkiot yhteensä</i>	72 353,03	109 123,34

46 Kunnan ja intressitahojen väliset liiketoimet

Jäljempänä olevassa taulukossa on kuvattu kaupungin ja sen intressitahojen välisiä liiketoimia vuonna 2020. Intressitahoja ovat määräysvaltasuhteessa tai osakkuusyrityssuhteessa olevat yhteisöt, kaupunginjohtajat, kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä kunnan muiden toimielinten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä johtavat viranhaltijat.

Henkilöintressitahojen kanssa ei ollut epätavallisin ehdoin toteutettuja liiketoimia.

Tarkastelussa on esitetty kaupungin ja intressitahoyhteisöjen väliset kaikki tulot ja menot kokonaisuudessaan oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Kaupunkikonserni on laaja ja konserniin kuuluvien yhteisöjen kautta tehdään merkittäviä hankintoja ja järjestetään palveluita.

Intressitaho	Tulot €, kaupunki	Menot €, kaupunki	Liiketoimen luonne, tulot	Liiketoimen luonne, menot	Antolainat,	Takaukset,
					jäljellä oleva pääoma 31.12.2020	jäljellä oleva lainapääoma 31.12.2020
Aulangon Kylpylä Oy				Antolainat, takaukset	1 300 000	2 965 000
As Oy Tuuloksen talo		10 819		Huoneiston vastikkeet		
Eteva Ky	8 517	1 266 238	Maanvuokra, hulevesi	Vammaispalvelujen hankinta		
Fredrika Wetterhoff-säätiö	377	236			49 865	270 000
HAMK Oy	23 901	233 158	Opiskelijakorvauksia	Pääosin tilavuokria		
Hauhon Lämpö Oy		121 559		Lämpöenergian ostot		
Hämeen Maakuntaliitto	11 340	828 191	Avustukset, yhteistoimintaosuudet	Jäsenmaksu, maakuntavalmistelun korvaus		
Hämeenlinnan Asunnot Oy	233 970	588 547	Maanvuokra, kiinteistökauppa	Huoneistojen vuokraus	1 729 700	58 716 012
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö	14 202	3 049 815	Maanvuokra	Hoivapalveluiden hankinta		357 500
Hämeenlinnan Jäähalli Oy	10 007	706 697	Vuokria	Avustus, koronavaihtosopimus, lainan lyhennys		4 969 547
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy		1 846 004		Avustus kulttuurituotantoon		1 052 084
Hämeenlinnan Keilakeskus	2 274	692		Palveluiden hankinta	168 188	76 426
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	26 277	3 737 670	Vuokria	Avustus liikuntapalveluihin		14 709 921
Hämeenlinnan Linja-autoasemakiinteistö Oy	320	86 500		Osakkeiden vastikkeet		
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy	108	195 000		Avustus ja palveluiden ostot		342 000
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	5 363	220 454	Infran laskutettavat työt	Pysäköintitoiminnan hoitaminen ja vuosipysäköinti	500 000	20 613 483
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	447 774	1 638 135	Infran rakentamispalvelu, vuokrat	Vesihuoltopalvelut	34 092 560	11 248 107
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö	360 302	1 631 467	Energian myynti, maanvuokra	Tilojen vuokraus	79 813	21 620 234
Idänpään toimintakeskus Oy	800	185 408		Tilojen vuokraus		
Jukolan Lintukoto Oy	3 635	37 171	Maanvuokra	Tilojen vuokraus		
Jyrätien Liikuntahallit Oy	2 224	19 576	Maa-alueen vuokra	Tilojen vuokraus		
Kanta Logistiikka Oy	1 112	2 860 121		Materiaaliosot, logistiikkapalvelut		
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	7 804 847	98 582 868	Ensihoito	Erikoissairaanhoidon palvelut		
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö	5 980	1 601 913		Hoivapalveluiden hankinta		226 670
Koulutuskuntayhtymä Tavastia	1 290 477	1 242 528	Tilojen vuokraus	Lukiokoulutuspalveluiden hankinta		
KT Oy Harvialantie 420 C				Takaus		2 730 000
KT Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot	3 517	1 791 745	Rakennuttamispalveluiden myynti	Tilojen vuokraus		6 635 906
KT Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23	1 484					
KT Oy Hämeenlinnan Virvelinranta		539 923		Tilojen vuokraus	130 000	4 680 774
KT Oy Innopark	800					
KT Oy Lamminraitti		24 340		Tilojen vuokraus		
KT Oy Onesto	480	80 884	Rakennuttamispalkkio	Tilojen vuokraus		
KT Oy Rengon Härkäpirtti Oy	480	23 426		Tilojen vuokraus		
Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas	750 183	1 806 333	Tilojen vuokraus	Avustus kulttuuritilojen ylläpitoon, tilavuokrat	250 000	3 861 614
Linnan Kehitys Oy	11 559	2 248 267		Elinvoimapalveluiden hankinta		
Linnan Kiinteistökehitys Oy	49 399	672 935		Tilojen vuokraus	330 000	20 620 416
Pikassos Oy		49 409		Sosiaaliasiamies, vanhusneuvoston sihteeritehtävät		50 000
Talo Oy Hämeen Suoja	320	258		Salivuokra, takaus		129 975
Työvalmennussäätiö Luotsi sr	27 667	1 204 677	Vuokria	Päivätoimintaa, työtoimintaa, erilaisia palveluja	80 000	
Vanaja Koulutus Oy		7 991		Koulutuspalvelut		
Kaikki yhteensä	11 099 695	129 140 956			38 710 126	175 875 668

Taseyksikkö ja muut eriytetyt laskelmat

Elinkeinorahasto

Tuloslaskelma

	TP 2020		TP 2019	
Toimintakulut				
Palvelujen ostot	-118,01	-118,01	-129,85	-129,85
Toimintakate	-118,01	-118,01		-129,85
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	224,27		164,26	
Muut rahoitustuotot	352,43		1 791,05	
Muut rahoituskulut	-89,99	486,71	-2,36	1 952,95
Vuosikate		368,70		1 823,10
Tilikauden tulos		368,70		1 823,10
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		368,70		1 823,10

Rahoituslaskelma

	2020		2019	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	368,70	368,70	1 823,10	1 823,10
Investointien rahavirta				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	0,00	382 046,98	382 046,98
Toiminnan ja investointien rahavirta		368,70		383 870,08
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	-37,76		-382 068,71	
Saamisten muutos	74,42		-15,48	
Korottomien velkojen muutos	1,09	37,75	2,80	-382 081,39
Rahoituksen rahavirta		37,75		-382 081,39
Rahavarojen muutos		406,45		1 788,69
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	82 570,28		82 163,83	
Rahavarat 1.1.	82 163,83	406,45	80 375,14	1 788,69

Tase

	2020	2019
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT	2 657 953,02	2 657 953,02
III Sijoitukset	2 657 953,02	2 657 953,02
1. Osakkeet ja osuudet	2 657 953,02	2 657 953,02
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	464 772,69	464 402,90
II Saamiset	382 202,41	382 239,07
Lyhytaikaiset saamiset	382 202,41	382 239,07
3. Saamiset kunnalta	382 150,99	382 113,23
4. Muut saamiset	51,42	125,84
III Rahoitusarvopaperit	82 570,28	82 163,83
4. Muut arvopaperit	82 570,28	82 163,83
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>3 122 725,71</u>	<u>3 122 355,92</u>
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA	3 122 685,31	3 122 316,61
I Peruspääoma	2 711 615,22	2 711 615,22
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	410 701,39	408 878,29
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	368,70	1 823,10
E VIERAS PÄÄOMA	40,40	39,31
Lyhytaikainen	40,40	39,31
10. Siirtovelat	40,40	39,31
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>3 122 725,71</u>	<u>3 122 355,92</u>

Muut eriytetyt laskelmat

Hämeenlinnan kaupunki toimii kilpaillussa markkinatilanteessa myydessään museokauppatuotteita, puhelinvaihdopalveluja, rakentamispalveluja ja kunnossapitopalveluja, venepaikkojen vuokrauspalveluja, tiloihin liittyviä rakennuttamis- tai suunnittelupalveluja ja tilapalvelujen tilavuokrausta.

Museokauppamyynti ja venepaikkavuokraukset kohdistuvat yksittäisiin kuluttaja-asiakkaisiin. Puhelinvaihdopalvelua on tuotettu konserniyhteisöille ja toiselle kunnalle. Tiloihin liittyviä suunnittelu- yms. palveluja on tuotettu konserniyhteisöille. Ulkoista tilavuokrausta on ollut pääosin konserniyhteisöille, mutta myös yksityishenkilöille ja yritystoiminnalle.

Toiminnasta kilpailutilanteessa markkinoilla on esitettävä kustannuslaskelman periaatteiden mukaisesti eritelty tuloslaskelma ja kuvaus kustannuslaskennan periaatteista. Tarkastelulla varmistutaan siitä, että kunnan toiminta tapahtuu kilpailun tasapuolisuuden turvaavalla tavalla silloin kun toimintaa ei ole yhtiötetty. Toiminnan on katettava kaikki kustannukset ja tuotettava voittoa, jotta kilpailuvääristymää ei tapahdu.

Kilpaillulla toimialoilla toimiminen ei kaupungissa ole ollut kirjanpidollisesti liikelaitokseksi tai taseyksiköksi eriytettyä, mutta toimintokohtaiset tulot ja menot on selvitetty laskennallisesti.

Kustannuksiin sisältyvät

-toiminnan välittömät tuotot ja kulut

- suhteellinen osuus konsernipalvelujen kustannuksista laskettuna suhteellisena menojen mukaisena osuutena toimialan vyörytyseriä, ellei vyörytyseriä ole kirjattu ko. toiminnalle suoraan

- osuus toimialan hallintokustannuksista laskettuna suhteellisena menojen mukaisena osuutena

- osuus toiminnasta vastaavan yksikön esimiestyöstä ja muista mahdollisista yhteisistä kustannuksista laskettuna suhteellisena menojen mukaisena osuutena

Eriytetty toiminta kilpailluilla toimialoilla	Kunnossapidon ulk. laskutettavat	Puhelinvaihide, palvelut muille	Venepaikat	Rakentamis- palvelujen laskutettavat	Tilapalvelut, muu laskutettava	Tilapalvelut, ulkopuolinen vuokraus	Taidemuseon museo- kauppa	K.museon museokaup- pa
TOIMINTATUOTOT	173 839,55	72 361,42	78 976,63	235 033,87	122 819,72	3 542 487,97	24 491,26	20 403,94
Myyntituotot	173 839,55	72 361,42	1 463,77	235 033,87	122 819,72	0,00	24 491,26	20 360,49
Muut toimintatuotot			77 512,86	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKULUT	-154 805,24	-54 188,45	-70 563,02	-205 967,91	-45 116,46	-2 733 438,04	-14 103,74	-15 654,25
Henkilöstökulut	-60 649,94	-46 084,02	-30 529,41	-59 153,82	-24 430,33	-118 291,04	0,00	-4 455,82
Palvelujen ostot	-43 547,13	-5 396,96	-33 013,11	-118 641,97	-20 686,13	-1 328 590,83	-478,68	-574,31
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 922,72	-197,96	-4 834,56	-16 578,39	0,00	-607 027,48	-13 625,06	-10 624,12
Muut toimintakulut	-33 685,45	-2 509,51	-2 185,94	-11 593,73	0,00	-679 528,69	0,00	0,00
TOIMINTAKATE	19 034,31	18 172,97	8 413,61	29 065,96	77 703,26	809 049,93	10 387,52	4 749,69
UUSIKAUDEN TULOS	19 034,31	18 172,97	8 413,61	29 065,96	77 703,26	-114 620,29	10 387,52	4 749,69
UUSIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	19 034,31	18 172,97	8 413,61	29 065,96	77 703,26	-114 620,29	10 387,52	4 749,69
VYÖRYTYSERÄT MUUT LASK. KOHDISTETUT ERÄT	-11 844,32	-6 923,74	-5 320,33	-4 094,00	-1 886,00	-58 846,00	-559,79	-710,13
Voitto / tappio laskennallisten kustannusten jälkeen	7 189,99	11 249,23	3 093,28	18 574,05	23 132,61	-173 466,29	5 606,68	1 339,92
Tuottoprosentti	4 %	16 %	4 %	8 %	19 %	-5 %	23 %	7 %

Tilapalvelun ulkopuoliseen vuokraukseen vaikutti vuonna 2020 covid-19-pandemia. Kaupunginhallituksen linjauksen mukaisesti yrityksille ja järjestöille myönnettiin vapautuksia vuokranmaksusta ja Tilapalvelut maksoi myös vuokralaiselle kuuluvia kiinteistön ylläpitokustannuksia. Nämä heikensivät Tilapalvelun tulosta 218 000 eurolla.

Muut tiedot

Kirjanpitokirjat

KIRJANPITOKIRJAT

Tasekirja
Päiväkirja
Pääkirja

SÄILYTYSTAPA

Sidottu kirja
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi

APUKIRJAT

Myyntireskontra
Ostoreskontra
Käyttöomaisuus
Konsernikirjanpito

SÄILYTYSTAPA

Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä
järjestelmässä,
paperitulosteet

TOSITELAJIT

Kirjanpito

AIF
AKT
ALV
AS
Cpos
Kman
KPA
MuistioE
MuistSisLa
Palkka
PalvKassa
Pankki
Perhehlo

TAPAHTUMA

AIF tositekversio
Aktivoinnit
ALV-maksuajo
Alkusaldo
Ceepos kp-aineisto
Asiakkaan man. kuittaukset
Kirjanpitotapahtuman palautustapahtuma
Muistiotositteet Excelistä
Muistiotositteet Sisäinen laskutus
Palkat Populus
Palvelukassa kp-aineisto
Pankkitositteet
Efficca kp-aineisto

SÄILYTYSTAPA

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Myyntireskontra

Ltappio
Man
PERINTÄ
Vii
10-92

Luottotappiokirjaus
Manuaaliset suoritukset
Perintä toimeksiantoliittymä
Viitesuoritukset
Laskulajit 10-92

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Ostoreskontra

OL
OM
ORK

Ostolaskut
Ostoreskontran maksut
Ostoreskontran kohdistustapahtumat
maksutosite

Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Käyttöomaisuus

KOM
XAKOM

Käyttöomaisuus
Kom-konversio

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Tilinpäätös

Liitetietositteet

Paperituloste

Luottamushenkilöt 1.1. – 31.12.2020

KAUPUNGINVALTUUSTO

Myllykangas Sari, pj	SDP		
Kaloinen Vesa, 1. vpj	KOK		
Oinonen Ritva, 2. vpj	VAS		
Arvidsson Teija, 3. vpj	KD		
Aaltonen Satu	SDP	Nurminen Tiia	SDP
Ahonen Antti	KOK	Nyholm Pentti	SDP
Arvio Pekka	KOK	Ojamäki Mauri	SDP
Einiö Mika	SDP	Ojansuu-Kaunisto Kirsi	VIHR
Filatov Tarja	SDP	Olkinuora Piia	SDP
Honkasaari Ville	KOK	Puntila Anni (7.9.2020 asti)	KOK
Jussila Veera	VIHR	Rahkio Marjatta	KESK
Kallioinen Juha	KOK	Raitaranta Airi	VIHR
Kankaanmäki Päivi	KOK	Ranjith Kumar Prabhakaran	SDP
Kankaanpää Jenna	KOK	Ranne Lulu	PS
Kaunisto Timo	KESK	Rautio Sari	KOK
Koivusaari Jani	PS	Savijoki Kaija-Leena	KOK
Kuvaja Seppo	KOK	Sergejeff Andrei	VIHR
Kylliäinen Kylli	KD	Sieppi Päivi	VIHR
Kääriäinen Pekka	KOK	Soinikoski Mirka	VIHR
Laakso Sirpa	SDP	Sorvari Jukka	KESK
Laatikainen Anne	SDP	Suojala Leena	KESK
Lehkonen Helena	KOK	Suoranta Kirsti	SDP
Lehto Juhani	VAS	Taavela Irma (7.12.2020 saakka VAS)	SDP
Lehtonen Irmeli	KD	Tuomi Juha	KOK
Leinikka Antti	KESK	Turja Teppo	PS
Mikkola Matti	PS	Vainio Jarmo (7.9.2020 lukien)	KOK
Mäkinen Vesa	PS	Vesala Pasi	SDP
Niemelä Antero	PS	Viitanen Timo	SDP

KAUPUNGINHALLITUS

Jäsen		Varajäsen	
Rautio Sari, pj	KOK	Savijoki Kaija-Leena	KOK
Ranjith Kumar Prabhakaran, 1. vpj	SDP	Ojamäki Mauri	SDP
Raitaranta Airi, 2. vpj	VIHR	Jussila Veera	VIHR
Aaltonen Satu	SDP	Nurminen Tiia	SDP
Kallioinen Juha	KOK	Kuvaja Seppo	KOK
Lehkonen Helena	KOK	Puntila Anni (7.9.2020 asti)	KOK
Leinikka Antti	KESK	Ahonen Antti (7.9.2020 lukien)	KOK
Ranne Lulu	PS	Rahkio Marjatta	KESK
Suoranta Kirsti	SDP	Niemelä Antero	PS
Tuomi Juha	KOK	Olkinuora Piia	SDP
Viitanen Timo	SDP	Arvio Pekka	KOK
		Nyholm Pentti	SDP

JÄTELAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Tuomi Juha, pj	Hämeenlinna	KOK	Honkasaari Ville	Hämeenlinna	KOK
Ahonen Seppo	Hämeenlinna	SDP	Johansson Kari	Hämeenlinna	SDP
Lehtinen Vilho	Valkeakoski	SDP	Järvinen Pekka	Valkeakoski	
Lampi Juha, vpj	Tuusula	KOK	Jussila Jukka-Pekka	Tuusula	
Heinonen Harri	Riihimäki	VIHR	Ojanperä Aleks	Riihimäki	VIHR
Komonen Sirpa	Mäntsälä	SDP	Punta Taru	Mäntsälä	
Myllykoski Satu	Loppi	KESK	Lehtilä Heli	Loppi	KESK
Haverinen Marja-Liisa	Kerava	SDP	Karjalainen Marita	Kerava	
Sipponen Heikki	Järvenpää		Pelkonen Olli	Järvenpää	PS
Autio Sirpa	Janakkala	KESK	Miettinen Piia	Janakkala	
Vierimaa Kari	Hyvinkää	KOK	Latostenmaa Arto	Hyvinkää	KOK
Pakkanen Marjaana	Hausjärvi		Jokinen Päivi	Hausjärvi	KOK
Kaikkonen Leila	Hattula	VAS	Leppänen Laila	Hattula	VAS
Rauhala Satu (16.3.2020 asti)	Nurmijärvi	VIHR	Virtanen Sami	Nurmijärvi	VIHR
Heinonen Jonna (16.3.2020 lukien)	Nurmijärvi	VIHR			

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Vesala Pasi, pj		SDP	Tikkanen Jani		SDP
Kuvaja Seppo, 1. vpj		KOK	Heinonen Harri		KOK
Sergejeff Andrei, 2. vpj		VIHR	Verho Pekka		VIHR
Laatikainen Anne		SDP	Nurminen Emma		SDP
Nyholm Soila		SDP	Piironen Mirja		SDP
Arvio Pekka		KOK	Heikkilä Kustaa		KOK
Kankaanpää Jenna		KOK	Äyhönen Päivi		KOK
Niemelä Antero		PS	Mikkola Matti		PS
Suojala Leena		KESK	Tuomilehto Matti-Pekka		KESK
Martikainen Mart		VAS	Kemppainen Antti (27.4.2020 asti)		VAS
Lehtonen Irmeli		KD	Antikainen Tapani (27.4.2020 lukien)		VAS
Hallenberg Reijo (Hattula)		KOK	Kiihamäki Terhi		KD
Monto Mari (Hattula)			Lilja Lasse J (Hattula)		
			Mäenpää Tuula (Hattula)		SDP

Kaupunkirakennelautakunnan joukkoliikennejaosto

Jäsen			Varajäsen		
Kankaanpää Jenna, pj		KOK	Heikkilä Kustaa		KOK
Nyholm Soila		SDP	Piironen Mirja		SDP
Verho Pekka		VIHR	Soinikoski Mirka		VIHR
Nylund Piia (Janakkala)		SDP	Tokeensuu Osmo (Janakkala)		KESK
Kattelus Jiri, vpj (Hattula)		KOK	Hämäläinen Matti (Hattula)		SDP

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Jäsenet			Varajäsenet (ei henkilökohtaiset)		
Pullola Ulla, pj		SDP	Keskinen Eeva		VAS
Suomalainen Keijo, vpj		KOK	Jalonen Eero		KD
Hänninen Marja		VIHR	Kulmala Veli-Pekka		KOK
Seppälä Vesa-Matti		PS	Vasama Markku		SDP
			Väre Marjo		VIHR
			Viljakainen Kauko		PS
Silpola Hannu		KESK	Haapsamo Sinikka		KESK

PELASTUSLAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Lehkonen Helena, pj	Hämeenlinna	KOK	Honkasaari Ville	Hämeenlinna	KOK
Jormanainen Lauri, vpj	Riihimäki	SDP	Kujanpää Esa	Hausjärvi	
Lahtinen Tauno	Hämeenlinna	PS	Koskinen Jussi	Janakkala	PS
Hyvärinen Päivi	Janakkala		Hurme Arja	Hattula	VAS
Lindroos Elise	Janakkala	VAS	Jokinen Hanna	Hattula	VAS
Hyyrynen Mikko	Hattula	KESK	Tonteri Keijo	Hämeenlinna	KESK
Aittola Eija	Riihimäki	KOK	Joutsen-Hänninen Riitta	Loppi	KOK
Hietanen Satu	Hausjärvi	KESK	Sahari Eeva	Loppi	KESK
Alarto Manu	Tammela	KOK	Kauti Kari	Forssa	KOK
Safonoff Tarja	Jokioinen	SDP	Varjorinne-Mäkeläinen Janika	Ypäjä	SDP
Löfstedt Jan	Tammela	VIHR	Liinaharja Kristiina	Tammela	

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Ahonen Antti, pj		KOK	Vainio Jarmo (7.9.2020 asti)		KOK
Einiö Mika, 1. vpj		SDP	Gynther Joona (7.9.2020 lukien)		KOK
			Botond Vereb-Dér (7.12.2020 asti)		SDP
			Paju Petri (7.12.2020 lukien)		SDP
Koivusaari Jani, 2. vpj		PS	Levaniemi Jonni		PS
Punttila Anni (7.9.2020 asti)		KOK	Levä Kirsi (7.9.2020 asti)		KOK
Levä Kirsi (7.9.2020 lukien)		KOK	Vainio Jarmo (7.9.2020 lukien)		KOK
Virtanen Kalle		KOK	Mononen Kari		KOK
Heinonen Mia		SDP	Pasanen Soile		SDP
Jokinen Jukka		SDP	Nurmi Jari		SDP
Jussila Veera		VIHR	Roine Marianna		VIHR
Sorvari Jukka		KESK	Häkkinen Pipsa (7.9.2020 asti)		KESK
			Helenius Riikka (7.9.2020 lukien)		KESK
Kylliäinen Kylli		KD	Hakamo-Balk Marja		KD
Taavela Irma (7.12.2020 saakka VAS)		SDP	Rokkanen Hanna		VAS

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan yksilöjaosto

Jäsen			Varajäsen		
Virtanen Kalle, pj		KOK	Ahonen Antti		KOK
Heinonen Mia, vpj		SDP	Viitanen Timo		SDP
Jussila Veera		VIHR	Kylliäinen Kylli		KD
Sorvari Jukka		KESK	Häkkinen Pipsa (7.9.2020 asti)		KESK
			Helenius Riikka (21.10.2020 lukien)		KESK
Levaniemi Jonni		PS	Koivusaari Jani		PS

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Savijoki Kaija-Leena, pj		KOK	Mäntytörmä Piritä		KOK
Ojamäki Mauri, 1. vpj		SDP	Ahlsten Ari		SDP
Mäkinen Vesa, 2. vpj		PS	Rintala Mika (3.2.2020 asti)		PS
			Grönberg Kim (3.2.2020 lukien)		PS
Honkasaari Ville		KOK	Willadsen Jens		KOK
Mohr Pia-Nina		KOK	Hirvonen Kati		KOK
Nyholm Pentti		SDP	Johansson Kari		SDP
Olkinuora Piia		SDP	Leinonen Heidi		SDP
Hultin Kirsi		SDP	Tiesmaa Leena		SDP
Bottas Outi		VIHR	Paakkola Rebekka		VIHR
Kaunisto Timo		KESK	Mattila Pirkko		KESK
Rusko-Laitinen Jaana		KD	Alitalo Henna-Maija		KD

Sosiaali- ja terveystalautakunnan yksilöjaosto

Jäsen		Varajäsen	
Ojamäki Mauri, pj	SDP	Hultin Kirsi	SDP
Bottas Outi	VIHR	Paakkola Rebekka	VIHR
Rintala Mika (3.2.2020 asti)	PS	Mäkinen Vesa	PS
Grönberg Kim (4.3.2020 lukien)	PS	Willadsen Jens	KOK
	Honkasaari Ville	KOK	
Mattila Pirkko	KESK	Kaunisto Timo	KESK

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Jäsen		Varajäsen	
Laakso Sirpa, pj	SDP	Rissanen Titta	SDP
Kääriäinen Pekka, 1. vpj	KOK	Saviniemi Jesse	KOK
Lehto Juhani, 2. vpj	VAS	Pitkäranta Markku	VAS
Ilmén-Punkari Eila	SDP	Keränen Eeva	SDP
Miettinen Urvelo	SDP	Miri Amir	SDP
Hietä Mikko	KOK	Ilomäki Olli	KOK
Ingman Henrietta	KOK	Ruuska Tuula	KOK
Vuorela Miina	KOK	Kuusela Maarit	KOK
Saarinen Merja	VIHR	Kankanen Sinikka	VIHR
Somerkallio Onni (27.4.2020 asti)	PS	Hämäläinen Jukka Pekka (27.4.2020 asti)	PS
Lahtinen Tauno (27.4.2020 lukien)	PS	Susi Simo-Pekka (27.4.2020 lukien)	
Kärpänen Hannu	KESK	Salminen Sari	KESK

NUORISOVALTUUSTO

Ekman Janette	Pinomäki Mari
Gunnar Janina	Pohjavuori Viivia
Gynthen Joona	Pulkkinen Aatu
Lehtimäki Camilla	Silvennoinen Jussi
Lindholm Leo	Stenvall Ida
Koivu Aapo	Sälä Viivi
Nokkonen Laura	Tamminen Arttu
Paitula Leevi	Tamminen Jere
Pinomäki Ella	Tokola Iina

HÄMEENLINNAN EDUSTAJAT KUNTAYHTYMIEN VALTUUSTOISSA**Eteva kuntayhtymän yhtymäkokous**

Edustaja	Varaedustaja
Forssén Tuulikki	Korhonen Merja
	Immonen Valtteri

Hämeen liiton maakuntavaltuusto

Jäsen		Varajäsen	
Kylliäinen Kylli	KD	Lehtonen Irmeli	KD
Soinikoski Mirka	VIHR	Bottas Outi	VIHR
Ojansuu-Kaunisto Kirsi	VIHR	Roine Marianna	VIHR
Koivusaari Jani	PS	Mikkola Matti	PS
Ahonen Antti	KOK	Kuvaja Seppo	KOK
Honkasaari Ville	KOK	Kääriäinen Pekka	KOK
Punttila Anni (7.9.2020 asti)	KOK	Kankaanmäki Päivi (7.9.2020 asti)	KOK
Kankaanmäki Päivi (7.9.2020 lukien)	KOK	Savijoki Kaija-Leena (7.9.2020 lukien)	KOK
Kankaanpää Jenna	KOK	Rautio Sari	KOK
Laakso Sirpa	SDP	Laatikainen Anne	SDP
Nurminen Tiia	SDP	Olkinuora Piia	SDP
Nyholm Pentti	SDP	Vesala Pasi	SDP
Ranjith Kumar Prabhakaran	SDP	Viitanen Timo	SDP
Rahkio Marjatta	KESK	Suojala Leena	KESK

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän yhtymävaltuusto

Jäsen		Varajäsen	
Ojamäki Mauri	SDP	Risku Veli-Matti	SDP
Kankaanmäki Päivi	KOK	Mohr Pia-Nina	KOK
Arvio Pekka	KOK	Tuomi Juha	KOK
Syyrakki Sara	KESK	Koskela Anna	KESK

Koulutuskuntayhtymä Tavastian yhtymävaltuusto

Edustajat

Mylykangas Sari	SDP
Vainio Jarmo	KOK
Helenius Riikka	KESK

Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Hämeenlinnassa 29. päivänä maaliskuuta 2021

Kaupunginhallitus

Sari Rautio

Prabhakaran Ranjith Kumar

Airi Raitaranta

Satu Aaltonen

Juha Kallioinen

Helena Lehkonen

Antti Leinikka

Lulu Ranne

Kirsti Suoranta

Juha Tuomi

Timo Viitanen

Timo Kenakkala

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Hämeenlinnassa ____ päivänä _____ kuuta 2021

BDO Oy, tilintarkastusyhteisö

Minna Ainasvuori, JHT, HT